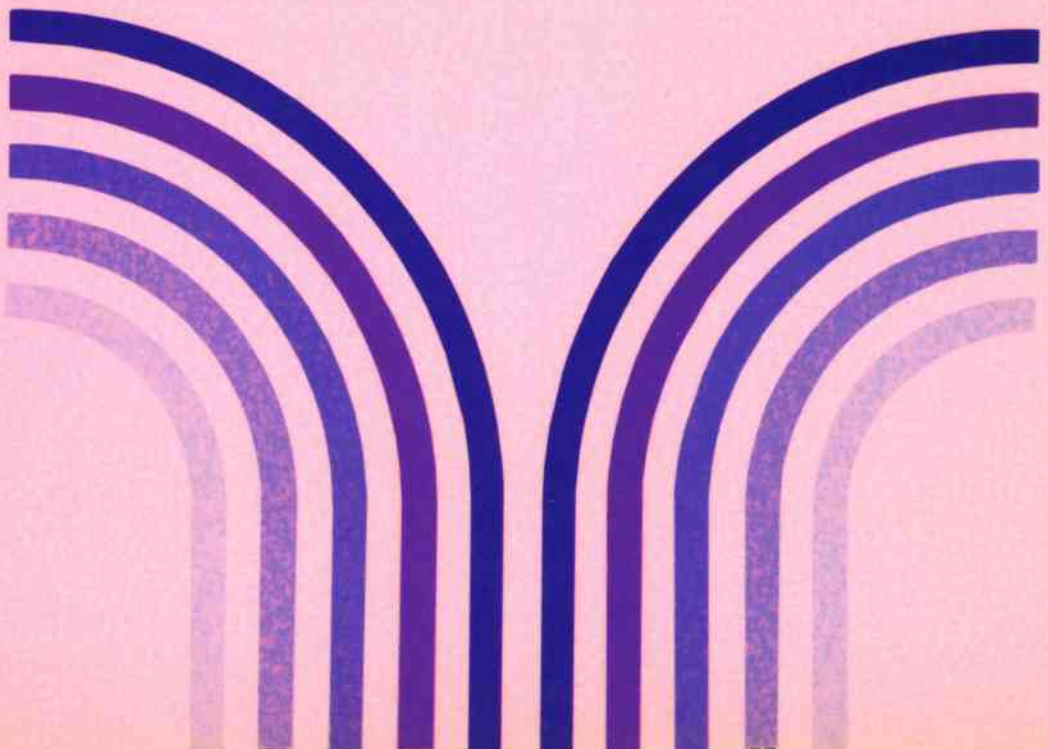

ΠΑΣΟΚ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

ΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΑΘΗΝΑ 5 ΙΟΥΝΗ 1992

ΗΜΕΡΙΔΑ ΜΕ ΘΕΜΑ
«ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΝΔΕΙΚΝΥΟΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΑΣΟΚ ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

**ΗΜΕΡΙΔΑ ΜΕ ΘΕΜΑ
«ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ»**

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ-ΕΞΩΦΥΛΛΟ
ΕΚΤΥΠΩΣΗ:
ACCESS SOFT ΕΠΕ
ΣΟΛΩΜΟΥ 46 • 10682 • ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.:

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΙΟΥΝΙΟΥ 1992

ΠΑΣΟΚ ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

ΗΜΕΡΙΔΑ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΙΟΥΝΙΟΥ 1992

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- 17.00:** Προσέλευση
- 17.30:** Έναρξη Εργασιών από τον Γραμματέα του Τομέα
Επιστημόνων κ. Στέφανο Μανίκα
- 17.40:** Εισηγήσεις
- Γεράσιμος Αρσένης
 - Κώστας Σημίτης
 - Αδαμάντιος Πεπελάσης
 - Τομέας Επιστημόνων
- 19.15:** Παρεμβάσεις
- Γεώργιος Μπήτρος
 - Γιάννης Δραγασάκης
 - Δημήτρης Τσοβόλης
 - Γεώργιος Κυριόπουλος, Β.Ε.Α.
 - Λάμπρος Κανελλόπουλος, ΓΣΕΕ
 - Θεόδωρος Κατσάνεβας
 - Γιάννος Παπαντωνίου
- 20.30:** Τοποθετήσεις
- 21.45:** Στρογγυλό Τραπέζι - Κλείσιμο εργασιών
- Συμμετέχουν:
- Γερ. Αρσένης, Κώστας Σημίτης
Αδαμάντιος Πεπελάσης, Γεώργιος Κυριόπουλος
Λ. Κανελλόπουλος

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Σ.ΠΑΛΑΙΟΓΙΑΝΝΗΣ): Κυρίες και Κύριοι, Συντρόφισσες και Σύντροφοι, εκ μέρους της οργανωτικής επιτροπής του τομέα Επιστημών του ΠΑΣΟΚ, σας καλωσορίζουμε στη σημερινή ημερίδα μας που θα έχει σαν θέμα την οικονομία και την ανάπτυξη.

Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε για την προθυμία τους να έρθουν στην ημερίδα μας τους εκλεκτούς προσκεκλημένους που μπορείτε να διαβάσετε και στο πρόγραμμα που υπάρχει μέσα στο φάκελο που διανεμήθηκε.

Δύο κουβέντες για τη διαδικασία που θα ακολουθήσουμε. Θα υπάρξουν οι εισηγήσεις των εισηγητών κ.κ. Αρσένη, Σημίτη, Πεπελάση και εκ μέρους του τομέα Επιστημών του ΠΑΣΟΚ.

Στη συνέχεια θα υπάρξει ένα μικρό διάλειμμα και στη συνέχεια θα υπάρξουν παρεμβάσεις από τον καθηγητή κ. Μπήτρο, από το Γιάννη Δραγασάκη, πρώην υπουργό, τον Δημήτρη Τσοβόλα, τον Γιώργο Κυριόπουλο, πρόεδρο του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου, το Λάμπρο Κανελλόπουλο από τη ΓΣΕΕ, το Θεόδωρο Κατσανέβα και τον κ. Παπαντωνίου.

Υπάρχει μία παράκληση την οποία το προεδρείο εδώ κάνει αποδεκτή, στον κ. Παπαντωνίου για μία ανειλημμένη υποχρέωση. Θα προηγηθεί η παρέμβασή του, διότι έχει κάποια ανειλημμένη υποχρέωση και πρέπει στις 7.30' να βρίσκεται κάπου αλλού.

Στη συνέχεια όσοι από τους εκπροσώπους των φορέων που παρευρίσκονται θα ήθελαν να παρέμβουν στην ημερίδα μας, να τοποθετηθούν θα παρακαλούσαμε κατά τη διάρκεια του διαλείμματος να συμπληρώσουν το σχετικό έντυπο και να το καταθέσουν στη γραμματεία.

Θα παρακαλούσα τώρα τον γραμματέα του Τομέα Επιστημών του ΠΑΣΟΚ, το Στέφανο Μανίκα να κηρύξει την έναρξη των εργασιών της σημερινής ημερίδας.

Σ.ΜΑΝΙΚΑΣ: Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι, αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι ζούμε σήμερα σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο. Σχεδόν τίποτα δεν μοιάζει με το χθες. Ιδέες αντιλήψεις και πολιτικές χρόνων φαίνεται να χάνουν την ισχύ και την ακτινοβολία τους.

Η ηγεμονία της νέας τάξης πραγμάτων απειλεί έθνη και λαούς, αμφισβητεί ανθρώπινες αξίες και σύνορα, ανατρέπει και αναιρεί δικαιώματα και κατακτήσεις. Ένας άνεμος ισοπεδωτισμού, επιχειρεί την εξαφάνιση του ανθρώπου, του πολίτη, από το ιστορικό προσκήνιο.

Στην πατρίδα μας βιώνουμε με ιδιαίτερη ένταση και μέσα από τις επιλογές μιας συντηρητικής, αυταρχικής, φιλελεύθερης κυβέρνησης τις διαστάσεις και το μέγεθος μιας πρωτοφανούς εθνικής, κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής κρίσης.

Επιβάλλεται μία πολιτική στρατηγική που θα ενεργοποιήσει τις κοινωνικές και παραγωγικές δυνάμεις στην κατεύθυνση των εσωτερικών προϋποθέσεων, της εθνικής αναβάθμισης.

Επιβάλλεται πολιτική στρατηγική και προγραμματική πρόταση δεσμεύσεων, για εκείνες τις θεσμικές μεταβολές που θα οργανώνουν τις πολιτικές και κοινωνικές συναινέσεις, χωρίς να συσκοτίζουν τη δημοκρατική λειτουργία και τις αντιθέσεις, χωρίς να συσκοτίζουν τις πολιτικές και κομματικές διαφοροποιήσεις.

Η αποκατάσταση της συμβατότητας και σταθερότητας των εσωτερικών μας δομών απαιτεί εκτεταμένο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα. Προϋποτίθεται ρήξη και σύγκρουση με μέτωπα αδιαφάνειας, με συντεχνίες, με κεκτημένες συμπεριφορές, με κοινωνικούς εθισμούς.

Προϋποτίθεται ενεργοποίηση των παραγωγικών δυνάμεων και επιλογή, ενίσχυση, ή και δημιουργία των υποκειμένων ανάπτυξης. Την πραγματικότητα αυτή οφείλει και πρέπει να αντιμετωπίσει το ΠΑΣΟΚ, να δώσει λύσεις αξιόπιστες, με σχέδιο και, προοπτική, με ευαισθησία και όραμα.

Οι οργανώσεις των επιστημόνων επιθυμούν να καταθέσουν με γνώση πρόγραμμα και αγωνιστική δράση, τη συμβολή τους στην ολοκλήρωση ενός σύγχρονου, αξιόπιστου, εναλλακτικού, σοσιαλιστικού πολιτικού λόγου και πράξης.

Αρνούνται τη μοναδικότητα, σεβόμενοι το διάλογο και τη διαφορά, οι επιστήμονες του ΠΑΣΟΚ επιχειρούν μία έξοδο στο έδαφος των γόνιμων αναζητήσεων, των δημιουργικών προβληματισμών, και τις αποτελεσματικής πολιτικής δράσης. Το άμεσο μέλλον άλλωστε θα κρίνει τα όρια των δυνατοτήτων και τις διαθέσιμες όλων μας για μία πορεία εθνικής αφύπνισης και προόδου. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα παρακαλούσα τους παρευρισκόμενους πριν μπούμε στο κυρίως μέρος των εργασιών της αποψινής μας ημερίδα, να κρατήσουμε ενός λεπτού σιγή για δύο αξιόλογους συντρόφους που δεν είναι απόψε κοντά μας. Το σύντροφο Πέτρο Μόραλη και τον Μανώλη Ψωμιάδη που πρόσφατα έχουν φύγει από κοντά μας. Παρακαλώ.

(Ενός λεπτού σιγή)

Τ.ΑΝΑΛΟΣ: Θα ήθελα για ένα λεπτό πριν αρχίσουμε να κάνω δύο-τρεις διευκρινίσεις. Οι εισηγήσεις που σας έχουν διανεμηθεί είναι αυτές που μας δόθηκαν έγκαιρα από τους εισηγητές και τους παρεμβαίνοντες και τυπώθηκαν από τον Τομέα Επιστημών.

Ορισμένοι από τους εισηγητές δεν πρόλαβαν να μας υποβάλλουν έγκαιρα αυτές τις εισηγήσεις και επομένως γι' αυτό και δεν διανεμήθηκαν. Τώρα τους παρακαλούμε και τώρα να μας αφήσουν τις εισηγήσεις τους, ώστε αργότερα που θα γίνει δημοσίευση όλων αυτών των πορισμάτων αυτής της ημερίδας να υπάρχουν και αυτά τα ντοκουμέντα.

Ένα δεύτερο σημείο που ήθελα να πω, είναι σχετικά με την εισήγηση του Κώστα Σημίτη γι' αυτή την ημερίδα. Αυτή η ημερίδα είχε προγραμματιστεί να γίνει από τον Οκτώβρη και μάλιστα στους τότε εισηγητές ήταν και ο φίλος και σύντροφος ο Γιώργος Γεννηματάς, ο οποίος για λόγους γνωστούς, τους ξέρουμε όλοι μας, ήταν στην Αμερική για μια θεραπεία, είναι χαρά μας που μαθαίνουμε ότι είναι πάρα πολύ καλά και πάρα πολύ γρήγορα θα είναι και πάλι κοντά μας.

Αυτό είχε σαν συνέπεια ορισμένες από τις εισηγήσεις που μας είχαν δοθεί τότε να δημοσιευθούν τώρα, χωρίς αν θέλετε να υπάρξουν κάποιες συμπληρώσεις αυτών των εισηγήσεων. Αυτό αφορά την εισήγηση του Κώστα Σημίτη, αφορά εν μέρει τη δική μας εισήγηση, του τομέα Επιστημών και δεν ξέρω ίσως και ποια άλλη εισήγηση που είχε δοθεί από νωρίτερα. Αυτό σαν μία διευκρίνιση για ορισμένες ίσως παραλείψεις. Δηλαδή μάλλον δεν θα υπάρχουν ορισμένα γεγονότα έτσι πρόσφατα, και δεν έχουν γραφεί μέσα σε αυτές τις εισηγήσεις και παρεμβάσεις.

Ευχαριστούμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ τώρα τον κ. Γεράσιμο Αρσένη να έρθει στο βήμα να μας παρουσιάσει την εισήγησή του.

Γ.ΑΡΣΕΝΗΣ: Φίλοι και φίλες, σύντροφοι και συντρόφισσες, σε ένα μεγάλο βαθμό η επιτυχία ενός δημόσιου διαλόγου, μιας ημερίδας, εξαρτάται και από τα ερωτήματα που μπαίνουν. Και μια και είμαι ο πρώτος εισηγητής, θέλω να κάνω μία προσπάθεια και να βάλω τα ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν.

Γιατί φοβάμαι ότι τον τελευταίο καιρό, ιδίως στα θέματα που αφορούν την οικονομία και την ανάπτυξη, η συζήτηση δεν γίνεται πάνω στα καίρια ερωτήματα, αλλά σε θέματα που αφορούν τη μηχανιστική της οικονομίας, ξεχνώντας το θέμα των αξιών, το πολιτικό περιεχόμενο, που είναι πίσω από τους μηχανισμούς.

Και αυτό συμβαδίζει με τη μόδα ότι ζούμε λέει το τέλος των ιδεολογιών, ότι σε τελευταία ανάλυση οι εναλλακτικές έχουν σμικρύνει τόσο πολύ τα περιθώρια, έτσι που δεν υπάρχουν και μεγάλες διαφορές ανάμεσα στα κόμματα και τα κόμματα αξιοποιούνται από το κατά πόσον θα μπορούν να διαχειριστούν το συγκεκριμένο πρόγραμμα μιας οικονομικής σταθεροποίησης.

Και από αυτό πηγαινουμε και στο μονόδρομο της οικονομικής πολιτικής, και στο μονόδρομο σχημάτων οικουμενικών ή οικωνοί οικουμενικών. Οι διαφορές όμως υπάρχουν. Η κοινωνία έχει διαφορές και αργά ή γρήγορα αυτές οι διαφορές θα εκφραστούν πολιτικά και θα βρουν και το ιδεολογικό τους περίβλημα.

Σ' αυτή την ιδεολογική κατάσταση που βρίσκουμε σήμερα στον ιδεολογικό αποπλισμό, μεγάλη ευθύνη έχουν και τα προοδευτικά κόμματα, τα σοσιαλιστικά και τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της Ευρώπης, που δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν τις καινούργιες συνθήκες με τις σταθερές τους αξίες, αλλά με καινούργιους μηχανισμούς για να ανταποκριθούν στην πρόκληση των καιρών.

Και πολύ συχνά μπροστά στην αμηχανία τους, άφησαν τις σωστές και παραδοσιακές τους αξίες και ακολούθησαν μία συντηρητική προσέγγιση στα οικονομικά θέματα. Ξέκοψαν έτσι από τις λαϊκές μάζες και άνοιξαν το δρόμο στη συντηρητική αντίληψη σε συντηρητικές κυβερνήσεις.

Ζούμε όμως στην εποχή της αντιστροφής αυτής της κατάστασης, μιας αναγέννησης της προοδευτικής αντίληψης, και σήμερα είναι επίκαιρο να ξαναδούμε ποιες είναι οι βασικές διαφορές ανάμεσα στη συντηρητική αντίληψη και στην προοδευτική αντίληψη.

Δεν πρόκειται να μπω σε θέματα γενικότερα ιδεολογικά, αλλά θέλω να εντοπίσω κάποιες βασικές ιδεολογικές διαφορές, που μπαίνουν στο θέμα οικονομία και ανάπτυξη.

Θέλω να σας υπενθυμίσω ότι η σύγχρονη κοινωνία είναι οργανωμένη ουσιαστικά, κύρια, σε δύο κύκλους. Ο ένας κύκλος αφορά την οργάνωση της παραγωγής. Αυτό που λέμε οικονομία. Και ο χώρος αυτός είναι οργανωμένος ανταγωνιστικά, δουλεύει με τη λογική της αγοράς και προσπαθεί να ελαχιστοποιήσει το κόστος, να μεγιστοποιήσει την απόδοση και μέσα σε αυτά τα πλαίσια η σπουδαιότητα της παρουσίας τους ατόμου μετριέται με τη δύναμη που έχει πάνω στα μέσα της παραγωγής. Για να το πούμε πιο απλά μία δραχμή είναι μία ψήφος.

Μέσα εκεί λύνονται τα θέματα της παραγωγής και της διανομής. Παράλληλα όμως υπάρχει και ένας άλλος κύκλος, η πολιτική δημοκρατία, η συγκρότηση της πολιτικής δημοκρατίας, οι θεσμοί, η κυβέρνηση, το κοινοβούλιο, η τοπική αυτοδιοίκηση, τα κόμματα και σε ένα μεγάλο βαθμό και τα μαζικά κινήματα και μέσα στα πλαίσια της πολιτικής δημοκρατίας λύνουμε πολιτικά ζητήματα.

Η διαφορά, η διαμάχη ανάμεσα στους συντηρητικούς και στους προοδευτικούς είναι για το τι λύνεται μέσα σε κάθε έναν από αυτούς τους κύκλους και ποια είναι η σχέση τους ενός κύκλου με τον άλλον.

Δύο είναι τα μεγάλα ζητήματα που χωρίζουν και χωρίζουν τους συντηρητικούς από τους προοδευτικούς. Πρώτα πώς οργανώνεται ο ίδιος ο χώρος της οικονομίας.

Και εδώ μπαίνει το θέμα της ιδιοκτησίας των μέσων της παραγωγής, τα θέματα της κοινωνικοποίησης, τα θέματα της συμμετοχής, με τα οποία σήμερα δεν θα ασχοληθώ.

Το δεύτερο θέμα είναι ποιο είναι το εύρος της πολιτικής δημοκρατίας, ποια θέματα οικονομικής και κοινωνικής φύσης λύνουμε στα πλαίσια της πολιτικής δημοκρατίας, δηλαδή ένα άτομο μία ψήφος, και ποια αφήνουμε να λυθούν από μόνα τους μέσα στο χώρο της οικονομίας.

Και εδώ υπάρχει η μεγάλη διαφορά. Εγώ θέλω να τονίσω τρία βασικά σημεία που χωρίζουν την προοδευτική αντίληψη από τη συντηρητική αντίληψη.

Πρώτον το δικαίωμα στην εργασία. Για τη συντηρητική αντίληψη το θέμα της ανεργίας, το θέμα της απασχόλησης είναι ένα θέμα βασικά οικονομικό που λύνεται μέσα στον οικονομικό τομέα και επειδή ξέρουμε ότι η λειτουργία της οικονομίας πάντα οδηγεί σε ένα ποσοστό ανεργίας η συντηρητική αντίληψη αποδέχεται την ύπαρξη ενός επιπέδου ανεργίας.

Οι προοδευτικοί έχουν πει ότι το θέμα της πλήρους και αποτελεσματικής απασχόλησης σε μία κοινωνία δεν είναι θέμα οικονομικό, είναι θέμα πολιτικό και λύνεται μέσα στα πλαίσια της πολιτικής δημοκρατίας.

Είναι λοιπόν βασική ευθύνη της πολιτείας να κάνει τις παρεμβάσεις που απαιτούνται για να εξασφαλίσει πλήρη και αποτελεσματική, το τονίζω, απασχόληση όλων των ατόμων. Από τη στιγμή που υπάρχει αυτή η διαφορά, από τη στιγμή που οι προοδευτικές δυνάμεις δεν ανέχονται διαρκή ανεργία σε μία κοινωνία, υπάρχει διαφορά στην οικονομική τους προσέγγιση και στα μέτρα που θα πάρουν.

Η δεύτερη βασική διαφορά αφορά τη διανομή του εθνικού πλούτου και του εθνικού εισοδήματος. Φυσικά κυρίαρχο ρόλο παίζει η αγορά στη διανομή των εισοδημάτων και ενώ οι συντηρητικοί κάνουν οριακές μόνο παρεμβάσεις στη διανομή του εισοδήματος που προκύπτει από τη διαδικασία της παραγωγής, συχνά οξύνοντας τις ανισότητες ανάμεσα στις εισοδηματικές τάξεις, οι προοδευτικοί πιστεύουν ότι σε τελευταία ανάλυση το θέμα της κατανομής του εθνικού εισοδήματος είναι και αυτό θέμα πολιτικό, λύνεται στα πλαίσια της πολιτικής δημοκρατίας. Και οι βασικές αποφάσεις που κάθε χρόνο πρέπει να αποφασίζονται από την πολιτική δημοκρατία είναι τρεις.

Πρώτον. Τι ποσοστό από το εισόδημα που έχουμε σήμερα θα διαθέσουμε στους απόμαχους της παραγωγής, σ' αυτούς που δούλεψαν χθες, αλλά δεν δουλεύουν σήμερα.

Δεύτερον. Τι ποσοστό από το σημερινό εισόδημα θα αφήσουμε για την επόμενη γενιά. Με επενδύσεις για το μέλλον. Ποιος λοιπόν θα είναι ο ρυθμός συσσώρευσης, είναι ένα θέμα πολιτικό που επηρεάζεται πολιτικά.

Και τρίτον. Ποιο είναι το εισόδημα το οποίο θα πάρουν αυτοί που μετέχουν σήμερα στη διαδικασία της παραγωγής και πώς θα μοιραστεί αυτό το εισόδημα ανάμεσα στους διάφορους συντελεστές της παραγωγής, στην εργασία, στον αυτοαπασχολούμενο, στο κεφάλαιο. Αυτά είναι θέματα πολιτικά είναι θέματα που έχουν γίνει αποδεκτά ότι είναι πολιτικά.

Τρίτο θέμα, είναι η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών που ονομάζουμε δημόσια αγαθά. Παιδεία, υγεία, περιβάλλον, είναι μερικά παραδείγματα. Η προοδευτική αντίληψη υποστηρίζει ότι αυτά δεν είναι εμπορεύσιμα αγαθά, είναι αγαθά που διατίθενται ελεύθερα σε όλους τους πολίτες και γι' αυτό φροντίζει η πολιτεία, δεν λύνονται μέσα στη λογική της αγοράς και στο μηχανισμό της οικονομίας.

Εάν πάρουμε αυτές τις τρεις βασικές διαφορές, τότε έχουμε ένα τελείως διαφορετικό οικοδόμημα, της συντηρητικής αντίληψης από την αντίληψη των προοδευτικών

δυνάμεων. Η λογική αυτή, των προοδευτικών δυνάμεων έχει εκφραστεί με έναν εύγλωτο τρόπο στο πρώτο κεφάλαιο του πενταετούς 83-87, όπου αντιμετωπίζει και πρακτικά αυτά τα ζητήματα. Δεν θα πω περισσότερα γι' αυτό.

Αλλά θα ήθελα να βάλω τώρα το εξής ερώτημα. Σήμερα μετά τη διεθνοποίηση της αγοράς, σήμερα στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, σήμερα με τους ονομαστικούς στόχους του Μάαστριχτ μπορούμε να προχωρήσουμε και να υλοποιήσουμε τους στόχους που βάζουμε για την πολιτική δημοκρατία, ναι ή όχι;

Και εδώ ανοίγει ένα δύσκολο θέμα, που πρέπει να το αντιμετωπίσουμε ανοιχτά και ειλικρινά. Οι στόχοι του Μάαστριχτ για τον πληθωρισμό και για τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα δεν είναι στόχοι που βγαίνουν από αυτή τη συλλογιστική που σας ακολούθησα.

Είναι στόχοι που ικανοποιούν τη σταθερότητα των τιμών, τα σκληρά νομίσματα και ικανοποιούν σε ένα μεγάλο βαθμό τις οικονομικές, και ίσως κοινωνικές ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών που έχουν ολοκληρώσει την οικονομική και κοινωνική τους ανάπτυξη, που έχουν κατακτήσει τη μάχη εναντίον του πληθωρισμού.

Δεν είναι όμως στόχοι που θα έβαζε μία χώρα που θέλει να ικανοποιήσει αυτούς τους τρεις πολιτικούς στόχους που σας έβαλα και που δεν έχει ολοκληρώσει τη δική της πορεία της ανάπτυξης.

Το πρόβλημα λοιπόν που μπαίνει είναι στο βαθμό που θέλουμε, και θέλουμε, να προσεγγίσουμε τους ονομαστικούς στόχους του Μάαστριχτ για να είμαστε πλήρη μέλη της ευρωπαϊκής ενότητας το '97-'99, σε ποιο βαθμό θα μπορούσε να συνδυάσουμε την ονομαστική σύγκλιση προς αυτούς τους στόχους και την πραγματική σύγκλιση, δηλαδή την ταχύρρυθμη αύξηση του βιοτικού επιπέδου, έτσι που το '97 και το '99 να μην έχουμε μόνο σύγκλιση στους ρυθμούς πληθωρισμού και των ελλειμμάτων, αλλά να έχουμε μία σύγκλιση υπό τη μορφή της αύξησης του εισοδήματός μας, της απασχόλησής μας και της κοινωνικής μας πολιτικής.

Μπορούμε να συνδυάσουμε αυτά τα δύο. Οι προοδευτικές δυνάμεις λένε, ότι σαν θέμα αρχής δεν είναι διατεθειμένες να θυσιάσουν ζητήματα αρχών και πραγματικής σύγκλισης των οικονομικών τους και προσπαθούν να συνδυάσουν και τα δύο.

Η απάντηση στο ερώτημα που έβαλα ο ίδιος, είναι ότι ο συνδυασμός μέτρων για ονομαστική σύγκλιση και για πραγματική σύγκλιση θα είναι δύσκολος και θα είναι πολύ δύσκολα εφικτός. Θα χρειαστούν τεράστιες προσπάθειες για να πετύχουμε ταυτόχρονα και την ονομαστική σύγκλιση και την πραγματική σύγκλιση. Και αυτό πρέπει να το πούμε και να το πούμε ανοιχτά ευθύς εξαρχής.

Τώρα η πολιτική της κυβέρνησης της Ν.Δ., η πολιτική του Μάνου είναι μία μονόπλευρη προσκόλληση στην ονομαστική σύγκλιση, στον πληθωρισμό και στα ελλείμματα, που ουσιαστικά αν πετύχει θα μας πάει στο Μάαστριχτ με χαμηλό πληθωρισμό και χαμηλά ελλείμματα αλλά με πραγματική απόκλιση στο εισόδημα, στην απασχόληση.

Θα έχουμε δηλαδή μία απομάκρυνση από τις αρχές που βάζουμε σαν αδιαπραγμάτευτες αρχές των προοδευτικών δυνάμεων. Υπάρχει άλλος δρόμος προς το Μάαστριχτ; Εμείς νομίζουμε πως υπάρχει και αυτή είναι και η πρόταση του ΠΑΣΟΚ.

Τι μπορούμε να κάνουμε; Μια αναπτυξιακή πορεία που θα συμπαρασύρει όχι αποκλειστικά, αλλά σε μεγάλο βαθμό και την ονομαστική σύγκλιση, μπορεί να είναι αυτή. Πρώτον. Ένα δυναμικό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων με επίκεντρο επενδύσεις στην παιδεία και στο σύστημα μεταφορών.

Σ' αυτό τον τομέα μπορούμε να βοηθηθούμε σημαντικά και από πόρους από την ΕΟΚ και αυτό το δυναμικό πρόγραμμα που είναι και παραγωγικό πρόγραμμα, μπορεί

να λειτουργήσει σαν ένας δυνατός επιταχυντής για την ανάπτυξη της οικονομίας μας τα επόμενα χρόνια.

Δεύτερον, αναδιάρθρωση και εκσυγχρονισμός της παραγωγής στο χώρο της οικονομίας με δύο άξονες. Ο πρώτος άξονας αφορά την τεχνολογική και χρηματική ανάπτυξη εταιρειών μεγέθους, που μπορούν να παίξουν ανταγωνιστικό ρόλο μέσα σε μία μεγάλη ευρωπαϊκή αγορά.

Αυτή είναι η έννοια της προώθησης των εθνικών πρωταθλητών της χώρας μας που θα μπορούμε με εθνική στρατηγική να βγούμε προς τα έξω και δεύτερον με μία συστηματική δικτύωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την τεχνολογία τους, την πληροφορική τους και την χρηματοδότηση, δικτύωση με άλλες σχετικές εταιρείες και μέσα στην Ελλάδα και έξω από την Ελλάδα, και με τον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα, έτσι που αυτές οι εταιρείες στα τέλη αυτής της δεκαετίας με τη δικτύωση αυτή να έχουν γίνει αναπόσπαστα κομμάτια του αρχιπελάγους των καινοτομιών στον ευρωπαϊκό χώρο που αναπτύσσεται τώρα στη Γερμανία, στην Ιταλία και στη Γαλλία.

Ο τρίτος άξονας που είναι ο πιο σημαντικός αφορά την καλύτερη αξιοποίηση του παραγωγικού δυναμικού που έχουμε σήμερα. Δεν χρησιμοποιούμε το παραγωγικό δυναμικό που έχουμε σήμερα αποτελεσματικά.

Όπου και να δουλεύεται στο δημόσιο τομέα, στον ιδιωτικό τομέα, αν έχετε τη δική σας επιχείρηση ξέρετε ότι με μία καλύτερη προσπάθεια, με μία καλύτερη συνεννόηση αναμεταξύ μας μπορούμε να αυξήσουμε την παραγωγικότητά μας, την απόδοσή μας και την ανταγωνιστικότητά μας με καλύτερη διαχείριση, με περισσότερη δουλειά και καλύτερο συντονισμό.

Εγώ δεν λέω πολλά. Λέω να την αυξήσουμε ένα 3 ή 4 τοις εκατό ετησίως και είναι εύκολο να γίνει αυτό, έτσι με τον εξοπλισμό που έχουμε σήμερα. Και αν το πετύχουμε αυτό τότε στα επόμενα τέσσερα πέντε χρόνια θα έχουμε τους πόρους μέσα από τις δικές μας τις προσπάθειες.

Να χρηματοδοτήσουμε δύο πράγματα. Πρώτα απ' όλα την αύξηση των επενδύσεων και να αυξηθεί ο δείκτης επενδύσεων σε σχέση με το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, από 18% που είναι τώρα, πάνω από το 25% το '97, φτάνοντας έτσι τις πρώτες χώρες στην ΕΟΚ σε αυτή την επίδοση, αλλά ταυτόχρονα να αφήσουμε και ένα σημαντικό απόθεμα για την αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων, για την αύξηση των πραγματικών μισθών και ημερομισθίων που βγαίνουνε όχι μέσα από μία αναδιανομή, αλλά βγαίνουνε μέσα από μία αύξηση του εισοδήματος, από μία αύξηση της παραγωγικότητας.

Εάν βάλουμε όλα αυτά τα πράγματα μαζί, τότε όχι μόνο θα έχουμε μία αναπτυξιακή πορεία, αλλά θα βοηθήσουμε πολύ να πλησιάσουμε τους ονομαστικούς στόχους του Μάαστριχτ.

Πρώτα απ' όλα για τον πληθωρισμό. Ο πληθωρισμός στον τόπο μας, δεν είναι πληθωρισμός υπερβάλλουσας ζήτησης. Είναι πληθωρισμός διαρθρωτικός και ακριβώς αυτή η πορεία της ανάπτυξης, η αύξηση της προσφοράς που βασίζεται πάνω στην έννοια του κοινωνικού συμβολαίου και των κοινωνικών συμφωνιών, θα οδηγήσει στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και θα έχουμε υψηλότερα εισοδήματα, μεγαλύτερη παραγωγή και χαμηλότερες τιμές.

Θα φτάσουμε έτσι το πέντε ή τέσσερα τοις εκατό. Δύσκολο αυτό, αλλά οπωσδήποτε θα έχουμε μία σημαντική αποκλιμάκωση του πληθωρισμού.

Με την αύξηση της παραγωγής με την αναπτυξιακή πορεία που σας περιέγραψα θα έχουμε ταυτόχρονα και μία μείωση του ελλείμματος στο δημόσιο τομέα, γιατί μέσα από την ανάκαμψη της οικονομίας, την αύξηση του εισοδήματος θα αυξηθούν

ταχύτερα και τα φορολογικά έσοδα, και θα πέσουν τα επιτόκια και το έλλειμμα θα μειωθεί.

Δεν αρκεί όμως αυτό. Ότι και να κάνουμε το έλλειμμα θα είναι υψηλότερο από τρία τοις εκατό που απαιτεί το Μάαστριχτ για το '97. Για να φτάσουμε το στόχο του Μάαστριχτ το 3% θα χρειαστεί μία ειδική πρόσθετη προσπάθεια. Και αυτή η προσπάθεια ανάγεται στην αύξηση των φορολογικών εσόδων με μία καινούργια ενατένιση του φορολογικού μας συστήματος, την καθιέρωση απλών αντικειμενικών κριτηρίων, αλλά και κοινωνικά αποδεκτών και δίκαια κριτηρίων, για την αύξηση των φορολογικών εσόδων.

Νομοθεσία έχουμε, εφαρμογή των φορολογικών διατάξεων δεν έχουμε και αυτό είναι ένα μεγάλο ζήτημα που μπαίνει στη συζήτηση για το κοινωνικό συμβόλαιο.

Εάν λοιπόν αρχίσουμε από την αναπτυξιακή πορεία, τότε βλέπουμε ότι θα πάμε πολύ κοντά και στους στόχους του Μάαστριχτ, χωρίς ύφεση, χωρίς μείωση των πραγματικών εισοδημάτων, χωρίς αποδιοργάνωση της παραγωγής.

Πρέπει όμως να σας πω ότι οι ονομαστικοί στόχοι του Μάαστριχτ είναι τόσο σκληροί που είναι αναγκαίο ανάλογα με την πορεία της οικονομίας να ασκηθεί και μία περιοριστική εισοδηματική και νομισματική πολιτική που δεν σημαίνει ότι θα μειωθούν τα εισοδήματα.

Σας είπα ότι τα εισοδήματα θα αυξηθούν, αλλά θα αυξάνονται σε πραγματικές τιμές, με βραδύτερο ρυθμό από την αύξηση του προϊόντος, γιατί ένα μεγαλύτερο ποσοστό της αύξησης του προϊόντος θα πρέπει να διατίθεται για την κάλυψη του ελλείμματος και για τις επενδύσεις για τις οποίες σας μίλησα.

Αυτό μας δίνει το πλαίσιο το αισιόδοξο μίας άλλης πρότασης για την προσέγγιση προς το Μάαστριχτ, αλλά θα ήθελα να τελειώσω με τούτο. Η δουλειά του ΠΑΣΟΚ δεν είναι μόνο να συγκεράσει τις πραγματικές και τις ονομαστικές ανάγκες της οικονομίας για σύγκλιση προς το Μάαστριχτ.

Δουλειά του ΠΑΣΟΚ είναι μαζί με άλλες προοδευτικές δυνάμεις στην Ευρώπη να ενημερώσει τους ευρωπαϊκούς λαούς, ότι οι στόχοι του Μάαστριχτ είναι ανεπαρκείς, είναι ελλειμματικοί, όσον αφορούν τη λειτουργία της δημοκρατίας, όσον αφορούν την κοινωνική δικαιοσύνη και όσον αφορά την αναπτυξιακή και βιομηχανική πολιτική.

Ρεαλιστικά θα πρέπει να πάρουμε τους στόχους του Μάαστριχτ σαν δεδομένους και να προχωρήσουμε προς αυτούς, αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να συνταχούμε και με άλλες προοδευτικές δυνάμεις για να εμπλουτίσουμε το οικονομικό και πολιτικό πακέτο της ενοποίησης της Ευρώπης που δεν θα παρέχει μόνο νομισματική σταθερότητα, αλλά κοινωνική συνοχή, ανάπτυξη και πραγματική σύγκλιση.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε το σύντροφο Αρσένη. Θα ήθελα να κάνω δύο ανακοινώσεις. Θα παρακαλούσα όλους τους εισηγητές και τους κυρίους που θα κάνουν παρέμβαση στη συνέχεια να τηρήσουν αυστηρά τους χρόνους που έχουμε ανακοινώσει διότι διαφορετικά υπάρχει κίνδυνος να μη βγει το πρόγραμμα στην ώρα του.

Το δεύτερο που θα ήθελα να πω είναι ότι μαζί μας είναι σήμερα απόψε ο πρύτανης του Μετσοβίου Πολυτεχνείου κ. Μαρκάτος, ο γενικός γραμματέας του Τεχνικού Επιμελητηρίου κ. Ιωακείμης.

Επίσης από το ΤΕΕ μέλος της Διοικούσας ο κ. Γρατσίας, ο εμπορικός σύμβουλος πρεσβείας κ. Γιάννης Τζέν και από την Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ ο Νίκος ο Αθανασόπουλος και ο Αντώνης ο Καρράς και ο Βασίλης ο Καπίρης. Ελπίζω να μην ξεχνώ κάποιον.

Βλέπω και το Γιώργο το Σκλαβούνο από το Οικονομικό Επιμελητήριο. Ελπίζω και αν ξεχνώ κάποιον ζητώ συγνώμη, δεν είναι από πρόθεση. Παρακαλώ το σύντροφο το Σημίτη να έρθει στο βήμα.

Κ.ΣΗΜΙΤΗΣ: Φίλες και φίλοι, συντρόφισσες και σύντροφοι θα ξεκινήσω από μία κοινή σε όλους διαπίστωση. Η απόσταση της χώρας μας από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές οικονομίες συνεχώς μεγαλώνει. Αν προεκτείνουμε τις επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας των τελευταίων 20 ετών στα επόμενα 20 χρόνια θα διαπιστώσουμε πολύ εύκολα ότι ανάμεσα στη χώρα μας και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές οικονομίες θα υφίσταται ένα τεράστιο χάσμα και θα είναι ουτοπική η επιδίωξή μας της συμμετοχής στις ευρωπαϊκές εξελίξεις.

Η κατάσταση αυτή είναι ολοφάνερη, αν συγκρίνουμε τους στόχους τους οποίους θέτει η συμφωνία του Μάαστριχτ με τις σημερινές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας. Θυμίζω μονάχα ότι ο πληθωρισμός εδώ τρέχει με 16-17%, ο πληθωρισμός στις χώρες της κοινότητας είναι κάτω του 5%. Ο στόχος για τα δημόσια ελλείμματα είναι στο 3%, τα δικά μας δημόσια ελλείμματα κινούνται μεταξύ του 16 και του 18%.

Που οφείλεται αυτή η φανερή αποτυχία. Ο κύριος παράγοντας είναι πολιτικός. Οι κοινωνικές διακρίσεις, το πελατειακό σύστημα, η συντεχνιακή κοινωνία, η οικοδόμηση από τη δεξιά μιας κοινωνίας και οικονομίας της οποίας ο ο κεντρικός μοχλός, το κράτος, εξυπηρετούσε και εξυπηρετεί ιδιωτικά συμφέροντα.

Η εξισορρόπηση των κοινωνικών ανισοτήτων με ένα άναρχο σύστημα παροχών προς ομάδες ανάλογα με την πολιτική πίεση. Η καλλιέργεια προσδοκιών από το πολιτικό σύστημα, η οικονομική πολιτική ήταν υποτελείς στις εκλογικές σκοπιμότητες.

Όλα αυτά μαζί με την άρνηση καλά σχεδιασμένων αξιοπίστων και αποτελεσματικών προγραμμάτων διαρθρωτικής μεταρρύθμισης και ανάπτυξης. Όλα τα μέτρα όταν αποφασίζονταν ήταν ευκαιριακά.

Το ερώτημα υπάρχει δυνατότητα οικονομικής πολιτικής η οποία μας οδηγεί έξω από αυτό το τέλμα. Υπάρχουν κανόνες τους οποίους μπορούμε να ακολουθήσουμε για να πετύχουμε την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας; Και η απάντηση είναι αναμφισβήτητη. Υπάρχει παγκόσμια και ευρωπαϊκή εμπειρία για τους χειρισμούς της οικονομίας οι οποίοι οδηγούν σε συγκεκριμένο αποτέλεσμα.

Οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, ο κανόνας, προϋποθέτουν χαμηλό πληθωρισμό. Δεν υπάρχουν υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης με υψηλό πληθωρισμό. Μεσομακροπρόθεσμα όσο πιο χαμηλός είναι ο πληθωρισμός τόσο πιο χαμηλή είναι και η ανεργία και επειδή είναι χαμηλή η ανεργία προωθείται και η κοινωνική ισότητα.

Όταν μία οικονομία παρουσιάζει έντονες ανισορροπίες πέρα από την αντιπληθωριστική εισοδηματική πολιτική, απαιτείται και περιοριστική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική. Τα μέτρα τα οποία είναι αναγκαία εξαρτώνται από τα ειδικά χαρακτηριστικά της οικονομίας. Δεν είναι σε όλες τις χώρες τα ίδια, αλλά είναι όμως μέτρα τα οποία θα πρέπει να τείνουν σε έναν περιορισμό της προσφοράς του χρήματος των μεγάλων ελλειμμάτων του μεγάλου πληθωρισμού.

Και όταν μιλάμε για ανάπτυξη όπως προκύπτει από τα παραπάνω είναι έννοια ταυτόσημη με ανάπτυξη διατηρήσιμη, αυτοτροφοδοτούμενη. Ανάπτυξη η οποία είναι δυναμική και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για επέκταση των οικονομικών δραστηριοτήτων, με ενίσχυση των επενδύσεων.

Σημαίνει ανάπτυξη με σταθερότητα τόσο στις εσωτερικές όσο και στις εξωτερικές εξελίξεις. Όχι μεγέθυνση η οποία προωθείται με πληθωριστική επέκταση και χρηματοδοτείται με υπερβολικούς δανεισμούς.

Έχει σήμερα η κυβέρνηση πρόγραμμα σταθεροποίησης; Και η απάντηση είναι αναμφισβήτητη όχι. Όχι μονάχα γιατί δεν σχεδιάζει σωστά, αλλά γιατί στόχος της δικιάς της σταθεροποίησης είναι η διαμόρφωση μιας κοινωνίας αντίθετης με τις επιταγές της ισότητας των πολιτών και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Όλο το βάρος της οικονομικής σταθεροποίησης έχει εναποτεθεί στην εισοδηματική πολιτική. Το κύριο βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής το φέρουν οι εργαζόμενοι. Εκείνοι που φοροδιαφεύγουν συνεχίζουν να φοροδιαφεύγουν. Ένα στρώμα μεταπρατών ευκαιριακών επιχειρηματιών πλουταίνει ακόμα περισσότερο.

Η κυβέρνηση απέτυχε να ανακαταλείψει το εισόδημα σε βάρος των παρασιτικών μεταπρατικών δραστηριοτήτων σε βάρος της παραοικονομίας. Λέγεται ότι ανάπτυξη επιτυγχάνεται με αύξηση της παραγωγικότητας.

Αλλά και εδώ πρέπει να διευκρινίσουμε ότι παραγωγή και παραγωγικότητα δεν αυξάνονται με ευχές. Αυξάνονται με επενδύσεις. Και οι επενδύσεις προϋποθέτουν ένα κλίμα διαφορετικό από εκείνο μιας γενικευμένης αβεβαιότητας. Παραγωγή και παραγωγικότητα αυξάνονται στο τέλος μιας διαδικασίας η οποία περιορίζει ανισορροπίες, όταν στην αγορά υπάρχει η βεβαιότητα ότι θα υπάρξει ανάκαμψη.

Υπήρξε και σε μας μια διαδεδομένη η άποψη ότι ανάπτυξη επιτυγχάνεται με μεγέθυνση της δημόσιας δαπάνης και πολλαπλασιασμό των έργων. Κάθε έργο όμως δεν συμβάλλει οπωσδήποτε στην ανάπτυξη. Ορισμένα μάλιστα μπορούν να την καθυστερήσουν.

Η αναπτυξιακή αποτελεσματικότητα χορηγήσεων, για παράδειγμα το λέω, στους δήμους και τις κοινότητες για πλακοστρώσεις είναι πολύ μικρότερη από εκείνη των ενισχύσεων σε συνεταιρισμούς για εγκατάσταση αποθηκών και για την επεξεργασία της παραγωγής.

Το κόστος δυο δρόμων μπορεί να είναι το ίδιο, αλλά το αναπτυξιακό τους αποτέλεσμα πολύ διαφορετικό. Τα έργα πρέπει να συνοδεύονται από ανάλυση κόστους οφέλους και να εντάσσονται σε μία ιεράρχηση. Χρειάζεται επίσης ο έλεγχος της συνοχής, ο έλεγχος δηλαδή της συμβολής του έργου στη δημιουργία συμπλήρωσης, επέκταση της παραγωγικής αλυσίδας.

Τα υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα στη χώρα μας προήλθαν και από τη νοοτροπία του πολλαπλασιασμού των έργων χωρίς έλεγχο της σκοπιμότητάς τους. Δεν αρκεί επίσης για την ανάπτυξη μόνο ο προγραμματισμός.

Ξέρουμε ότι οι νομαρχίες, δημόσιες επιχειρήσεις, πολλαπλασίασαν τα τελευταία χρόνια τα πενταετή προγράμματα, αλλά τα προγράμματα αυτά δεν είχαν το βασικότερο στοιχείο, το ύψος των πράγματι διαθέσιμων πόρων δεν εντασσόταν σε μία γενικότερη σκοπιμότητα και σε μία ευρύτερη ιεράρχηση.

Τέλος, θέλω να τονίσω ότι ανάπτυξη δεν είναι μόνο η οικονομική μεγέθυνση. Ανάπτυξη συντελείται και μέσω της εξέλιξης στο πολιτικό - θεσμικό σύστημα, στο κοινωνικό περιβάλλον, στο περιβάλλον ζωής.

Η κοινωνική εξέλιξη δεν προσδιορίζεται μόνο από μεταβολές στις παραγωγικές σχέσεις, στην οικονομία. Προσδιορίζεται και από μεταβολές στους θεσμούς, στην επικοινωνία, στις γνώσεις, στην πολιτική συνείδηση, στην αντίληψη των ατόμων για τον τρόπο ζωής τους και τους κανόνες συμβίωσης, όπως εκφράζονται από το δίκαιο, τα ήθη και την ηθική.

Δηλαδή η ανάπτυξη δεν είναι ζήτημα μόνο οικονομικό και ποσοτικό. Πρέπει να τη θεωρήσουμε από την πολιτική και πολιτισμική σκοπιά. Γι' αυτό πέρα από τις επενδύσεις, πέρα από την οικονομική σταθερότητα, οι μεταβολές στα πολιτιστικά, πολιτικά και πολιτισμικά στοιχεία είναι καθοριστικά για την εξέλιξη.

Δεν επιτυγχάνουμε τους στόχους της κοινωνικής αλλαγής, αν δεν προωθήσουμε σε όλους τους τομείς και τον πολιτικό και τον πολιτισμικό ταυτόχρονα τη διαφορετική αντίληψη για την κοινωνία την οποία θέλουμε. Και εκεί είναι μεγάλη η διαφορά ανάμεσα στη σοσιαλιστική και τη συντηρητική αντίληψη της ανάπτυξης.

Ποιοι πρέπει να είναι οι κεντρικοί στόχοι μιας δικιάς μας κυβέρνησης; Πρώτα από όλα η δημιουργία μίας δικαιότερης κοινωνίας. Μίας κοινωνίας όμως όχι με ευκαιριακές παροχές, και ικανοποίηση των απαιτήσεων των πελατειακών δικτύων, αλλά με σχεδιασμό που εξασφαλίζει αύξηση του εγχώριου προϊόντος και δικαιότερη κατανομή του.

Πρέπει να επιδιώξουμε το κοινωνικό κράτος το οποίο σχεδιάζει, προλαμβάνει, προβλέπει και ξεπερνά τις καταστάσεις τις οποίες δημιούργησαν ευκαιριακά μέτρα. Ένα λοιπόν το κοινωνικό κράτος και η κοινωνική δικαιοσύνη.

Το δεύτερο είναι η ισχυρή διεθνώς ανταγωνιστική οικονομία. Πρέπει να επιτύχουμε ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, όπως είπα πριν διατηρήσιμης, αυτοτροφοδοτούμενης, τη συνεχή βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης του ελληνικού λαού, τη μείωση των ανισοτήτων ανάμεσα στις διάφορες εισοδηματικές τάξεις και περιοχές της χώρας, την πλήρη απασχόληση και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Πώς θα τα πετύχουμε αυτά; Ο πρώτος στόχος μας πρέπει να είναι και αυτό είναι το κεντρικό σημείο μιας μελλοντικής πολιτικής, η ποιότητα, το επίπεδο γνώσεων και ο βαθμός εξειδίκευσης των ανθρώπων που δουλεύουν, του παραγωγικού δυναμικού της χώρας.

Ο δεύτερος στόχος είναι η αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων, η σώρευση του παγίου κεφαλαίου. Και ο τρίτος στόχος είναι η εισαγωγή νέας τεχνολογίας. Νέες τεχνικές και οργανωτικές γνώσεις.

Σε τρεις κατευθύνσεις πρέπει να δουλέψουμε. Η πρώτη λοιπόν είναι η λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για τη βελτίωση της ποιοτικής στάθμης, του επιπέδου μόρφωσης και εξειδίκευσης του εργατικού και στελεχειακού δυναμικού και γενικότερα όλα τα μέτρα για την κινητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει η χώρα.

Πρέπει να κάνουμε μία τεράστια προσπάθεια στην παιδεία. Και όχι μονάχα στην παιδεία όπως παρέχεται χωρίς συγκεκριμένους στόχους, χωρίς ανάπτυξη της κριτικής γνώσης απλώς συσσώρευση γνώσεων.

Αλλά παιδεία η οποία πρώτα απ' όλα αναπτύσσει την κριτική γνώση, την ικανότητα ο ίδιος ο άνθρωπος να προσαρμόζεται, να δημιουργεί, να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, και δεύτερον ο ίδιος ο άνθρωπος να έχει γνώση των παραγωγικών διαδικασιών να έχει αντίληψη πώς μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη αυτών των παραγωγικών διαδικασιών, να ξέρει τι θα πει παραγωγή και κάτω από ποιες προϋποθέσεις λειτουργεί αυτή η παραγωγή. Κριτική γνώση και σύνδεση παιδείας με την παραγωγή.

Το δεύτερο είναι η δημιουργία ευνοϊκοτέρων προϋποθέσεων, όπως είπα για τις επενδύσεις και την εξασφάλιση των αναγκαίων οικονομικών πόρων και εδώ έχουμε δύο τομείς, δύο κατευθύνσεις. Ο πρώτος είναι ο δημόσιος τομέας, ο δεύτερος είναι ο ιδιωτικός τομέας.

Η δυνατότητα του κράτους να επηρεάσει το ύψος και τη διάρθρωση των επενδύσεων διαφέρει ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες των επενδύσεων και στους διάφορους τομείς της οικονομίας. Το κράτος έχει άμεση ευθύνη για την ανάληψη επενδύσεων βασικής οικοδομής. Στην ενέργεια, στις μεταφορές, στις επικοινωνίες, στις κοινωνικές υπηρεσίες.

Και εκεί το πρόγραμμα των δημοσίων επενδύσεων πρέπει να στηρίζεται σε ιεράρχηση των έργων και σε μία αναπτυξιακή στρατηγική που θα προωθήσει όχι

μονάχα τα μεγάλα έργα αιχμής, αλλά κυρίως επενδύσεις στον τομέα της τεχνολογίας και της εφαρμοσμένης επιστημονικής έρευνας.

Οι επενδύσεις σε αυτή την κατηγορία, της τεχνολογίας, της έρευνας, για την εισαγωγή και διάδοση καινοτομιών, είναι οι επενδύσεις αυτές οι οποίες θα δώσουν τη δυναμική στην οικονομία μας.

Ένα πολύ γνωστό παράδειγμα είναι η σποροπαραγωγή. Αγοράζουμε αυτή τη στιγμή σπόρο ντομάτας από την Ολλανδία, σπόρο πατάτας από την Ολλανδία. Δεν παράγουμε οι ίδιοι στη χώρα μας, αν και υπάρχουν άριστες προϋποθέσεις για την παραγωγή, επειδή δεν έχουν γίνει έργα, δεν έχουν γίνει επενδύσεις σ' αυτή την κατεύθυνση.

Μπορούμε εκεί και το έδειξε και το παράδειγμα τις ισχυοκαλλιέργειες, να αναπτύξουμε και τεχνολογίες και να γίνουμε πρωτοποριακοί στην Ευρώπη.

Τώρα όσον αφορά τις ιδιωτικές επενδύσεις. Εκείνο το οποίο χρειάζεται για τις ιδιωτικές επενδύσεις, το είπα πριν, είναι η βεβαιότητα για τις εξελίξεις. Η βεβαιότητα για την απόδοση των επενδύσεων, για τους όρους του παιχνιδιού, για το φορολογικό καθεστώς, το οποίο δεν πρέπει να αλλάζει από χρόνο σε χρόνο, για την αποτελεσματική λειτουργία των αγορών.

Και εδώ επιτρέψτε μου να κάνω μία σειρά από σύντομα σημεία. Εκείνο το οποίο πρέπει να προωθήσουμε είναι ως προς αυτό το σημείο εργασιακές σχέσεις, εισοδηματική πολιτική και φορολογικά μέτρα που να μην αυξάνουν τις κοινωνικές διακρίσεις, αλλά να συντείνουν στην στήριξη της προσπάθειας ξεπεράσματος των ανισορροπιών από τους εργαζόμενους.

Και πρέπει να δώσουμε περισσότερες αυτονομίες, να κάνουμε μία κοινωνία ισχυρή. Για παράδειγμα η διαχείριση των πόρων της εργατικής εστίας και του οργανισμού εργατικής κατοικίας δεν πρέπει να ανήκει στο κράτος, πρέπει να περάσει στους κοινωνικούς εταίρους.

Και είναι κρίμα και θα έλεγα ότι η κυβέρνηση της Ν.Δ. τώρα περνάει τη διαχείριση των μετοχών στα ασφαλιστικά ταμεία στα οποία ανήκουν οι μετοχές. Έπρεπε το ΠΑΣΟΚ να το είχε κάνει αυτό προ πολλού. Δεν θα φτιάξουμε φορείς ανεξάρτητους, δυναμικούς, αν δεν τους δώσουμε τη δυνατότητα να δράσουν.

Χρειάζεται ο δραστικός εκσυγχρονισμός όλου του πλέγματος που στηρίζει την επιχειρηματική δραστηριότητα. Π.χ. του τραπεζικού συστήματος, το οποίο τραπεζικό σύστημα είναι ακόμα καθοδηγούμενο, ποδηγετούμενο από την Κεντρική Τράπεζα και ανεβάζει το κόστος πολύ ψηλά για χάρη των δύο μεγάλων τραπεζών και εξασφαλίζει τεράστια κέρδη στις μικρές και ξένες τράπεζες.

Χρειάζεται η φορολογική μεταρρύθμιση αλλά όχι αυτή η οποία γίνεται τώρα. Η φορολογική μεταρρύθμιση η οποία θα εξασφαλίσει σωστούς ελέγχους για να περιοριστούν επιτέλους οι παρασιτικές και μεταπρατικές δραστηριότητες.

Χρειάζεται επιτέλους και ένας σοβαρός σχεδιασμός κυβερνητικής πολιτικής και προπαντός αυτό το οποίο έχει πει το ΠΑΣΟΚ, ένα κοινωνικό συμβόλαιο, μία συμφωνία για τους στόχους τους οποίους θα πρέπει να πετύχουμε ανάμεσα στους κοινωνικούς φορείς, στις διαδικασίες, στο χρόνο που θα επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι.

Χρειάζεται κοινωνική κινητοποίηση και συνείδηση όλων ποιοι πρέπει να είναι οι οικονομικοί στόχοι, αποδοχή αυτών των στόχων, συνεργασίας γι' αυτούς τους στόχους. Το κοινωνικό συμβόλαιο είναι μία διαφορετική αντίληψη της κοινωνίας για την οικονομία, η οποία αντίληψη της κοινωνίας δεν βασίζεται σε πολιτικές των 12 μηνών ή των 18 μηνών, αλλά σε πολιτικές των 5 ετών, των 6 ετών, των 8 ετών.

Και για να επανέλθω στην αρχή είπα χρειάζεται παιδεία, χρειάζονται επενδύσεις δημόσιες και ιδιωτικές και θέλω να τονίσω, χρειάζεται έρευνα, χρειάζεται ανάπτυξη της τεχνολογίας, γιατί εκεί μπορούμε να δημιουργήσουμε το πλέγμα εκείνο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που θα δώσουν δυναμική στην οικονομία μας.

Και συντρόφισσες και σύντροφοι να πω και εγώ δύο λέξεις για την ΟΝΕ. Υπάρχει η αντίληψη ότι βρισκόμαστε σε δίλημμα και αυτή η εξέλιξη της Δανάης δημιουργεί την εντύπωση και εμείς μπορούμε να θέσουμε το ερώτημα γιατί να συμμετέχουμε. Αλλά το ερώτημα δεν μπαίνει έτσι.

Στον υστεροκαπιταλισμό που υπάρχει αυτή τη στιγμή στη Δυτική Ευρώπη τα εθνικά σύνορα, οι πολιτικοί σχηματισμοί όπως υπήρχαν με βάση το εθνικό κράτος δεν παίζουν πια αποφασιστικό ρόλο για τις οικονομικές εξελίξεις.

Οι οικονομικοί όροι έχουν διευρυνθεί. Μιλάμε για πολυεθνικές, υπερεθνικές επιχειρήσεις. Και απέναντι στους διευρυμένους αυτούς οικονομικούς χώρους, εάν θέλουμε να υπάρχει μία παρέμβαση πρέπει να δημιουργήσουμε και τα πολιτικά σχήματα τα οποία ξεφεύγουν από τα παραδοσιακά σύνορα.

Δεν μπορεί να αναπτύσσονται οι επιχειρήσεις σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο και εμείς να δουλεύουμε σε εθνικό επίπεδο. Γι' αυτό αργά ή γρήγορα, μα αν είναι το '96, το '99, το 2005, ή το 2010, η οικονομική, η νομισματική ένωση, η δημιουργία μιας νέας Ευρώπης θα είναι πραγματικότητα.

Και αν σ' αυτή την εξέλιξη δεν συμμετάσχουμε εμείς, η οποία είναι εξέλιξη θέλω να τονίσω του υστεροκαπιταλισμού και όχι μιας αφηρημένης ευρωπαϊκής ιδεολογίας, προκύπτει από τις ανάγκες της αγοράς και όχι μονάχα από της βουλής των κρατών.

Εάν δεν συμμετάσχουμε εμείς σ' αυτή την εξέλιξη δεν θα μπορέσουμε εμείς να την συνκαθορίσουμε, γιατί η ελευθερία δεν προκύπτει από την άρνηση των νομοτελειών. Η ελευθερία προκύπτει από το να γνωρίζουμε τις νομοτελίες, από το να εκμεταλλευόμαστε τους κανόνες με τους οποίους λειτουργεί η διεθνής οικονομία και να προσπαθούμε από τη γνώση και την εκμετάλλευση να τους σπρώξουμε σε μία κατεύθυνση η οποία μας ωφελεί, ωφελεί δηλαδή και τον ελληνικό λαό και κυρίως τους εργαζόμενους.

Εάν δεν συμμετάσχουμε σε αυτή την εξέλιξη, τότε η διεθνής οικονομία θα επιβάλλει σε μας αργά ή γρήγορα τους κανόνες της. Θα ακολουθήσουμε και εμείς αυτή την πορεία, αλλά θα την ακολουθήσουμε πίσω υφιστάμενοι τις εξελίξεις και χωρίς τη δυνατότητα να συμμετέχουμε και εμείς.

Πιστεύω λοιπόν συντρόφισσες και σύντροφοι ότι αυτή σήμερα είναι μία κρίσιμη περίοδος, γιατί ο κόσμος αλλάζει χαρακτήρα, η Ευρώπη αλλάζει χαρακτήρα, και πρέπει και εμείς να κάνουμε μία προσπάθεια για να προλάβουμε να συμμετάσχουμε σε αυτές τις εξελίξεις.

Έχουμε τη δυνατότητα να βγούμε από το σημερινό τέλμα. Αλλά δεν θα το καταφέρουμε εάν δεν θελήσουμε να κάνουμε μία πολιτική η οποία δεν στηρίζεται σε ωραιοποιήσεις, δεν στηρίζεται σε ωραία λόγια, τα οποία ακούγονται ευχάριστα, δεν στηρίζεται στην παραπλάνηση. Αν κάνουμε μία πολιτική αλήθειας, πολιτική η οποία βλέπει τη σκληρή πραγματικότητα, την εξηγεί και προσπαθεί αφού διερευνήσει τις κοινωνικές επιπτώσεις να δείξει στους εργαζόμενους, να δείξει στο λαό ποια είναι η πορεία που θα το εξασφαλίσει μακροπρόθεσμα τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πριν δώσουμε το λόγο στον Καθηγητή κ. Αδαμάντιο Πεπελάση θα ήθελα

να αναφέρω ότι παρευρίσκονται η κ. Πόπη Νικολάου, τέως ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ και πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνίδων επιστημόνων, ο κ. Κώστας Ασκούνης αντιδήμαρχος του δήμου Καλλιθέας, τα μέλη της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ Ροβέρτος Σπυρόπουλος, Δημήτρης Ρέπας, Θεόδωρος Τσουκάτος και Άννα Καραμάνου και οι πρώην γενικοί γραμματείς Γιώργος Ασημακόπουλος του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Κώστας Τζινιέρης του Υπουργείου Εμπορίου, Αντώνης Παπαθανασόπουλος του ΥΔΕΠ και Παναγιώτης Πέτρουλας του Υπουργείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Παρακαλώ τον Καθηγητή κ. Αδαμάντιο Πεπελάση.

Α.ΠΕΠΕΛΑΣΗΣ: Φίλες και φίλοι σας ζητώ συγνώμη διότι συνθήκες πέραν του ελέγχου μου δεν μου επέτρεψαν καμία επιλογή για τον καταμερισμό του χρόνου μου και την απαραίτητη πειθαρχία για πνευματική και συγγραφική περισυλλογή.

Έτσι όπως άλλωστε ειδοποίησα το προεδρείό σας δεν μπόρεσα να συντάξω και να καταθέσω εισήγηση. Ήταν όμως μεγάλη η επιθυμία μου να παραστώ στην ημερίδα σας για να υπογραμμίσω ακριβώς την εκτίμηση και τη θερμή συμπαράστασή μου σε αυτή σας την προσπάθεια να διερευνηθούν ζωτικά θέματα του συλλογικού μας βίου, όπως αυτά που συζητάτε σήμερα.

Θα μοιραστώ μαζί σας μερικές απλές σκέψεις από τις πρόχειρες σημειώσεις μου για να επιχειρηματολογήσω ότι σήμερα αφού στο μεταξύ χάθηκε πολύτιμος χρόνος είναι τόσο ζοφερή η κατάσταση στην οικονομία μας, τόσο ταλαιπωρημένες μεγάλες μάζες του πληθυσμού μας και το χειρότερο οι προοπτικές της οικονομίας τόσο πολύ στενόχωρες κυριολεκτικά, ώστε θα χρειαστεί νομίζω μία άλλη προσέγγιση στο δύσκολο ερώτημα πώς θα μπορέσουμε να ξεφύγουμε από τη σημερινή περιπέτεια.

Αυτό που συμβαίνει στον τόπο μας και στο δημόσιο βίο μας τα τελευταία δύο τρία χρόνια, μοιάζει μεταξύ άλλων με ένα εκτεταμένο ορυχείο, πλούσιο σε πικρές αλλά εξόχως χρήσιμες εμπειρίες για το τι στο μέλλον οφείλουμε να αποφεύγουμε.

Δεν θα αναφερθώ σε εμπειρίες και καταστάσεις που αφορούν σε τομείς άλλους και δραστηριότητες άλλες εκτός από εκείνη της οικονομίας. Ποια είναι σήμερα η εικόνα της οικονομίας και ποιες οι προοπτικές της κάθε αντικειμενικός αναλυτής μπορεί μάλλον εύκολα να ιχνογραφήσει.

Είμαστε μάρτυρες μιας εκτεταμένης και παρατεταμένης επιδείνωσης όλων των μεγεθών. Ακόμη και στην περίπτωση εκείνων των δεικτών που εμφανίζουν σχετική βελτίωση εάν κανείς προχωρήσει λίγο πιο βαθιά από την επιφάνεια θα δυσκολευθεί να δεχτεί ότι πρόκειται για αναστροφή των όρων που καθόρισαν τη συμπεριφορά του.

Υπαινίσσομαι και μόνο ενδεικτικά τον πληθωρισμό και το ισοζύγιο πληρωμών. Δύο μεγέθη για τα οποία τελευταία γίνεται τόσο πανηγυρικός θόρυβος. Και στις δύο περιπτώσεις υποστηρίζω ότι δεν καταμετράτε ουσιαστική βελτίωση παρά τη διόρθωση αριθμών και ποσοστών.

Στην πρώτη μεν περίπτωση η συγκράτηση του ρυθμού δεν οφείλεται σε εξυγιαντικές διαρρυθμίσεις, ή στην επίτευξη νέων ισορροπιών σε χαμηλότερα έστω επίπεδα, αλλά σε βίαιο αποκλεισμό ορισμένων δραστηριοτήτων και σε διακεκριμένη καταπίεση της ζήτησης χωρίς ταυτόχρονα να επιτυγχάνονται συνθήκες που θα ευνοούσαν αργότερα ανακατάταξη της παραγωγικής δραστηριότητας σε μία πιο ορθολογική βάση.

Άλλωστε αυτό που ενδιαφέρει δεν είναι η τυχαία πτώση του ρυθμού πληθωρισμού. Είναι και το κλίμα προσδοκιών. Δεν γνωρίζω πώς αυτό το πράγμα το μετράει κανείς. Δεν διστάζω όμως να υποστηρίξω ότι σήμερα παρόλο το τεράστιο κοινωνικό και

οικονομικό κόστος που απαιτήθηκε για την πτώση του ρυθμού του πληθωρισμού το κλίμα είναι πυκνό από την πληθωριστική προσδοκία ανά πάσα στιγμή.

Όσον αφορά το ισοζύγιο πληρωμών μια και μόνο παρατήρηση. Αυτή αφορά στη συμπεριφορά των εξαγωγών και στη συνεχιζόμενη αδυναμία να καταστεί ο κλάδος αυτός όπως θα μπορούσε ένας δυναμικός προωθητικός άξονας που θα διερρήγνυε το φαύλο κύκλο σε πολλαπλά σημεία.

Δεν έχει νόημα να απαριθμήσω και να περιγράψω αναλυτικά τη συμπεριφορά των άλλων μακροοικονομικών δεικτών. Είναι γενική η παραδοχή ότι όλοι βρίσκονται από καιρό όχι μόνο σε πτωτική πορεία, αλλά και σε απαρθρωτική στάση.

Και τι συνέβη λοιπόν; Δεν αρκεί και δεν πείθει η εξήγηση ότι η οικονομική πολιτική της χώρας εναποτέθηκε σε χέρια πολιτικών ανδρών με πολύ περιορισμένη τεχνική επάρκεια. Ασφαλώς και δυστυχώς αυτό έπαιξε ρόλο.

Δεν ήταν όμως αυτό όσο και αν καταπλήσσει κατά καιρούς ο τρόπος που επιτρέπει να αναδύεται αυτή η ανεπάρκεια, όπως π.χ. η αδυναμία να διακρίνει κανείς μεταξύ δημοσίου χρέους και ελλειμμάτων, ή άλλα τέτοια, σχεδόν απίστευτα.

Η πρώτη λοιπόν πικρή εμπειρία, είναι ότι καμία οικονομική πολιτική δεν μπορεί να αποδώσει όταν είναι προϊόν συμβιβαστικής σύγχυσης που περιβάλλεται και αποκρύπτεται από έναν μανδύα τάχα ιδεολογικής καθαρότητας όπως αυτή εμφανίζονταν π.χ. στην περίπτωση του ιδιώτη του ελληνικού νεοφιλελευθερισμού. Μιας χαλκομανίας αποτυπωμένης στα μυαλά πρωτοετών φοιτητών αγγλοσαξονικών πανεπιστημίων της δεκαετίας του '60.

Είναι ενδιαφέρον. Ίσως να σας υπενθυμίσω στο σημείο αυτό, το υπαινίχτηκε ο Γεράσιμος Αρσένης, ότι η ιδεολογία του νεοφιλελευθερισμού από κάμποσο καιρό τώρα, μην κοιτάτε που εδώ εμείς δεν το έχουμε αντιληφθεί ακόμη, έχει αρχίσει να βρίσκεται παγκόσμια σε υποχώρηση. Δεν έχετε παρά να κοιτάξετε τον καθεδρικό ναό του νεοφιλελευθερισμού τον ΟΟΣΑ π.χ. και να δείτε τις μεταβολές στη σκέψη των τεχνοκρατών εκεί μέσα. Αλλά ας τα αφήσουμε.

Στην καλύτερη περίπτωση η οικονομική πολιτική που επιχειρήθηκε να εφαρμοστεί ήταν εν μέρει μία προκρούστεια άσκηση με συνεχώς μεταβαλλόμενο το μέγεθος της κλίνης ανάλογα των περιστάσεων και του πολιτικού κόστους.

Αν αυτό συνδυαστεί με έλλειψη σαφούς και σταθερής πολιτικής βούλησης, με έλλειψη βούλησης, τα αποτελέσματα είναι ακριβώς σαν αυτά που βλέπουμε τα τελευταία τρία χρόνια. Αυτά νομίζω είναι χρήσιμα μαθήματα.

Δεν κατόρθωσε η πολιτική αυτή των τελευταίων ετών ούτε εκείνα τα προβλήματα να προσεγγίσει, για τα οποία υπήρχε, μερική τουλάχιστον, σιωπηρή αποδοχή και από άλλες πολιτικές δυνάμεις ότι έχριζαν άμεσης αντιμετώπισης. Αναφέρομαι στην αποκρατικοποίηση ή την απελευθέρωση της αγοράς ή των αγορών.

Το πρώτο παραμένει ακόμη ως θέμα και η επόμενη κυβέρνηση θα το αντιμετωπίσει εξ αρχής. Τα μαθήματα από τα τελευταία χρόνια είναι σαφή.

Προτεραιότητες και στόχοι. Με αυτά που γίνονται δεν ξέρουμε αν γίνεται αποκρατικοποίηση ή επιδιώκεται ο περιορισμός του κράτους, ή γίνεται όλη αυτή η φασαρία για εισπρακτικούς και ποιους λόγους.

Τίθενται ζητήματα τα οποία η σημερινή πολιτική αποκρατικοποίησης αγνοεί, όπως π.χ. η εξυγίανση του χαρτοφυλακίου των τραπεζών, η ενίσχυση του χρηματιστηρίου, η προσέλκυση ξένων επενδυτών, η ανάπτυξη των επιχειρήσεων και η δημιουργία πρόσθετης απασχόλησης κλπ.

Ακόμη δεν υπάρχει αποσαφηνισμένη πολιτική ως προς την έκταση της αποκρα-

τικοποίησης, ποιες δραστηριότητες θεωρούμε στρατηγικής σημασίας, ποιες αποκλείουμε για εθνικούς λόγους. Δεν θα συνεχίσω, δεν υπάρχει λόγος.

Απλώς αναφέρομαι στην αποκρατικοποίηση ως ένα παράδειγμα πλήρους ανικανότητας και ανεπάρκειας να αντιμετωπιστεί, καίτοι λέγω δεν υπήρχε για ορισμένα τουλάχιστον σημεία σοβαρή αντίθεση από άλλες πολιτικές δυνάμεις.

Ιδεολογήματα και ασκήσεις επί χάρτου που δεν έχουν περιεχόμενο παράλληλο με τις συνθήκες κάτω από τις οποίες λειτουργεί η ελληνική οικονομία, που δεν ανταποκρίνονται στα πραγματικά προβλήματα του κόσμου, που δεν συνάπτονται με εκείνες τις διαστάσεις που ορίζουν ένα όραμα για μία καλύτερα οργανωμένη κοινωνία, δεν μπορούν πλέον και μάλιστα αυτό τον καιρό, μετά τις τόσες πικρές εμπειρίες να θεωρούνται αποδεκτά υποκατάσταση ενός καλοδουλεμένου σχεδίου για σύλληψη και άσκηση οικονομικής πολιτικής.

Μιας πολιτικής που τελικά οδηγεί σε ανάπτυξη τέτοιας μορφής ώστε να διαπλάθει και να συντηρεί συνθήκες σχεδόν αυτόματης διαδικασίας και μετάβασης σε υψηλότερα επίπεδα λειτουργίας.

Δεν απορρίπτω όμως μόνο κενά ιδεολογήματα και μάταιες ασκήσεις επί χάρτου, αλλά και υπεραπλούστευσης του τύπου αυτοδύναμη ανάπτυξη που ενώ μπορεί να ήταν κάποτε χρήσιμη ως διεγερτικό σε μία αποχαυνωμένη παράδοση οικονομικής πολιτικής είναι σήμερα επικίνδυνο τέτοιες υπεραπλουστεύσεις να οδηγήσουν σε ακινησία, σύγχυση και ακύρωση άλλων ευρύτερων στόχων.

Η σημερινή ημερίδα σας αφορά σε θέματα οικονομίας και της ανάπτυξής της. Το γνωρίζω. Είναι εσκεμμένο από την πλευρά μου όμως ότι αποφεύγω να αναπτυχθώ σε επίπεδα θεωρητικών προτύπων και αναλυτικών σχημάτων για να επισημάνω το είδος της οικονομικής ανάπτυξης που ένα κόμμα σαν το ΠΑΣΟΚ και το φαντάζομαι οι περισσότεροι πλέον συμπολίτες μας θα επιθυμούσαν.

Εδώ υπαινίσσομαι ότι όπως είπα προηγουμένως οι υπεραπλουστεύσεις του τύπου σταθεροποίηση με ανάπτυξη και άλλες, δεν οδηγούν πουθενά εάν δεν έχουν ξεκαθαρίσει προηγουμένως τις αναπόφευκτες αντιφάσεις και αντινομίες μεταξύ βραχυχρόνιων στόχων ή βραχυχρόνιων μέτρων και μακροχρόνιων στόχων.

Μιλάμε λοιπόν πρακτικά για τη σύλληψη και εφαρμογή ενός αναλυτικού σοβαρού, μεσομακροπρόθεσμου σχεδίου δημοκρατικού προγραμματισμού που θα συνεπιφέρει βαθιές αλλαγές στις δομές και τις παραγωγικές διαρθρώσεις.

Έτσι π.χ. δεν εννοούμε καθόλου ότι η απarίθμηση έργων μικρών και ιδιαίτερα μεγάλων όπως είναι η μόδα, είναι συνώνυμο αναπτυξιακών διαδικασιών. Παράδειγμα. Δεν αριστοποιείται η σχέση ωφέλεια - κόστος από τα έργα άρδευσης του Θεσσαλονικού Κάμπου με την εκτροπή του Αχελώου, εάν δεν καλυφθεί ως προϋπόθεση η επίλυση μεταξύ άλλων του εγγυοδοθαρρωτικού προβλήματος.

Αυτό που θέλω να πω είναι το κοινότυπο. Ότι δηλαδή η ανάπτυξη είναι μία πολυσύνθετη, πολυδιάστατη, μακροχρόνια κυρίως υπόθεση. Και είναι λάθος, είναι δείκτης ανευθυνότητας και άγνοιας να δηλώνει κανείς, όπως το έπραξε ο κ. Μητσοτάκης και ο επί της τεχνικής οικονομίας υπουργός του τον περασμένο Σεπτέμβριο στη Θεσσαλονίκη, ότι η χώρα εισέρχεται σε περίοδο ανάπτυξης την ερχόμενη άνοιξη και άλλα τέτοια.

Ότι ακόμη είναι πολύ δύσκολη υπόθεση να επιτυγχάνεται στην καθημερινή πράξη και θέλω να επιμείνω σε αυτό για να είμαι πρακτικός κάποιος ανεκτός και σύμφωνος με τις προγραμματικές και ιδεολογικές θέσεις ενός κόμματος συσχετισμός μεταξύ στόχων και μέτρων, η ισορροπία μέτρων και μακροχρόνιων στόχων να εξευρίσκεται

και να γίνεται αποδεκτή από τους κοινωνικούς εταίρους, η σχέση επιβάρυνσης των μακροχρόνιων στόχων από τα βραχυπρόθεσμα μέτρα.

Εδώ βέβαια θα μπορούσε να πει τόσα σημαντικά και πολυσήμαντα και θλιβερά για το πρόβλημα της ανεργίας και ιδιαίτερα της ανεργίας των νέων στον τόπο μας.

Επιπλέον καμία πολιτική ανάπτυξης από μία προοδευτική σύγχρονη ευρωπαϊκή κυβέρνηση δεν είναι εύκολο να αποδώσει μακροχρόνια εάν δεν έχουν συνεκτιμηθεί οι ποιοτικοί και ποσοτικοί περιορισμοί και όροι που συνάπτονται με τις πολλαπλές εξελκώσεις των οικονομικών θεσμών του ρυθμού ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια, του πληθωρισμού, της ανταγωνιστικότητας, της παιδείας, της διοίκησης της έλξης που ασκεί η αναξιοκρατία, του καταναλωτικού ήθους, της φερεγγυότητας ή μη των πολιτικών φορέων κλπ. και αν δεν επαναπροσδιορίζεται συνεχώς το επίπεδο ισορροπίας μεταξύ κρατικής και ιδιωτικής και κοινωνικοποιημένης δραστηριότητας.

Δεν προσθέτω τίποτα μια και έχω τεσσεράμισι ακόμη λεπτά. Εάν συνεχίσω επαναλαμβάνοντας όσα εσείς και εγώ γνωρίζουμε και έχουμε κατά καιρούς τονίσει για όλα εκείνα που είναι απαραίτητα να συμβούν για να απεγκλωβιστούν οι παραγωγικές και δημιουργικές δυνάμεις της κοινωνίας μας.

Θέλω όμως να πω ότι εάν η ανάπτυξη είναι μία δύσκολη, οδυνηρή, πολυδιάσταση, χρονοβόρα υπόθεση, μία υπόθεση που σε κοινωνίες όπως αυτή που οραματίζεται και επιθυμεί να στηρίξει το ΠΑΣΟΚ όπου είναι καθημερινή η ανάγκη για επαναπροσδιορισμό και επαναπροσέγγιση των λεπτών και εν μέρει αμφίδρομων σχέσεων μεταξύ παραγωγικότητας, ποσοτικών μεταβολών και ποιοτικών επιπτώσεων στους τρόπους που προάγουν την κοινωνική δικαιοσύνη, εάν όλα αυτά διαρκώς πιεζόμενα προς μετατόπιση και προς νέες ισορροπίες είναι δύσκολα πράγματα, έχουν γίνει τώρα ακόμη δυσκολότερα για μας και γι' αυτό που έχει συμβεί στον τόπο μας τα τελευταία δύο - τρία χρόνια, αλλά και γι' αυτά που συμβαίνουν στο διεθνές περίγυρο.

Θέλω να θέσω το ερώτημα πολύ γρήγορα, πόσο έτοιμοι είμαστε να αντιμετωπίσουμε μελετημένα, προσεκτικά και συνολικά το πρόβλημα της ανάπτυξης της οικονομίας μας και της κοινωνικής προόδου. Ακόμη και να με συγχωρέσετε πόσο έτοιμοι είμαστε ακόμη και σ' αυτό το δωμάτιο, σε αυτή την αίθουσα.

Δεν θα δώσω την απάντηση, θέλω όμως να διατυπώσω ένθερμα μία πρόταση. Στο ΠΑΣΟΚ σήμερα πρόσκεινται πλούσιες, σύγχρονες, δημιουργικές δυνάμεις, ιδιαίτερα από τις νεότερες και μεσαίες ηλικίες, των επιστημόνων, των ερευνητών των τεχνικών.

Αυτό το σχετικά ανενεργό υλικό πρέπει να το κινητοποιήσετε. Είναι ανάγκη άμεση να επιχειρήσει το ΠΑΣΟΚ να συστήσει το δικό του Θινκ Τανκ που σε μία διαρκή λειτουργία θα απορρίπτει, θα διορθώνει και θα δημιουργεί, σε άμεση επαφή και σε διαρκή κοινωνικό διάλογο με τους κοινωνικούς φορείς θα παράγει το πολύπλοκο εκείνο υλικό που είναι απαραίτητο σε ένα σύγχρονο κόμμα να διαμορφώνει και να διορθώνει την πολιτική του.

Αφήνω τα πιο ενδιαφέροντα και πηγαίνω στον επίλογό μου. Θα αφήσω τις σημειώσεις μου. Θεωρώ για να τρέξω γρήγορα και να τελειώνω, μου προξενεί εντύπωση ότι ακόμη και σήμερα σχεδιάζοντας για την ανάπτυξη δεν έχουμε λάβει σοβαρά υπόψη μας τόσα πράγματα που άλλοι ήδη τα περιλαμβάνουν στα δικά τους σχέδια για την ανάπτυξη.

Θα σας δώσω ένα ασήμαντο παράδειγμα. Υπάρχουν προβλέψεις από σοβαρά αγγλικά ανεξάρτητα ερευνητικά κέντρα για τη μετακίνηση των πληθυσμών κυρίως των μεσήλικων στη δεκαετία που διατρέχουμε και ιδιαίτερα μετά το 2000, από βορρά και όχι μόνο από την Αγγλία, από τις βόρειες χώρες προς το νότο και ιδιαίτερα προς την Ελλάδα.

Ερωτώ στο πρόγραμμα που συντάσσεται και βελτιώνεται και θα ανασκευάσετε πάλι και πάλι τι βάρος έχετε δώσει σε θέματα κατασκευαστικής πολιτικής, οικιστικής δραστηριότητας κλπ. εάν σκεφθείτε ότι υπολογίζεται ότι γύρω από τις πεντακόσιες χιλιάδες με ένα εκατομμύριο ευρωπαίοι θα παραμένουν μόνιμα στην Ελλάδα ασκούντες το επάγγελμά τους για πέντε ή έξι μήνες το χρόνο και τον υπόλοιπο θα διατηρούν τα γραφεία τους ή ότι άλλες δουλειές έχουν στα βόρεια τμήματα της Ευρώπης.

Το πήραμε αυτό υπόψη μας. Δεύτερο παράδειγμα η πολιτιστική δραστηριότητα είναι παράγοντας οικονομικής δραστηριότητας και αποτέλεσμα ταυτόχρονα. Στη δικιά μας περίπτωση σε ποιο πρόγραμμα έχουμε εκμεταλλευτεί το ρόλο του πολιτισμού ως παραγωγική δραστηριότητα.

Η πλειοψηφία του κόσμου, του δικού μας κόσμου έχει πλέον συνειδητοποιήσει ότι κάποια τάξη επιτέλους χρειάζεται, ότι κάποια άλλη συμπεριφορά είναι απαραίτητη, ότι τα πράγματα δεν πηγαίνουν άλλο, ότι βαθιές αλλαγές στη συνολτική λειτουργία της οικονομίας έχουν καθυστερήσει επικίνδυνα.

Αυτό συνιστά μία μεταστροφή στη νοοτροπία μας με συνέπειες για το μέλλον, αλλά και την ανάγκη γι' αυτούς που συντάσσουν τα προγράμματα του ΠΑΣΟΚ γι' αυτό μιλάμε σήμερα, να το έχουν υπόψη τους, μία διαφορετική στάση απέναντι στο οικονομικό μας πρόβλημα, που στα χέρια ενός σύγχρονου σοσιαλδημοκρατικού κόμματος θα στηρίζεται σε άλλες υποθέσεις από εκείνες που παραδοσιακά είχε στηριχθεί.

Με τις μεγάλες αλλαγές δίπλα μας και στον κόσμο η έννοια του συγκριτικού πλεονεκτήματος είναι διαρκώς ρέουσα επομένως διαρκής θα είναι η αναζήτηση των νέων ευκαιριών για την ελληνική οικονομία.

Αυτό που μπορούμε να πούμε σε γενικές γραμμές είναι ότι το συμφέρον μας είναι να στραφούμε προς εκείνες τις δραστηριότητες που δεν είναι ούτε ένταση εργασίας, ούτε ένταση κεφαλαίου, αλλά ένταση γνώσεων και ανθρώπινου κεφαλαίου. Η εξειδίκευσή μας όμως θα γίνεται επιλεκτικά.

Το μέγα κοινωνικό πρόβλημα στις αρχές του αιώνα, παγκόσμιο κοινωνικό πρόβλημα θα είναι η ανεργία. Η Ελλάδα με τα σημερινά δεδομένα θα πληγεί περισσότερο από πολλές άλλες χώρες μεταξύ άλλων, λόγω του σχετικά μεγάλου ρόλου που παίζει ακόμη η γεωργική δραστηριότητα.

Είναι επομένως απαραίτητο καθώς σχεδιάζουμε τη μορφή, το είδος και την ποιότητα της οικονομικής μας ζωής να δοθεί ιδιαίτερη σημασία σε αυτόν τον παράγοντα. Μάλιστα μετά τα δραματικά συμπεράσματα στα οποία κατέληξε μία τελευταία έρευνα από τη βρετανική ιατρική εταιρεία για τις διαλυτικές επιδράσεις της σύγχρονης ανεργίας πάνω στην ψυχική και σωματική υγεία του σημερινού ανθρώπου.

Έτσι τελειώνοντας επανέρχομαι στην πρόταση που συχνά συζητώ. Την ανάγκη να προσαρμόσουμε το πείραμα της βορειοϊταλικής επαρχίας Εμίλια Ρομάνια στις ελληνικές συνθήκες, ιδιαίτερα στον άξονα Λάρισα - Θεσσαλονίκη - Καβάλα και να προχωρήσουμε σε μία ανάπτυξη στηριγμένη στην ευέλικτη βιομηχανική εξειδίκευση που αξιοποιεί την οικογενειακή εργασία, τη μικρή και μεσαία επιχείρηση και τη νέα τεχνολογία που αποφέρει υψηλά εισοδήματα. Αλλά ούτε αυτό είναι αρκετό. Χρειάζεται μεγαλύτερη φαντασία και περισσότερος ρεαλισμός.

Τελειώνοντας επιτρέψτε μου μία ευχή και μία υπόδειξη, με όλο το σεβασμό στο προεδρείό σας και στο κόμμα του ΠΑΣΟΚ.

Το ΠΑΣΟΚ να καλέσει αλλά πραγματικά τους επιστήμονές του, τους τεχνικούς του σε κατάσταση επιστράτευσης και συναγερμού στην υπηρεσία όχι των ημερίδων αλλά του καθημερινού προβληματισμού και του πρακτικού σχεδιασμού για ανάπτυξη

που θα απελευθερώσει τα αποθέματα αντοχής, εφευρετικότητας και προσαρμογής της κοινωνίας μας σε έναν άλλο κόσμο τόσο αλλιώτικο από αυτόν που γνωρίζαμε ως προχθές ακόμη.

Σας ευχαριστώ και συγνώμη για την καθυστέρηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε τον καθηγητή κ. Πεπελάση για την ενδιαφέρουσα εισήγησή του. Για λόγους που εξήγησα προηγουμένως θα καλέσω τώρα στο βήμα τον κ. Παπαντωνίου να κάνει τη δεκάλεπτη παρέμβασή του.

Γ.ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ: Ευχαριστώ θερμά το προεδρείο για την καλή θέληση και την ανοχή που επέδειξε με τη δική σας σύμφωνη γνώμη. Δεν έχω ούτε την πρόθεση, ούτε τη χρονική δυνατότητα να κάνω ολοκληρωμένη εισήγηση όπως οι προηγούμενοι ομιλητές πάνω στο μεγάλο πράγματι ζήτημα οικονομία και ανάπτυξη.

Θα κάνω κάποια σχόλια σε κάποια ερωτήματα που μπήκαν από τις προηγούμενες εισηγήσεις και τα οποία τα θεωρώ πραγματικά πολύ κρίσιμα για τη χάραξη της σωστής οικονομικής πολιτικής, από την επόμενη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Και εδώ παρενθετικά αναφέρω ότι η ευχή μου για τα αποτελέσματα αυτής της εκδήλωσης, και θα ήθελα να συγχαρώ τον τομέα επιστημόνων που είχε την πρωτοβουλία για να την διοργανώσει, είναι πραγματικά να αποτελέσει την αφετηρία για τη διαμόρφωση ενός αξιόπιστου και ρεαλιστικού προγράμματος οικονομικής πολιτικής για την επόμενη κυβέρνησή μας.

Το πρώτο θέμα που θέλω να θίξω είναι το εξής. Χαίρω ότι όλοι νομίζω συμφωνούμε ότι στόχος της Ελλάδας και στόχος της ελληνικής οικονομικής πολιτικής θα πρέπει να είναι η ονομαστική και πραγματική σύγκλιση με τις ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό είναι πραγματικά μονόδρομος.

Εάν προχωρήσουν, γι' αυτό έχω κάποιες αμφιβολίες και θεωρώ ότι το δημοψήφισμα στη Δανία δημιουργεί αρνητικό κλίμα για τις εξελίξεις, κρατάω μία επιφύλαξη, εάν όμως αυτή η υπόθεση προχωρήσει η Ελλάδα θα πρέπει να είναι μέσα.

Τώρα τι σημαίνει ονομαστική, τι πραγματική σύγκλιση, θα το ξαναπώ. Ονομαστική σύγκλιση σημαίνει να πλησιάσουν τα νούμερα στον πληθωρισμό και το έλλειμμα του δημόσιου τομέα. Πραγματική σύγκλιση να πλησιάσουν τα επίπεδα διαβίωσης, τα βιοτικά επίπεδα, που τι σημαίνει στην πράξη, ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδας να είναι κατά τι τουλάχιστον ανώτερος από το ρυθμό ανάπτυξης των ευρωπαϊκών χωρών.

Ερώτημα πώς συνδέεται η σταθεροποίηση που είναι η ονομαστική σύγκλιση με την ανάπτυξη ή του είναι η πραγματική σύγκλιση; Εδώ νομίζω ότι πρέπει να κάνουμε κάποια σχόλια διότι διαβλέπω ότι χωρίς να υπάρχουν ριζικές διαφωνίες, υπάρχουν κάποιες αποχρώσεις.

Η αντίληψη η δική μου η οποία νομίζω στηρίζεται σε επαρκή αριθμό θα έλεγα στατιστικών παρατηρήσεων από διάφορες χώρες που έχουν εφαρμόσει προγράμματα και αναπτυξιακά και σταθεροποιητικά, είναι ότι δεν είναι δυνατόν να συνδυάσει σε μακροχρόνια βάση ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης με συνθήκες οικονομικής αστάθειας.

Δηλαδή ψηλό πληθωρισμό και μεγάλα ελλείμματα. Γιατί; Γιατί όταν έχεις ψηλό πληθωρισμό κάμπτεται η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας σου. Γίνεσαι ακριβότερος και μέσα και έξω από τη χώρα σου, άρα χάνεις έδαφος στην ξένη παραγωγή.

Τι μπορεί να κάνεις; Υποτίμηση ή διολίσθηση του νομίσματός σου, η οποία όμως διολίσθηση ή υποτίμηση θα υποδαυλίσει και θα ενισχύσει παραπέρα την πληθωριστική διαδικασία. Και μπαίνεις σε έναν φαύλο κύκλο μεγάλου πληθωρισμού και μεγάλων υποτιμήσεων.

Δεύτερο εμπόδιο, άμα έχεις ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης θέλεις πολλές επενδύσεις, αλλά οι επενδύσεις χρειάζονται χρήματα. Πώς θα βρεις τα λεφτά όταν το δημόσιο, ο υπουργός οικονομικών, ο οποιοσδήποτε υπουργός οικονομικών από τις κάθε εκατό δραχμές που έχεις στην τράπεζα ως καταθέτης παίρνει τις ενενήντα για να εξοφλήσει τρέχουσες υποχρεώσεις και μόνο δέκα περισσεύουν για επενδύσεις.

Άρα υπάρχει το πρόβλημα του ελλείμματος σε ότι αφορά τις επενδύσεις και την ανάπτυξη. Γι' αυτό δυστυχώς, και αυτό νομίζω ότι προκύπτει από μία ανάγνωση της αδυσώπητης οικονομικής πραγματικότητας, η σταθεροποίηση προηγείται της ανάπτυξης.

Η σταθεροποίηση είναι αναγκαία αλλά βεβαίως όχι επαρκής συνθήκη για την ανάπτυξη. Και δεν είναι επαρκής συνθήκη διότι βεβαίως δεν φτάνει να ρίξεις πληθωρισμό και ελλείμματα για να προχωρήσει αυτόματα η αναπτυξιακή διαδικασία.

Χρειάζεται ενεργός αναπτυξιακή πολιτική, χρειάζεται επενδυτικό πρόγραμμα, χρειάζεται πράγματι και συμφωνώ με το Γεράσιμο Αρσένη μία μεγάλη αύξηση στις δημόσιες επενδύσεις και χρειάζεται μία σειρά από άλλα πράγματα τα οποία θα επισημάνω πάρα πολύ συνοπτικά στη συνέχεια.

Τώρα το δεύτερο γενικό θέμα που θέλω να θίξω είναι το εξής. Στο στόχο συμφωνήσαμε. Είναι η ονομαστική και πραγματική σύγκλιση με την Ευρώπη. Πώς θα φτάσουμε στο στόχο αυτό; Τι σημαίνει συντηρητική και τι σημαίνει προοδευτική πολιτική;

Οι προηγούμενοι ομιλητές αναφέρθηκαν σε γενικές αρχές με τις οποίες συμφωνώ. Θα ήθελα να γίνω λίγο πιο συγκεκριμένος και να αναφέρω την προσέγγιση με την τωρινή οικονομική συγκυρία, ανάμεσα στις δύο αντιλήψεις. Την αντίληψη την προοδευτική και την αντίληψη τη συντηρητική.

Τι σημαίνει μία δεξιά οικονομική πολιτική; Σημαίνει κυρίως τρία πράγματα. Σημαίνει πρώτον μονόπλευρη λιτότητα. Δηλαδή περικοπές κοινωνικών δαπανών, συντάξεων υγείας κλπ. και μείωση των πραγματικών μισθών. Το έκανε η κ. Θάτσερ και ορισμένες ελάχιστες ευτυχώς άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Σημαίνει δεύτερον αυταρχισμός. Τι σημαίνει αυταρχισμός; Σημαίνει ότι ασκώ την οικονομική πολιτική χωρίς διάλογο, χωρίς διαβούλευση, χωρίς σύμφωνη γνώμη, χωρίς συναίνεση. Αφήνω να λειτουργήσουν μόνοι τους οι νόμοι της αγοράς.

Και για παράδειγμα η μείωση των πραγματικών μισθών πώς προκύπτει από την πρόκληση μαζικής ανεργίας. Αυξάνονται οι άνεργοι, πέφτει η διαπραγματευτική δύναμη του εργαζόμενου, άρα πέφτουν οι μισθοί. Αυτό είναι μία αυταρχική πολιτική, όχι με αστυνομικά μέσα, αλλά μέσα από το νόμο της ζούγκλας της αγοράς.

Και το τρίτο στοιχείο μιας δεξιάς πολιτικής είναι ο άκρατος φιλελευθερισμός. Η παράδοση του κράτους στην αγορά. Η κατάργηση κάθε προγραμματισμού. Η κατάργηση κάθε κρατικής παρέμβασης οποιασδήποτε κρατικής παρέμβασης σε οποιονδήποτε τομέα της οικονομίας. Οι επενδύσεις, τα πάντα θα γίνουν μόνοι τους σύμφωνα με κάποια κριτήρια που θα προκύψουν από την αγορά.

Άρα μονόπλευρη λιτότητα, αυταρχισμός της αγοράς και άκρατος φιλελευθερισμός είναι τα τρία στοιχεία που συνθέτουν μία δεξιά πολιτική.

Παραπέρα ερώτημα. Η πολιτική της Ν.Δ. είναι μία δεξιά πολιτική και πού πάει. Η απάντηση είναι ναι είναι δεξιά πολιτική αλλά αποτυχημένη και αδιέξοδη. Γιατί είναι μία πολιτική η οποία εδώ και δύο - δυόμισι χρόνια και το ανέλυσε και ο καθηγητής Πεπελάσης, είχε τεράστιο κόστος για την οικονομία στα πραγματικά μεγέθη, την παραγωγή, τις επενδύσεις, τα εισοδήματα, την ανεργία, χωρίς όμως καν να προαγγίσει τους ονομαστικούς στόχους που είχε θέσει για πληθωρισμό και έλλειμμα

του δημόσιου τομέα. Έχει μία αποτυχία σε όλα τα μέτωπα, και στην πραγματική σύγκλιση και στην ονομαστική σύγκλιση, επί δυόμισι περίπου χρόνια.

Άρα η σύγκριση στην Ελλάδα δεν είναι ανάμεσα σε μία δεξιά και σε μία αριστερή πολιτική, είναι ανάμεσα σε μία αποτυχημένη και αδιέξοδη δεξιά πολιτική και σε μία εναλλακτική προοδευτική πολιτική, τα στοιχεία της οποίας αμέσως τώρα, στα τρία λεπτά που υποθέτω ότι διαθέτω, θα επισημάνω.

Ποια είναι τα τρία στοιχεία πιστεύω, μίας εναλλακτικής αριστερής προοδευτικής πολιτικής; Στη μονόπλευρη λιτότητα της δεξιάς αντιπάσσουμε την κοινωνική δικαιοσύνη που σημαίνει ο δίκαιος επιμερισμός του κόστους της προσαρμογής της οικονομίας.

Και βεβαίως αυτός ο δίκαιος επιμερισμός δεν πρόκειται να γίνει από κάποιους τεχνοκράτες ή εγκεφάλους της επόμενης κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ ή κάποιου άλλου σοσιαλιστικού κόμματος στην Ευρώπη, θα γίνει μέσα από κοινωνικό διάλογο.

Για μας ο διάλογος, ανοίγω μία παρένθεση εδώ, δεν είναι απλώς μία συμφωνία του προέδρου της ΓΣΕΕ, του ΣΕΒ και του πρωθυπουργού. Είναι η θεσμοθέτηση μίας διαδικασίας και αυτή είναι η δική μου αντίληψη, που θα ξεκινάει από τη μικρή μονάδα, την επιχείρηση, το δήμο, την κοινότητα και θα καταλήγει στη συμμετοχή των εκπροσώπων των κοινωνικών φορέων στη λήψη βασικών αποφάσεων.

Αν σταθούμε σε συμφωνίες κορυφής τότε δεν πρόκειται να επιτευχθεί ούτε η ελάχιστη συναίνεση των εργαζομένων. Αυτή η υπόθεση πρέπει να ξεκινήσει από τα κάτω και να πάει προς τα πάνω.

Τι θα περιλάβει ο διάλογος; Το θέμα της φορολογικής πολιτικής, το θέμα της πάταξης της φοροδιαφυγής που έχει μεγάλο κοινωνικό και πολιτικό κόστος, το θέμα του ύψους και της διάρθρωσης των δημοσίων δαπανών, το θέμα του εύρους του δημόσιου τομέα.

Η κοινή ωφέλεια να είναι δημόσιο, το λέμε, πρέπει να το κατοχυρώσουμε μέσα από διάλογο. Πού θα παρέμβει το κράτος στη βιομηχανία, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε την αντίληψη των στρατηγικών επιχειρήσεων. Και μία σειρά από άλλα μείζονα θέματα δημόσιας πολιτικής.

Και βεβαίως ο διάλογος θα καλύψει και θέματα αγροτικών τιμών, οι συνεταιρισμοί να μπουνε μέσα στο διάλογο και βεβαίως θέματα εισοδημάτων των εργαζομένων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Βεβαίως ο διάλογος δεν θα καταλήξει σε απόλυτη συμφωνία. Θα καταλήξει σε μία μερική συμφωνία, αλλά όμως θα προωθήσει και την αναγκαία κατανόηση για την αναγκαιότητα άσκησης μίας συγκεκριμένης οικονομικής πολιτικής. Άρα δικαιοσύνη και διάλογος παλεύουν τον αυταρχισμό και τη μονόπλευρη λιτότητα της δεξιάς πολιτικής.

Και τώρα έρχομαι στο τρίτο στοιχείο της δικής μας πολιτικής που είναι η ανάπτυξη που αντιπαράκειται στον άκρατο φιλελευθερισμό. Για μας ανάπτυξη σημαίνει παρέμβαση του κράτους στην οικονομία, σημαίνει σημαντικές δημόσιες επενδύσεις, σημαίνει αναπτυξιακός προγραμματισμός και βλέπουμε πώς πάνε να καταργήσουν το ΚΕΤΕ, η σημερινή κυβέρνηση, η οποία στη διάθεσή της να τα παραδώσει όλα στην αγορά καταργεί και το ελάχιστο εργαλείο που υπήρχε για προτεραιότητες επενδυτικές και προγράμματα αναπτυξιακά.

Και χρειάζεται βεβαίως στα πλαίσια αυτά και βιομηχανική πολιτική, όχι ξεπούλημα των πάντων στους ξένους. Κάποιους στρατηγικούς τομείς πρέπει να τους κρατήσουμε για την Ελλάδα, πρέπει να κρατηθούν σε εθνικό έλεγχο, όχι αναγκαστικά δημόσιο, ακόμη και ιδιωτικό εθνικό έλεγχο, ο οποίος είναι καλύτερος από την παράδοσή τους σε κάποια κυκλώματα πολυεθνικών επιχειρήσεων.

Και βεβαίως ανάπτυξη πέρα από τις επενδύσεις και τον προγραμματισμό, αναπτυξιακή πολιτική σημαίνει δημόσιος τομέας και εκπαίδευση.

Λέω δημόσιος τομέας, γιατί ούτως ή άλλως όπως και να εξελιχθεί ο δημόσιος τομέας θα παραμείνει κοντά στο μισό της ελληνικής οικονομίας. Στα σημερινά τα χάλια δυστυχώς ο δημόσιος τομέας παρασύρει και τον ιδιωτικό.

Χρειάζεται μία ουσιαστική, δραστική, εκσυγχρονιστική παρέμβαση στο δημόσιο τομέα που περνάει από την αποκοπή του ομφάλιου λώρου που συνδέει τη διοίκηση με το εκάστοτε κυβερνών κόμμα. Αυτό κατέστρεψε το δημόσιο τομέα επί πολλές δεκαετίες, είναι προϊόν βεβαίως της δεξιάς φιλοσοφίας.

Φοβάμαι ότι ούτε εμείς είμαστε τελείως ελεύθεροι από την απομίμηση κάποιων δεξιών πρακτικών στην οκταετία '81-'89, πρέπει όμως αυτό να σταματήσει μια και έξω. Πρέπει να αποκαταστήσουμε την αξιοπιστία της δημόσιας διοίκησης και την αποτελεσματικότητά της μέσα από διαδικασίες αξιοκρατίας.

Και τέλος, και καταλήγω το θέμα της εκπαίδευσης. Είναι σαφές και οι προηγούμενοι ομιλητές με κάλυψαν πλήρως ότι η ανάπτυξη δεν είναι ένα ποσοτικό μέγεθος, δεν είναι μόνο επενδύσεις, δεν είναι μόνο τεχνολογία ή εξοπλισμός.

Ανάπτυξη προϋποθέτει την ενεργό και δυναμική συμμετοχή του ανθρώπινου δυναμικού. Είναι σαφές ότι για να μπει δυναμικά στη διαδικασία αυτή χρειάζεται η αναβάθμιση αυτού του ανθρώπινου δυναμικού.

Χρειάζεται τεράστια επένδυση στην παιδεία. Θα έλεγα ότι η παιδεία χρειάζεται πραγματικά να καθιερωθεί σαν τομέας πρώτης και απόλυτης προτεραιότητας στην επόμενη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ μαζί με την επιμόρφωση του εργατικού δυναμικού και προγράμματα μετεκπαίδευσης τα οποία θα δώσουν απάντηση εν μέρει και στο πρόβλημα της διαρθρωτικής ανεργίας.

Θα ζήσουμε σε μία οικονομία όπου θα υπάρχουν δυναμικοί κλάδοι που θα αναπτύσσονται και παραδοσιακοί κλάδοι που θα φθίνουν. Θα πρέπει το εργατικό δυναμικό να μάθει να ζει με την ιδέα ότι θα μετακινείται από κλάδο σε κλάδο, από επιχείρηση σε επιχείρηση.

Πάνε τα χρόνια του '50 και του '60 που τα παιδιά μπαίνανε σε μία επιχείρηση, ή σε μία μονάδα ή σε μία υπηρεσία στα 25 τους και παίρνανε σύνταξη στην ίδια μονάδα στα 60 ή στα 65.

Τώρα οι νέοι θα ζήσουν αλλάζοντας πολλές δουλειές. Αλλά για να αλλάξουν δουλειές πρέπει να έχουν τη δυνατότητα μετεκπαίδευσης, επιμόρφωσης, και γνώσης μάθησης - νέων τεχνολογιών και νέων μεθόδων δουλειάς.

Νομίζω ότι υπερεξάντησα το χρόνο μου. Ευχαριστώ πολύ για την ανοχή σας και πραγματικά θέλω να ελπίζω ότι κάτι θετικό θα προκύψει από τη σημερινή συζήτηση για την επόμενη κυβέρνησή μας.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε και εμείς το σύντροφο Παπαντωνίου. Μαζί μας παρευρίσκονται ακόμα ο Γιάννης Σουλαδάκης μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, ο Χρήστος Κοκκινοβασίλης, βουλευτής και μέλος της Κ.Ε., ο Δημήτρης Βιπεριάς μέλος της Κ.Ε. και ο κ. Χάρης Σταματοπούλος τέως Γενικός Γραμματέας του υπουργείου Εμπορίου.

Παρακαλώ τώρα το σύντροφο τον Τάσο Αμαλλο, εκ μέρους του τομέα Επιστημών του ΠΑΣΟΚ να κάνει την εισήγησή μας.

Τ.ΑΜΑΛΛΟΣ: Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι, συντρόφισσες και σύντροφοι. Πραγματικά ο χρόνος στον οποίο ο καθένας προσπαθεί σήμερα να εκθέσει όλα αυτά που έχει μπροστά του, όλα αυτά που έχουν γραφτεί, όλα αυτά που θα ήθελε να πει είναι μικρός. Έτσι όλοι μας αναγκαστικά αγχωνόμαστε και πρέπει να περιοριστούμε στα πιο σημαντικά από αυτά που πρέπει να πούμε.

Το πρώτο που θέλω είναι ότι αυτή η εισήγηση που έχετε μπροστά σας είναι αποτέλεσμα συλλογικής δουλειάς, όλων μας, μέσα στον Τομέα των Επιστημόνων, είναι αποτέλεσμα προβληματισμού μας, και είναι και αποτέλεσμα αν θέλετε μίας συντροφικότητας που προσπαθούμε να αναπτύξουμε μέσα σε αυτό τον τομέα, γιατί αυτά είναι προϋποθέσεις για να σχεδιάσουμε και να προτείνουμε σωστά πράγματα για το λαό μας στις δύσκολες μέρες που περνάμε.

Πιστεύουμε ότι η επεξεργασία και η διαμόρφωση ενός προγράμματος και μίας αναπτυξιακής στρατηγικής που θα βγάλει τη χώρα από την κρίση και θα οδηγήσει την οικονομία μας σε μία αναπτυξιακή τροχιά, είναι για το ΠΑΣΟΚ όρος προοπτικής και αποτελεί χρέος και βασική υποχρέωση απέναντι στο λαό και το έθνος μας.

Ένα κόμμα εξουσίας, που όπως εμείς πιστεύουμε πολύ σύντομα και πάλι είναι βέβαιο ότι θα κληθεί να κυβερνήσει αυτή τη χώρα, οφείλει να έχει επεξεργασμένο πρόγραμμα και σαφή στρατηγική για τα προβλήματα που απασχολούν τον τόπο και το λαό μας.

Ποια είναι όμως η πολιτική για την οικονομία και την ανάπτυξη; Τι θα κάνουμε εμείς μεθαύριο; Τι πρέπει να έχουμε υπόψη μας; Τι πρέπει να προτείνουμε και τι να απορρίψουμε; Είναι ερωτήματα κρίσιμα για όλους μας.

Όμως είναι αλήθεια ότι αυτή τη στιγμή εμείς μέσα στο ΠΑΣΟΚ, μέσα στον τομέα μας, μαζί με τον πλουραλισμό των απόψεων που συναντιούνται σήμερα, υπάρχει σίγουρα ένα ακόμα πολύ θετικό στοιχείο και αυτό είναι η δυναμική που πηγάζει από την εμπειρία και τη γνώση, κάτι που ασφαλώς δεν υπήρχε το 1981, όταν για πρώτη φορά κληθήκαμε να κυβερνήσουμε αυτόν τον τόπο.

Χωρίς βέβαια αυτό να είναι από μόνο του αρκετό, οφείλουμε μέσα από έναν ουσιαστικό διάλογο μία αντιπαράθεση απόψεων και ιδεών και τελικά μέσα από μία συνθετική διαδικασία να διαμορφώσουμε και να παρουσιάσουμε στο λαό για συζήτηση το πρόγραμμά μας, με σαφήνεια, με σοβαρότητα, με αξιόπιστες απαντήσεις και προτάσεις, με ρεαλισμό και ειλικρίνεια.

Και ακόμα για τη διαμόρφωση αυτού του προγράμματος πρέπει να μελετήσουμε και να λάβουμε σοβαρά υπόψη όχι μόνο τα καυτά προβλήματα της κοινωνίας μας και της οικονομίας μας, αλλά και το γενικότερο οικονομικό γίνεσθαι, τις σύγχρονες τάσεις, τα φιλοσοφικά και οικονομικά ρεύματα που αντιπαλεύουν στις μέρες μας στον κόσμο και όλα αυτά να μας εμπνεύσουν, να μας παραδειγματίσουν, να μας προβληματίσουν.

Έτσι, και το είπαν και οι προηγούμενοι ομιλητές, οφείλουμε να μελετήσουμε σοβαρά τους περιορισμούς που βάζει στην αναπτυξιακή εθνική στρατηγική μας, ενδεχόμενα η ΕΟΚ. Όμως πρέπει να δούμε και τις δυνατότητες που μας δίνει η ΕΟΚ και να τις αξιοποιήσουμε αυτές τις δυνατότητες και ιδιαίτερα μέσα από τα προγράμματα ανάπτυξης του νότου και των καθυστερημένων περιοχών της κοινότητας.

Και προς αυτή την κατεύθυνση πιστεύουμε ότι η σημερινή ημερίδα του τομέα μας ανοίγει μία σελίδα καινούργια. Είναι μία μικρή προσπάθεια σε αυτό τον προβληματισμό και σε αυτές τις προτάσεις που όλοι θέλουμε να κάνουμε.

Τι θέλουμε; Θέλουμε οικονομική ανάπτυξη με επίκεντρο τον άνθρωπο και με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον. Σήμερα η μεγαλύτερη διάσκεψη που γίνεται στον

κόσμο στο Ρίο ντε Τζανέιρο στη Βραζιλία, για το περιβάλλον, είναι πιστεύουμε ένας σημαντικός σταθμός για την πορεία του πλανήτη μας.

Βεβαίως υπάρχουν οι αντιθέσεις, οι προβληματισμοί ανάμεσα στις πλούσιες χώρες και στις φτωχές. Οι πλούσιοι θέλουν να εκμεταλλευτούν τα πάντα για να έχουν μεγαλύτερο κέρδος και υπάρχουν και οι άνθρωποι που θέλουμε να διατηρήσουμε ένα κομμάτι από τη γη μας, ένα κομμάτι από τις θάλασσες, ένα κομμάτι από τη φύση μας, ένα κομμάτι από τον πολιτισμό μας. Και αυτή η σύγκρουση θα είναι μεγάλη και θα είναι και κυριαρχική θα έλεγα, θα είναι καταλυτική στις προσεχείς μέρες.

Θέλουμε ακόμα ένα πρότυπο ανάπτυξης που θα βασίζεται στην αποκέντρωση, στο δημοκρατικό προγραμματισμό, στη συμμετοχή, την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, την ατομική πρωτοβουλία, αλλά και τον κοινωνικό έλεγχο.

Θέλουμε, αν μπορούμε να κάνουμε μία αρμονική οριοθέτηση και να επιτύχουμε μία χωρίς διακρίσεις συνύπαρξη του δημόσιου, του ιδιωτικού και του κοινωνικού τομέα της οικονομίας, στα πλαίσια μίας μικτής οικονομίας που έτσι και αλλιώς θα υπάρξει τα προσεχή χρόνια στην πατρίδα μας και που βέβαια θα εξυπηρετεί τα εθνικά συμφέροντα, αλλά και που θα συμβαδίζει με τους γενικούς άξονες προοπτικής και ανάπτυξης της ενωμένης Ευρώπης.

Λειτουργία των νόμων της αγοράς, που μπορούν να είναι συμβατοί με τις αξίες του δημοκρατικού σοσιαλισμού γιατί επιθυμούμε ο ανταγωνισμός να γίνεται με ίσους και υγιείς όρους και τελικά και αυτός να στοχεύει και να εξυπηρετεί το λαό.

Θέλουμε αύξηση της απασχόλησης και καταπολέμηση με κάθε τρόπο της ανεργίας, που είναι ότι χειρότερο σήμερα μπορεί να υπάρξει για τον άνθρωπο. Θέλουμε κίνητρα και αναπτυξιακές επενδύσεις. Θέλουμε να επιδοτήσουμε νέες θέσεις εργασίας με αξιοποίηση του παραγωγικού δυναμικού της χώρας και του εργατικού μας δυναμικού.

Και πρέπει βέβαια να πω εδώ και να κάνω μία παρέμβαση ότι η ανεργία αυτή τη στιγμή στην πατρίδα μας δυστυχώς φίλες και φίλοι, δυστυχώς κυρίες και κύριοι και έχω την πικρή γεύση κάποιας πρόσβασης σε κάποια στοιχεία από τον ΟΑΕΔ να σας πω ότι αυτή τη στιγμή ουσιαστικά έχει ξεπεράσει το 10% και ακόμα χτυπάει τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, τις γυναίκες, τους επιστήμονες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Στους νέους επιστήμονες, από 24 μέχρι 29 χρονών, που έχουν αυτή την ηλικία, η ανεργία έχει ξεπεράσει το 27%, περίπου δηλαδή το 1/4 και παραπάνω των νέων επιστημόνων αυτή τη στιγμή είναι άνεργοι.

Αν αυτά τα συνδέσουμε με κάποιες μεγαλεπήβολες εξαγγελίες του πρωθυπουργού της χώρας πριν από κάποιο καιρό, για τις 100.000 νέες θέσεις που θα δημιουργούσε και που αντί γι' αυτές σήμερα έχουμε απολύσεις, αποβιομηχάνιση σε μεγάλες προβληματικές περιοχές της χώρας. Στο Λαύριο, στην Κοζάνη, στην Πτολεμαίδα, στην Πάτρα, στη Δυτική και στην Ανατολική Αττική.

Και προκύπτει αμέσως το ερώτημα, τι θα κάνουμε σε αυτές τις περιοχές αύριο, θα ξαναβάλουμε μπροστά το Αιγαίο, ή θα μελετήσουμε ενδεχόμενα μία νέου τύπου ανάπτυξη γι' αυτές τις περιοχές που θα δώσει εκεί δουλειά, σε αυτούς τους ανέργους.

Πώς θα γίνει αυτή η έρευνα; Τι πρέπει να μελετήσουμε; Πώς πρέπει να προβληματιστούμε; Τι έχουν να συνεισφέρουν οι επιστήμονες του ΠΑΣΟΚ και γενικότερα οι επιστήμονες της πατρίδας μας σε αυτό το μεγάλο πρόβλημα;

Εμείς απλώς λέμε πως θα βάλουμε ένα λιθαράκι. Έχουμε συγκροτήσει μερικές ομάδες που μελετούν αυτά τα θέματα που κάνουμε έρευνα, θα προσπαθήσουμε να έχουμε και κάποια επιδότηση από τα κοινοτικά προγράμματα.

Δεν θέλουμε να έχουμε εμείς κέρδη. Αν τυχόν υπάρξουν κάποια πράγματα που μπορεί να αφήσουν ένα κέρδος αυτό θα το διαθέσουμε στις ίδιες τις προβληματικές περιοχές και στους ανέργους μας.

Ήθελα ακόμα να πω για τη συνύπαρξη του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Μιλάμε για τις επιχειρήσεις στρατηγικού χαρακτήρα. Μιλάμε για τη ΔΕΗ, μιλάμε για την ενέργεια, μιλάμε για τις επικοινωνίες, για τον ΟΤΕ, μιλάμε για τις πολεμικές βιομηχανίες της χώρας.

Και πρέπει εδώ να κάνω μία επισήμανση. Αυτή τη στιγμή επιδιώκεται ένας θα λέγαμε, τεχνητός αλλά ανορθόδοξος τρόπος για την ιδιωτικοποίηση των δύο μεγάλων επιχειρήσεων της χώρας, της ΔΕΗ και του ΟΤΕ.

Αυτό γίνεται μέσα από μία νέα διαδικασία, τη διαδικασία ανάθεσης με πακέτο όπως λέμε, των έργων των επενδυτικών. Δηλαδή ζητάμε ιδιώτες οι οποίοι θα βάλουν κεφάλαια, θα μας φτιάξουν καινούργιους σταθμούς για τη ΔΕΗ στο Λαύριο ή την Εύβοια, λιγνιτικούς ή με αέριο.

Αυτοί μετά οι ιδιώτες θα παραγάγουν ενέργεια, θα την πωλήσουν στη ΔΕΗ με κάποιους όρους. Και ρωτάμε με ποιους όρους; Με ποιες τιμές θα πουληθεί αυτή η ενέργεια; Και γιατί η ΔΕΗ που μέχρι σήμερα έκανε όλο αυτό το παραγωγικό της έργο, που έκανε όλες αυτές τις επενδύσεις, με τη βοήθεια και κοινοτικών πόρων ενδεχομένως, που και πάλι θα τους διεκδικήσουμε και θα τους αξιοποιήσουμε, γιατί σήμερα πρέπει να ζητήσει έναν ιδιώτη για να της φτιάξει το σταθμό και να υπερδέψουμε τον προγραμματισμό μας, και να υπερδέψουμε τα πάντα και να μην ξέρουμε πώς θα τιμολογήσουμε, ποια τιμολογιακή πολιτική θα εφαρμόσουμε σε αυτούς τους οργανισμούς.

Βεβαίως θέλουμε εκσυγχρονισμό στη ΔΕΗ και στον ΟΤΕ, βεβαίως θέλουμε να βάλουμε μέσα νέες τεχνολογίες. Βεβαίως θέλουμε πιο παραγωγικές επιχειρήσεις. Βεβαίως θέλουμε καλύτερο μάντζμεντ, βεβαίως θέλουμε κίνητρα καλύτερα για το προσωπικό, βεβαίως θέλουμε μεγαλύτερη παραγωγικότητα, βεβαίως θέλουμε ένα προσωπικό που να προσλαμβάνεται σε αυτούς τους οργανισμούς έξω από το πελατειακό σύστημα, έξω από την παρέμβαση κομμάτων και κυβερνήσεων, με αξιολογικά κριτήρια.

Αναφέρεται πολλές φορές ότι η τάδε επιχείρηση έχει ένα πλεονασματικό προσωπικό, αλλά προσλαμβάνει και άλλο. Τι γίνεται φίλες και φίλοι, κυρίες και κύριοι; Κάποιο προσωπικό μας περισσεύει, μας λείπει όμως το εξειδικευμένο προσωπικό που θέλουμε.

Πόσοι σήμερα στον ΟΤΕ έχουν εκπαιδευτεί για τα ψηφιακά κέντρα; Ρωτούσε χθες ένας φίλος, σύντροφος, επιστήμονας στην ημερίδα την ειδική που κάναμε για τις επικοινωνίες. Και πραγματικά όταν μιλάμε για νέες τεχνολογίες σήμερα και για την εκπαίδευση του νέου του προσωπικού μας, όταν μιλάμε για επαγγελματικό προσανατολισμό, όταν μιλάμε για εκπαίδευση επάνω σε μόνιμη βάση, αυτό που λέμε επιμόρφωση διά βίου γιατί αυτό κάνουν οι άλλες χώρες, πραγματικά πρέπει να ξέρουμε πού στοχεύουμε, πρέπει να ξέρουμε ποιους τομείς της βιομηχανίας μας αναπτύσσουμε, σε ποιες περιοχές, πού πραγματικά μετά από έρευνα θα κάνουμε την ανάπτυξη μας και τις επενδύσεις μας;

Και πρέπει ακόμα να ξέρουμε και τι προσωπικό εξειδικευμένο χρειαζόμαστε τα προσεχή 10 ή 15 χρόνια και πρέπει να ξέρουμε και να έχουμε συμφωνήσει συναινετικά στη ΔΕΗ ποιος θα είναι ο προγραμματισμός στα επόμενα 10 χρόνια και το ίδιο να γίνει και στον ΟΤΕ.

Αυτά πρέπει να τα ξέρουμε και να τα συμφωνήσουμε σε εθνικό επίπεδο, δια-

κομματικά, γιατί δεν μπορεί κάθε φορά που αλλάζουμε διοίκηση στη ΔΕΗ ή στον ΟΤΕ από μία άλλη κυβέρνηση ή που αλλάζουμε διοίκηση και μέσα στην ίδια κυβέρνηση, να αλλάζουμε και τον προγραμματισμό αυτών των μεγάλων επιχειρήσεων της χώρας.

Και αν η βιομηχανία δεν ξέρει πού στοχεύει και ποιος είναι ο προγραμματισμός αυτών των μεγάλων επιχειρήσεων που ένα μεγάλο κομμάτι αυτής της βιομηχανίας διοχετεύεται μέσα σε αυτούς τους μεγάλους οργανισμούς, τότε πού πάμε;

Και θα ήθελα να ξέρω, ο σύνδεσμος ελλήνων βιομηχάνων που τον καλέσαμε σήμερα και που δυστυχώς δεν ήρθε, για να προβληματιστεί και αυτός μαζί μας, για να μας πει τις απόψεις του, για να σκεφθούμε όλοι μαζί τι θα κάνουμε μεθαύριο για την πατρίδα μας, μαζί με τη ΓΣΕΕ, μαζί με τους βιοτέχνες, μαζί με τους εμπόρους, όλοι μαζί πρέπει να σκεφθούμε.

Αλήθεια έχει σκεφθεί τι θα γίνει όχι με την ιδιωτικοποίηση πλέον αυτών των επιχειρήσεων, αλλά με την παράδοσή τους σε πολυεθνικές εταιρείες, μέσα από τις οποίες πια η διοχέτευση των ελληνικών προϊόντων για τη λειτουργία και την ανάπτυξη τους θα είναι πολύ πιο δύσκολη από σήμερα; Το έχουμε σκεφθεί οι βιομήχανοί μας; Εγώ το βλέπω και αυτό το σημείο του προβληματισμού.

Έτσι λοιπόν θα πρέπει, αφού έτσι και αλλιώς πολλά από αυτά τα πράγματα είναι γραμμένα, τα έχουμε τονίσει, αυτό που θέλω να τονίσω λοιπόν είναι ότι πρέπει να έχουμε μία αξιολογική επιλογή του προσωπικού που θα στελεχώσει τις δημόσιες επιχειρήσεις τα προσεχή χρόνια έξω από κόμματα και κυβερνητικές παρεμβάσεις.

Είναι αναφαίρετος όρος. Είναι προϋπόθεση για να μπορέσουμε να εκσυγχρονίσουμε και να αναπτύξουμε, να αυξήσουμε την παραγωγικότητα αυτών των δημόσιων επιχειρήσεων που χρειάζονται και επίσης να αποφασίσουμε πολιτικά.

Τι θα κάνουμε αυτή τη στιγμή; Θα προχωρήσουμε στο αέριο και τον άνθρακα, ή θα προχωρήσουμε στην εκμετάλλευση των εγχώριων πόρων του λιγνίτη μας, με τον οποίο μαζί με τα νερά μας παράγουμε το 83% της ενέργειας της χώρας, και αυτό είναι μία κατάκτηση για την πατρίδα μας, το να έχουμε την ενέργεια που είναι βασικό αγαθό για να στεριώσει οποιαδήποτε βιομηχανία, οποιαδήποτε ανάπτυξη, να παράγεται 83% με προοπτική τα 5 επόμενα χρόνια να πάει στο 95%, να εκτοπίσουμε το πετρέλαιο και να το παράγουμε αυτό από τους εγχώριους πόρους. Είναι μία κατάκτηση πάρα πολύ μεγάλη την οποία πρέπει να τη δούμε και να την αξιοποιήσουμε.

Έτσι θα πρέπει να διασφαλίσουμε, και θέλω να πάω προς τα μέσα, και προς τους σκοπούς μας, ένα συνολικό μεσομακροπρόθεσμο σχέδιο για την ανάπτυξη που πρέπει να γίνει μέσα από διάλογο μέσα από όλους τους παραγωγικούς φορείς.

Τη συμμετοχή και τη συναίνεση όλων των κοινωνικών εταίρων, και που θα αποτελέσει πυξίδα για τη σταθεροποίηση της οικονομίας, τη δρομολόγηση της ανάπτυξης, καθώς και την πλήρη συμμετοχή της χώρας μας στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Αυτό που λέμε κοινωνικό συμβόλαιο εμείς. Την επεξεργασία συγκεκριμένων πολιτικών και πλαισίων για τους τομείς όπου θα έχουμε την ανάπτυξη μας στη χώρα μας.

Και πρέπει να πω εδώ ότι ο τομέας των επιστημόνων σαν μικρή συμβολή σε αυτό το στοιχείο, σε αυτή την προοπτική έχει ήδη 12 προτάσεις, 12 μελέτες.

Για το κυκλοφοριακό, το συγκοινωνιακό και το νέφος, το πρώτο. Το δεύτερο για τις επικοινωνίες. Η τρίτη μελέτη για την αυθαίρετη δόμηση στο λεκανοπέδιο. Η τέταρτη για την κατοικία και τη στεγαστική πολιτική. Η πέμπτη για την οικονομία και την ανάπτυξη, τις αρχές και τους στόχους μας, που αποτέλεσε και τον βασικό άξονα της σημερινής μας εισήγησης.

Η έκτη για τις βιομηχανικές δραστηριότητες στο λεκανοπέδιο. Η έβδομη για το

ρόλο των κοινωνικών εταίρων στη διαμόρφωση μιας σωστής βιομηχανικής πολιτικής, στην προοπτική της ανάπτυξης. Το όγδοο για την αγροτική έρευνα και τεχνολογία. Το ένατο για τον εκσυγχρονισμό των ΔΕΚΟ, την παραγωγικότητα, τον κοινωνικό έλεγχο και τη συμμετοχή των εργαζομένων σε αυτές.

Το δέκατο για το Εθνικό Σύστημα Υγείας, την πολιτική μας για την υγεία και το φάρμακο, την πολιτική μας στην προοπτική του κράτους πρόνοιας που εμείς προεβούσαμε. Εμείς νομίζουμε ότι ό,τι δεν είναι κοινωνικά δίκαιο δεν μπορεί να είναι δημοκρατικό και πολύ περισσότερο δεν μπορεί να είναι προοδευτικό, δεν μπορεί να είναι αριστερό.

Θα πρέπει αναγκαστικά να προσπαθήσω να τελειώσω. Θέλουμε πραγματικά τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού ροής - πληροφορίας, απορρόφησης και διαχείρισης κονδυλίων από τα προγράμματα της ΕΟΚ ώστε στην υψηλότερη δυνατή απορροφητικότητα. Θέλουμε το κυριότερο: τη σύγχρονη και ριζική αναμόρφωση του περιεχομένου των σπουδών και γενικά την αναβάθμιση του ρόλου της παιδείας, ως μοχλού ανάπτυξης με παράλληλη έμφαση στη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση, αναφέρθηκαν και οι προηγούμενοι ομιλητές σε αυτό.

Δεν θέλουμε μόνο επιστήμονες, θέλουμε επιστήμονες, θέλουμε όμως και εργοδηγούς παραγωγής, θέλουμε τεχνίτες ελεγκτές της ποιότητας του μετάλλου, θέλουμε τεχνίτες του ηλεκτρονικού αυτοματισμού, θέλουμε συντηρητές για το βιολογικό καθαρισμό των μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων της χώρας. Όλα αυτά τα χρειαζόμαστε.

Ένα λεπτό και τελειώνω. Έτσι μόνο θα μπορέσουμε να δημιουργήσουμε μία ελπίδα στο λαό μας, να τον αφυπνίσουμε και να τον οδηγήσουμε με σοβαρές προοπτικές προς ένα καλύτερο μέλλον.

Εχθές την ώρα που τελειώναμε η τομεακή των τεχνικών παράγγειλε ένα πανό, για τη μεθαιριανή της γενική συνέλευση, την τομεακή της και είχε ένα τρίπτυχο. Μου έκανε εντύπωση και θα ήθελα να κλείσω με αυτό.

Το τρίπτυχο αυτό έλεγε: «Η πολιτική να ξανάρθει στο προσκήνιο, είναι καιρός, είναι ώρα. Δεν έχουμε πραγματικά άλλες επιλογές». Το δεύτερο: «Θέλουμε μία πολιτική με συμμετοχή». Και το τρίτο: «Θέλουμε συμμετοχή με γνώση, μόνο έτσι μπορούμε να προχωρήσουμε και να φτιάξουμε πραγματικά ένα καλύτερο μέλλον για το λαό μας».

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τώρα θα κάνουμε ένα διάλειμμα. Στη συνέχεια ο πρώτος ομιλητής μας θα είναι ο καθηγητής κ. Γεώργιος Μπήτρος και στη συνέχεια ο Γιάννης Δραγασάκης. Θα ήθελα να σας θυμίσω ότι μέσα στους φακέλους σας υπάρχουν έντυπα συμμετοχής που θα παρακαλούσαμε να τα συμπληρώσετε όπως επίσης και όποιοι θέλουν να τοποθετηθούν να μας δώσουν τα ονόματά τους στα έντυπα της παρέμβασης. Το διάλειμμα θα είναι δέκα λεπτά.

(ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ καθίστε. Σε ένα λεπτό αρχίζουμε.

Γ.ΜΠΗΤΡΟΣ: Κυρίες και κύριοι πριν μπω στο θέμα της εισηγήσεώς μου, το οποίο νομίζω ότι σχετίζεται άμεσα με το θέμα της ημερίδας σας, θέλω να ευχαριστήσω τον τομέα επιστημόνων του ΠΑΣΟΚ για την τιμή που μου κάνει να με έχει απόψε προσκεκλημένο ώστε να εκφράσω τις απόψεις μου.

Και σπεύδω να πω ότι αυτές οι απόψεις είναι και απόψεις μίας ομάδας επιστημόνων οι οποίοι εφαρμόζουν νεοκλασική ανάλυση στα προβλήματα της οικονομίας και δεν βλέπουν με ποιο τρόπο είναι λιγότερο κοινωνικά ευαίσθητη από άλλους που επικαλούνται αυτή την κοινωνική ευαισθησία.

Άκουσα πολλές απόψεις γύρω από το θέμα σήμερα και μπήκα στον πειρασμό να κάνω μερικά σχόλια για τα καίρια θέματα που θίχτηκαν. Απλώς θα πω ότι εάν σαν λαός αναζητούμε μία αναγκαία και επαρκή συνθήκη για σταθεροποίηση αυτή η αναγκαία και επαρκής συνθήκη είναι η ανάπτυξη.

Καιρός είναι να σταματήσουμε να μιλάμε για σταθεροποίηση. Η καλύτερη σταθεροποίηση είναι η ανάπτυξη. Αλλά η σταθεροποίηση βολεύει περισσότερο του πολιτικούς. Αυτά που έχω να πω επικεντρώνονται γύρω από τρεις άξονες. Τον άξονα κράτος οικονομική ανάπτυξη, κράτος κοινωνική πρόνοια και κράτος και κοινωνική πρόνοια ανάπτυξη.

Γύρω από αυτούς τους τρεις άξονες καθ' όλη τη μεταπολεμική περίοδο, δημιουργήθηκαν κάποιες θεωρίες και πολιτικές πρακτικές που κατά τη γνώμη μας συνορεύουν περισσότερο με το μύθο παρά με την πραγματικότητα.

Θα αναφερθώ πρώτα στη σχέση κράτους κοινωνικής πρόνοιας. Συνήθως αυτοί οι μύθοι παίρνουν τη μορφή δικαιωμάτων και γι' αυτό θα αναφερθώ σε τρία τέτοια δικαιώματα, τα οποία συμπίπτουν με τα δικαιώματα στα οποία αναφέρθηκε ο κ. Αρσένης.

Το πρώτο είναι το δικαίωμα στην απασχόληση. Ακούστε τι σκεπτόμαστε εμείς γι' αυτό το δικαίωμα. Μία από τις πιο διαδεδομένες αντιλήψεις μεταξύ των οπαδών του κοινωνικού κράτους είναι ότι αυτοί έχουν δικαίωμα και το κράτος υποχρέωση να τους παρέχει απασχόληση.

Με άλλα λόγια για τους πολίτες αυτούς κράτος πρόνοιας με ταυτόχρονη ύπαρξη ανεργίας είναι αδιανόητο. Αλλά λογικά αν έτσι έχουν τα πράγματα, η αβεβαιότητα απασχόλησης που επικρατεί στον ιδιωτικό τομέα, θα παρακινεί κάθε πολίτη να απαιτεί την απασχόλησή του από το κράτος. Οπότε τούτο θα μετατραπεί φυσιολογικά, τελεολογικά, σε ένα απέραντο αναπαιτήριο, με φτώχεια, μιζέρια και έλλειψη κοινωνικής πρόνοιας για όλους.

Επιπλέον δε, όλων αυτών των ανεπιθύμητων παρενεργειών θα υπάρχει και ένα προωθημένο καθεστώς έλλειψης προσωπικής ελευθερίας, αφού γνωρίζουμε τι συμβαίνει σε καταστάσεις όπου το κράτος αποτελεί το μόνο ή τον κύριο εργοδότη.

Προφανώς σε ένα τέτοιο περιβάλλον καθένας που διαφωνεί με την ακολουθούμενη πολιτική στα διάφορα πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και άλλα θέματα, ή θα φοβάται να εκφράσει τις απόψεις του, ή θα πρέπει να τις διατυπώνει με εξαιρετική διακριτικότητα, όπως κάνει ο τύπος στα δικτατορικά καθεστώτα. Γιατί αλλιώς θα κινδυνεύει να βρεθεί χωρίς εργασίας και συνεπώς χωρίς οικονομικούς πόρους για την επιβίωση τη δική του και της οικογένειάς του.

Γι' αυτούς τους λόγους το δικαίωμα στην απασχόληση σαν υποχρέωση του κοινωνικού κράτους έχει εγκαταλειφθεί από τους προοδευτικούς στη δύση, εδώ και πολλά χρόνια, ενώ πρόσφατα ο μεγάλος αυτός μύθος, άρχισε να συνειδητοποιείται και στις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού.

Δικαίωμα στη μόρφωση. Το δικαίωμα στη μόρφωση τυχαίνει αυτά τα δικαιώματα να έχει επικεντρώσει την προσοχή του ο κ. Αρσένης και νομίζω ότι συμπίπτουμε. Το δικαίωμα στη μόρφωση και μάλιστα στην τριτοβάθμια, η οποία είναι κατά τεκμήριο επαγγελματική, είναι ένα άλλο παράδειγμα αβάσιμης αντίληψης των οπαδών του κράτους πρόνοιας.

Προς απόδειξη τούτου ας πάρουμε έναν νέο, ο οποίος ανεξάρτητα από τα οικονομικά μέσα που διαθέτει η οικογένεια του, γίνεται γιατρός με κάλυψη των σχετικών δαπανών από το κράτος. Τότε είναι λογικό και δικαιολογημένο, οι πολίτες να απαιτούν ο γιατρός αυτός, είτε να επιστρέψει έντοκα στο κράτος τους πόρους με τους οποίους χρηματοδοτήθηκε η εκπαίδευσή του, είτε να εργάζεται με μειωμένο τιμολόγιο σε σχέση με τους συναδέλφους του, οι οποίοι αυτοχρηματοδότησαν τις σπουδές τους.

Όμως κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει και οι γιατροί και οι άλλοι επιστήμονες που σπουδάζουν δωρεάν, πλουτίζουν αδικαιολόγητα σε βάρος των λοιπών φορολογουμένων πολιτών.

Επειδή λοιπόν στο κράτος δικαίου υπάρχει το αδίκημα του αδικαιολόγητου πλουτισμού, γι' αυτό γενικό δικαίωμα σε δωρεάν τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν θεμελιώνεται λογικά με κανέναν τρόπο.

Μάλιστα τέτοιο δικαίωμα δεν θεμελιώνεται ούτε για όσους έχουν μεν το ταλέντο για σπουδές πανεπιστημιακού επιπέδου αλλά δεν έχουν τα μέσα. Και τούτο γιατί η τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση είναι μία επένδυση και τον κίνδυνο της επιτυχίας ή αποτυχίας πρέπει να τον φέρει ο ίδιος ο φοιτητής - επενδυτής και όχι ο φορολογούμενος.

Είναι επομένως δικαιολογημένο όσοι πιστεύουν ότι έχουν την ικανότητα και τη θέληση για τριτοβάθμια εκπαίδευση αλλά τους λείπουν οι αναγκαίοι πόροι, να μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις σπουδές τους μερικά ή ολικά με δάνεια χορηγούμενα από τράπεζες ή άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, των οποίων η αποπληρωμή να αρχίζει μερικά χρόνια μετά τη λήψη του σχετικού πτυχίου.

Τέλος, ας πάρουμε το δικαίωμα στην υγεία. Οι υπηρεσίες υγειονομικής περιθάλψεως δεν είναι δημόσιο αγαθό. Έχουμε προκαλέσει επανειλημμένα τους τεχνικούς οικονομολόγους, οι οποίοι κάνουν αυτό τον ισχυρισμό να τον αποδείξουν τεχνικά και δεν το έχουν καταφέρει.

Στη χώρα μας όμως ερμηνεύσαμε το δημόσιο χαρακτήρα των υπηρεσιών υγείας κατά τέτοιον τρόπο ώστε πλέον οι πολίτες δεν μπορούν να αγοράσουν στη χώρα τους καλύτερες υγειονομικές υπηρεσίες από αυτές που παρέχει το κράτος.

Άμεση απόδειξη του ισχυρισμού αυτού αποτελεί το γεγονός ότι αυτοί που έχουν προνοήσει για την περίπτωση μίας σοβαρής ασθένειας, έχουν τα μέσα να καταφεύγουν σε ιδιωτικές κλινικές της Αγγλίας και άλλων ιατρικά προηγμένων χωρών.

Στην ανάλυση αυτή συνήθως αντιτείνετε το επιχείρημα ότι μεταξύ μας υπάρχουν και άτομα που δεν έχουν τα αναγκαία οικονομικά μέσα για να προνοήσουν για την περίπτωση μίας απρόβλεπτης σοβαρής ασθένειας ή τέλος πάντων υπάρχουν και συμπολίτες μας οι οποίοι δεν έχουν μάθει να διαχειρίζονται σωστά τα οικονομικά τους.

Θα πρέπει να ξεκαθαριστεί με τη μεγαλύτερη δυνατή έμφαση ότι κανείς από μας δεν ισχυρίζεται ότι το κράτος δεν έχει την υποχρέωση να παρέχει, το τονίζω, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους αποδεδειγμένα αναξιοπαθούντες.

Αυτό που προτείνεται είναι ότι το κράτος δεν χρειάζεται να παράγει τέτοιες υπηρεσίες γιατί το κράτος έχει αποδειχθεί κακός και σπάταλος παραγωγός.

Γενικά μπορεί να θεμελιωθεί η πρόταση ότι η κοινωνική ευημερία θα αυξανόταν σημαντικά αν το κράτος απομακρυνόταν από την παραγωγή εκπαιδευτικών, υγειονομικών, ασφαλιστικών κλπ. υπηρεσιών και περιοριζόταν στην παραγωγή τους προς όποιες ομάδες του πληθυσμού θεμελιώνουν εύλογη ανάγκη με αντικειμενικά κριτήρια, μέσα ας πούμε από ένα σύστημα κουπονιών.

Με τα κουπόνια οι δικαιούχοι θα μπορούσαν να αγοράσουν από τους ιδιώτες παραγωγούς τις υπηρεσίες που επιθυμούν, και στη συνέχεια οι τελευταίοι θα εξαρώνταν τα κουπόνια στα δημόσια ταμεία.

Επειδή κάτω από τα ανεδαφικά επιχειρήματα των αποκαλούμενων προοδευτικών, το κράτος επεκτάθηκε στην παραγωγή δήθεν δημόσιων αγαθών κοινωνικής πρόνοιας η παραγωγή κύριων δημόσιων αγαθών, έχει μειωθεί σε σημαντικό βαθμό τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά. Ισχύει και εδώ κάτι ανάλογο με τον περίφημο νόμο του Γκρέσαμ σύμφωνα με τον οποίο τα ψευδή δημόσια αγαθά εκτοπίζουν τα πραγματικά δημόσια αγαθά. Δύο τρία παραδείγματα.

Σαν πρώτο και χαρακτηριστικό παράδειγμα ας πάρουμε την υποχρέωση του κράτους να εφαρμόζει τους νόμους, ίσα και δίκαια προς όλους τους πολίτες. Όλοι γνωρίζεται από πρώτο χέρι ότι το ελληνικό κράτος υπολείπεται σοβαρά στον τομέα αυτό.

Από τη φοροδιαφυγή, την παράνομη δόμηση και τη μόλυνση του περιβάλλοντος μέχρι το παράνομο παρκάρισμα στα πεζοδρόμια και τη συστηματική αποφυγή από όσους συλλαμβάνονται να πληρώσουν τα σχετικά πρόστιμα το κράτος μας φανερώνει την ανικανότητά του να παράγει ικανοποιητικά τις στοιχειωδέστερες υπηρεσίες εφαρμογής των νόμων που έχει αναλάβει να παρέχει στους πολίτες.

Ένα δεύτερο παράδειγμα που μου έρχεται αυτή τη στιγμή στο μυαλό είναι η υποχρέωση του κράτους να προστατεύει την προσωπική ακεραιότητα και την περιουσία των πολιτών. Όπως γνωρίζετε τα τελευταία χρόνια το σύστημα ασφάλειας μετατράπηκε σε ανυπόλυτο σύστημα προστασίας του πολίτη αφού η κάθε είδους και προελεύσεως κακοποιία μπορούν εύκολα πλέον να κλέπτουν, να καταστρέφουν περιουσίες και να εκφοβίζουν με φυσική βία ανυπεράσπιστους ηλικιωμένους.

Δυστυχώς το αίσθημα της σιγουριάς του νόμου και της τάξεως το οποίο είναι το πρώτο και κυριότερο από τα δημόσια αγαθά του κοινωνικού συμβολαίου με το κράτος παράγεται σε ανεπάρκεια.

Τέλος, ας πάρουμε την υποχρέωση του κράτους να προστατεύει τους αποδεδειγμένα αδύνατους και αναξιοπαθούντες. Μία επίσκεψη στα άσυλα, στη Λέρο, των ασθενών με ανίατες ασθένειες, στα ορφανοτροφεία, στις φυλακές, και τα άλλα ιδρύματα κοινωνικής περιθάλψεως θα αρκούσε για να πείσει και τον πλέον δύσπιστο ότι το κράτος δεν παράγει σε αξιοπρεπή ποσότητα και ποιότητα ούτε τις κατεξοχήν υπηρεσίες πρόνοιας που του έχουν αναθέσει οι πολίτες.

Ένας από τους λόγους στους οποίους το κράτος απέτυχε ακόμη και σε αυτούς τους τομείς είναι γιατί όπως είπα προηγουμένως αποτελεί ένα εγγενώς κακό και σπάταλο παραγωγικό μηχανισμό.

Ένας άλλος είναι ότι τα οικονομικά μέσα για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής είναι περιορισμένα και ο ρυθμός αυξήσεώς τους εξαρτάται άμεσα από την οικονομική ανάπτυξη. Έτσι το κράτος θα μπορούσε να συνεισφέρει στην αύξηση της κοινωνικής πρόνοιας αν μπορούσε να επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη.

Αυτό είναι ακριβώς το σημείο όπου οι μύθοι γύρω από τη σχέση κράτους, κοινωνικής πρόνοιας, συνδέονται με τους πολλούς μύθους που σχετίζονται με τη δεύτερη σχέση, δηλαδή κράτους και οικονομικής ανάπτυξης.

Εδώ θα κάνω ένα σχόλιο, θα παρακάμψω αυτά που έχω να σας πω γραμμένα αφού μπορείτε επίσης να τα διαβάσετε και θα πω μία μικρή ιστορία.

Γύρω στο 1960 είχαν έρθει από τη δύση φωτισμένοι άνθρωποι, οικονομολόγοι, οι οποίοι άρχισαν μία συζήτηση σχετικά με το χαρακτήρα που έπρεπε να πάρει η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας.

Και κάτω από την πίεση των επιχειρημάτων τους η οικονομική ανάπτυξη της χώρας στράφηκε προς τα έσω. Δηλαδή επικράτησε η άποψη ότι η ανάπτυξη έπρεπε να γίνει με υποκατάσταση των εισαγωγών και όχι με εξωστρέφεια και εξαγωγές.

Είκοσι χρόνια μετά εκείνη την εποχή γύρω στο 1960, δεν θα αναφέρω ονόματα, ανακαλύψαμε ότι η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδος ήταν στρεβλή. Παρακαλώ να σκεφτείτε πάρα πολύ καλά την επιχειρηματολογία με την οποία στηρίζετε την αναπτυξιακή διαδικασία να γίνει μέσα από δραστηριότητες του κράτους, να προβληματιστείτε, διότι δεν θα πρέπει είκοσι χρόνια από σήμερα να ξαναανακαλύψουμε ότι η ανάπτυξη ήταν και πάλι στρεβλή.

Ο σχεδιασμός της οικονομίας απεδείχθη από τις πρόσφατες εξελίξεις, είναι μία πολύ δύσκολη υπόθεση και η πιθανότητα αποτυχίας είναι πάρα πολύ μεγάλη. Οι σχεδιαστές όταν κάνουν λάθος, κάνουν μεγάλο λάθος. Ενώ όταν οι ιδιώτες επιχειρηματίες κάνουν λάθος συνήθως αυτά τα λάθη είναι μικρά.

Σκεφτείτε τις πιθανότητες των μεγάλων λαθών και στη συνέχεια να αποφασίσουμε για το τι ποιότητα κράτους θέλουμε. Βέβαια η στρέβλωση της οικονομίας κάτω από την πίεση της υποκατάστασης των εισαγωγών έγινε με παρέμβαση στους μηχανισμούς των επιτοκίων, δημιουργήθηκε αυτό που ο κ. Σημίτης είπε το τραπεζικό ολιγοπώλιο το οποίο δεν θέλει να το θίξει κανένας, δημιουργήθηκαν οι προβληματικές επιχειρήσεις.

Ομολογουμένως οι επιχειρηματίες όταν τους δόθηκαν αυτά τα χρήματα, δεν θα περιμένετε, πολλοί από εσάς είσατε επιχειρηματίες νομίζω, ότι όταν μπορείτε να πάρετε κάποια πίστωση με φτηνό επιτόκιο να μην το χρησιμοποιήσετε. Στη συνέχεια όμως ανακαλύφθηκε ότι αυτό το πάγιο κεφάλαιο που δημιουργήθηκε με τα χαμηλά επιτόκια, τα επιδοτούμενα επιτόκια, είναι προβληματικό και μη παραγωγικό.

Θα τελειώσω αυτή την εισήγηση σε ένα λεπτάκι, λέγοντας μερικά πράγματα για τη σχέση μεταξύ κοινωνικής πρόνοιας και ανάπτυξης. Βραχυχρόνια η σχέση αυτή είναι αρνητική και πρέπει αν προβληματιστούν οι τεχνικοί οικονομολόγοι του ΠΑΣΟΚ και έχω συνεχείς συζητήσεις σε αυτό το θέμα με πολλούς από σας, βραχυχρόνια η σχέση μεταξύ κοινωνικής πρόνοιας και ανάπτυξης είναι αρνητική.

Όταν παίρνουμε πόρους από τον τομέα των επενδύσεων και τον πάμε στην κοινωνική πρόνοια ή από το εισόδημα και τον πάμε στην κοινωνική πρόνοια, ένα κομμάτι αυτής της μεταφοράς πέφτει στις επενδύσεις και ένα άλλο κομμάτι πέφτει στην κατανάλωση.

Βραχυχρόνια επομένως η κοινωνική πρόνοια δυστυχώς δεν γνωρίζω τρόπους με τους οποίους μπορούμε να βρούμε έναν χρυσό κανόνα. Βραχυχρόνια πρέπει να επιδοθούμε έστω και λίγο κατά τους ορισμούς τους δικούς σας, κοινωνική αδικία, στην ανάπτυξη.

Μακροχρόνια όμως αυτή η σχέση μεταξύ κοινωνικής πρόνοιας και ανάπτυξης είναι απόλυτα συμβιβάσιμες και διατηρήσιμες. Μέσα από την ανάπτυξη μπορεί να γίνει ένα ευρύτατο κράτος κοινωνικής πρόνοιας, για το οποίο όλοι μας θα είμαστε υπερήφανοι.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε και εμείς τον καθηγητή κ. Μπήτρο για τη συμμετοχή του στην ημερίδα. Μας παρακάλεσε να ανακοινώσουμε ότι δεν θα μπορέσει να μείνει μέχρι το τέλος και γι' αυτό ζητάει συγνώμη. Στη συνέχεια καλώ τον κ. Δραγασάκη τέως υπουργό να πάρει μέρος στη σημερινή μας ημερίδα με την παρέμβασή του.

Γ.ΔΡΑΓΑΣΑΚΗΣ: Αγαπητές φίλες και φίλοι θα ήθελα με την παρουσία μου εδώ να

δηλώσω ότι θεωρούμε πολύ σημαντικές τις διαδικασίες του διαλόγου ακόμα και όταν γίνονται στο εσωτερικό των κομμάτων. Πιστεύουμε ότι δεν ευσταθεί το επιχείρημα ότι ο εσωκομματικός διάλογος και η ανάπτυξή του μειώνουν την αποτελεσματικότητα των κομμάτων.

Πιστεύουμε αντίθετα ότι ο διάλογος, η ανάπτυξή του, η ανταλλαγή ελεύθερα απόψεων διαφορετικών που υπάρχουν, αποτελεί στοιχείο υγείας για το κόμμα που επιτρέπει στον εαυτό του να αναπτύσσει αυτή τη δραστηριότητα.

Ταυτόχρονα όμως θα ήθελα να προσθέσω κάτι που και εσείς προφανώς ελπίζω θα συμφωνείται και αυτό αφορά ότι και ο εσωκομματικός διάλογος έχει τα όριά του, ιδιαίτερα σε μία εποχή που τα κόμματα και αυτό ισχύει για όλα, δεν έχουν απαντήσει σε όλα τα προβλήματα.

Τα ίδια τα κόμματα έχουν ερωτήματα. Επομένως περνούν μία περίοδο που γίνεται επιτακτική η ανάγκη ευρύτερου διαλόγου μέσα στην κοινωνία, περνάμε μία περίοδο που τα κόμματα τα ίδια χρειάζεται να αφουγκραστούν και βεβαίως περνά μία περίοδο που πρέπει να αναβαθμιστούν οι σχέσεις των πολιτικών δυνάμεων της χώρας μας γενικά και ειδικότερα οι σχέσεις των κομμάτων που αυτοπροσδιορίζονται ως προοδευτικά κόμματα.

Σε ότι αφορά τώρα το κυρίως θέμα, εγώ επέλεξα ως ειδικότερο ζήτημα στο οποίο θα ήθελα να διατυπώσω μερικές σκέψεις ένα πρόβλημα, το οποίο αιωρήθηκε σε αυτή την αίθουσα, και το πρόβλημα είναι η περιορισμένη αξιοπιστία των κομματικών οικονομικών προγραμμάτων.

Πρόκειται για μία διαπίστωση που μακάρι να ήταν μόνο δική μου και εκδηλώνεται με τον εξής χαρακτηριστικό τρόπο. Τα οικονομικά προγράμματα των κομμάτων αμφισβητούνται πριν από όλα στις ίδιες τις γραμμές των κομμάτων στις οποίες αναφέρονται.

Δηλαδή το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ αμφισβητείται από εσάς τους ίδιους, ή πολλούς από σας, και χάρηκα που σήμερα άκουσα εδώ για την ανάγκη να γίνει αξιόπιστο πρόγραμμα. Τα προγράμματα της αριστεράς αμφισβητούνται από τους αριστερούς και τα προγράμματα της Ν.Δ. αμφισβητούνται από τους νεοδημοκράτες. Και αυτά που είπε ο κ. Μπήτρος τα κατανόησα σαν μία κριτική από μία ορισμένη οπτική γωνία αυτών των οποίων γίνονται σήμερα κλπ.

Μιλάω επομένως για ένα υπαρκτό κατά την άποψή μου πρόβλημα και θα ήθελα να ξεχωρίσω μερικούς από τους πολλούς παράγοντες που κατά την άποψή μου βρίσκονται πίσω από αυτό το πρόβλημα το έλλειμμα αξιοπιστίας.

Θα αφήσω ως δευτερεύοντες τους παράγοντες που ανάγονται σε αυτό καθ' αυτό το οικονομικό πρόγραμμα. Αν είναι τεχνητά άρτιο, αν είναι πλήρες κλπ. και θα επιμείνω σε μερικούς ως τους πούμε εξωοικονομικούς παράγοντες.

Ένας πρώτος παράγοντας που νομίζω ότι πρέπει να επισημανθεί είναι ότι πίσω από την περιορισμένη αξιοπιστία των οικονομικών προγραμμάτων κρύβεται η αναξιόπιστία του πολιτικού μας συστήματος.

Ο κόσμος έχει απλά ερωτήματα, αφού όλα τα κόμματα είναι κατά της φοροδιαφυγής γιατί αυξάνει η φοροδιαφυγή και επί ΠΑΣΟΚ και επί Ν.Δ. Αφού όλα τα κόμματα είναι υπέρ του εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης γιατί μεγεθύνεται ο αναχρονισμός της δημόσιας διοίκησης;

Συμβαίνουν αυτά είναι η δική μας απάντηση διότι η αντιμετώπιση αυτών των ώριμων προβλημάτων και προϋποθέτει και συνεπάγεται ευρύτερες ανακατατάξεις στη σχέση των κομμάτων με την κοινωνία, στη σχέση των κομμάτων με τα μέλη τους,

στον τρόπο με τον οποίο ασκείται η ίδια πολιτική. Δεν είναι δηλαδή θέμα μόνο κάποιων θεσμών είναι και θέμα εσωτερικών συγκρούσεων στην κοινωνία.

Και επιτρέψτε μου να παρατηρήσω ότι υπάρχουν δυνάμεις που αγνοούν το πρόβλημα και υπάρχουν δυνάμεις που το αναγνωρίζουν το πρόβλημα, αλλά και οι δυνάμεις που το αναγνωρίζουν το πρόβλημα δεν νομίζω ότι ακόμα έχουν προσφέρει εκείνες τις εγγυήσεις που θα πείθουν και για την δυνατότητα αντιμετώπισής του.

Ένας δεύτερος σοβαρός παράγοντας είναι ότι ζούμε σε μία εποχή όπως έχει αναφερθεί κατά κόρον που εισβάλλουν με τη μορφή χιονοστιβάδας νέα δεδομένα. Όταν ο Ανταμ Σμιθ έγραφε πριν από δύο αιώνες τον «Πλούτο των Εθνών» κανείς δεν είχε ερώτημα τι εννοούσε λέγοντας πλούτο των εθνών. Προφανώς εννοούσε τα υλικά και τις υπηρεσίες.

Αν σήμερα μιλήσουμε για τον πλούτο ενός έθνους, πρέπει πάνω από όλα να πούμε περιβάλλον, η διαθεσιμότητα περιβάλλοντος καθαρού. Είναι η σχέση ανθρώπου φύσης. Πώς αυτό το νέο δεδομένο πέρα από τις επιμέρους ιδεολογικές πλευρές και πρίσματα μέσα από τα οποία το προσεγγίζει ο καθένας μας, πόσο όλα τα κόμματα και οι πολιτικές δυνάμεις συνολικά έχουμε καταφέρει να ενσωματώσουμε οργανικά στη διαμόρφωση της πολιτικής τις νέες απαιτήσεις που προκύπτουν από αυτή την πραγματικότητα.

Νέες τεχνολογίες, η εισβολή τους. Ευσταθούν οι αναλύσεις μας περί απασχόλησης και ανεργίας; Και βεβαίως οι τεράστιες ανακατατάξεις στα βαλκάνια και την Ευρώπη.

Θα ανοίξω μία παρένθεση εδώ, επειδή είναι επίκαιρο το θέμα του Μάαστριχτ για να επισημάνω το εξής. Δεν νομίζω ότι πρέπει να φοβηθούν οι οπαδοί της ευρωπαϊκής ενοποίησης την κριτική στις επιλογές του Μάαστριχτ και διότι είναι μονόπλευρες και διότι είναι επιλογές οι οποίες δεν μπορούν να εμπνεύσουν τους λαούς και ανεξάρτητα από το δημοψήφισμα του Μάαστριχτ και το αποτέλεσμα του, ακόμα και αν ήταν διαφορετικό το δημοψήφισμα, νομίζω ότι οι επιλογές, οι αποφάσεις, με τη συγκεκριμένη μορφή που πήραν και με τον τρόπο που πάρθηκαν μακριά από τους λαούς, δεν είναι αποφάσεις που μπορούν να εμπνεύσουν τους λαούς.

Διότι η ευρωπαϊκή ενοποίηση για να γίνει σταθερή δεν αρκεί το ενιαίο νόμισμα, ούτε η κεντρική πολιτική δύναμη. Χρειάζεται να κλείσει το δημοκρατικό έλλειμμα, χρειάζεται οι στόχοι να περιλάβουν με πειστικό τρόπο ένα σχέδιο άντλησης των κεντρικών και των περιφερειακών ανισοτήτων. Και η Σοβιετική Ένωση η πρώην είχε ενιαίο νόμισμα και ενιαία και μάλιστα συγκεντρωτική εξουσία και διαλύθηκε.

Επομένως οι προοδευτικές αριστερές δυνάμεις έχουν να συνεισφέρουν στην υπόθεση αυτή με τις δικές τους ευαισθησίες και κλείνω την παρένθεση λέγοντας ότι πρέπει επίσης να κάνουμε διάκριση ανάμεσα στην κριτική που γίνεται ανάμεσα στις αποφάσεις του Μάαστριχτ από θέσεις εθνικιστικές, από θέσεις εθνοκεντρικές, από θέσεις συντηρητικές σε σχέση με μία κριτική η οποία γίνεται από τις θέσεις της Αριστεράς, της προόδου, η οποία προσδίδει στην ευρωπαϊκή ενοποίηση το κοινωνικό, οικολογικό, δημοκρατικό περιεχόμενο που πρέπει να αποκτήσει για να είναι και για να γίνει σταθερή.

Όλη λοιπόν αυτή η εισβολή των νέων δεδομένων αναδειχνουν όχι την αξιοπιστία των οικονομικών προγραμμάτων απλά, αλλά αναδειχνουν το έλλειμμα που υπάρχει στη σχέση επιστήμης και πολιτικής, μία σχέση η οποία μέχρι τώρα καλούσε την επιστήμη να απολογείται για τις αποφάσεις της πολιτικής και όχι να συμβάλλει στη διαμόρφωσή της.

Ένας τρίτος παράγοντας που αξίζει να επισημανθεί αφορά τη σχέση των κομμάτων με την κοινωνία, και ιδίως τις κοινωνικές δυνάμεις που το κάθε κόμμα θέλει να

εκφράσει. Πίσω δηλαδή από την κρίση της αξιοπιστίας των οικονομικών προγραμμάτων, των οικονομικών προτάσεων, του οικονομικού λόγου, εγώ θα ήθελα να υπογραμμίσω την κρίση τελικά, το σπάσιμο των δεσμών που μπορεί να υπήρχαν σε κάποιες άλλες φάσεις, ανάμεσα στα κόμματα την πολιτική τους και τις κοινωνικές δυνάμεις.

Τίθεται δηλαδή εκ νέου ένα πρόβλημα εκπροσώπησης, αντιστοιχίας πολιτικών δυνάμεων, κοινωνικών δυνάμεων και διεργασιών τους.

Είναι σχετικό το θέμα αυτό με ένα τέταρτο σημείο που συνδέεται με το θέμα μας και που πιστεύω ότι είναι ιδιαίτερα σοβαρό όχι από τη Ν.Δ. αλλά για δυνάμεις που ενδιαφέρονται για έναν προοδευτικό εκσυγχρονισμό της χώρας μας και έχει να κάνει με το κοινωνικό περιεχόμενο των προτάσεων.

Εάν μείνουμε σε μία απλή αναγωγή του ενός προβλήματος στο άλλο πρόβλημα, αν δηλαδή ανάγουμε το πρόβλημα της ανάπτυξης στο πρόβλημα πληθωρισμός και το πρόβλημα πληθωρισμός στο πρόβλημα διάρθρωσης της οικονομίας και το πρόβλημα διάρθρωσης της οικονομίας στο πρόβλημα επενδύσεις, τότε κινδυνεύουμε να παράγουμε οικονομικά προγράμματα μεταρρυθμιστικά αλλά χωρίς μεταρρυθμίσεις, με κοινωνικό περιεχόμενο.

Τι επομένως πρέπει να εισαχθεί στα προγράμματά μας; Το στοιχείο της κοινωνικής σύγκρουσης, το στοιχείο της κοινωνικής ανατροπής, όπου πρέπει να γίνει. Δεν μπορούν να λυθούν όλα τα προβλήματα χωρίς ανακατατάξεις, χωρίς μία νέα διανομή του εισοδήματος και μία νέα αντιμετώπιση του προβλήματος της παραγωγής του.

Τέλος, νομίζω ότι πίσω από την κρίση πραγματικά των οικονομικών προγραμμάτων, την κρίση της αξιοπιστίας τους, κρίνεται και η αξιοπιστία τελικά των μονοκομματικών κυβερνήσεων.

Εάν ο κόσμος εκλάβει ως πούμε την προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ να κατακτήσει ένα 43% που απαιτεί ο εκλογικός νόμος για να γίνει κυβέρνηση, πιστεύω ότι και το καλύτερο οικονομικό πρόγραμμα να έχει θα πάσχει από άποψη αξιοπιστίας διότι η ίδια η κοινωνία έχει πιστή ότι το πρόβλημα δεν είναι μόνο ένα εκλογικό ποσοστό, αλλά είναι πρόβλημα ενός ευρύτερου μπλοκ κοινωνικών δυνάμεων.

Στο Συνασπισμό, στον οποίο συμβαίνει να συμμετέχω μας απασχολεί πάρα πολύ αυτό το θέμα, τασσόμαστε υπέρ των συμμαχιών, των συνεργασιών ως θέμα αρχής, δεν το αντιπαράθετουμε το θέμα αυτό στην αυτόνομη ύπαρξη του Συνασπισμού και στην ανάγκη ενίσχυσης του ρόλου του όπως εμείς πιστεύουμε, και πιστεύω ότι αυτό το θέμα πρέπει να απασχολήσει όλους όσους ενδιαφέρονται όχι για μία τακτική εκλογική ήττα της Ν.Δ. Τέτοια μπορεί να υπάρξει, αλλά για μία στρατηγική ήττα του νεοφιλελευθερισμού για τους λόγους ακριβώς που και εσείς εδώ αναλύσατε.

Αγαπητοί φίλοι και φίλες εύχομαι επιτυχία στις εργασίες σας και εύχομαι να υπάρξουν και άλλες ευκαιρίες συνάντησης και στο Συνασπισμό, αλλά και σε άλλους χώρους.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε και εμείς τον Γιάννη Δραγασάκη διπλά για την εισήγησή του και επειδή τήρησε ακριβώς το χρόνο που του ανήκε. Παρακαλώ τώρα τον υπουργό των Οικονομικών του ΠΑΣΟΚ στις κυβερνήσεις της οκταετίας Δημήτρη Τσοβόλα.

Δ.ΤΣΟΒΟΛΑΣ: Φίλες και φίλοι, συντρόφισσες και σύντροφοι, όπως θα έχετε διαπιστώσει έχω καταθέσει γραπτή εισήγηση η οποία φέρει τον τίτλο «Προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας και προτάσεις για την αντιμετώπισή τους».

Βέβαια δεν είναι δυνατόν σε δέκα λεπτά να αναλύσω αυτή την εισήγηση που πιστεύω ότι έχει συγκεκριμένες διαπιστώσεις και συγκεκριμένες προτάσεις που στηρίζονται σε δεδομένα ελληνικά, αλλά και διεθνών οργανισμών.

Γι' αυτό θα σταθώ σε ορισμένα σημεία που προέκυψαν και από τις προηγούμενες εισηγήσεις και ειδικά σε σημεία που πιστεύω ότι τα τελευταία 2,5 χρόνια δεν έχουν επισημανθεί ή έχουν επισημανθεί κατά τρόπο τελειώς αντίθετο με την πραγματικότητα.

Κατ' αρχήν είναι γνωστό ότι τα προβλήματα που έχει η ελληνική οικονομία είναι διαρθρωτικά προβλήματα. Και συγκεκριμένα αυτά τα προβλήματα είναι η κακή διάρθρωση της απασχόλησης γιατί στην Ελλάδα οι απασχολούμενοι στην εργασία αποτελούν αριθμητικά το 30% και το υπόλοιπο 70% είναι αυτοαπασχολούμενοι.

Τα τονίζω αυτά γιατί έχουν σημασία στο θέμα της φοροδιαφυγής, που πιπιλίζουμε ανάλογα πώς συμφέρει τον καθένα κάθε φορά και τον εαυτό μας και τον ελληνικό λαό.

Δεύτερο διαρθρωτικό πρόβλημα είναι η κακή διάρθρωση της παραγωγής και τρίτο είναι η κακή διανομή του εθνικού εισοδήματος. Αυτά τα τρία διαρθρωτικά προβλήματα είναι εκείνα που δημιουργούν τις ανισορροπίες στην οικονομία, είναι εκείνα που θα εθελοτυφλήσουμε αν δεν αντιληφθούμε, στα οποία οφείλονται και το θέμα της φοροδιαφυγής και το θέμα του πληθωρισμού.

Και επειδή πολύς λόγος έγινε και πριν γενικά και αόριστα περί φοροδιαφυγής, επειδή επίσης από τον αγαπητό και τον κ. Δραγασάκη ειπώθηκε αφού θέλουμε να χτυπήσουμε τη φοροδιαφυγή διακηρύσσουμε φραστικά όλα τα κόμματα γιατί δεν χτυπιέται.

Εδώ θέλω να πω ότι όταν έχεις όπως ανέφερα πριν το 70% αυτοαπασχολούμενους, και όταν επίσης είπα άλλο πρόβλημα είναι η κακή κατανομή του εθνικού εισοδήματος, μόνο το 40% του εθνικού εισοδήματος πηγαίνει για αμοιβή εργασίας ενώ το υπόλοιπο πηγαίνει για αμοιβή κεφαλαίου και στις τσέπες των αυτοαπασχολούμενων, τότε είναι δυνατόν αν δεν αντιμετωπίσεις αυτό το διαρθρωτικό πρόβλημα ώστε να δημιουργήσεις την κατάλληλη ισορροπία στην κατανομή του εθνικού εισοδήματος, αλλά και στην απασχόληση να αντιμετωπίσεις με διοικητικά ή με αστυνομικά μέτρα, ή με ποινικοποιήσεις το πρόβλημα της φοροδιαφυγής;

Η απάντησή μου και από την εμπειρία των οχτώ ετών είναι όχι αν θέλουμε να είμαστε υπεύθυνοι. Τα βήματα που θα γίνουν με τα άλλα μέτρα είναι βήματα ισχνά. Είναι άσφαιροι πυροβολισμοί οι οποίοι δεν δίνουν εκείνο που πρέπει να δώσουν και που είναι η λύση και στο πρόβλημα του ελλείμματος του δημόσιου τομέα, το οποίο έλλειμμα δεν είναι θέμα δαπανών κρατικών, μεγάλων, αλλά είναι θέμα διαφυγής εσόδων λόγω παραοικονομίας, η οποία όλοι λένε ότι ανέρχεται στο 40, εγώ λέω τώρα ανέρχεται στο 50 και πλέον τοις εκατό.

Πώς θα αντιμετωπιστεί, πώς θα συλληφθεί το 50%; Όταν περιορισθεί η παραοικονομία. Πώς θα περιορισθεί η παραοικονομία; Όταν γίνει η σωστή διάρθρωση στην απασχόληση και η σωστή κατανομή στο εθνικό εισόδημα. Όλα τα υπόλοιπα είναι για να λέμε λόγια, παχιά και άλλοι να εμφανίζονται ότι θα είναι οι μάγοι που θα τα λύσουν, ενώ άλλοι που ήταν πριν στα πόστα αυτά δεν μπόρεσαν να τα λύσουν.

Και επειδή θεωρώ ότι αυτές οι ημερίδες έχουν ουσία και δεν γίνονται τυπικά μόνο όταν γίνονται συγκεκριμένες, θα επαναλάβω αυτό που περιέλαβα στην εισήγησή μου, ως γενικός εισηγητής του ΠΑΣΟΚ επί του προϋπολογισμού του '92.

Έχω κεφάλαιο συγκεκριμένο, δεν το έχω περιλάβει σε αυτή την εισήγηση με τον τίτλο φορολογική πολιτική. Τι μέτρα προτείνουμε, τα οποία όμως να βαδίζουν

παράλληλα με την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων που ανέφερα πριν, που χωρίς την αντιμετώπιση αυτών τα δεύτερα, αυτά που θα πω είναι η παρανυχίδα.

Πρώτον, επέκταση της αντικειμενικοποίησης της φορολογίας και των εισοδημάτων από άλλες πηγές, πέρα από τους φόρους κεφαλαίου που είχαμε καθιερώσει, είχα την τιμή να είμαι υπουργός Οικονομικών τότε που καθιερώθηκε αυτό το μέτρο, το οποίο πού οδήγησε, οδήγησε στο να μην υπάρχουν εκκρεμότητες πλέον από το '85 και δώθε στις εφορίες και το δημόσιο να εισπράττει τα χρήματα και να διευκολύνονται οι συναλλαγές όπως διευκολύνθηκαν στην αγορά ακινήτων και να εμπεδώνεται η εμπιστοσύνη του πολίτη προς την πολιτεία, τη φορολογούσα αρχή, μια και τα κριτήρια ήταν προσδιορισμένα από το νόμο αντικειμενικά.

Το ίδιο προτείνω να επεκταθεί και στα εισοδήματα από άλλες πηγές και κυρίως στο εισόδημα από εμπορικές, βιοτεχνικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, Δ' πηγή εισοδήματος, με κριτήρια αντικειμενικά.

Υπάρχει η πρόταση από την πλευρά τη δική μου και με τα κριτήρια που πρέπει να καθοριστούν, τελικά να οριστικοποιηθούν μετά από ουσιαστικό διάλογο, με τις ενδιαφερόμενες ομάδες ώστε με αυτόν τον τρόπο να εισπράξουμε και θα εισπράξουμε χρήματα από τον τομέα που λέγεται φοροδιαφυγή.

Ένα δεύτερο μέτρο που προτείνω είναι ότι είναι λάθος η φορολογική κλίμακα που πάει τώρα από την κυβέρνηση να περάσει, και μάλιστα διατυμπανίζεται και σαν εκσυγχρονισμός. Τι κάνει η νέα κλίμακα;

Από εννιά που ήταν τα φορολογικά κλιμάκια, που εμείς τα μοιράσαμε στα εννιά από δεκαεννιά που ήταν, τα κάνει στην ουσία τρία. Όταν όμως κάνεις τρία τα κλιμάκια της φορολογίας εισοδήματος, αφαιρείς από τη φορολογία εισοδήματος που είναι άμεση φορολογία, το στοιχείο της προοδευτικότητας άρα και της κοινωνικής δικαιοσύνης στη λογική ότι ο καθένας πρέπει να πληρώνει με βάση το εισόδημά του, με βάση την οικονομική δυνατότητα και όχι το ίδιο αυτός που έχει εισόδημα πεντακόσια εκατομμύρια.

Άρα η πρόταση που περιλαμβάνεται στην εισήγησή μου επί του προϋπολογισμού είναι τα κλιμάκια, όπως τα καθιερώσαμε το '88-'89 για να διατηρείται η προοδευτικότητα και να παραμένει ο χαρακτήρας σαν κοινωνικά δίκαιου, διότι αλλιώς με τα τρία γιατί να λέμε ότι η έμμεση φορολογία είναι άδικη, αφού και εκεί με το ΦΠΑ τρεις είναι οι συντελεστές, ο χαμηλός, ο μεσαίος και ο ψηλός.

Άρα με τα τρία κλιμάκια καθιστούμε άδικη τη φορολογία και την άμεση όπως είναι και η έμμεση. Αν και η άποψη η δική μου είναι ότι πρέπει να σταματήσουμε, να μειώσουμε τους τόνους σε αυτό που λέγαμε μέχρι το '86, σωστά το λέγαμε μέχρι το '86, ότι η έμμεση φορολογία είναι οπωσδήποτε άδικη γιατί με την εισαγωγή του ΦΠΑ και την ύπαρξη τριών συντελεστών που το καθιερώσαμε έγινε προοδευτική και η κλίμακα.

Γιατί τα αγαθά του χαμηλού συντελεστή που είναι τα είδη λαϊκής κατανάλωσης καταναλώνονται από τα λαϊκά στρώματα τα οποία διαθέτουν το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους για τα είδη αυτά, και έτσι τα είδη λαϊκής κατανάλωσης έχουν χαμηλό συντελεστή. Ενώ τα είδη πολυτελείας που καταναλώνουν τα υψηλά εισοδήματα έχουν πολύ μεγάλο συντελεστή.

Ένα τρίτο είναι η επέκταση, γιατί νομίζω ότι είναι συγκεκριμένες οι προτάσεις και αυτό έχει σημασία. Ένα τρίτο μέτρο, ουσιαστικό, είναι όπως υπάρχει ο έλεγχος στην πηγή του εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες, που ξέρει το δημόσιο γιατί του προσκομίζεις τη βεβαίωση, κατά τον ίδιο τρόπο πρέπει σταδιακά, γιατί δεν μπορεί μία και έξω, τεχνικά δεν μπορεί και αντικειμενικά, να καθιερωθεί ο έλεγχος στην

πηγή και των άλλων εισοδημάτων, ώστε να πιάσεις από τα εισοδήματα που κυρίως κάνουν φοροδιαφυγή, εξ εμπορικών, βιοτεχνικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων τη φοροδιαφυγή.

Ένα άλλο μέτρο είναι αντί την κατάργηση των κινήτρων που κάνει η κυβέρνηση με το νομοσχέδιο αυτό, το φορολογικό, των θεωρημένων αποδείξεων και της έκπτωσης μέσω των θεωρημένων αποδείξεων, πρέπει να επανέλθει το σύστημα που καθιερώσαμε εμείς από το '88, που οδηγεί και σε κοινωνική δικαιοσύνη και της ίδιας της φορολογητέας ύλης και να το επεκτείνουμε και σε άλλες κατηγορίες δαπανών.

Γιατί εγώ πιστεύω ότι τη φοροδιαφυγή πέρα από τα διαρθρωτικά προβλήματα θα την πατάξεις όχι μέσα από διοικητικά μέτρα αλλά μέσα από δημιουργία συγκρουόμενων φορολογικών συμφερόντων ώστε να βάλεις στον έλεγχο όλη την κοινωνία και όχι τους δέκα χιλιάδες φοροτεχνικούς που δεν επαρκούν και πενήντα να τους κάνεις δεν επαρκούν.

Άλλωστε είναι ένα σύστημα που εφαρμόζεται στις περισσότερες χώρες του κόσμου. Και ενώ εμείς κάναμε ένα βήμα αυτή την κατεύθυνση έρχεται και το ανατρέπει αυτή η κυβέρνηση.

Έχω και άλλα συγκεκριμένα, δεν προλαβαίνω και έχουν δίκιο οι σύντροφοι. Τέλος θα ήθελα να πω. Τα προβλήματα της οικονομίας έχουν οδηγήσει στο να έχει γίνει πρώτη γραμμή ορολογία σε κάθε Έλληνα πολίτη και σε εμάς τους πολιτικούς προς το λαό, εκσυγχρονισμός, ανάπτυξη, αναδιάρθρωση.

Και εκσυγχρονισμό μιλάει και η Ν.Δ., για εκσυγχρονισμό μιλάμε και εμείς και άλλοι. Η δεξιά, η συντηρητική παράταξη, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και παγκοσμίως σκόπιμα προσπαθεί να εμφανίσει τον εκσυγχρονισμό σαν μία τεχνοκρατική διαδικασία, σαν μία νομοτελειακή δήθεν αλήθεια και αποκρύπτει από τα κοινωνικά στρώματα, από την κοινωνία, το περιεχόμενο του εκσυγχρονισμού.

Γι' αυτό εμείς πρέπει να δώσουμε και αναφέρω στην εισήγηση, πώς εγώ προτείνω συγκεκριμένο περιεχόμενο και πολιτικό και κοινωνικό στον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της οικονομίας.

Γιατί εμείς στο ΠΑΣΟΚ σε αντίθεση με τη Ν.Δ. μιλάμε για εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη που θα χρησιμοποιηθούν σαν μοχλοί, το σύνολο των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας, με άλλα λόγια το σύνολο του ελληνικού λαού και κατά συνέπεια και το αποτέλεσμα του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης που είναι η αύξηση του εθνικού εισοδήματος, θα κατανεμηθεί δίκαια σε όλο το λαό, αφού θα συμμετέχει όλος ο λαός στη διαδικασία του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης.

Η δεξιά και πολλοί άλλοι που αόριστα μιλάνε για εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη τι εννοούν όπως το αποδεικνύει και η πορεία των δύομισι τελευταίων ετών. Εννοούν να αναγορεύσουν σαν μοχλό αποκλειστικό εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης, τη μεγάλη οργανωμένη ντόπια και ξένη επιχείρηση, η οποία αφού θα είναι ο αποκλειστικός μοχλός ανάπτυξης και βάζοντας στο περιθώριο όπως το κάνουν όλες τις υπόλοιπες παραγωγικές τάξεις θα βάλουν στην τσέπη κατά τη μερίδα του λέοντος και το αποτέλεσμα του εκσυγχρονισμού όταν θα επέλθει και της ανάπτυξης όταν θα επέλθει που δεν βλέπουμε να επέρχεται.

Γι' αυτό λοιπόν αναφέρω στην εισήγηση ποιο πρέπει να είναι το συγκεκριμένο περιεχόμενο του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης όπως στην εισήγηση αναφέρω, ο διάλογος που πρέπει να γίνει όπως έχει πει το ΠΑΣΟΚ, τι συγκεκριμένους άξονες πρέπει να έχει.

Γιατί το να μιλάμε για διάλογο, γενικά και αόριστα χωρίς να βάζουμε συγκεκριμένους άξονες, που να περιλαμβάνουν άμεση, μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη

πολιτική, τότε δημιουργούμε αίσθημα μεγαλύτερης αναξιοπιστίας και συμφωνώ πάνω στο σημείο αυτό, με την τοποθέτηση που έκανε ο αγαπητός φίλος ο Δραγασάκης.

Ξέρω έκανα κατάχρηση. Ήθελα πραγματικά ένα αν μου επιτρέπετε, δημόσιος, ιδιωτικός κοινωνικός τομέας. Επιγραμματικά. Περνάει σκόπιμα η δεξιά και στην εισήγηση έχω συγκεκριμένα στοιχεία του ΟΟΣΑ και της ΕΟΚ και δυστυχώς το πιπιλίζουμε και εμείς μέσα στο ΠΑΣΟΚ ότι δήθεν στην Ελλάδα ο δημόσιος τομέας είναι ο μεγαλύτερος από ότι ο δημόσιος τομέας των χωρών της ΕΟΚ και από πλευράς αριθμού απασχολούμενων και από πλευράς δαπανών.

Είναι τελείως ψευδές αγαπητοί φίλοι και σύντροφοι. Τα στοιχεία του ΟΟΣΑ και της ΕΟΚ 30 Δεκεμβρίου του 1990 λένε το τελείως αντίθετο. Ότι στην Ελλάδα και από πλευράς αριθμού απασχόλησης και από πλευράς δαπανών είναι ο μικρότερος δημόσιος τομέας από τις άλλες χώρες της ΕΟΚ.

Από πλευράς αριθμού απασχολούμενων η ίδια η κυβέρνηση η σημερινή για να πάρει το δάνειο της ΕΟΚ έδωσε 515.000. Οι 515.000 αποτελούν το 13% του συνόλου του ελληνικού ενεργού πληθυσμού. Όταν ο μέσος όρος στις χώρες της ΕΟΚ είναι 18%.

Από πλευράς δαπανών, επίσης είμαστε μικρότεροι από το μέσο όρο της ΕΟΚ. Άρα το πρόβλημα για την οικονομία την ελληνική δεν είναι όπως το παρουσιάζει η Δεξιά, ότι ο δημόσιος τομέας και μόνο αυτός είναι ο μη παραγωγικός, άρα τα κακά της οικονομίας οφείλονται σε αυτόν.

Στην ελληνική οικονομία έχει προβλήματα παραγωγικότητας και ο ιδιωτικός και ο κοινωνικός τομέας. Άρα το πρόβλημα δεν είναι να ξεπουλήσουμε το δημόσιο και να διαλύσουμε τον κοινωνικό τομέα.

Το πρόβλημα είναι να αντιμετωπίσουμε μετά από ουσιαστικό διάλογο και με τους εργαζόμενους και με όλες τις παραγωγικές τάξεις τα διαρθρωτικά προβλήματα με στόχο την αύξηση της παραγωγής, της παραγωγικότητας, και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Γι' αυτό λοιπόν, εμείς λέμε ότι και οι τρεις τομείς πρέπει να χρησιμοποιηθούν. Άμεση αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων, και οι τομείς αυτοί να λειτουργήσουν στα πλαίσια αποκεντρωμένου δημοκρατικού προγραμματισμού.

Κάνω προτάσεις επίσης για θεσμικές αλλαγές που έχουν σχέση και με τη δημόσια διοίκηση και την οικονομία, όπως είναι αποκρατικοποίηση όχι με τη μορφή της ιδιωτικοποίησης που προχωρεί η κυβέρνηση, αλλά με τη μορφή να εξαλειφθεί ο εναγκαλισμός του κράτους προς το δημόσιο τομέα.

Και βέβαια επίσης ο δεύτερος βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης που θα οδηγήσει σε ουσιαστική αποκέντρωση και διοικητική, και οργανωτική και οικονομική.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε και εμείς το σύντροφο Δημήτρη Τσοβόλα και για την εισήγησή του και για τις προτάσεις του. Δυστυχώς ο χρόνος τρέχει αδυσώπητα. Καλώ τώρα τον Γιώργο Κυριόπουλο, πρόεδρο του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Αθηνών, και δήμαρχο Καλλιθέας, για να κάνει την εισήγηση εκ μέρους των Βιοτεχνών.

Γ.ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ: Παρ' ότι πολλές οι προκλήσεις θα περιοριστώ ειλικρινά στην εισήγηση και θα βάλω και εγώ τα δικά μου ερωτήματα. Η έννοια της ανάπτυξης και μεγέθυνση της οικονομίας δεν νοείται πάντα και από όλους με το ίδιο περιεχόμενο.

Το περιεχόμενο και η ουσία της αλλάζουν ανάλογα με τις επιλογές των στόχων,

τις προτεραιότητες και τα μέσα με τα οποία επιδιώκεται η επίτευξή της. Το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον είναι τα σημεία αναφοράς και οι αποδέκτες του περιεχομένου της κάθε φορά εφαρμοζόμενης αναπτυξιακής πολιτικής απόρροια βέβαια των επιλεγόμενων στρατηγικών ανάπτυξης.

Το αρχικό επομένως ερώτημα ήταν και είναι η επιλογή της στρατηγικής ανάπτυξης. Διανύοντας το τέλος του αιώνα μας δύο προτάσεις στρατηγικής ανάπτυξης με τις υποχρεώσεις της η κάθε μία υπήρξε.

Μία στηριγμένη στη μονεταριστική πολιτική και στην ελεύθερη λειτουργία των νόμων της αγοράς και του ανταγωνισμού και μία άλλη, που θέτει εντονότερα προγραμματικούς στόχους και λαμβάνει ουσιαστικά υπόψη της, τις ανάγκες της κοινωνίας.

Και στις δύο περιπτώσεις πάντως η αγνόηση των βασικών οικονομικών όρων και προϋποθέσεων για την ανάπτυξη οδήγησε και οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην αποτυχία ή στην προβληματική λειτουργία των επιλεγόμενων μοντέλων.

Στη χώρα μας τη δεκαετία του '80, έγινε προσπάθεια εφαρμογής πολιτικής ανάπτυξης λαμβάνοντας υπόψη την κοινωνική διάσταση και τις σχετικές με αυτή προτεραιότητες που είχαν αγνοηθεί σε μεγάλο βαθμό μέχρι τότε.

Στην προσπάθεια αυτή που επέφερε πράγματι σημαντικές αλλαγές στον κοινωνικό τομέα, και ενώ υπήρξαν σωστές διαγνώσεις των προβλημάτων που εγγενώς μετέφερε η οικονομία από προηγούμενες δεκαετίες δεν προτάθηκαν ή δεν εφαρμόστηκαν στο βαθμό που ήταν απαραίτητο οι λύσεις σε αυτά.

Η αύξηση των κοινωνικών παροχών και του κοινωνικού πόρου, δεν συμβάδισε με την αύξηση της αποδοτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Πριν δύο χρόνια με την αλλαγή στη διακυβέρνηση της χώρας μετεβλήθη η πολιτική ανάπτυξη με διαφορετικές προτεραιότητες και στόχους στηριγμένη αποκλειστικά στις δυνάμεις της αγοράς.

Η εφαρμοζόμενη νεοφιλελεύθερη όπως ονομάστηκε πολιτική ανάπτυξης λειτουργούσε μέσα στα αυστηρά προδιαγεγραμμένα πλαίσια που ορίζει η διαδικασία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης και οι αποφάσεις του Μάαστριχτ, ουσιαστικά έχει ανατεθεί στις δυνάμεις της αγοράς με την ελπίδα ότι αυτές θα λύσουν τα χρονίζοντα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας.

Όσον αφορά ειδικότερα στον τομέα της μεταποίησης, η φιλελευθεροποίηση της αγοράς, συντελείται σε μία περίοδο όπου δεν υφίσταται ο παραμικρός σχεδιασμός κλαδικής πολιτικής ή έστω πολιτικής διερεύνησης συγκριτικών πλεονεκτημάτων κλάδων, που θα έπρεπε στη συνέχεια να ενισχυθούν.

Έτσι η απελευθέρωση των αγορών οδηγεί σε σοβαρότατη συρρίκνωση των μεριδίων αγοράς, της παραγωγής, της παραγωγικότητας και της απασχόλησης, ενώ η ταυτόχρονη απελευθέρωση των αγορών κεφαλαίου σε συνδυασμό με τα μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα οδηγεί σε σημαντική διόγκωση του κόστους χρηματοδότησης.

Σήμερα η οικονομία συνολικά γλιστράει συνεχώς προς δραστηριότητες παραγωγής μη ανταλλαξιμων, δηλαδή μη εξαγωγίμων προϊόντων και υπηρεσιών ενώ οι τομείς παραγωγής, που συνδέονται με τη διεθνή αγορά και το διεθνή ανταγωνισμό συρρικνώνονται με ταυτόχρονη αύξηση της εισαγωγικής διείσδυσης των ξένων προϊόντων.

Τα φαινόμενα της αποβιομηχάνισης, της ενίσχυσης των υπηρεσιών, και της διόγκωσης της παραοικονομίας αντανakλούν την πραγματικότητα της νεοφιλελεύθερης πολιτικής.

Με πολλαπλές στρατηγικές επιπτώσεις για την παραγωγική βάση της χώρας όπως τη σοβαρή συρρίκνωση, τις ανισορροπίες στο ισοζύγιο πληρωμών, δηλαδή άμεσα ή έμμεσα σε όλες τις κρίσιμες μεταβλητές του οικονομικού συστήματος.

Τα παραπάνω συντελούνται σε συνδυασμό με τη συνειδητή συμπίεση των εισοδημάτων των εργαζομένων και των κοινωνικών τους απολαβών γενικότερα.

Όσο για τις μικρομεσαίες μονάδες, αυτές αφέθηκαν στο έλεος της ουσιαστικής ανυπαρξίας χρηματοδότησης, στην άνιση φορολογική αντιμετώπιση, στη μεταφορά πόρων από αυτές στο αντιπαραγωγικό ιδιοκτησιακό κεφάλαιο μέσω του πρόσφατου νόμου για την επαγγελματική στέγη, στην έλλειψη των απαραίτητων υποδομών βιοτεχνικών πάρκων, εκθεσιακών κέντρων κ.α. και εν τέλει στην παντελή έλλειψη συγκεκριμένης πολιτικής γι' αυτές.

Με διαμορφωμένη αυτή την κατάσταση στο χώρο της βιομηχανίας, πιθανά να θεθεί το ερώτημα σχετικά με την κατάσταση και των άλλων δύο τομέων της οικονομίας, τον πρωτογενή και τις υπηρεσίες και να αναζητηθούν περαιτέρω επιχειρήματα, βάσει της θεωρίας των συγκριτικών πλεονεκτημάτων για εστίαση της αναπτυξιακής μας προσπάθειας σε έναν ή και στους δύο από αυτούς τους τομείς, σε αντιδιαστολή με τις πενιχρές δυστυχώς, τις επιδόσεις της βιομηχανίας κύρια την τελευταία δεκαετία.

Όμως κατά τη γνώμη μας η αναπτυξιακή ανέλιξη της ελληνικής οικονομίας δεν μπορεί να βασιστεί στα αμφίβολα συγκριτικά πλεονεκτήματα μεταξύ των τομέων, αλλά στα υπαρκτά συγκριτικά πλεονεκτήματα σε σχέση με ανταγωνιστικές οικονομίες των κλάδων και δραστηριοτήτων μέσα στους τομείς.

Πέραν των άλλων, αυτό γίνεται περισσότερο προφανές σήμερα όπου τα όρια μεταξύ των τομέων έχουν πάψει να είναι σαφώς διακριτά. Μέσα στα πλαίσια που διαμορφώνει η πορεία μας προς την οικονομική και νομισματική ένωση και με χρονικό ορίζοντα το τέλος του αιώνα, η πολιτική ηγεσία της χώρας μας και το ΠΑΣΟΚ ιδιαίτερα έχει να αντιμετωπίσει τρεις προκλήσεις, για την αντιστροφή της πορείας της οικονομίας.

Πρώτο σταθεροποίηση της οικονομίας για την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών προβλημάτων που σχετίζονται με τον πληθωρισμό, τα ελλείμματα του ισοζυγίου πληρωμών και τα δημοσιονομικά ελλείμματα. Όμως σταθεροποίηση χωρίς ταυτόχρονα επίδωξη διαρθρωτικού μετασχηματισμού της οικονομίας σημαίνει υπονόμευση κάθε αναπτυξιακής προσπάθειας.

Δεύτερο, στα πλαίσια της ΕΟΚ και των αναδιατάξεων που παρατηρούνται στους κόλπους της η ελληνική οικονομία δεν μπορεί να αφεθεί αποκλειστικά στη διέξοδο των λύσεων αναδιανεμητικού τύπου, από τον κοινοτικό προϋπολογισμό που αυτοί οι τύποι λειτουργούν σαν άλλοθι για την απουσία συγκεκριμένων και ουσιαστικών μέτρων σύγκλισης από την πλευρά της ΕΟΚ και επίσης σαν άλλοθι στην όποια κυβερνητική πολιτική για τη μη ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών αναπτυξιακής πολιτικής.

Οι εισροές στην οικονομία, από κοινοτικούς πόρους δεν μπορούν παρά να εντάσσονται στα πλαίσια μιας μακροχρόνιας ουσιαστικά προγραμματισμένης αναπτυξιακής πολιτικής, βασικός στόχος της οποίας θα είναι η δημιουργία των απαραίτητων υποδομών που όμως θα έχει προκύψει μέσα από συναινετικές διαδικασίες με τους παραγωγικούς και κοινωνικούς φορείς.

Η συστηματική αγνόηση από την κοινότητα της διάστασης της κοινωνικής συνοχής πρακτικής που επιβεβαιώθηκε και στο Μάαστριχτ, δεν θα πρέπει να γίνει αποδεκτή από τις πολιτικές δυνάμεις του τόπου. Η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή πρέπει να αποτελούν παράλληλους στόχους, τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

Τρίτο, οι επαναστατικές, τεχνολογικές εξελίξεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας, που η σύγχρονη τάση είναι να κατευθύνονται σε ειρηνικές παραγωγικές δραστηριότητες και όχι στο στρατιωτικοβιομηχανικό τομέα, λειτουργούν προς όφελος των οικονομικών και των φορέων και εκείνων που διαθέτουν μία μακροχρόνια αναπτυξιακή στρατηγική, η οποία βέβαια δεν μπορεί σαν τέτοια να αφεθεί στις δυνάμεις της αγοράς.

Είναι βέβαια γεγονός ότι η κεντρική κατεύθυνση της ΕΟΚ στα περισσότερα από τα προγράμματά της είναι η ανάπτυξη και η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών και η πρωτοδότηση των συνεργασιών με αντικείμενο την τεχνολογική ανάπτυξη.

Η θετική απάντηση σε αυτές τις προκλήσεις αποτελεί προϋπόθεση για την αναπτυξιακή ανέλιξη της ελληνικής οικονομίας συνολικά, αλλά και των επιμέρους τομέων χωριστά. Υπάρχει λοιπόν για μας ανάγκη χάραξης ειδικής πολιτικής, σημαντικού βάρους για την αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων.

Ειδικότερα δε για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις απαιτούνται σημαντικές να λάβουν γνώση των μηνυμάτων της χώρας που είναι οι σημαντικές αλλαγές στην κατανάλωση, όπου εδώ έχουμε μία αποτελμάτωση στα χαμηλά εισοδήματα, τις ευμετάβλητες τάσεις στη ζήτηση, τις αλλαγές στην παραγωγική διαδικασία στις τεχνολογίες, ακόμα και να δεχθούν την αποδυνάμωση του προστατευτισμού και την ταυτόχρονη ενίσχυση των οικονομικών ολοκλήρωσης.

Χρειαζόμαστε οπωσδήποτε μικρομεσαίες επιχειρήσεις που να βασιστούν στη σύγχρονη μέθοδο του σχεδιασμού των προϊόντων τους. Θα αντιμετωπίσουν τα σύγχρονα προβλήματα βασισμένα στην αύξηση του μεγέθους τους, με κοινοπραξίες, συγχωνεύσεις, συνεταιρισμούς, αλλά οπωσδήποτε θα συνδυάζουν την περιβαλλοντική ευσυνειδησία, τη φορολογική πειθαρχία, το σωστό επαγγελματισμό και θα λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους τα δικαιώματα των καταναλωτών.

Κάθε αναπτυξιακός προγραμματισμός και ακόμα περισσότερο μία ειδική πολιτική για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι απαραίτητη για να κινητοποιηθούν και αυτές στο χώρο της ανάπτυξης.

Όμως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μαζί με την τοπική αυτοδιοίκηση σε ένα μοντέλο συνεργασίας με τη χάραξη του δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, με τη δημιουργία ενός σύγχρονου επιμελητηριακού θεσμού, μπορούν να αποτελέσουν ένα δημοκρατικό αποκεντρωμένο μοντέλο ανάπτυξης, που θα βοηθήσει στις κατευθύνσεις που είπαμε πριν.

Θέλω να πιστεύω ότι η διεύρυνση της παραγωγικής βάσης με την ταυτόχρονη ενίσχυση του σκέλους της ζήτησης και του κοινωνικού ελέγχου στην αναπτυξιακή διαδικασία θα κρίνουν τελικά την πορεία της χώρας μας στη δεκαετία του 2000.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε τον πρόεδρο του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Αθηνών για τη συμμετοχή του και την εισήγησή του. Καλούμε τώρα τον πρόεδρο της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος, Λάμπρο Κανελλόπουλο για τη δική του παρέμβαση.

Λ.ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Σύντροφοι και συντρόφισσες, κυρίες και κύριοι, θέλω να χαιρετίσω την πρωτοβουλία του τομέα επιστημόνων, όχι σαν μία συγκυριακή πρωτοβουλία για την προβολή των θέσεων του ΠΑΣΟΚ για την οικονομία και την ανάπτυξη, αλλά σαν μία αφετηρία για την έναρξη επιτέλους ενός δεσμευτικού και ουσιαστικού διαλόγου ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και τις κοινωνικές δυνάμεις και τους οργανωμένους κοινωνικούς φορείς.

Ενός διαλόγου που τον θεωρώ απαραίτητο όχι μόνο για να αποσαφηνιστούν γενικότητες, για να διαλυθούν ασάφειες, αλλά για να αναζητηθούν στέρεες κοινωνικές συμμαχίες αλλά και να οριοθετηθεί αυτή η οικονομική πολιτική του ΠΑΣΟΚ σε σχέση και σε σύγκριση πάντα με την ασκούμενη σήμερα κοινωνικοοικονομική πολιτική της κυβέρνησης.

Έτσι θα προσπαθήσω να σχολιάσω και πιστεύω ότι δεν θα είμαι εκτός κλίματος, γιατί δεν παρακολούθησα από την αρχή τις εισηγήσεις και τις παρεμβάσεις, έναν πολύ σημαντικό παράγοντα, ένα θεμελιακό όρο της νέας ανανεούμενης κοινωνικής και πολιτικής στρατηγικής μας, που είναι το κοινωνικό συμβόλαιο ή τα κοινωνικά συμβόλαια.

Σε μία προσπάθεια να αποκατασταθεί αυτός ο όρος, αυτή η πολιτική επιλογή με εκείνα τα συγκεκριμένα ιδεολογικά, κοινωνικά, παραγωγικά και συμμετοχικά χαρακτηριστικά για να αποφευχθούν οι σκόπιμες ιδεολογικές στρεβλώσεις, οι τεχνικές πολιτικές, διαχωριστικές γραμμές μέσα στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ και βέβαια να αποτελέσει αντικείμενο πλέον μίας ευρύτατης κοινωνικής συζήτησης για να αποκτήσει κοινωνική νομιμοποίηση, πράγμα που δεν το έχει σήμερα.

Τη θεωρώ λοιπόν ιστορικά δικαιωμένη αυτή την επιλογή. Δοκιμάστηκε στις δεκαετίες του '50 και του '60 σε χώρες της κεντροδυτικής Ευρώπης. Είχε μία σημαντικότερη συνεισφορά στην υπόθεση της ανάπτυξης και της ευημερίας εκείνων των λαών και συνδυάστηκε με μία σειρά κοινωνικών και δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων που σήμερα βρίσκονται σε αυτό το επίπεδο πλέον εξέλιξης.

Μπορούν σήμερα τα κοινωνικά συμβόλαια ή το κοινωνικό συμβόλαιο για την ελληνική κοινωνία να αποτελέσει εργαλείο παραγωγικής ανασυγκρότησης, ενίσχυσης του κοινωνικού κράτους και άμβλυνσης των κοινωνικών αντιθέσεων και των ανισοτήτων που εν δυνάμει υπάρχουν και διευρύνονται σήμερα στην Ελλάδα;

Πιστεύω πως ναι. Αρκεί να καθορίσουμε από τώρα τους όρους του παιχνιδιού. Προαιτούμενα ενός κοινωνικού συμβολαίου, κατά την άποψή μου είναι τρεις παράγοντες.

1. Θεσμοποίηση του κοινωνικού διαλόγου, όχι μόνο στο κεντρικό επίπεδο, αλλά σε κλαδικό, περιφερειακό και μικροεπιχειρησιακό. Οι συμφωνίες που αρχίζουν και εξαντλούνται στα επίπεδα των ηγεσιών και στα επίπεδα των κορυφών, είναι εν δυνάμει αμφισβητούμενες και αμφιλεγόμενες συμφωνίες, οι οποίες δεν αγκαλιάζουν το σύνολο αυτών που απασχολούν.

Πρέπει λοιπόν να αποκτήσει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά αυτός ο κοινωνικός διάλογος. Έχουμε μία πλούσια εμπειρία από την προηγούμενη δεκαετία. Δεν τη χαρακτηρίζω. Ας την αξιοποιήσουμε τουλάχιστον σήμερα θετικά αυτή την εμπειρία.

2. Η αναγνώριση της αυτονομίας των συνδικάτων και των άλλων κοινωνικών κινημάτων και η αποτροπή επαναφοράς απόψεων ή αντιλήψεων χειραγώγησης των κινημάτων που δυστυχώς λαθροβιούν ακόμα στις γραμμές μας.

3. Εκχώρηση συγκεκριμένων πολιτικών αρμοδιοτήτων της κεντρικής πολιτικής εξουσίας, γιατί μόνο έτσι θα αποκτήσει και φερεγγυότητα και αξιοπιστία όλη αυτή η μεγάλη, γιγάντια εθνική προσπάθεια που πρέπει να γίνει για την αντιμετώπιση της κρίσης της ελληνικής οικονομίας, για την καλύτερη προσαρμογή, καλύτερη δυνατή παρουσία της χώρας μας σε έναν κόσμο που ραγδαία ανακατατάσσεται στις μέρες μας και που βέβαια επιδεινώνει τη θέση της Ελλάδας μέσα σε αυτό το περιβάλλον.

Σαν θέματα του κοινωνικού διαλόγου ακούστηκαν πριν από λίγο από το Δημήτρη Τσοβόλα, πολύ συνοπτικά.

1. Επενδύσεις ιδιωτικού τομέα, δημόσιου τομέα, κοινωνικού τομέα. Προσανατολι-

σμός, σε ποιους τομείς θα γίνουν οι επενδύσεις. Επενδύσεις οι οποίες να ανταποκρίνονται όχι μόνο στις ανάγκες σήμερα μιας εγχώριας αγοράς αλλά που να έχουν σαν στόχο την καλύτερη ανταγωνιστικότητα και την καλύτερη προσαρμογή της οικονομίας μας σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον που δεν εξαντλείται μόνο μέσα στα πλαίσια της κοινότητας.

2. Αγορά εργασίας, απασχόληση. Είμαστε η μοναδική χώρα στον κόσμο, στην Ευρώπη καλύτερα, που δεν έχουμε μία σαφή εικόνα της εσωτερικής διάρθρωσης της αγοράς εργασίας. Δεν γνωρίζουμε πώς αρθρώνεται σήμερα ο επαγγελματικός χάρτης στην Ελλάδα, δεν γνωρίζουμε ποιες είναι οι ανάγκες, ποιες είναι οι προτεραιότητες που πρέπει να δώσει το κράτος στην αντιμετώπιση πλέον της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

3. Επαγγελματική κατάρτιση, εργασιακές σχέσεις, ενσωμάτωση των ελαστικών μορφών απασχόλησης που αποτελεί μία πραγματικότητα και εμείς δεν πρέπει να στρουθοκαμηλίζουμε πάνω σε αυτό, αρκεί να της δώσουμε εκείνα τα κοινωνικά και ασφαλιστικά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει η ελαστική μορφή απασχόλησης στην Ελλάδα.

4. Φορολογική μεταρρύθμιση. Εκεί θα κριθεί το αν το ΠΑΣΟΚ είναι δέσμιος μιας πελατειακής αντίληψης που επηρέασε αρνητικά την πορεία μας στην περασμένη δεκαετία ή θα δώσει ένα νέο ισχυρό κοινωνικό, εκσυγχρονιστικό ρεύμα για την αλλαγή αυτού του συστήματος ανισοκατανομής του εισοδήματος στη χώρα.

5. Κοινωνική πολιτική, κοινωνική ασφάλιση και βέβαια οριοθέτηση του δημόσιου τομέα της οικονομίας και τα μέσα που πρέπει να προωθήσουμε για την εξυγίανση και τον εκσυγχρονισμό του.

Και βέβαια υπάρχουν μία σειρά από άλλα ζητήματα τα οποία ασφαλώς θα αποτελέσουν αντικείμενο και πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο μίας ιδιαίτερης συζήτησης.

Όμως σύντροφοι και συντρόφισσες ο διάλογος πρέπει να αρχίσει τώρα. Δεν πρέπει να αποτελέσει μετεκλογικό επεισόδιο αλλά μία ώριμη πολιτική διαδικασία από σήμερα, με όλους τους οργανωμένους κοινωνικούς φορείς για να εμπεδωθεί στην κοινή γνώμη, στην ελληνική κοινωνία η διαφορετικότητα της πολιτικής μας στρατηγικής, των οικονομικών μας θέσεων και των πολιτικών μας επιλογών.

Εάν δεν προωθηθεί αυτός ο διάλογος φοβάμαι ότι εν δυνάμει θα υπάρχει η αμφισβήτηση και η αναξιοπιστία. Πρέπει επιτέλους να δούμε ότι το συνδικαλιστικό κίνημα, μια και αποτελεί τον έναν από τους τρεις πόλους που θα καθορίσει τους όρους του κοινωνικού συμβολαίου, δεν μπορεί σήμερα να χαρακτηρίζεται σαν απλά ένας πολιορκητικός κριός για την ανατροπή αυτής της κατάστασης.

Ασφαλώς οι αγώνες που γίνονται σήμερα, οι κοινωνικοί αγώνες, οι κοινωνικές συγκρούσεις που βρίσκονται σε μία εξέλιξη, εκεί στοχεύουν. Όμως δεν μπορεί να τελειώνουν αυτοί οι αγώνες και δεν μπορεί να εξαντλείται ο ρόλος του κινήματος μόνος κάτω σε έναν τέτοιο ρόλο γιατί παύει να έχει την αναγκαία εκείνη κοινωνική αποδοχή, την αναγκαία εκείνη κοινωνική υποστήριξη, οι πρωτοβουλίες του, οι συμφωνίες του και όπου αλλού καταλήξει μέσα στα πλαίσια μίας τέτοιας προσπάθειας ενός κοινωνικού συμβολαίου.

Πρέπει λοιπόν να δούμε πλέον πολύ σοβαρά την ανάγκη της αυτονομίας του κινήματος, αλλά και την αναγκαιότητα πλέον ανάδειξης των δικών του απόψεων και των δικών του προτάσεων.

Δεν πρέπει να δημιουργηθούν τετελεσμένα, δεν πρέπει να δημιουργηθούν αιφνιδιασμοί, δεν πρέπει να υπάρξει πάλι μία εκ νέου αναμέτρηση γοήτρων, για να

οδηγηθούμε πλέον σε πιο μεγάλες κρίσεις και που θα επηρεάσουν και θα σηματοδοτήσουν πλέον μία αρνητική πορεία για το ΠΑΣΟΚ.

Είναι λοιπόν η στιγμή να ξεκινήσει ο διάλογος. Πρέπει να τελειώσω. Ανολοκλήρωτες απόψεις είπα κάτω από την πίεση του χρόνου. Να ξεκινήσει λοιπόν από τώρα ο διάλογος για να δούμε επιτέλους πώς μπορούμε να διαμορφώσουμε σταθερούς κοινωνικούς όρους, μίας συνεργασίας και μίας συμμαχίας τέτοιας με τα συνδικάτα, ώστε και να αποκαλύπτει, αλλά και ταυτόχρονα να χαράσσει, να προδιαγράψει μία εγγυημένη πορεία μετεκλογική γιατί όλα συντείνουν, όλες οι ενδείξεις δείχνουν ότι όταν γίνει η αναμέτρηση το ΠΑΣΟΚ θα είναι κυβέρνηση.

Πιστεύω λοιπόν ότι από σήμερα πρέπει να ξεκινήσουμε, από σήμερα πρέπει να βάλουμε τα θεμέλια αυτού του κοινωνικού διαλόγου και να μην τα αφήσουμε και το κάψουμε σαν χαρτί, όπως έχουμε κάψει, έχουμε συνηθίσει και έχουμε μάθει να καίμε τόσα και τόσα χαρτιά στο παρελθόν σαν ΠΑΣΟΚ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε τον πρόεδρο της ΓΣΕΕ. Αυτή η ημερίδα πράγματι αυτό το νόημα είχε, να ξεκινήσει αυτός ο διάλογος και πραγματικά λυπούμαστε και θα το δούμε άλλη μία φορά που δεν ανταποκρίθηκε ο ΣΕΒ στην πρόσκλησή μας παρόλο που αρχικά είχε δεχτεί κάτι τέτοιο. Καλώ τώρα τον τελευταίο από τους παρεμβαίνοντες, το σύντροφο Θόδωρο Κατσανέβα.

Θ.ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΣ: Αγαπητοί σύντροφοι και φίλοι θέλω και εγώ με τη σειρά μου να συγχαρώ την πρωτοβουλία της τομεακής των επιστημόνων, που είναι το δαχτυλίδι μίας σειράς άλλων παρόμοιων πρωτοβουλιών προς τη σωστή κατεύθυνση αναμφίβολα.

Η τομεακή των επιστημόνων χαρακτηρίζεται και από μία πρωτόγνωρη εσωκομματική διαδικασία, δημοκρατική, ένα πολύ θετικό στοιχείο για τις επιλογές της κυβέρνησης του αύριο, για την οποία θα κληθούμε εμείς στο πηδάλιο της χώρας.

Το ερώτημα που μπαίνει είναι τι κάνουμε, όταν σαν ώριμοι νέοι πλέον όπου είμαστε, κληθούμε να αναλάβουμε τις ευθύνες και τις τύχες αυτού του τόπου ξανά.

Στο αναλυτικό μου σημείωμα που βρίσκεται μέσα στις εισηγήσεις έχω δώσει το στίγμα των απόψεών μου, οι οποίες βεβαίως εντάσσονται μέσα στα πλαίσια, τις φιλοσοφίες και τις αρχές του κινήματός μας, στα πλαίσια όμως των καινούργιων καιρών, των νέων συνθηκών.

Έχουμε μία δεδομένη κατάσταση σήμερα, ένα βυθιζόμενο σκάφος της οικονομίας, και το ερώτημα που μπαίνει είναι πώς αποτρέπουμε την πλήρη καταστροφή χωρίς να αποστούμε από τις καίριες ιδεολογικοπολιτικές μας διακηρύξεις που πρεσβεύουν την αναδιανομή του εισοδήματος υπέρ των λιγότερο προνομιούχων και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Εκείνο που θέλω να τονίσω είναι ότι δεν υπάρχουν αναμφίβολα μαγικές συνταγές. Έτσι λοιπόν είναι πολύ δύσκολο να προδιατάξουμε μία συγκεκριμένη πορεία, η οποία δεν μπορεί παρά να είναι κάπως μεταβαλλόμενη ανάλογα πάντοτε με τη χρονική και την οικονομική συγκυρία.

Η εφαρμογή λοιπόν μιας νέας οικονομικής πολιτικής, εξαρτάται από την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η οικονομία μία δεδομένη στιγμή. Στα πλαίσια όμως τις προσπάθειας να δώσω ένα στίγμα της πορείας μας προσπαθώ να χωρίσω τα στάδια εφαρμογής της νέας οικονομικής πολιτικής σε δύο μέρη. Στο πρώτο στάδιο και στο δεύτερο στάδιο.

Εννοείται ότι αν η κατάσταση της οικονομίας βελτιωθεί, κάτι το οποίο βεβαίως

δεν είναι προσδοκώμενο με τα σημερινά δεδομένα, αν όμως βελτιωθεί η κατάσταση της οικονομίας τότε το πρώτο και δύσκολο στάδιο μπορεί να απαλειφθεί ανάλογα.

Δεν θα είμαι ευχάριστος φυσικά. Σε αυτό το πρώτο στάδιο δεν μπορούμε παρά να προσπαθήσουμε να πορευθούμε σε έναν δρόμο για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μας. Να καλλιεργήσουμε ένα πρόσφορο επενδυτικό κλίμα σε συνδυασμό με υποτίμηση ή διολίσθηση της δραχμής, στην περίπτωση που η δραχμή έχει διατηρηθεί στη σημερινή υψηλή της ισοτιμία.

Ειδικότερα επιβάλλεται άμεσα η αναμόρφωση του ψευδεπίγραφου αναπτυξιακού νόμου Σουφλιά, πολλές πτυχές από τον οποίο έχουν συρρικνώσει το επενδυτικό κλίμα και την αναπτυξιακή πορεία.

Βεβαίως δεν χρειάζεται να τονίσω την ανάγκη συρρίκνωσης των δημόσιων δαπανών, την ανάγκη διεύρυνσης της φορολογικής βάσης, μείωση της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής, πάγωμα των προσλήψεων, νοικοκύρεμα των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών.

Θα μου πείτε τώρα όλα αυτά που μας λες σύντροφε σε ακραίες εκδόσεις τους ίσως αποτελούν και διακηρύξεις του σημερινού κυβερνώντος κόμματος. Υποτίθεται ότι αυτή είναι και η πράξη τους.

Όμως στην πράξη τα πράγματα αλλιώς δείχνουν. Αν δούμε ότι παρόλες τις μεγάλοστομες εξαγγελίες και η φοροδιαφυγή διογκώνεται και τα ρουσφέτια φυσικά βασιλεύουν προς δόξαν του γνωστού κράτους της δεξιάς που δεν μπορεί να απαλλαγεί από τις πατρογονικές του αμαρτίες.

Βεβαίως δεν χρειάζεται να τονίσω τις συνεχιζόμενες αλλαγές, την πολιτική γραφής στο γόνατο, την έλλειψη σοβαρότητας που χρειαζόμαστε αυτή τη φορά. Εκείνο που χρειαζόμαστε πάνω από όλα είναι τη σοβαρότητα, τη γνώση, τη συνέπεια και την αξιοπιστία. Αυτό είναι το κυρίαρχο γνώρισμα, που πρέπει να έχει η οικονομική μας πολιτική στο κοντινό αύριο.

Δεν χρειάζεται ακόμα να τονίσω ότι τόσο στο πρώτο όσο και στο δεύτερο στάδιο της νέας οικονομικής μας πολιτικής εμείς δεν μπορούμε παρά να δώσουμε μεγαλύτερο μερτικό από το ακαθάριστο εγχώριο εισόδημα σε θέματα παιδείας, πρόνοιας, πολιτισμού και γενικότερα σε θέματα που έχουν περισσότερο σχέση με τον άνθρωπο, την ποιότητα της ζωής και φυσικά οφείλουμε να σεβαστούμε το περιβάλλον, κάτι το οποίο και εμείς σε μεγάλο βαθμό έχουμε υποτιμήσει.

Εξυπακούεται ότι προσπαθώ να συμπυκνώσω στα λίγα λεπτά που έχω και θα είμαι μέσα στο χρόνο μου. Στο δεύτερο στάδιο που βεβαίως θα επιδιώξουμε να είναι σύντομο... Και όταν λέμε για πρώτο στάδιο δεν μιλάμε για χρόνια και τούνελ που δεν έχει άκρη όπως κάνει ο κ. Μάνος. Μιλάμε για έξι μήνες, ένα χρόνο.

Στο δεύτερο στάδιο φυσικά αφού έχει επέλθει μία μερική αρχική σταθεροποίηση της οικονομίας, προβλέπεται σύμφωνα με την πρότασή μου, μία πιο ελαστική νομισματοποιστική και εισοδηματική πολιτική. Τα δημόσια έσοδα ασφαλώς θα αυξηθούν και από την άνοδο του οικονομικού κύκλου και βεβαίως από την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής.

Δεν χρειάζεται να αναφερθώ σε φορολογικά μέτρα. Τα ανέφερε και τα ανέπτυξε προ ολίγου και ο σύντροφος Τσοβόλας. Στο θέμα όμως της μεγάλης πληγής που λέγεται συνταξιοδοτικό σύστημα χρειάζονται ριζικές τομές και επώδυνες λύσεις κάποιες στιγμές, που βεβαίως έχουν μεταξύ άλλων σαν κέντρο βάρους την επαναδιαπραγμάτευση του χρέους των ταμείων, την ίδρυση τράπεζας ασφάλισης, τη συμπίεση των δαπανών για το φάρμακο, τις προμήθειες, τις εξωιδρυματικές ιατρικές και λειτουργίες κλπ.

Όμως δεν υπάρχει αμφιβολία ότι δεν μπορούμε να πορευθούμε σε έναν δρόμο ανάπτυξης με το υπάρχον συνταξιοδοτικό σύστημα. Δεν νοείται ανάπτυξη με συνταξιούχους ηλικίας 35 και 40 ετών.

Οφείλουμε από τώρα όταν είμαστε στην αντιπολίτευση να αποστούμε από τους κήρυκες του λαϊκισμού στον τομέα αυτό, οι οποίοι πρεσβεύουν, διαλύστε τα όλα, πάρτε σύνταξη στα είκοσι και κύριος είδε πώς θα πορευθεί η οικονομία.

Όσο είναι παράλογο να έχουμε βεβαίως συνταξιούχους των 35 ετών, και έχουμε, άλλο τόσο είναι και άδικο να ανατραπούν βίαια οι ασφαλιστικές προσδοκίες πολλών εργαζομένων. Γι' αυτό εκείνο που πρέπει να βάλουμε σαν κεντρικό μας στόχο, είναι την χαλαρά σταδιακή άνοδο των ορίων ηλικίας για θέματα συνταξιοδότησης.

Η εισοδηματική, η φορολογική, η στεγαστική, η προνοιακή πολιτική θα αναδιανείμει το εισόδημα υπέρ των ασθενέστερων τάξεων. Η βελτίωση της θέσης αυτών των τάξεων σε συνδυασμό με άλλα μέτρα, δεν μπορώ να τα αναπτύξω τώρα, σίγουρα θα βοηθήσει στην ενίσχυση της καταναλωτικής ζήτησης που στοχεύει κυρίως στα εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα.

Και εδώ μπαίνουμε σε ένα θέμα για την ενίσχυση της ελληνικής παραγωγής, η οποία βεβαίως από τη Ν.Δ., φύση και θέση το κόμμα αυτό της δεξιάς, δεν την βοηθάει, και βέβαια θα πρέπει να ακολουθήσουμε μία πολυδιάστατη και επιθετική εξωτερική πολιτική εμπορικών συναλλαγών.

Δεν είναι αποδεκτό πλέον να είμαστε η μόνη χώρα στην Ευρώπη που παρακολουθούμε με νεοφιλελεύθερη, μάλλον, με μοιρολατρική στωικότητα την τραγική διάγκωση του ισοζυγίου μας, με χώρες όπως η Ιαπωνία. Έχουμε δυνατότητες να παρέμβουμε σε αυτόν τον τομέα.

Θα προχωρήσω σύντομα γιατί και ο χρόνος τρέχει. Για την παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα, δεν μπορούμε παρά να δούμε, και βεβαίως αυτό που θα πω ίσως ηχήσει σκληρά, ότι για τους νεοδιοριζόμενους, το τονίζω, από μία στιγμή και μετά δηλαδή, θα πρέπει να εξεταστεί η κατάσταση της μονιμότητάς τους, με έναν τέτοιο τρόπο που να μην προσκρούει στο σύνταγμα.

Ακόμη προτείνω την εγκαθίδρυση του θεσμού του κοινοβουλευτικού αρμοστή, ανάλυση περισσότερο υπάρχει στο σημείωμά μου. Στους επιμέρους τομείς υπάρχουν συγκεκριμένες προτάσεις. Βεβαίως θα τονίσω και εγώ την ανάγκη να επιλεγούν επενδύσεις σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας που μεγιστοποιούν το οικονομικό αποτέλεσμα.

Θα κλείσω, και θα κλείσω όχι λεκτικά, θα κλείσω ουσιαστικά, τονίζοντας ότι γενικότερα το ζητούμενο είναι η ανάκαμψη των επενδύσεων, η αύξηση του εθνικού εισοδήματος, η δικαιότερη κατανομή του και αυτό συνεπάγεται την αύξηση της διεθνούς μας ανταγωνιστικότητας, της συνολικής και ατομικής παραγωγικότητας με παράλληλη υιοθέτηση της αρχής ο καθένας ανάλογα με την προσφορά και τις ανάγκες του.

Ανάπτυξη, βελτίωση της παραγωγικότητας, νοικοκύρεμα, εισοδηματική και κοινωνική δικαιοσύνη είναι οι συντεταγμένες αυτής της πρότασης για την οικονομία του σήμερα και του αύριο.

Τώρα που κατέρρευσε ο γραφειοκρατικός σοσιαλισμός, απέναντι στον επηρμένο και κοινωνικά άδικο νεοφιλελευθερισμό και νεοκαπιταλισμό, εμείς μπορούμε να προτείνουμε το σοσιαλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο, με δημοκρατικές διαδικασίες με σύγχρονες αντιλήψεις, με αποτελεσματικότητα, με γνώση, με σύνεση, με συνέπεια, με αξιοπιστία και βέβαια με την πλειάδα των έμπειρων, ικανών, έντιμων, αποτελεσματικών και ώριμων τώρα πια στελεχών που διαθέτουμε στο χώρο μας, οπλισμένων

με την εμπειρία, από το μεγάλο και θετικό έργο στα οχτάχρονα της διακυβέρνησης από το ΠΑΣΟΚ της χώρας, οπλισμένων και με τα τραύματα και τις πληγές που άφησε σε όλους μας η διακυβέρνησης, αγαπητέ σύντροφε αναζητώντας βεβαίως και ένα μέρος, όπως μου είπε ο σύντροφος Καραλής «θα έχουμε άραγε τον ενθουσιασμό, την ορμητικότητα και την αγνότητα που είχαμε εκείνα τα χρόνια, τα πρώτα»;

Αναζητώντας λοιπόν ένα μέρος έστω από αυτά που είναι φυσικό να έχουν εκλείψει ως έναν βαθμό και προικίζοντας τη νέα μας πορεία σίγουρα με την εμπειρία και τη γνώση μπορούμε να πετύχουμε ένα θετικό, καλύτερο αποτέλεσμα και να δικαιώσουμε τις προσδοκίες του λαού μας, που μόνο σε εμάς ελπίζουν πια.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και εμείς το σύντροφο Κατσάνεβα. Έχουν τελειώσει οι παρεμβάσεις που φαίνονται στο πρόγραμμα. Θα υπάρξουν τώρα ορισμένες τοποθετήσεις.

Για λόγους που σχετίζονται και με το ότι έχουμε φύγει δυστυχώς περίπου μία ώρα από το πρόγραμμα, αλλά και το γεγονός ότι πρέπει κάποια στιγμή να παραδώσουμε την αίθουσα, οι τοποθετήσεις αυτές θα διαρκέσουν μέχρι τις δέκα ακριβώς, οπότε θα αρχίσει και το «Στρογγυλό Τραπέζι», στο οποίο θα συμμετέχουν οι πέντε που γράφονται στο πρόγραμμα και θα έχουν από έξι λεπτά ο καθένας, για να τελειώσουμε στις 10.30.

Θα καλέσω λοιπόν τους εκπροσώπους πρώτα από φορείς, θα έχουν δυστυχώς μόνο τρία λεπτά και στη συνέχεια ένα χρόνο δύο με τρία λεπτά όσοι έχουν δηλώσει παρέμβαση και εφόσον δεν ξεπεράσουμε τις δέκα ακριβώς, και γι' αυτό ζητούμε την κατανόησή σας. Καλώ τον Στέφανο Ιωακειμίδα, Γενικό Γραμματέα της Διοικούσας Επιτροπής του ΤΕΕ.

Σ.ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ (Γ.Γραμ.Διοκ.Επιτ.ΤΕΕ): Αγαπητοί φίλοι του ΠΑΣΟΚ εκ μέρους της Διοικούσας Επιτροπής του ΤΕΕ χαιρετίζουμε την ημερίδα σας για την οικονομία και την ανάπτυξη και θεωρούμε τιμή μας το ότι μας καλέσατε.

Το ΤΕΕ που εκπροσωπεί 60.000 έλληνες διπλωματούχους μηχανικούς δεν είναι μόνο φορέας που προωθεί τα επαγγελματικά συμφέροντα των μελών του, αλλά είναι ο θεσμοθετημένος τεχνικός σύμβουλος της πολιτείας.

Μεταξύ των σκοπών του ΤΕΕ που προβλέπουν από τον ιδρυτικό του νόμου, είναι η προσπάθεια για τεχνολογική, οικονομική, κοινωνική ανάπτυξη της χώρας μας. Για να υπηρετήσουμε αυτό τον σκοπό κάναμε τα τελευταία χρόνια μετά τη μεταπολίτευση πολλά συνέδρια εθνικά και διεθνή, ημερίδες, διαλέξεις και ποικίλες άλλες εκδηλώσεις.

Σε έναν φορέα σαν το ΤΕΕ είναι λογικό και χρήσιμο να εκφράζονται διαφορετικές απόψεις που αντανakλούν όπως είναι φυσικό και τις πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές απόψεις των μελών του.

Πάντως με τα χρόνια διαμορφώθηκε στο ΤΕΕ μία κατεύθυνση - άποψη, για την οικονομία και την ανάπτυξη που σε γενικές γραμμές είναι: Η ανάπτυξη είναι ένα σύνθετο φαινόμενο το οποίο επηρεάζουν οικονομικές και κοινωνικές, τεχνολογικές και πολιτικές παράμετροι που συμπλέκονται, αλληλοεπηρεάζονται και αλληλοκαθορίζονται.

Πρέπει να είναι η ανάπτυξη μία διαδικασία που θα σέβεται το περιβάλλον. Είμαστε υπέρ ριζικού εκσυγχρονισμού όλων των δομών της χώρας. Εκσυγχρονισμού που δεν θα υπολογίσει το πολιτικό κόστος, θα χτυπήσει τα κακώς κείμενα που αποτελούν πια θηλιά στο λαιμό του έθνους, αλλά θα δείξει κοινωνική ευαισθησία στα προβλήματα των οικονομικά στενών στρωμάτων του λαού.

Είμαστε υπέρ της ευρωπαϊκής κατεύθυνσης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Είναι η κατεύθυνση που εξυπηρετεί τα ελληνικά συμφέροντα, ιδίως στις σημερινές δύσκολες και επικίνδυνες εξωτερικές συνθήκες.

Πιστεύουμε ότι για την ανάπτυξη χρειάζονται και δημόσιοι φορείς με αποτελεσματικό μάντζεμεντ και ιδιωτικοί φορείς. Απορρίπτουμε τους όποιους δογματισμούς στα θέματα οικονομικής ανάπτυξης.

Πιστεύουμε ότι στρατηγικές επιχειρήσεις για την οικονομία αλλά και την άμυνα, όπως ΔΕΗ, ΟΤΕ και άλλες, πρέπει να ανήκουν στο δημόσιο. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι το δημόσιο πρέπει να κρατά στα χέρια του έναν τομέα με πλήθος προβληματικές, αντιπαραγωγικές επιχειρήσεις.

Πιστεύουμε ότι για την ανάπτυξη χρειάζονται επενδύσεις και βλέπουμε σαν μία από τις προτεραιότητες, όπου θα στραφούν οι επενδύσεις την ανάπτυξη πυκνού συγκοινωνιακού - επικοινωνιακού δικτύου. Είμαστε υπέρ δημοκρατικού προγραμματισμού για την όλη αναπτυξιακή προσπάθεια.

Τέλος αποδίδουμε όλως εξαιρετική σημασία στην εκπαίδευση, που τη θεωρούμε πρώτη και βασική επένδυση για την αξιοποίηση του κύριου δυναμικού που έχουμε των πολλών και έξυπνων ανθρώπων, που έδειξαν πολλές φορές στην ιστορία τους, όταν εμπνεύστηκαν έκαναν θαύματα.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και εμείς ευχαριστούμε το Γενικό Γραμματέα της Διοικούσας του ΤΕΕ. Καλώ τώρα το Γιώργο Σκλαβούνο, μέλος της Κεντρικής Διοίκησης του Οικονομικού Επιμελητηρίου και μέλος της οργάνωσης χώρου δραστηριότητας των οικονομολόγων του ΠΑΣΟΚ.

Γ.ΣΚΛΑΒΟΥΝΟΣ: Δεν θα ήθελα να πω πολλά λόγια για το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος. Είναι αναμφισβήτητο ένας από τους νεότερους επιστημονικούς χώρους, αλλά πιστεύει ότι αυτή η δεκαετία είναι η δεκαετία του.

Και όσο και αν ένα κλίμα όχι και τόσο φιλικό απέναντί του είναι λίγο πολύ παραδεκτό, πιστεύουμε ότι έχει έρθει η σειρά μας και για καταξίωση και για προσφορά. Πέρα από αυτά κάποιες σύντομες και αποσπασματικές παρατηρήσεις, μια και δεν μπορώ να έχω μία ολοκληρωμένη τοποθέτηση.

Σήμερα μπήκε για πρώτη φορά ουσιαστικά το θέμα του πολιτισμού στη σχέση του με την ανάπτυξη. Από το 1982 στη διεθνή συνάντηση της ΟΥΝΕΣΚΟ, θεωρήθηκε ως αναγκαστικά παραδεκτή αρχή, ότι η εθνική πολιτιστική συνείδηση και ταυτότητα είναι αναγκαίος συντελεστής για την οικονομική ανάπτυξη.

Επίσης το 1984, σε συνάντηση της Κοινότητας στη Φλωρεντία, με θέμα περιφερειακή ανάπτυξη και πολιτιστική ταυτότητα, αναγνωρίστηκε ότι η ύπαρξη πολιτιστικής ταυτότητας και συνείδησης είναι καθοριστικός συντελεστής για την τοπική ανάπτυξη.

Βέβαια εμείς αυτό το θέμα δεν το έχουμε συζητήσει ουσιαστικά. Και θα ήθελα ειλικρινά να ρωτήσω, γιατί σήμερα θίχτηκε αλλά με πάρα πολλά ερωτηματικά, η ένταξή μας στην ΕΟΚ οδηγεί σε μία προσπάθεια άμβλυνσης των εθνικών πολιτισμών; Αποδεχόμαστε μία ευρωπαϊκή κοινότητα μονοπολιτιστική ή στηρίζουμε μία ευρωπαϊκή κοινότητα πολυπολιτιστική; Και αυτό γιατί;

Γιατί και σε χώρες πολυεθνικές, όπως για παράδειγμα οι ΗΠΑ, αυτό που παρατηρήθηκε, αυτό που σήμερα αναγνωρίζει και η πολιτική επιστήμη και η κοινωνιολογία είναι ότι στη διαστρωμάτωση των ΗΠΑ το φαινόμενο της εθνοτάξης είναι δεδομένο. Στην κορυφή της πυραμίδος οι Αγγλοσάξονες και στη βάση της πυραμίδος οι μαύροι και οι τσιγγάνοι.

Ως εκ τούτου ο εθνικός ανταγωνισμός και στα πλαίσια της ΕΟΚ αναγνωρίζεται σήμερα σκληρός και στα πλαίσια των ΗΠΑ, όπου υποτίθεται ότι δεν υπήρχαν ξεχωριστά κράτη, αναγνωρίζεται ότι παραμένει σκληρότατος.

Έτσι, ερχόμαστε να ρωτήσουμε η κατάργηση ή η συρρίκνωση του εθνικού κράτους, συνεπάγεται αναγκαστικά την κατάργηση της ενιαίας, της εθνικής οικονομίας, των αυτό καθαυτών εθνικών συμφερόντων και της εθνικής στρατηγικής;

Προχωρούμε λοιπόν σε μία αντίληψη εθνικής ελληνικής οικονομίας, ή μίας οικονομίας εις τον ελλαδικό χώρο; Είναι δύο διαφορετικές στρατηγικές που θα πρέπει να διαφοροποιηθούν ουσιαστικότητα, γιατί οι κάθε μία από αυτές, συνεπάγεται άλλες προτεραιότητες. Κατ' επέκταση είμαστε υποχρεωμένοι να κλείσουμε αυτό το θέμα.

Είναι αλήθεια και είναι παραδεκτό διεθνώς ότι πόροι, τεχνολογία, επενδύσεις, πρώτες ύλες, μπορούν να είναι προϊόντα εισαγωγής. Ως εκ τούτου μπορούν να ενταχθούν και στη διαδικασία εισαγωγής από ξένες χώρες.

Όμως σε καμία περίπτωση δεν εισάγονται οι αναγκαίοι κοινωνικοί θεσμοί, οι αναγκαίες κοινωνικές δομές και λειτουργίες, η αναγκαία κοινωνική πολιτική συνείδηση και οργάνωση και λειτουργία, η ιεράρχηση κοινωνικών αναγκών και αξιών, τα πρότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς που υπηρετούν την αναπτυξιακή διαδικασία. Εμείς έχουμε έτοιμοι αυτή την υποδομή.

Είμαι υποχρεωμένος να θέσω δύο βασικά ερωτήματα. Μία ανάλυση του εμπορικού μας ισοζυγίου όχι λογιστική, η οποία θα μας αποκαλύψει τις δομές της γεωργίας αφ' ενός και τις δομές της βιομηχανικής παραγωγής, έρχεται να θέσει βασικά ερωτηματικά στο κατά πόσον είναι δυνατόν σε μία πενταετία να μπορέσουμε να διατηρήσουμε το ποσοστό των εξαγωγών που διασφαλίζει σήμερα ο αγροτικός τομέας και ο βιομηχανικός τομέας.

Εάν έτσι έχουν τα πράγματα αυτό σημαίνει ότι η οποιαδήποτε εκσυγχρονιστική αναπτυξιακή προσπάθεια δεν είναι σε θέση να καταστεί πραγματική, συγκεκριμένη, αποτελεσματική, κοινωνική βούληση στο ποσοστό που παραμένει απλώς και μόνο προγραμματική διακήρυξη κυβερνώντων ή κυβερνητικών κομμάτων.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε και εμείς το Γιώργο Σκλαβούνο. Ειλικρινά λυπούμαστε που δεν υπάρχει χρόνος. Καλώ τώρα τον κ. Αθανάσιο Λαγό, πρόεδρο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων.

Α.ΛΑΓΟΣ (Πρ. Συν. Ελλ. Περιφερειολόγων): Φίλοι και φίλες εκ μέρους των συνδέσμου ελλήνων περιφερειολόγων χαιρετίζουμε την πρωτοβουλία του τομέα επιστημόνων του ΠΑΣΟΚ πάνω στο θέμα οικονομία και ανάπτυξη.

Δεν θα σας είναι γνωστό ότι οι έλληνες περιφερειολόγοι είναι οι κατ' εξοχήν επιστήμονες που ασχολούνται με θέματα περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα και η δημιουργία τους είναι αποτέλεσμα αφ' ενός εξελίξεων στον επιστημονικό χώρο και στις προσεγγίσεις στα θέματα της ανάπτυξης, αφ' ετέρου τα προβλήματα της περιφερειακής ανάπτυξης και των ανισοτήτων είναι δομικά παράγωγα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και διαφαίνονται εντονότερα σε συνθήκες υπερεθνικών ολοκληρώσεων, όπως εν προκειμένω στο χώρο των ευρωπαϊκών κοινοτήτων.

Θα προσπαθήσω σε δύο λεπτά με μία πυκνή οικοδομική να σας δώσω τη σκέψη μας, των ελλήνων περιφερειολόγων και τις σχετικές προτάσεις πάνω στο πρόβλημα οικονομία και ανάπτυξη για την Ελλάδα.

Πρώτη διαπίστωση. Απαιτείται μία νέα πολιτική - στρατηγική της ανάπτυξης. Γιατί:

Έχουμε νέα δεδομένα, γεωπολιτική αστάθεια. Εισβολή νέων και υψηλών τεχνολογιών, αλλαγές στις δομές της παραγωγής και της παραγωγικότητας, αλλαγές στο περιεχόμενο της ταξικής πάλης και όλα αυτά αν τα δούμε στο εθνικό πλαίσιο μίας ενδημούσας και δομικής δημοσιονομικής αστάθειας και ελλειμμάτων, τότε καθίσταται πλέον αναγκαία η στρατηγική πολιτική της ανάπτυξης για έναν χώρο σαν την Ελλάδα.

Παρόλα αυτά, τρία είναι τα κρίσιμα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει μία πολιτική - στρατηγική ανάπτυξης και η απάντηση σε αυτά τα προβλήματα καθορίζει τον ορισμό ή αν θέλετε την ετικέτα κάποιου αν ανήκει στον προοδευτικό ή στο συντηρητικό χώρο.

Πρώτο πρόβλημα που θέλει απάντηση είναι οι άνισες προσβάσεις ατόμων κοινωνικών ομάδων και περιοχών, σε αυτό που λέμε ιδανικό του πολιτισμού μας για ίσες ευκαιρίες αυτές οι άνισες προσβάσεις παραγάγουν το δομικό φαινόμενο το οποίο είναι ιστορικά καταγεγραμμένο, του χάσματος ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς. Το χάσμα ανάμεσα σε άτομα, χάσμα ανάμεσα σε περιοχές.

Δεύτερο πρόβλημα που πρέπει να απαντήσουν οι προοδευτικοί, οι συντηρητικοί, είναι το πρόβλημα της πολιτικής αυτονομίας και της πολιτικής συμμετοχής μέσα στην ανάπτυξη. Δηλαδή πρέπει να απαντήσουν στο κατά πόσο άτομα, ομάδες, ή περιοχές, συμμετέχουν λίγο ή και καθόλου στη λήψη αποφάσεων καθοριστικών για τη ζωή τους, την ευημερία τους, τις προσδοκίες και τα πεπρωμένα τους.

Τρίτο ζήτημα που θέλει απάντηση στην πολιτική στρατηγική της ανάπτυξης είναι πώς στεκόμαστε, πώς αναλύουμε και πώς απαντούμε στο πρόβλημα που λέγεται σύνδεση και σύγκρουση ταυτόχρονα του τοπικού με το διεθνές. Άλλη είναι η αντιμετώπιση του συντηρητικού στο διεθνές, άλλη είναι η αντιμετώπιση του προοδευτικού.

Οι έλληνες περιφερειολόγοι βάζουν μία νέα οπτική στο αναπτυξιακό γίγνεσθαι της χώρας. Μία νέα οπτική όπου δεν απομονώνει την ανάπτυξη μονάχα σε οικονομική πολιτική και σαν τέτοια δεν την απομονώνει στο ασφαλιστικό, ή στο δημοσιονομικό σύστημα πολιτικής.

Αλλά έχει μία σφαιρική πολιτική, όπου τα προβλήματα της οικονομίας, τα προβλήματα των κοινωνικών συγκρούσεων, τα προβλήματα της παραγωγής του πολιτισμού, τα προβλήματα της συμφιλίωσης με το περιβάλλον και με το οικοσύστημα, είναι σε μία ολοκληρωμένη προσέγγιση που δίνεται στην κοινωνία στην τοπική περιοχή με ένα ολοκληρωμένο τοπικό αναπτυξιακό σύστημα και πρόγραμμα.

Οι περιφερειολόγοι λοιπόν προτείνουν για τον τόπο ολοκληρωμένα προγράμματα στις περιοχές, τα οποία θα έχουν στόχο κοινωνική δικαιοσύνη, διασφάλιση της πολιτιστικής ταυτότητας στην περιοχή, και συμφιλίωση με τα οικοσυστήματα.

Και σαν μέσα λέμε να χρησιμοποιήσουν στα προγράμματα αυτά την ανάδειξη της καινοτομίας, την αλλαγή στη συμπεριφορά των καταναλωτών και των παραγωγών, και τελικά στη μεταρρύθμιση του πολιτικού συστήματος.

Εκτιμούμε ότι ακόμα και με τους ίδιους πόρους που δίνονται στην περιφέρεια και μόνο η αλλαγή του πολιτικού συστήματος λήψης των αποφάσεων στην περιφέρεια θα ανεβάσει το επίπεδο ευημερίας.

Διέξοδος και ελπίδα των αναπτυξιακών αδιεξόδων στη χώρα είναι η ισόμετρη περιφερειακή ανάπτυξη όπου οι περιφέρειες θα αποτελέσουν τους πυρήνες υλοποίησης ολοκληρωμένων προγραμμάτων δράσης και αυτά τα προγράμματα δράσης θα έχουν τη μέγιστη κοινωνική ωφέλεια στο βαθμό που στηρίζονται στην κινητοποίηση του ενδογενούς δυναμικού των περιοχών.

Προτάσεις προς την ημερίδα και στον τομέα επιστημόνων του ΠΑΣΟΚ που υποβάλλουν οι έλληνες περιφερειολόγοι για το πρόβλημα ανάπτυξη και οικονομία.

Πρώτη πρόταση. Απαιτείται μία νέα περιφερειακή οργάνωση της ελληνική πολιτείας στη βάση της αναγνώρισης ισότιμα των ιστορικά και γεωγραφικά προσδιορισμένων γεωγραφικών και περιφερειακών ενότητων της χώρας, όπου αυτή η ισότιμη περιφερειακή οργάνωση θα στηρίζεται σε οικονομική επάρκεια πόρων και σε πολιτική αυτονομία.

Δεύτερη πολιτική πρόταση. Οιονεί το πολιτικό σύστημα της χώρας αυτής της στιγμής είναι περίπου δικομματικό. Τα συζητήσαμε όλα για την ανάπτυξη εδώ, συζητήσαμε για σκοπούς, για μέσα και για στρατηγικές, το ελλείπον παιγνιόχαρτο όμως που δε συζητήσαμε είναι με πιο πολιτικό σύστημα θα πάμε στην ανάπτυξη που επιλέξαμε τη στρατηγική της να την υλοποιήσουμε.

Λέγουμε λοιπόν ότι για το πολιτικό σύστημα και σχηματοποιώντας για το εκλογικό σύστημα είναι καθοριστικό με ποιο εκλογικό πολιτικό σύστημα θα πάμε στη στρατηγική υλοποίησης της ανάπτυξης.

Δύο είναι τα εκλογικά πολιτικά συστήματα που είναι εφικτά σε μία κοινοβουλευτική δημοκρατία. Η θα περπατήσουμε με στρατηγικές αναλογικής, ή θα περπατήσουμε με εκλογικές στρατηγικής ενισχυμένων πλειοψηφικών συστημάτων.

Με την υπόθεση λοιπόν ότι το σύστημα το πολιτικό της χώρας αυτή τη στιγμή είναι οιονεί δικομματικό ή τείνει να γίνει κάτω από την προοπτική εφικτών προγραμματικών δεσμεύσεων ανάμεσα στα κόμματα και δεδομένου ότι ο προοδευτικός χώρος αυτή τη στιγμή κατέχει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Ας αναλογιστούμε σε σχέση με το γεγονός ότι η Ελλάδα διέρχεται καθολική κρίση και χωρίς υπερβολή θα έλεγα καθολική αφασία και έχει ανάγκη ταχύτατης στρατηγικής ανασυγκρότησης, μήπως θα πρέπει να σκεφθούμε ότι ο προοδευτικός χώρος τώρα θα πρέπει να καινοτομήσει στη στρατηγική της ανάπτυξης, προτείνοντας το ενισχυμένο πλειοψηφικό σύστημα.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε και εμείς τον πρόεδρο των Ελλήνων Περιφερειολόγων. Υπάρχουν δυστυχώς πάρα πολλές παρεμβάσεις επίσης. Δεν είναι δυνατόν όπως είπα, λέω ότι γραπτές παρεμβάσεις έχουν καταθέσει η συντρόφισσα Αντιγόνη Ρεκλίτου, ο σύντροφος Μιχάλης Καραλής και ο Βασίλης Νομικός. Θα τις λάβουμε υπόψη μας.

Δεν μπορούν παρά τρεις ακόμη να παρέμβουν για να τηρήσουμε το χρονοδιάγραμμα το οποίο έχουμε βάλει. Από και πέρα παρακαλώ όποιος έχει οτιδήποτε να κάνει γραπτή παρέμβαση και να την δώσει είτε σήμερα, είτε στον τομέα επιστημόνων του ΠΑΣΟΚ τη διεύθυνση του οποίου θα βρείτε στα έντυπα.

Καλώ τον Κώστα Παπαβασιλείου από το Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Θα παρακαλέσω μόνο ότι ο χρόνος δεν μπορεί να είναι πάνω από δύο το πολύ τρία λεπτά.

Κ.ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (Παν/μιο Αθηνών): Θα πω δύο λόγια μόνο για να τηρήσω το χρόνο, σχετικά με την αναγκαιότητα βιομηχανικής στρατηγικής. Πρόσφατα ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής επιτροπής κ. Ντελόρ, μιλώντας στη γενική συνέλευση του ΣΕΒ είπε μία μεγάλη αλήθεια.

Με λίγα λόγια: «αναπτύξτε εκείνους τους βιομηχανικούς κλάδους στους οποίους και παραδοσιακά έχετε τις περισσότερες κερδοφόρες και παραγωγικές επενδύσεις». Φυσικά ο κ. Ντελόρ δεν είπε κάτι καινούργιο.

Απλά με άλλα λόγια επανέλαβε το βασικό και κλασικό πια συμπέρασμα του θεωρήματος των συγκριτικών κόστων. Ότι δηλαδή ο διεθνής ανταγωνισμός θα κατατίνει στο να ενισχύσει τη διεθνή ειδικευση της κάθε χώρας στις συγκριτικά περισσότερο παραγωγικές οικονομικές δραστηριότητες.

Αυτή την απλή αλήθεια η οποία είναι ακατανόητη από τη Ν.Δ. με τη σημερινή της μορφή, δεν την κατάλαβε ίσως σε ένα σημαντικό βαθμό δυστυχώς και το ΠΑΣΟΚ. Είναι πολύ θετικό ότι η κοινότητα ήδη άρχισε να συζητεί επιτέλους για μία βιομηχανική στρατηγική.

Η ανάγκη λοιπόν βιομηχανικής στρατηγικής, η σύνδεσή της με τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, τις τεράστιες πολιτικές ανακατατάξεις σε παγκόσμιο επίπεδο, έχει νόημα μόνο όταν συμβάλλει στην επιθυμητή ανάπτυξη.

Παίρνοντας υπόψη μία σειρά από πραγματικότητες, π.χ. ότι η Ελλάδα εντάσσεται στη διεθνή αγορά, και είναι πράγματι σε μεγάλο βαθμό σαν παραγωγός προϊόντων έντασης εργασίας, τρόφιμα - καπνός - ποτά - υφαντουργία, ότι είναι μία χώρα χαμηλού εργατικού κόστους, την κλαδική ανάλυση του εξωτερικού εμπορίου της ελληνικής βιομηχανίας την τελευταία εικοσαετία, όπως προκύπτει από μία σειρά πρόσφατων και εγκυρότατων επιστημονικών αναλύσεων και διεθνών οργανισμών, κάνουμε πολύ συνοπτικά την παρακάτω πρόταση.

Ενθάρρυνση με σειρά δημοσιονομικών - θεσμικών, αλλά και κάθε είδους πολιτικών στο εσωτερικό, αλλά και σε κοινοτικό επίπεδο, υποβοήθηση αύξησης της ανταγωνιστικότητας, κλάδων επενδύσεων νέων ή εκσυγχρονισμού, όχι μόνο κόστος εργασίας, τρόφιμα - ποτά - ενδύματα - υφαντουργία, αλλά και σε σημαντικούς κλάδους έντασης κεφαλαίου, τσιμέντα - προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά - άλλα μεταλλευτικά προϊόντα - μάρμαρα, και καθετοποιημένα προϊόντα τους καθώς και προϊόντα πετρελαίου, όπου η χώρα μας παρουσιάζει επίσης υψηλούς δείκτες συγκριτικών πλεονεκτημάτων και μάλιστα μέσω της παραγωγής καθετοποιημένων προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Οι κλάδοι αυτοί μεταξύ των άλλων παρουσιάζουν στη χώρα μας διεθνώς ανταγωνιστική τεχνολογική στάθμη, και ένα αρκετά εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Οι δύο παράγοντες είναι αυτοί άλλωστε που κάνουν τους κλάδους αυτούς ανταγωνιστικούς και όχι τόσο το χαμηλότερο εργασιακό κόστος.

Το γνωστό σύνθημα της συντηρητικής παράταξης που στηρίζουν την ιδέα και ποινικοποιούν το κόστος εργασίας ως το μόνο ένοχο για έλλειψη ανταγωνιστικότητας της ελληνικής βιομηχανίας σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους πρώτα μέσα στην κοινότητα δεν πείθει καλά-καλά ούτε τους ίδιους.

Ο εκσυγχρονισμός λοιπόν, η χρήση νέων τεχνολογιών, η αύξηση της χρηματοδότησης για την έρευνα και ανάπτυξη το RNB, από το κράτος αλλά κύρια από τη βιομηχανία είναι οι παράγοντες που θα ζευξουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα συντηρητικά πλεονεκτήματα κάποιων βιομηχανικών κλάδων με την παράλληλη αύξηση της ανταγωνιστικότητας.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε και εμείς τον Κώστα Παπαβασιλείου. Προχωρούμε στο σύντροφο Λιανό. Έχετε τρία λεπτά και παρακαλώ να ολοκληρώσετε.

κ.ΛΙΑΝΟΣ: Πριν από εκατό χρόνια περίπου ο άγνωστος σχετικά, αλλά πολύ σημαντικός, οικονομολόγος Τζον Νέβιλ Κέινς, πατέρας του μεγάλου και τρανού Τζον Μέινον

Κείνος, είπε ότι η οικονομική πολιτική είναι μία μεγάλη τέχνη. Πρέπει να ξέρεις ένα σύστημα, πρέπει να ξέρεις πώς λειτουργεί και πρέπει να ξέρεις τι πρέπει να κάνεις.

Ακούγοντας σήμερα τους κύριους εισηγητές και τους παρεμβαίνοντες έχω την εντύπωση ότι ακούστηκαν τα πάντα. Ακούγοντας όμως τα πάντα θα ήταν το ίδιο πράγμα όπως διαβάζοντας ένα εγχειρίδιο. Όλα αυτά δεν αποτελούν οικονομικό πρόγραμμα.

Και καθώς άκουγα τις ομιλίες και τα σχόλια, προσπαθούσα να ταξινομήσω στο μυαλό μου, ποια θα ήταν εκείνα τα στοιχεία που εγώ θα διάλεγα, ώστε από αυτά να προκύψει κάποιο πρόγραμμα. Είναι τρία αυτά. Μπορώ να τα πω πάρα πολύ σύντομα, ή θα μπορούσα να τα αναπτύξω κάποια άλλη στιγμή σε συζήτηση πολύ εκτενέστερα, ή σε μία γραπτή εισήγηση.

Από αυτά που είπε ο Γεράσιμος Αρσένης και από αυτά που είπε ο Κώστας Σημίτης, βγαίνουν δύο πράγματα που τονίστηκαν διαφορετικά στην κάθε ομιλία, αλλά τα οποία δεν μπορούν να είναι παρά μόνο ταυτόχρονα σε ένα πρόγραμμα.

Και αυτό είναι, αυτό που εξέλαβα εγώ να είναι, αιχμή της ανάπτυξης, από αυτά που είπε ο Γεράσιμος Αρσένης και την ανάγκη ενός θεσμικού πλαισίου που εξέλαβα να είναι σοβαρό στην εισήγηση που έκανε ο Κώστας Σημίτης.

Αυτά τα δύο πράγματα είναι απαραίτητα. Εάν θυμηθείτε, ή αν διαβάσετε, όσοι δεν το έχετε ακόμα κάνει, για την οικονομική ανάπτυξη της Αγγλίας, θα δείτε ότι αυτά ήταν τα δύο πράγματα που οδήγησαν στη βιομηχανική επανάσταση. Η ύπαρξη θεσμικού πλαισίου, προϋποθέσεων και ταυτόχρονα η αιχμή στην ανάπτυξη.

Για την εποχή μας χρειαζόμαστε ένα ακόμα πράγμα που δυστυχώς το ΠΑΣΟΚ τα χρόνια αυτά δεν το είχε κάνει, ενώ το έχει κάνει η Ν.Δ. τώρα, ανεπιτυχώς αλλά το έχει κάνει, και αυτό είναι η επιλογή σήμερα, επειδή ζούμε σε τέτοια κοινωνία, της ταξικής μας θέσης.

Ένα πρόγραμμα πρέπει να έχει ταξική επιλογή. Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να είναι υπέρ της μίας ή της άλλης και της τρίτης αν υπάρχει τάξης, σημαίνει όμως ότι πρέπει να λυθεί το πρόβλημα των ταξικών αντιθέσεων. Σε αυτό είναι κρίσιμη η παρουσία της ΓΣΕΕ και νομίζω ότι εάν από τα τρία λείπει δεν έχει συνταγή.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε τον κ. Λιανό. Ο τελευταίος που παρεμβαίνει θα είναι ο Αντώνης Καρράς.

Α.ΚΑΡΡΑΣ: Θέλω σύντροφοι πρώτα από όλα να ευχαριστήσω τον καθηγητή τον κ. Μπήτρο για δύο βασικούς προβληματισμούς, που νομίζω ότι στον έναν τουλάχιστον απεδείχθη ότι συμμετέχουμε, στον άλλο δεν έχω ακόμα πειστεί.

Πράγματι ενώ το μοντέλο είναι άψογο, εκείνο που δεν μας είπε και να πω και σε μας να πούμε, είναι ποιος φτιάχνει, τι παράγει τους σε ειδική κατάσταση αναξιοπαθόντας πολίτες, για τους οποίους βεβαίως υπάρχει πάντα η καλή διάθεση να έχεις κοινωνική αντίληψη.

Ένα άλλο που θέλω ουσιαστικά να τον ευχαριστήσω είναι γιατί μου θύμισε ότι πρέπει σαφώς να κάνουμε καταθέτοντας την επιστημονική μας δυνατότητα μία αυτοκριτική που δεν την έχω ακούσει για το μεγάλο ολίσθημα που κάναμε να φέρουμε εμείς τη Ν.Δ. στην εξουσία.

Και το τρίτο, θα ήθελα να πω στον Γεράσιμο Αρσένη, ενώ μου αρέσει η εξίσωση που χρησιμοποίησε, σε ότι αφορά το δημοκρατικό έλλειμμα, εκείνο που δεν με

καλύπτει είναι, δεν έχουμε ακόμα καμία πρόταση που ο πολίτης να μην είναι πελάτης. Η πρότασή του δεν ισχύει αν ο πολίτης είναι πελάτης.

Και νομίζω ότι και εκεί, σ' αυτό το έλλειμμα δεν βοηθήσαμε καθόλου πολύ, όσο σύμβουλοι της πολιτείας και να ήμασταν από την οποιαδήποτε καθ' έδρα οι τέως γενικοί γραμματείς, τέως υπουργοί, τέως οτιδήποτε και νυν ενδεχομένως πολλοί περισσότεροι υποψήφιοι γι' αυτές τις θέσεις για το μέλλον.

Πάντως εκείνο που θα ήθελα να πω ότι κάποια στιγμή θα πρέπει με περισσότερο χρόνο και σοβαρά να επεξεργαστείτε σύντροφοι του τομέα επιστημόνων διάφορα πράγματα, θα ήταν σύντροφε Μανίκα μία πολύ σημαντική πρόκληση, αν π.χ. οι νομικοί του τομέα θα μπορούσαν να καταθέσουν ένα σχέδιο νόμου για τη φοροδιαφυγή που θα καθόριζε και τη φοροδιαφυγή σαν ένα αδίκημα ειδικά συγκριμένο. Θα τους βοηθούσαν φαντάζομαι και οι γιατροί και διάφοροι άλλοι.

Επίσης στο σύντροφο του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου, δεν θα ήθελα να συμπέσει η ημερομηνία εκλογών στο επιμελητηριό του με μία πιθανή κατάργηση από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ του πιο αναχρονιστικού φαύλου αν θέλετε σχήματος κάλυψης, είναι ο δέκατος τρίτος μισθός, είναι οι έμποροι, για να υπερασπιστούν τα δικαιώματα των εργαζομένων.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε συντρόφισσες και σύντροφοι δύο πράγματα. Μπορεί τον αφορισμό από την επίσημή μας θέση τον καθιστούμε πάρα πολύ εύκολα. Και το λέω στους συντρόφους που βλέπω πολλούς από αυτούς που επανειλημμένως έχουν τονίσει, μα οι μισθωτοί πληρώνουν, δεν φοροδιαφεύγουν.

Και δεν φοροδιαφεύγουν για δύο πολύ συγκεκριμένους λόγους. Πρώτον, διότι είναι μισθωτοί, δεύτερον, διότι ανέτως μπορούν να φοροδιαφεύγουν, και αποτελούν το μεγαλύτερο αριθμό φοροφυγάδων, αριθμό όχι ποσότητα, σε ότι αφορά τη δεύτερή τους απασχόληση για την οποία δεν έχω δει ποτέ καμία δήλωση.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε το σύντροφο Καρρά.

ΣΥΝΕΔΡΟΣ: Μιλάει μακριά από το μικρόφωνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ζητούμε ειλικρινά συγνώμη από τον καθηγητή Δημήτρη Παπαμαντέλο που κατέθεσε και μία σχετική γραπτή παρέμβαση.

ΣΥΝΕΔΡΟΣ: Μιλάει μακριά από το μικρόφωνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και από σας θα ζητήσουμε συγνώμη. Δεν μας παίρνει ο χρόνος. Από τον κ. Τάκη Ιορδάνη και από το σύντροφο Βασίλη Τζεβελέκα που κατέθεσε και αυτός μία γραπτή παρέμβαση. Ειλικρινά αισθανόμαστε για άλλη μία φορά να ζητήσουμε συγνώμη. Δεν μπορούμε να προχωρήσουμε με άλλες τοποθετήσεις.

Τώρα ξεκινά η διαδικασία του κλεισίματος των εργασιών. Θα παρακαλούσα αν θέλουν και επιθυμούν το Γιώργο Κυριόπουλο και το Λάμπρο Κανελλόπουλο να ανέβουν πάνω. Αν δεν το επιθυμούν...

ΣΥΝΕΔΡΟΣ: Μιλάει μακριά από το μικρόφωνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μιχάλη το καταλαβαίνω αλλά αν είχαμε το χρόνο να πάμε μέχρι τις μία

η ώρα και να είμαστε όλοι εδώ θα μπορούσαμε να το κάνουμε. Δεν μπορώ να το κάνω.

ΣΥΝΕΔΡΟΣ: Μιλάει μακριά από το μικρόφωνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ειδικά η δική σου ήταν η τελευταία. Αν κρατούσα αυτό που είπα ότι θα έπρεπε στη διάρκεια του διαλείμματος να κατατεθούν θα ήσουν και εκτός διαδικασίας Μιχάλη. Παρακαλώ το σύντροφο Αρσένη έχει έξι λεπτά για να δευτερολογήσει.

Γ.ΑΡΣΕΝΗΣ: Η ώρα είναι περασμένη και δεν θα χρησιμοποιήσω τα έξι λεπτά, θα είμαι συντομότερος. Άλλωστε έχω ελάχιστα να σχολιάσω τις τοποθετήσεις που έγιναν, γιατί όλα τα σημεία που αναπτύχθηκαν ήταν σωστά σημεία.

Αλλά τελικά η σημερινή συζήτηση δεν ήταν για να παρουσιάσει ένα πρόγραμμα το ΠΑΣΟΚ. Η σημερινή συζήτηση δεν ήταν για να καλύψει όλες τις πτυχές ενός οικονομικού προγράμματος. Νομίζω ότι βγαίνουμε κερδισμένοι από αυτή τη συζήτηση αν συγκρατήσουμε κάποια πράγματα σαν γενικά συμπεράσματα από αυτά που έχουν λεχθεί.

Και το πρώτο συμπέρασμα που νομίζω ότι βγαίνει από τη συζήτηση αβίαστα, είναι ότι η πολιτικοί, οικονομική και κοινωνική ένωση της Ευρώπης είναι ένα μήνυμα των καιρών. Ο δρόμος προς μία ενωμένη πολιτικά οικονομικά και κοινωνικά Ευρώπη δεν είναι ίσος. Θα έχουμε πολλά προβλήματα και σκαμπανεβάσματα στο δρόμο, όπως πολλά προβλήματα θα προκύψουν και στην εφαρμογή της συνθήκης του Μάαστριχτ.

Αλλά ζούμε μέσα στην Ευρώπη, δρούμε μέσα στην Ευρώπη και μαζί με τους άλλους ευρωπαίους προσπαθούμε να διαμορφώσουμε καλύτερες προϋποθέσεις και καλύτερες συνθήκες για μία Ευρώπη του αύριο. Αυτό είναι το συμπέρασμα που βγαίνει.

Το δεύτερο συμπέρασμα που νομίζω ότι βγαίνει από τη συζήτηση είναι ότι αν εμείς ως Ελλάδα είχαμε να διαλέξουμε τους όρους και τις προϋποθέσεις της οικονομικής σύγκλισης για το '97 θα βάζαμε άλλους όρους.

Θα δίναμε π.χ. προτεραιότητα στη σημαντική μείωση της ανεργίας στην Ευρώπη του '97. Και θα ήμασταν ίσως πιο ελαστικοί σε κάποιους άλλους δείκτες που αφορούν εις την νομισματική σταθερότητα του γερμανικού μάρκου. Θα ήμασταν ίσως πιο αυστηροί σε θέματα κοινωνικής συνοχής και κράτους πρόνοιας. Θα ζητούσαμε μεγαλύτερη αναδιανομή των πόρων στην Ευρώπη μέσα από τον ΕΟΚικό προϋπολογισμό.

Αυτό είναι ξεκάθαρο αλλά δεν διαμορφώνουμε εμείς μόνοι μας ως Ελλάδα τους όρους της σύγκλισης προς το Μάαστριχτ. Παίρνουμε λοιπόν αυτό που συμφωνήθηκε σαν δεδομένο και κοιτάμε πώς μέσα στα πλαίσια τα ευρωπαϊκά που έχουν δοθεί θα μπορέσουμε να συμβιώσουμε την ονομαστική σύγκλιση που ουσιαστικά είναι όροι νομισματικής σταθερότητας στην Ευρώπη, με την πραγματική σύγκλιση, που είναι η αύξηση του βιοτικού επιπέδου στην Ελλάδα, η αύξηση της ανεργίας, ο εκσυγχρονισμός της παραγωγής μας και της ανάπτυξης.

Και με αυτά που λέχθηκαν σήμερα μπορούμε να πούμε ότι αυτά τα δύο πράγματα δεν είναι απόλυτα συμβατά και αυτό θα πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε. Όμως εάν ακολουθήσουμε μία αναπτυξιακή πολιτική, στα πλαίσια ενός κοινωνικού συμβολαίου, μέσα σε ένα θεσμικό πλαίσιο που όλοι θα τηρήσουμε τους κανόνες του παιχνιδιού, μπορούμε να προχωρήσουμε προς την ονομαστική σύγκλιση, χωρίς να αναιρέσουμε

την πραγματική σύγκλιση και μάλιστα να προχωρήσει και κατά τι και η πραγματική σύγκλιση και τα επόμενα χρόνια και οπωσδήποτε να δώσουμε προοπτικές για μία ταχύρρυθμη πραγματική σύγκλιση προς το τέλος της δεκαετίας του '90.

Αυτά νομίζω ότι είναι σημαντικά που προκύπτουν και αυτά διαφοροποιούν τη δική μας προσέγγιση από τη συντηρητική αντίληψη, το πρόγραμμα της Ν.Δ., το οποίο μονόπλευρα προσπαθεί να προσαρμόσει την οικονομία μας στους ονομαστικούς στόχους του Μάαστριχτ, με έναν τρόπο που όχι μόνο είναι κοινωνικά άδικος, αλλά και οικονομικά αναποτελεσματικός γιατί θα καταλήξει σε μία πραγματική απόκλιση της οικονομίας μας, σε έναν κοινωνικό διχασμό, σε μία συρρίκνωση της παραγωγής, σε μία μεγάλη ανεργία.

Έτσι λοιπόν το δίλημμα που μπαίνει μπροστά σε εμάς είναι πώς θα κρατήσουμε τις βασικές αρχές που έχουμε για πλήρη απασχόληση, για κοινωνική δικαιοσύνη, για ταχύρρυθμη ανάπτυξη, με μία προσαρμογή προς το Μάαστριχτ, και νομίζω ότι έχουμε βάλει ένα πλαίσιο που πρέπει φυσικά να το εξειδικεύσουμε περισσότερο για να δώσουμε μία θετική και ευρωπαϊκή προοπτική στα προβλήματα του τόπου.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και εμείς ευχαριστούμε. Ο σύντροφος Σημίτης έχει το λόγο για έξι λεπτά.

Κ.ΣΗΜΙΤΗΣ: Συντρόφισσες και σύντροφοι θα θίξω πρώτα από όλα ως το χαρακτηρίσω έτσι, φιλοσοφικό σημείο. Όλοι δεχόμαστε ότι ο κόσμος αλλάζει. Παρόλο όμως ότι δεχόμαστε ότι ο κόσμος αλλάζει προσπαθούμε να κυριαρχήσουμε τις εξελίξεις με τα νοητικά εργαλεία τα οποία είχαμε αναπτύξει μέχρι σήμερα, ενώ θα πρέπει να διαμορφώσουμε νέα εργαλεία σκέψης, νέους τρόπους αντιμετώπισης, να δούμε τα προβλήματα διαφορετικά για να τα δούμε ίσως όπως είναι πραγματικά.

Ένα παράδειγμα πολύ χαρακτηριστικό πιστεύω είναι η αντίληψη γύρω από το κράτος - έθνος, την αυτόνομη οικονομία, τη σχέση της χώρας μας με την κοινότητα. Εδώ θέλω να επαναλάβω. Όταν η αγορά εξελίσσεται σε ένα υπερεθνικό πλαίσιο και χρειάζεται να διαμορφώσουμε έναν πόλο ελέγχου υπερεθνικό πρέπει και εμείς να είμαστε διατεθειμένοι να εκχωρήσουμε κάποιες αρμοδιότητες, εξουσίες, κυριαρχικά δικαιώματα για να πετύχουμε αυτόν τον έλεγχο.

Και η εκχώρηση αυτή ταυτίζεται με όλα τα προβλήματα που ανέφερε ο σύντροφος Αρσένης, της πραγματικής σύγκλισης, μίας σύγκλισης η οποία ξεπερνάει τα στενά οικονομικά πλαίσια, τους στενούς νομισματικούς και οικονομικούς στόχους όπως τους καθορίζει η συνθήκη του Μάαστριχτ.

Ένα άλλο παράδειγμα και σ' αυτό θέλω να σταθώ, είναι το θέμα δημόσιος, ιδιωτικός τομέας, ή ο προβληματισμός που έθεσε ο κ. Μπήτρος, απασχόληση, κοινωνική πρόνοια, δικαίωμα στη μόρφωση.

Εγώ προσωπικά πιστεύω ότι όλος ο προβληματισμός αυτός είναι ξεπερασμένος. Διότι στο επίπεδο ανάπτυξης της χώρας, το σημερινό και αυτό που ήταν πριν, άλλη ήταν η σχέση η οποία έπρεπε να υπάρχει αναφορικά με την εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, και άλλη θα είναι η ρύθμιση και η σχέση που θα υπάρξει σε μία πιο ανεπτυγμένη κοινωνία, ή που υπάρχει στις ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Δεν μπορούμε να το βλέπουμε στατικά ως ένα δίπολο και να επιχειρηματολογούμε, τι είναι το πιο σωστό. Γιατί το σωστό εξαρτάται από τις περιόδους και από τον διεθνή περίγυρο.

Και κάτι άλλο. Στη σημερινή εποχή, πιστεύω ότι υπάρχουν και κάποια άλλα θέματα που εξίσου σημαντικά πρέπει να τα βλέπουμε. Είναι η ισχύς των οικονομικών

μηχανισμών που καθορίζουν και τους πολιτικούς μηχανισμούς, η ισχύς των πολιτικών μηχανισμών, η αδυναμία των ατόμων, ο περιορισμός των ελευθεριών, η ανάγκη ελέγχου αυτών των μηχανισμών, για να μπορέσουμε να διευρύνουμε τις ελευθερίες, τις πρωτοβουλίες, τις ικανότητες.

Δεν είναι μονάχα το δημόσιο και το ιδιωτικό, αλλά είναι μέσα στη σύνθεση την οποία έχει δημιουργηθεί του δημοσίου και του ιδιωτικού, να διευρύνουμε τις δυνατότητες των ατόμων, απέναντι στην καταπίεση των συστημάτων. Αυτό χρειάζεται άλλες προσεγγίσεις.

Και τέλος, επειδή κάποιος μου το ανέφερε πριν στην αίθουσα, είναι το θέμα του περιβάλλοντος, επίσης. Όλοι οδυρόμεθα για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά πιστεύω ότι ελάχιστα πραγματικά έχουμε σκεφθεί πώς θα πραγματοποιήσουμε αυτή την προστασία του περιβάλλοντος, που είναι ένα θέμα οικονομικό επίσης και κοινωνικό.

Όταν θέλει η όποια κυβέρνηση να απαγορεύσει την κυκλοφορία των αυτοκινήτων, να κάνει λεωφορειόδρομους, να καθορίσει χρήσης γης, να οργανώσει το βιολογικό καθαρισμό λυμάτων, υπάρχουν αντιδράσεις.

Εμένα ο προοδευτικός δήμαρχος της Σητείας, μου είπε τι είναι αυτές όλες οι σαχλαμάρες για το βιολογικό καθαρισμό των λυμάτων, εδώ η θάλασσα τα παίρνει τα λύματα και τα πάει πέρα. Δεν χρειάζεται αυτό.

Λοιπόν. Κλείνω το ένα σημείο, χρειάζεται μία άλλη προσέγγιση. Πρέπει να το τονίσω αυτό για να δούμε την ανάπτυξη στη σημερινή εποχή.

Ένα δεύτερο σημείο. Μίλησε ο σύντροφος Τσοβόλας για τη φοροδιαφυγή και τόνισε ένα πραγματικό σημείο. Η ελληνική κοινωνία έχει μία διαμόρφωση η οποία ευνοεί τη φοροδιαφυγή. Έχουμε 35% αυτοαπασχολούμενους και πάνω από 20% αγρότες. Σε άλλες χώρες της Κοινότητας, της Μ. Βρετανία οι μισθωτοί είναι 80%, άρα ο έλεγχος πολύ πιο εύκολος.

Όμως εγώ θα έλεγα υπάρχει πολιτικό πρόβλημα και στη φοροδιαφυγή. Όταν ήμουν στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας προσπάθησα να μάθω πόσες ποινικές υποθέσεις φοροδιαφυγής είναι εκκρεμείς. Το υπουργείο Οικονομικών που θα έπρεπε να ξέρει, εφόσον η ποινικοποίηση είναι θέμα παραδειγματισμού, δεν ήξερε.

Το υπουργείο Δικαιοσύνης έκανε μία έρευνα στα δικαστήρια και μας απάντησε μετά από έξι μήνες ότι είναι κάπου 10-12 υποθέσεις. Και όταν ρωτήσαμε τότε θα τελειώσουν δεν ήξερε κανείς τότε θα τελειώσουν. Άρα δεν κυνηγούσαν το θέμα.

Η πιο απλά, λέμε για τα μεγάλα εισοδήματα των αγροτών. Όταν πάλι στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας έγινε μία σκέψη να κυνηγήσουμε το θέμα, το υπουργείο Γεωργίας μας απάντησε ότι η ΔΑΓΕΠ και η υπηρεσία δεν μπορεί να δώσει τέτοια στοιχεία, δεν τα έχει μηχανογραφημένα - εγώ ήμουν υπουργός γεωργίας και ήξερα ότι τα έχει μηχανογραφημένα -, η Αγροτική Τράπεζα ο κ. Καφίρης είναι παρόν, επικαλέστηκε το τραπεζικό απόρρητο και ότι δεν μπορούσε να δώσει τα στοιχεία και διάφορα άλλα τέτοια. Στο τέλος βεβαίως δεν έγινε τίποτα. Λοιπόν υπάρχει πολιτικό πρόβλημα και το οικονομικό πρόβλημα κατά τη γνώμη μου είναι και πολιτικό πρόβλημα.

Και τέλος, ένα άλλο ερώτημα που μου έθεσε κάποιος σύντροφος είναι το θέμα των πόρων. Εκεί είναι βέβαια το κεντρικό θέμα της ανάπτυξης, πού βρίσκουμε τους πόρους. Και γι' αυτό πιστεύω ότι και οι οικονομολόγοι όλοι λένε ότι το θέμα των δημοσίων ελλειμμάτων, της φοροδιαφυγής, της μη είσπραξης φόρων, είναι ένα θέμα τόσο σοβαρό και δημιουργεί τέτοιες ανισορροπίες.

Αυτά πρέπει να λύσουμε για να εξασφαλίσουμε πόρους για την ανάπτυξη. Δεν θα βρούμε τους πόρους ως διά μαγείας. Ένα σημαντικό τμήμα των πόρων θα

βρεθεί στο εξωτερικό και με τη σταθερότητα θα αυξήσουμε τις δυνατότητες επενδύσεων από επιχειρηματίες οι οποίοι βρίσκονται στο εξωτερικό.

Τέλος μία παρατήρηση σε σχέση με το Μάαστριχτ, επειδή το θέμα το ανέλυσε διεξοδικά ο σύντροφος ο Αρσένης. Η δικιά μου ανησυχία είναι ότι δεν έχουμε προχωρήσει ακόμα στο βαθμό που θα έπρεπε τη συζήτηση για την πραγματική σύγκλιση και τη συζήτηση τι χρειάζεται αυτή η πραγματική σύγκλιση.

Όλοι ξέρουμε το πακέτο Ντελόρ, το δεύτερο πακέτο Ντελόρ. Τι όμως εμείς σαν προοδευτικός χώρος πρέπει να επιδιώξουμε μέσα από το πακέτο αυτό; Ποιες είναι οι προτεραιότητες σε σχέση με την κριτική που μπορούμε να κάνουμε στο πακέτο.

Ανέφερε ο σύντροφος Αρσένης, ότι πρέπει να αυξηθούν οι πόροι της κοινότητας. Και θυμάμαι μία μελέτη η οποία έλεγε ότι για να υπάρχει σύγκλιση των οικονομιών και των κοινωνιών πρέπει να αυξηθούν στο 5-6% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Το πακέτο Ντελόρ θα αυξήσει τους πόρους από το 1,2 στο 1,7%.

Λοιπόν ένα πρώτο σημείο είναι εκεί με επιχειρήματα να κάνουμε μία διαπραγμάτευση. Και ένα δεύτερο σημείο βέβαια είναι να καθορίσουμε προτεραιότητες δικές μας οι οποίες θα μας βοηθήσουν στην πραγματική σύγκλιση. Αλλά φοβάμαι ότι ούτε το πρώτο ούτε το δεύτερο δεν θα γίνει με την κυβέρνηση της Ν.Δ., ότι απλώς θα μείνουμε στο αίτημα περισσότερα χρήματα χωρίς όμως να καθορίσουμε γιατί και πώς.

Και κλείνω λέγοντας ότι εγώ πιστεύω, και πάλι θέλω να τονίσω όπως είπαν και πολλοί σύντροφοι σε έναν μακροχρόνιο σχεδιασμό. Δεν μπορεί πια στη σημερινή εποχή η οικονομική πολιτική να είναι του ενός έτους, των δύο ετών, ή να είναι κυκλική ανάλογα με τις επιλογές της.

Για να επιτύχεις ένα αποτέλεσμα όπως είναι η ανάπτυξη, χρειάζεται να έχεις στόχους, οι οποίοι είναι πολυετής και εμείς στο ΠΑΣΟΚ πρέπει να διαμορφώσουμε τέτοιους πολυετείς στόχους.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πρέπει να πω ότι ο καθηγητής κ. Αδαμάντιος Πεπελάσης για λόγους που σχετίζονται με την αρρώστια της γυναίκας του δεν μπόρεσε να παραμείνει και ζήτησε συγγνώμη γι' αυτό. Ο Γιώργος Κυριόπουλος αν θα ήθελε να παρέμβει για έξι λεπτά.

Γ.ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ: Φίλοι και φίλες, συντρόφισσες και σύντροφοι, ο παραγωγικός ιστός στη χώρα μας, τα τελευταία δύο χρόνια αλλάζει ραγδαία. Οι μικρές επιχειρήσεις ουσιαστικά είναι υπό συνταξιοδότηση αν δεν είναι σε κλείσιμο. Όλες έχουν καταλάβει την ανάγκη ή είναι ανταγωνιστικές και υπάρχουν ή εν πάση περιπτώσει δεν υπάρχει αύριο.

Περιμένουν έτοιμες μία πολιτική, μία συγκεκριμένη πολιτική να ενταχθούν σε αυτό που όλοι λέμε ανάπτυξη. Αυτή η πολιτική επιβάλλει να αυξηθεί το μέγεθός τους για να είναι ανταγωνιστικές, να μπορέσουν να βγάλουν προϊόντα που θα κρατηθούν όχι μόνο στα ελληνικά ράφια, αλλά και στο εξωτερικό.

Και στον γεωργικό τομέα γίνεται κάτι αντίστοιχο ή κάτι χειρότερο, όταν κύρια το προϊόν του μόχθου του αγρότη περνάει πρώτα από τον έμπορο και ύστερα από οτιδήποτε άλλο. Είναι χαρακτηριστικό πόσο πουλιέται το λάδι σήμερα από τον παραγωγό και πόσο εμείς το αγοράζουμε και τι είχαμε με το ΠΑΣΟΚ.

Πόσο λοιπόν αναγκαία είναι η συνεταιριστική οργάνωση, η κοινοπρακτική δράση, και η αλλαγή των δομών σε αυτές τις μορφές, το διαρθρωτικό πρόβλημα της

οικονομίας και με το ΠΑΣΟΚ και χωρίς το ΠΑΣΟΚ θέλουμε ή δεν θέλουμε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα αλλάζει.

Το ζήτημα είναι πώς θα τα αλλάξουμε, πόσο γρήγορα θα τα αλλάξουμε, σε ποιες διαστάσεις θα το δώσουμε για να μπορέσουμε να κρατηθούμε σε έναν βαθμό με εθνική παραγωγή, με εθνικό κεφάλαιο, γιατί σαν έθνος και σαν χώρα έχουμε ανάγκη μίας οικονομικής υπόστασης, η οποία σήμερα είναι μεγαλύτερη από τη στρατιωτική, είναι μεγαλύτερη από την πολιτική και οι όλες παρεμβάσεις γίνονται ευτυχώς ή δυστυχώς με οικονομικές δυνατότητες, με οικονομικά μέσα και παρακάτω πώς θα διατηρήσουμε την πολιτισμική μας ταυτότητα ή ακόμα πώς θα την διαδώσουμε.

Είναι όμως γεγονός αναντίρρητο ότι σε αυτή την αίθουσα, πολύ μιλήσαμε σήμερα για συγκριτικό πλεονέκτημα. Άρα είναι μία νέα γλώσσα, μία νέα αποδοχή μέσα στο ΠΑΣΟΚ κάτι που λίγο πριν δεν ακουγόταν.

Συγκριτικό πλεονέκτημα στη βιομηχανία, στη γεωργία, στις υπηρεσίες, να το εκμεταλλευτούμε, να το χρησιμοποιήσουμε για να μπορέσουμε να επιτεθούμε.

Με όσα είπαμε ακόμα μπορούμε να συνθέσουμε εκείνη την πολιτική οικονομικής ανάπτυξης που θα θεμελιώσει απασχόληση για τους έλληνες, θα δώσει ένα επίπεδο εισοδήματος ανεκτό και οπωσδήποτε θα μας επιτρέψει μέσα στην ΕΟΚ να διεκδικήσουμε κοινωνική συνοχή, να διεκδικήσουμε όχι εκεί που θέλουν να πάνε το Μάαστριχτ, αλλά και εμείς κάπου πρέπει να το πάμε παραπέρα, να διεκδικήσουμε λοιπόν την ύπαρξή μας σαν ένα ανεξάρτητο έθνος, αλλά κάτω από αυτή την ομπρέλα που δυστυχώς ή ευτυχώς πρέπει μαζί όλοι να πάμε.

Νομίζω όμως ότι όσα κατατέθηκαν σήμερα από όλους τους συντρόφους χρειάζονται από εδώ και πέρα μία σκληρότερη επεξεργασία για να βρεθεί αυτή η οικονομική πρόταση που θα ανατρέψει τους βάρβαρους, που σήμερα λέγονται έλλειμμα, στην οικονομική γλώσσα, στην αγορά, το αδιέξοδο είναι τα ελλείμματα.

Σήμερα ευτυχώς ειπώθηκαν πάρα πολλά. Τόσα πολλά που όλοι μας θα φύγουμε από εδώ πιστεύοντας ότι πέρα από τα ελλείμματα υπάρχει και μία άλλη πολιτική, μία άλλη στρατηγική ανάπτυξης που θα δώσει λύση στα προβλήματά μας.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και εμείς ευχαριστούμε. Ο Γιώργος Κυριόπουλος ο πρόεδρος του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου ήταν ο τελευταίος από αυτούς που ήθελαν να δευτερολογήσουν στη σημερινή μας διαδικασία.

Κυρίες και κύριοι συντρόφισσες και σύντροφοι θέλουμε να πιστεύουμε ότι μένετε και εσείς με το ίδιο αίσθημα ικανοποίησης από το αποτέλεσμα των εργασιών της σημερινής ημερίδας του τομέα επιστημόνων του ΠΑΣΟΚ.

Όπως σωστά παρατηρήθηκε στόχος της ημερίδας δεν ήταν να βγάλουμε απόψε το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ. Στόχος ήταν να ανοίξει ένας δημοκρατικός διάλογος και να κατατεθούν προτάσεις τόσο για τα χρόνια και τα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας μας όσο και για την προοπτική της ανάπτυξης.

Επίσης στόχος μας ήταν να ανοίξει ο διάλογος για το κοινωνικό συμβόλαιο, και αυτό έστω και μερικά επιτεύχθηκε με τις σοβαρές τοποθετήσεις από εκπροσώπους παραγωγικών τάξεων και άλλων φορέων.

Ο τομέας Επιστημόνων του ΠΑΣΟΚ μαγνητοφώνησε όλη τη διαδικασία. Θα εκδώσει πρακτικά αυτής της διαδικασίας και στη συνέχεια το Σεπτέμβριο με βάση και τις επεξεργασίες που θα κάνουν διεπιστημονικές επιτροπές θα προχωρήσει σύμφωνα με τον προγραμματισμό του στη διοργάνωση εξειδικευμένων ημερών όπου πλέον θα

πιάσουμε ειδικά θέματα που να άπτονται του θέματος που συζητήσαμε σήμερα στη γενική του μορφή και στην ολότητά του και ελπίζουμε ότι εκεί θα έχουμε την ευκαιρία να συζητήσουμε με μεγαλύτερη άνεση για πιο συγκεκριμένα πράγματα.

Θα ήθελα να ζητήσω συγγνώμη άλλη μία φορά από όσους δεν τους δώσαμε την ευκαιρία να παρέμβουν απόψε. Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους σας, εισηγητές, παρεμβαίνοντες και όσους δώσαμε τη δυνατότητα να τοποθετηθούν και με αυτό να κλείσουμε τις εργασίες της αποψινής ημερίδας του τομέα επιστημόνων του ΠΑΣΟΚ.

Σας ευχαριστούμε πολύ.

ΛΗΞΗ: 22.30

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΕΡ. ΑΡΣΕΝΗ

Α. Εισαγωγικά

Από πολλούς χώρους, με διαφορετικές σκοπιμότητες, προωθείται η άποψη ότι ζούμε το τέλος των ιδεολογιών. Η άποψη αυτή έχει ιδιαίτερη επιρροή στους σύγχρονους προβληματισμούς για την Οικονομία και Ανάπτυξη, και τροφοδοτεί την προπαγάνδα του «μονόδρομου». Σύμφωνα με την άποψη αυτή, τα κόμματα διαφοροποιούνται τώρα μόνο σε σχέση με την αποτελεσματικότητά τους να εφαρμόσουν το συγκεκριμένο πρόγραμμα που δεν επιδέχεται ουσιώδους εναλλακτικής προσέγγισης. Επέκταση, βέβαια, αυτού του συλλογισμού είναι και η θέση, όσο πιο πλατιά είναι η συμμετοχή κομμάτων στην κυβερνητική πολιτική για την εφαρμογή του προγράμματος τόσο πιο αποτελεσματικό θα είναι το έργο.

Η άποψη αυτή δεν στέκεται γιατί παραβιάζει και τη λογική και τα γεγονότα. Χωρίς αμφιβολία, η αδυναμία των προοδευτικών δυνάμεων να αφομοιώσουν στο δικό τους πλαίσιο αρχών και αξιών τις νέες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που κυριαρχούν στην υφήλιο, η αμηχανία των σοσιαλιστικών και σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων στην Ευρώπη μπροστά στις ραγδαίες εξελίξεις και συχνά οι συντηρητικές τους προσεγγίσεις, οδήγησαν στην αποξένωση από τα προβλήματα της κοινωνίας και στον ιδεολογικό τους αφοπλισμό. Το φαινόμενο είναι βέβαια περιοδικό γιατί τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα οξύνονται και αργά ή γρήγορα θα βρουν (ή θα ξαναβρούν) την πολιτική τους έκφραση και, φυσικά, την ιδεολογική τους νομιμοποίηση.

Μια αποτελεσματική αντεπίθεση στο συντηρητισμό που εμφανίζεται με το μανδύα του νεοφιλελευθερισμού και μια νικηφόρα αντιπαράθεση με τις πολιτικές δυνάμεις που εκφράζουν το χθες, απαιτούν ισχυρό ιδεολογικό εξοπλισμό από τη δική μας τη μεριά. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να δώσει προτεραιότητα στο θέμα της ιδεολογίας και εγώ τουλάχιστον νομίζω ότι αυτό θα έπρεπε, να ήταν και το σημείο εκκίνησης των Ημερίδων.

Σ' αυτή τη σύντομη εισήγηση, θα αναφερθώ σε ορισμένα θέματα αρχής που χωρίζουν την προοδευτική από τη συντηρητική προσέγγιση, που από τη φύση τους αναιρούν τις προϋποθέσεις σύγκλισης ανάμεσά τους. Αναγκάζομαι να γυρίσω σε απλά και στοιχειώδη σημεία γιατί έχουν κάπως ξεχαστεί, έτσι που η διαφορά ανάμεσα σ' ένα προοδευτικό και ένα συντηρητικό να έχει επικίνδυνα συρρικνωθεί και να λέγεται ότι αυτή η διαφορά συνίσταται π.χ. στο ότι ο μεν πρώτος αποδέχεται μείωση της πραγματικής αμοιβής της εργασίας κατά 5%, ενώ ο δεύτερος επιθυμεί μείωση κατά 10%!

Η σύγχρονη κοινωνία είναι οργανωμένη κυρίως σε δύο κύκλους. Ο πρώτος κύκλος, που αφορά την οικονομία - την οργάνωση της παραγωγής, λειτουργεί με τους νόμους της αγοράς, δηλαδή ανταγωνιστικά με γνώμονα την ελαχιστοποίηση του κόστους, και που η «σπουδαιότητα» του καθενός εξαρτάται από τους πόρους που έχει στη διάθεσή του (μια δραχμή, μια ψήφος). Ο δεύτερος κύκλος αφορά την πολιτική δημοκρατία και τους θεσμούς της - Κυβέρνηση, Κοινοβούλιο, Κόμματα, Τοπική Αυτοδιοίκηση, κτλ., που παράγει πολιτικές λύσεις. Η λειτουργία είναι οργανωμένη σε ανταγωνιστική βάση, αλλά όλα τα άτομα είναι ισότιμα (ένα άτομο μία ψήφος).

Η διαμάχη μεταξύ της προοδευτικής και της συντηρητικής ιδεολογίας αφορά δυο σημαντικά θέματα:

Πρώτον. Η οργάνωση και η ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής στο χώρο της οικονομίας (τα λεγόμενα θέματα Οικονομικής Δημοκρατίας), και

Δεύτερον. Το εύρος των θεμάτων που καλύπτονται από την Πολιτική Δημοκρατία.

Για το πρώτο θέμα που οι διαφορές έχουν αισθητά μειωθεί, θα χρειαστεί ίσως να αφιερωθεί μια ξεχωριστή ημερίδα. Το δεύτερο θέμα, όμως, είναι η πηγή των διαφοροποιήσεων στις τρέχουσες συζητήσεις για την Οικονομία και Ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, η προοδευτική αντίληψη υποστηρίζει ότι τα εξής θέματα είναι πολιτικά και πρέπει να λυθούν στα πλαίσια της πολιτικής Δημοκρατίας. Αντίθετα, η συντηρητική άποψη φαίνεται να θεωρεί ότι αυτά τα θέματα υπάγονται στη δικαιοδοσία της αγοράς.

(i) Δικαίωμα στην εργασία. Ξέρουμε ότι η λειτουργία της αγοράς, από μόνη της, δημιουργεί ανεργία. Οι συντηρητικοί θεωρούν αυτό το φαινόμενο ως «οικονομικό», ενώ οι προοδευτικοί υποστηρίζουν ότι η εξασφάλιση της πλήρους και αποτελεσματικής απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας, είναι βασική ευθύνη της πολιτικής δημοκρατίας.

(ii) Διανομή του Εθνικού Πλούτου και Εισοδήματος. Εδώ κυρίαρχο ρόλο παίζει η «Οικονομία». Σ' αυτή την κατανομή η παρέμβαση των συντηρητικών είναι οριακή και συχνά προς την κατεύθυνση της όξυνσης των ανισοτήτων. Για τους προοδευτικούς, το θέμα της κατανομής είναι, σε τελευταία ανάλυση, θέμα πολιτικό που και αυτό πρέπει να λυθεί από την πολιτική δημοκρατία. Πιο συγκεκριμένα, για τη διανομή του Εθνικού Εισοδήματος κάθε χρόνο, τα θέματα που πρέπει να λυθούν πολιτικά είναι τα εξής:

(α) ποσοστό που θα διατεθεί στους απόμαχους της παραγωγής

(β) ποσοστό που θα διατεθεί για επενδύσεις

(γ) ποσοστό που θα διατεθεί γι' αυτούς που συμμετέχουν τώρα στη διαδικασία της παραγωγής.

(iii) Κοινωνικά Αγαθά. Για τους προοδευτικούς η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στους χώρους της Παιδείας, Υγείας και Περιβάλλοντος είναι ευθύνη της πολιτείας, ενώ για τους συντηρητικούς, ακόμα και εδώ, κυρίαρχο ρόλο παίζουν οι διαδικασίες της «Οικονομίας».

Οι αναγκαίες παρεμβάσεις, λοιπόν, που απαιτούνται για την εξασφάλιση πλήρους απασχόλησης, ποιότητας ζωής, κοινωνικής δικαιοσύνης και ανάπτυξης, είναι η βάση ενός προοδευτικού προγράμματος. Η άρνηση των συντηρητικών να δεσμευθούν πολιτικά, για την υλοποίηση αυτών των στόχων χαράσσει τη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στα δυο ιδεολογικά/πολιτικά στρατόπεδα.

Πρέπει να διευκρινισθεί ότι η διαμάχη σχετικά με το εύρος των αρμοδιοτήτων της πολιτικής Δημοκρατίας, δεν πρέπει να συγχέεται με το «δίλημμα» περισσότερο ή λιγότερο κράτος. Οι πολιτικές παρεμβάσεις που απαιτούνται για να υλοποιηθούν οι στόχοι ενός προοδευτικού προγράμματος μπορούν να γίνουν με σχετικά μικρό, ευέλικτο και εκσυγχρονισμένο κράτος. Αντίθετα, ένα μεγάλο, γραφειοκρατικό, πατερναλιστικό και καταπιεστικό κράτος, συχνά συνυπάρχει με συντηρητικές καταστάσεις που αναπόφευκτα τροφοδοτούν οικονομική υπανάπτυξη και κοινωνική οπισθοδρόμηση.

Οι παραπάνω σκέψεις για την προοδευτική πρόταση, περιλαμβάνονται στο υπόδειγμα που χρησιμοποιήθηκε για το πενταετές πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης 1983-87. Η βασική συλλογιστική του παραμένει επίκαιρη. Το ερώτημα που μπαίνει σήμερα είναι, αν τέτοιοι στόχοι θα μπορούν να υλοποιηθούν στα πλαίσια μιας οικονομίας που έχει πια διεθνοποιηθεί, και που βασικά εργαλεία μακροοικονομικής πολιτικής έχουν περάσει στις Βρυξέλλες. Με άλλα λόγια, πως θα μπορέσουμε να συνδυάσουμε προσέγγιση στους χώρους του Μάαστριχτ (ονομαστική σύγκλιση) και

ταχύρρυθμη άνοδο του βιοτικού επιπέδου και απασχόλησης στην Ελλάδα (πραγματική σύγκλιση).

Οι συντηρητικοί ασχολούνται αποκλειστικά με την ονομαστική σύγκλιση. Οι προοδευτικοί δεν είναι διατεθειμένοι να θυσιάσουν τις τρεις βασικές τους αρχές στο βωμό της ουσιαστικής σύγκλισης. Γι' αυτό επιμένουν ότι ευθύνη μιας Κυβέρνησης, είναι να εξασφαλίσει ταυτόχρονα και την ονομαστική και την πραγματική σύγκλιση. Έργο δύσκολο και όχι εφικτό 100%.

B. Μάαστριχτ

Οι πρόσφατες αποφάσεις στο Μάαστριχτ για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) της Ευρώπης έχουν μεταξύ άλλων τρεις σημαντικές επιπτώσεις για την Ελλάδα.

Πρώτον, η θέσπιση συγκεκριμένων ποσοτικών κριτηρίων για τον πληθωρισμό, για το δημόσιο έλλειμμα, για το ύψος του Χρέους, για τη συναλλαγματική ισοτιμία και τέλος για τα επιτόκια, δεσμεύουν την κατεύθυνση και το περιεχόμενο της μακροοικονομικής πολιτικής για τα επόμενα χρόνια. Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη τις σημερινές επιδόσεις της Ελληνικής οικονομίας, η κατεύθυνση της μακροοικονομικής προσαρμογής έχει ήδη προσδιοριστεί: το έλλειμμα του ευρύτερου τομέα πρέπει να μειωθεί δραστικά είτε με περικοπή δαπανών, είτε με αύξηση φόρων, η δραχμή θα πρέπει να ενταχθεί στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών το αργότερο μέχρι το 1994 και η νομισματική και εισοδηματική πολιτική θα είναι κατ' ανάγκη συγκρατημένες, για να προωθήσουν τη μείωση των πληθωριστικών πιέσεων.

Η δεύτερη, επομένως, επίπτωση του Μάαστριχτ είναι ότι το επίκεντρο του πολιτικού διαλόγου θα πρέπει να μετακινηθεί από μακροοικονομικές επιλογές σε θέματα που αφορούν τον καταμερισμό του βάρους της προσαρμογής μεταξύ κοινωνικών ομάδων, την έκταση της φορολογικής μεταρρύθμισης, την ιεράρχηση προτεραιοτήτων, όσον αφορά στις δημοσιονομικές δαπάνες και επενδύσεις και τέλος την επιλογή κινήτρων, δράσεων και φορέων για την προώθηση της ανάπτυξης.

Η τρίτη επίπτωση του Μάαστριχτ απορρέει από το ειδικό πρωτόκολλο της συμφωνίας που καθιερώνει το κοινωνικό συμβόλαιο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Για πρώτη φορά προβλέπεται στη συμφωνία ότι οι «κοινωνικοί εταίροι», τα συνδικάτα και η εργοδοσία σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα μπορούν να επιλύουν διαφορές σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και να προωθούν προγράμματα χωρίς μάλιστα την έγκριση του Κοινοβουλίου. Η απόφαση αυτή αποτελεί πρόκληση για τους κοινωνικούς εταίρους στην Ελλάδα να συμμετέχουν ενεργά στην άσκηση πολιτικής σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και στα πολιτικά κόμματα να δημιουργήσουν τις συνθήκες εκείνες που θα ευαισθητοποιούν τους κοινωνικούς εταίρους γύρω από τις κρίσιμες αναπτυξιακές επιλογές.

Γ. Παραγωγική Αναδιοργάνωση και Αναδιάρθρωση

Δεδομένου του Μάαστριχτ αλλά και της διαρθρωτικής πολιτικής της Κοινότητας για συνοχή, η μεγάλη πρόκληση της δεκαετίας του 1990 για την Ελλάδα είναι η παραγωγική αναδιοργάνωση και αναδιάρθρωση.

Η εξάπλωση των νέων τεχνολογιών στην παραγωγή, στη διάθεση και εμπορία προϊόντων σε συνδυασμό με τη διεθνοποίηση όλων των αγορών, έχει συντελέσει στη ραγδαία αλλαγή των πηγών συγκριτικού πλεονεκτήματος της χώρας μας. Δεν έχει πια σημασία για τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας μόνο αν παράγουμε κάτι σχετικά φθηνά και καλά αλλά και το πόσο γρήγορα και οικονομικά μπορούμε να

προσαρμόσουμε αυτό που παράγουμε στις απαιτήσεις της διεθνούς αγοράς και στις μεταβαλλόμενες συνθήκες ανταγωνιστικής παραγωγής και διάθεσης.

Αν θέλουμε να ανταγωνιστούμε τις Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις τόσο σε παραδοσιακούς όσο και σε πιο σύγχρονους κλάδους δεν πρέπει να φοβηθούμε να δημιουργήσουμε μεγάλες σύγχρονες μονάδες παραγωγής που μπορεί μεν να δρουν ολιγοπωλιακά στο εσωτερικό της χώρας αλλά θα δρουν ανταγωνιστικά στο εξωτερικό. Και οι μονάδες αυτές, «εθνικοί πρωταθλητές», θα πρέπει να υποστηριχτούν από ένα σύγχρονο δίκτυο υποδομής, ιδιαίτερα στις μεταφορές και τις τηλεπικοινωνίες καθώς και από δίκτυα πληροφορικής, τεχνολογικής υποστήριξης και συνεργασίας με άλλες μονάδες τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό της χώρας. Η αποτελεσματική «δικτύωση» είναι συγχρόνως η μόνη διέξοδος για επιβίωση για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Οι επιχειρήσεις αυτές θα πρέπει να προωθήσουν την ενσωμάτωσή τους σε διεθνή αλλά και σε εθνικά δίκτυα συνεργασίας και συνέργειας που δεν θα περιορίζονται στον ιδιωτικό τομέα αλλά θα αγκαλιάζουν υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, κέντρα ερευνών και πανεπιστήμια. Μόνο επιχειρήσεις που συμμετέχουν αποτελεσματικά σε τέτοια δίκτυα θα ενσωματωθούν στο «Ευρωπαϊκό Αρχιπέλαγος Έρευνών και Καινοτομιών» που αναπτύσσεται στην Ιταλία, στη Γερμανία, στη Γαλλία και στην Ισπανία.

Η αναδιοργάνωση της παραγωγής αφορά επομένως στη δημιουργία σύγχρονων εθνικών μονάδων παραγωγής και εμπορίας προϊόντων και υπηρεσιών και στη δικτύωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την επίτευξη οικονομιών μεγέθους. Η αναδιάρθρωση της παραγωγής σημαίνει κυρίως ποιοτικής αναβάθμιση της παραγωγής σε πολλούς από τους παραδοσιακούς μας τομείς (τρόφιμα, κλωστοϋφαντουργία, τουρισμός, υπηρεσίες κλπ.) και προώθηση δραστηριοτήτων που χρησιμοποιούν εντατικά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας μας, δηλαδή το ανθρώπινο κεφάλαιο, τη γεωγραφική θέση της Ελλάδας και τον πολιτισμό της.

Δ. Κοινωνική Πολιτική

Η αναδιοργάνωση και αναδιάρθρωση της παραγωγής μας προϋποθέτει συνεργασία και κοινωνική δικαιοσύνη ιδιαίτερα γιατί αυτό επιχειρείται σε μια εποχή διεθνούς αβεβαιότητας και παρατεταμένης ύφεσης. Η κοινωνική δικαιοσύνη για την προοδευτική παράταξη δεν αποτελεί μόνο σκοπό που εξυπηρετεί μόνο το όραμα μιας πιο δίκαιης κοινωνίας. Είναι συγχρόνως προϋπόθεση για μια αποτελεσματική διέξοδο από την κρίση.

Κανένα οικονομικό πρόγραμμα δεν μπορεί να υλοποιηθεί με επιτυχία αν έχει ως αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση και εξαθλίωση κοινωνικών στρωμάτων. Γι' αυτό το λόγο η κοινωνική πολιτική είναι αναπόσπαστο τμήμα της αναπτυξιακής μας πολιτικής. Το εύρος της πολιτικής ιδιαίτερα όταν τα περιθώρια είναι λιγοστά, οι επιλογές που πρέπει να γίνουν και το ύψος και η σύνθεση του κοινωνικού μισθού αποτελούν απαραίτητα στοιχεία του Κοινωνικού Συμβολαίου.

Ε. Κοινωνικό Συμβόλαιο

Αν και σημαντικές αποφάσεις όσον αφορά στην εισοδηματική πολιτική και στις σχέσεις εργοδοσίας/εργαζομένου έχουν μεταφερθεί σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η νέα θεματολογία του πολιτικού διαλόγου οριοθετεί και το περιεχόμενο ενός κοινωνικού συμβολαίου σε εθνικό επίπεδο. Τα θέματα τα οποία μπορεί και πρέπει να συζητηθούν από τους κοινωνικούς εταίρους ενδεικτικά είναι: η κατεύθυνση και οι προϋποθέσεις για την αναδιοργάνωση και αναδιάρθρωση της παραγωγής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, οι αναπτυξιακές προτεραιότητες του δημόσιου τομέα αλλά και των κοινωνικών

φορέων, ο κοινωνικός μισθός, η κατανομή των ευθυνών για την προώθηση της τεχνολογίας, της μετεκπαίδευσης και της τεχνοοικονομικής υποδομής, η κατανομή των ωφελειών από την αναπτυξιακή προσπάθεια. Ήδη η Κοινότητα η ίδια προωθεί για την υλοποίηση των έργων και προγραμμάτων στα οποία εκείνη συμμετέχει, την «Εταιρική Σχέση» μεταξύ όλων των φορέων που εμπλέκονται σ' αυτά. Η σχέση αυτή θα πρέπει να διευρυνθεί και να αναβαθμισθεί αν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε με επιτυχία τις προκλήσεις της εποχής μας.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Εισήγηση του Τομέα Επιστημόνων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Καθημερινά γινόμαστε μάρτυρες μιας ανεργμίστης και αλλοπρόσκλης πολιτικής της Κυβέρνησης της Ν.Δ. που έχει οδηγήσει τον τόπο σε μια πρωτοφανή οικονομική και κοινωνική κρίση και τραγικά διέξοδα.

Κύρια χαρακτηριστικά της κρίσης αυτής είναι η βίαιη ανακατανομή του εθνικού εισοδήματος σε όφελος μιας μικρής ομάδας της ολιγαρχίας, η αδιαφάνεια σ' όλους τους τομείς και η συρρίκνωση και αποδιάρθρωση του παραγωγικού ιστού της χώρας. Εξάλλου η τρομακτική κρίση στην αγορά εξαιτίας της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος με τη σειρά της επηρεάζει την παραγωγή, τις επενδύσεις, την ανεργία, που έφθασε σε ύψη ρεκόρ για την ιστορία της χώρας μας ξεπερνώντας το 10% και τα ελλείμματα, που όλα μαζί έχουν σαν αποτέλεσμα την άσκηση πληθωριστικών πιέσεων, την διεύρυνση των ελλειμμάτων, την παραοικονομία, δημιουργώντας κατ' αυτό τον τρόπο τον φαύλο κύκλο της οικονομίας. Το σίγουρο είναι πως μ' αυτό τον τρόπο η προοπτική της ανάκαμψης, της οικονομίας και της ανάπτυξης, διαρκώς απομακρύνονται.

Οι θυσίες του λαού για άλλη μια φορά πάνε χαμένες.

Η υπανάπτυξη, η περιθωριοποίηση και, πιθανότατα, η χρεοκοπία της οικονομίας της χώρας, είναι προ των θυρών.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Είναι γεγονός ότι τα προβλήματα και οι διαρθρωτικές αδυναμίες της Ελληνικής οικονομίας, όπως σωστά έχουν επισημανθεί και αναλυθεί κατά καιρούς από το ΠΑΣΟΚ, βρίσκονται στο μοντέλο ανάπτυξης που υιοθετήθηκε και εφαρμόστηκε μεταπολεμικά στη χώρα.

Εξάρτηση, μεταπρατισμός, παραοικονομία, έντονη κερδοσκοπία, ανισόρροπη γεωγραφικά ανάπτυξη, υδρομεγαλισμός, αντανάπτυξη δημόσια διοίκηση, αλλά και έντονη κρατιστική νοοτροπία, αναποτελεσματική παιδεία, υποτυπώδης έρευνα και έλλειψη χρηματοδότησης εφαρμοσμένης έρευνας και ανάπτυξης κλπ.

Κριτική της οικονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ την οκταετία 1981-1989

Το ΠΑΣΟΚ διακήρυξε και είναι γεγονός ότι προσπάθησε να εφαρμόσει στη διάρκεια της οκτάχρονης κυβερνητικής του θητείας, κάποια διαφορετική πολιτική άλλοτε με επιτυχία και άλλοτε με λάθη ή παραλείψεις.

Στα θετικά αυτής της πολιτικής που πρέπει να καταλογιστούν:

- η προσπάθεια για αποκέντρωση, η τόνωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του Συνεταιριστικού κινήματος, η μείωση της ανεργίας, ο δημοκρατικός προγραμματισμός, η λαϊκή συμμετοχή, ο κοινωνικός έλεγχος, τα κίνητρα

για επενδύσεις μέσω του Ν. 1262/82, η ενίσχυση μέσω του ΕΟΜΜΕΧ των μικρομεσαίων κλπ.

Στα αρνητικά της πολιτικής του θα πρέπει να αναφερθούν:

- η έντονη κρατικίστικη πολιτική, η ανεδαφική -δυστυχώς- λογική της αυτοδύναμης ανάπτυξης, η έλλειψη ξεκάθαρων θέσεων για πολλά θέματα, όπως π.χ. αυτό της ΕΟΚ (ειδικά τα πρώτα χρόνια), των ορίων επιχειρηματικής δραστηριότητας του δημόσιου τομέα, ο κρατικός παρεμβατισμός, η λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της κεφαλαιαγοράς, ο ανταγωνισμός, το κέρδος, η βιομηχανική ανάπτυξη, η γεωργική οικονομία, οι υπηρεσίες κλπ.

Στα αρνητικά πρέπει να καταγράψουμε επίσης και την υπέρμετρη ευαισθησία απέναντι στο πολιτικό κόστος.

Όμως παρά την κάποια ατολμία του και τις συχνές αλλαγές της πολιτικής του κατάφερε, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, να βελτιώσει σχεδόν όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη, με εξαίρεση τα ελλείμματα του δημοσίου, που συνιστούν και σήμερα ότι ακολουθήσε μια έντονη κοινωνική πολιτική υπέρ των ασθενέστερων τάξεων.

ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΜΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η ΑΝΑΓΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η επεξεργασία και διαμόρφωση προγράμματος και αναπτυξιακής στρατηγικής που θα βγάλει τη χώρα από την κρίση και θα οδηγήσει την οικονομία της σε αναπτυξιακή τροχιά, είναι για το ΠΑΣΟΚ όρος προοπτικής και αποτελεί χρέος και βασική υποχρέωση απέναντι στο λαό και το έθνος.

Ένα κόμμα εξουσίας που πολύ σύντομα είναι βέβαιο ότι θα κληθεί και πάλι να κυβερνήσει, οφείλει να έχει επεξεργασμένο πρόγραμμα και σαφή στρατηγική για τα προβλήματα που απασχολούν τον τόπο και το λαό.

Ποια όμως θα είναι η πολιτική του για την οικονομία και την ανάπτυξη;

Τι πρέπει να παίρνει υπ' όψη της και τι να απορρίπτει;

Είναι αλήθεια ότι μαζί με τον πλουραλισμό των απόψεων που συναντιώνται σήμερα μέσα στο ΠΑΣΟΚ, υπάρχει σίγουρα ένα ακόμα πολύ θετικό στοιχείο: η δυναμική που πηγάζει από την εμπειρία και τη γνώση, κάτι που ασφαλώς δεν υπήρχε το 1981.

Χωρίς βέβαια αυτό να είναι από μόνο του αρκετό, οφείλουμε μέσα από εσωτερικό διάλογο, αντιπαράθεση απόψεων και ιδεών και τελικά μέσα από μία συνθετική διαδικασία, να διαμορφώσουμε και να παρουσιάσουμε στο λαό για συζήτηση, το πρόγραμμά μας. Με σαφήνεια, σοβαρότητα, αξιόπιστες απαντήσεις, ρεαλισμό και ειλικρίνεια.

Για τη διαμόρφωση του προγράμματος πρέπει ακόμα να μελετήσουμε και να λάβουμε σοβαρά υπόψη όχι μόνο τα καυτά προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας και της οικονομίας, αλλά και το γενικότερο οικονομικό γίγνεσθαι, τις σύγχρονες τάσεις και τα φιλοσοφικά και οικονομικά ρεύματα που κυριαρχούν στις μέρες μας στον κόσμο.

Έτσι θα πρέπει να μελετηθούν σοβαρά οι περιορισμοί αλλά και οι δυνατότητες που δίνει η ΕΟΚ, η διαρκώς εντεινόμενη αλληλοεξάρτηση μεταξύ των οικονομιών των διαφόρων κρατών, ο συνεχής διεθνοποιούμενος ρόλος του κεφαλαίου, οι πάσης φύσης διεργασίες και η αύξηση του ανταγωνισμού, η τεχνολογία και η επανάσταση που αυτή δημιουργεί στην παραγωγή και τις παραγωγικές σχέσεις, ο ρόλος του μαζικού κινήματος σήμερα κλπ.

Και προς αυτή την κατεύθυνση η σημερινή ημερίδα του Τομέα Επιστημόνων αποτελεί μια μικρή προσπάθεια.

Ακόμα θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η αποτυχία και τελικά η κατάρρευση του γραφειοκρατικού προτύπου του κεντρικού κρατικού σχεδιασμού και η αποτυχία του νεοφιλελευθερισμού και των δυνάμεων της αγοράς να λύσουν από μόνες τους τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, όπου εφαρμόστηκαν.

— Οι αρχές και οι ιδεολογικές αναφορές που πρέπει να χαρακτηρίζουν το Πρόγραμμά μας:

Μη ξεχνώντας ούτε στιγμή τις αναλλοίωτες αξίες της δημοκρατίας και του σοσιαλισμού, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε πλήρως και χωρίς συγχύσεις τις αρχές μας

και τα ιδεολογικά χαρακτηριστικά του προγράμματος και της πολιτικής μας για την ανάπτυξη και την οικονομία:

Θέλουμε:

- Οικονομική ανάπτυξη με επίκεντρο τον άνθρωπο και με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον.
- Πρότυπο ανάπτυξης που θα βασίζεται στην αποκέντρωση, το δημοκρατικό προγραμματισμό, τη συμμετοχή, την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, την ατομική πρωτοβουλία αλλά και τον κοινωνικό έλεγχο.
- Αρμονική, οριοθέτηση και χωρίς διακρίσεις συνύπαρξη του δημοσίου, ιδιωτικού και κοινωνικού τομέα της οικονομίας, στα πλαίσια μιας μικτής οικονομίας που θα εξυπηρετεί τα εθνικά συμφέροντα αλλά και που θα συμβαδίζει με τους γενικούς άξονες της Ενωμένης Ευρώπης.
- Λειτουργία των νόμων της αγοράς που μπορούν να είναι συμβατοί με τις αξίες του δημοκρατικού σοσιαλισμού, γιατί επιθυμούμε ο ανταγωνισμός να γίνεται με ίσους και υγιείς όρους.
- Την ύπαρξη κέρδους, όχι όμως την κερδοσκοπία και τις παραοικονομικές δραστηριότητες.
- ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Με βάση τα παραπάνω θα πρέπει να οριστικοποιήσουμε τους ποσοτικούς και τους ποιοτικούς στόχους της αναπτυξιακής μας στρατηγικής, με σαφήνεια, ρεαλισμό και αξιοπιστία.

Στοχεύουμε:

1. Στην αποκλιμάκωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και στο χτύπημα των διαρθρωτικών αδυναμιών της οικονομίας που αναπαράγουν την κρίση.
2. Στην αναδιάρθρωση και κινητοποίηση όλης της παραγωγικής βάσης της οικονομίας μας, στον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό της και την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης, παραγωγής και διάθεσης των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών.
3. Στη βελτίωση της παραγωγικότητας όλων των συντελεστών της παραγωγής και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσα από τον χρήστη νέων τεχνολογιών, την βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, την επαγγελματική κατάρτιση και συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων, κλπ.
4. Στη διαμόρφωση μιας Εθνικής αναπτυξιακής συνείδησης με έμφαση στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.
5. Στην προστασία του εισοδήματος των εργαζομένων και των άλλων κοινωνικών τάξεων, όχι μέσα από συντεχνιακά προνόμια και αντιπαραγωγικό προστατευτισμό, αλλά μέσα από τη σύνδεση της αμοιβής με την παραγωγικότητα και την τόνωση των ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών της παραγωγής.
6. Στην επέκταση της κοινωνικής προστασίας και του Κράτους Πρόνοιας, ιδιαίτερα για τις κοινωνικά και οικονομικά αδύνατες ομάδες του πληθυσμού.
7. Στην ενεργό συμμετοχή μας στις διεργασίες της Κοινότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση των προγραμμάτων της, ειδικά αυτών που αφορούν τις χώρες του νότου, με κύριο στόχο την κοινωνική συνοχή της

Κοινότητας και την αποφυγή δημιουργίας μιας Ευρώπης δυο ή και τριών ακόμα ταχυτήτων, καθώς και στην κατάκτηση μιας αξιοπρεπούς θέσης μέσα σε αυτήν αλλά και στο διεθνή καταμερισμό εργασίας.

8. Στην ορθολογική αξιοποίηση των εγχωρίων πόρων και την ανάπτυξη κλάδων που παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα, μέσα από επωφελή μεταφορά και απορρόφηση σύγχρονης τεχνολογίας, αλλά και τη στήριξη και ανάπτυξη λόπιας τεχνολογίας όπου αυτό είναι δυνατό.
9. Στην ενίσχυση κάθε επιχειρηματικής πρωτοβουλίας από ιδιώτες που θα εξυπηρετεί τους γενικούς στόχους της αναπτυξιακής πολιτικής, ιδιαίτερα δε αυτών που θα έχουν εξαγωγικό χαρακτήρα, και στην απρόσκοπη ενίσχυση του ειδικού αναπτυξιακού και κοινωνικού ρόλου των ΜΜΕ.
10. Στην ύπαρξη παραγωγικών και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων του δημοσίου τομέα που θα πρέπει να περιορισθεί μόνο σε στρατηγικής σημασίας τομείς και τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, με τον εκσυγχρονισμό και την αύξηση της παραγωγικότητας, μέσα από αξιοκρατική επιλογή των στελεχών τους, σωστό μánατζμεντ, κίνητρα για το προσωπικό τους, εφαρμογή σύγχρονης τεχνολογίας και κοινωνικό έλεγχο.
11. Στο διοικητικό και τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των δημοτικών και συνεταιριστικών επιχειρήσεων που θα πρέπει να λειτουργήσουν στο εξής παραγωγικά και ανταγωνιστικά στη βάση ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων.
12. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στο θέμα της απασχόλησης των ανέργων των (5) νομών που πλήττονται σήμερα με ξεχωριστή ένταση από την ανεργία (δηλ. της Ανατ. και Δυτ. Αττικής, της Εύβοιας, της Αχαΐας, και της Κοζάνης) εξαιτίας της αποβιομηχάνισης που συντελέστηκε σε αυτές τις περιοχές από τη Ν.Δ.. Τα προγράμματα που θα εφαρμοστούν σε αυτούς τους Νόμους πρέπει να συνδυάζουν την επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση των ανέργων, με τις προοπτικές μιας νέου τύπου ανάπτυξης που θα επιχειρηθεί εκεί. Αυτό θα γίνει σε νέους τομείς βιομηχανικής μεταποίησης - συνήθους ή αγροτικής - ή παροχής υπηρεσιών, ύστερα από συστηματική επιστημονική έρευνα των αναπτυξιακών προοπτικών της κάθε περιοχής από τον ΟΑΕΔ. Ο Ν. 1836/89 που ψήφισε η Κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και που σχεδόν καθόλου δεν υλοποίησε η Ν.Δ., δίνει συγκεκριμένες και ευρείας έκτασης δυνατότητες αξιοποίησης του στη σημερινή δύσκολη συγκυρία. Ιδιαίτερα μάλιστα, σε συνδυασμό με τα επιδοτούμενα από την ΕΟΚ Κοινοτικά Προγράμματα απασχόλησης, σε προβληματικές περιοχές της Κοινότητας. Η έρευνα αυτή πρέπει να αρχίσει αμέσως από τον ΟΑΕΔ με προσοχή, σύστημα και προγραμματισμό, ώστε να υπάρξουν όλα εκείνα τα στοιχεία που θα καθορίσουν την εφαρμοστέα πολιτική στους νομούς αυτούς. Και το ΠΑ.ΣΟ.Κ. πρέπει να πιέσει με κάθε τρόπο προς αυτή την κατεύθυνση, διασφαλίζοντας παράλληλα την αντικειμενικότητα της έρευνας.

ΤΑ ΜΕΣΑ

Η επίτευξη των στόχων μας προϋποθέτει την ύπαρξη σταθερής πολιτικής βούλησης, εθνικό σχέδιο για την οικονομία και την ανάπτυξη, καθώς και επιμέρους πολιτικές και σχεδιασμούς κατά Τομείς, που μαζί με την διασφάλιση των απαραίτητων πόρων

και την συνειδητή συμμετοχή και συναίνεση όλων των παραγωγικών τάξεων, θα εγγυώνται το αποτέλεσμα.

Έτσι, θα πρέπει να διασφαλίσουμε:

1. Ένα συνολικό μακροπρόθεσμο σχέδιο για την ανάπτυξη, που πρέπει να γίνει μέσα από διάλογο με όλους τους παραγωγικούς φορείς, τη συμμετοχή και την συναίνεση όλων των κοινωνικών τάξεων, και θα αποτελέσει την πυξίδα για την σταθεροποίηση της οικονομίας, τη δρομολόγηση της ανάπτυξης καθώς και την πλήρη συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.
2. Την επεξεργασία συγκεκριμένων πολιτικών και πλαισίων για τον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας, που κατά τρόπο σαφή και πάγιο θα ρυθμίζουν, μεταξύ άλλων ξεκάθαρους τους κανόνες του παιχνιδιού, τα αναπτυξιακά κίνητρα, κ.λπ. και θα έχουν κλαδική και περιφερειακή εξειδίκευση.

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να επισημάνουμε την σημαντική δουλειά που έχει εκτελέσει ο Τομέας Επιστημόνων στο θέμα της εκπόνησης εξειδικευμένων προγραμματικών θέσεων, για σοβαρά επί μέρους προβλήματα της χώρας, όπως η έκδοση πρόσφατα τεύχους από την Τομεακή Τεχνικών με τα παρακάτω θέματα:

- Κυκλοφοριακό - συγκοινωνιακό - νέφος στο λεκανοπέδιο.
 - Επικοινωνίες.
 - Αυθαίρετη δόμηση στο λεκανοπέδιο.
 - Κατοικία - στεγαστική πολιτική.
 - Οικονομία ανάπτυξης. Αρχές, στόχοι, μέσα αναπτυξιακής στρατηγικής που αποτέλεσε και τον βασικό άξονα της σημερινής μας εισήγησης.
 - Βιομηχανικές δραστηριότητες στο λεκανοπέδιο.
 - Ο ρόλος των Κοινοτικών Εταιριών στη διαμόρφωση βιομηχανικής πολιτικής.
 - Αγροτική έρευνα και τεχνολογία.
 - Ο εκσυγχρονισμός στις ΔΕΚΟ - Παραγωγικότητα - Κοινωνικός Έλεγχος - Συμμετοχή των Εργαζομένων
3. Μια διαφορετική αντιγραφειοκρατική παραγωγική και αναπτυξιακή λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης, ένα κράτος στρατηγείο που θα είναι ικανό και θα μπορεί να κάνει θεσμικές παρεμβάσεις γενικού χαρακτήρα στο σχέδιό, τον προσανατολισμό και τον έλεγχο της οικονομίας. Ένα κράτος που θα εγγυάται την ενίσχυση των ιδιωτικών πρωτοβουλιών, τη διαφάνεια, την απασχόληση, την συμμετοχή, την αποκέντρωση και την περιφερειακή ανάπτυξη.
 4. Την επέκταση όπως τα δίκτυα μεταφορών, τις τηλεπικοινωνίες, την ενέργεια, τις βιομηχανικές ζώνες, τα βιοτεχνικά πάρκα, κ.λπ.
 5. Τη ριζική αλλαγή στις δομές και λειτουργίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος, την ανάπτυξη και εξυγίανση της χρηματαγοράς που παράλληλα με την ενίσχυση νέου χαρακτήρα υπηρεσιών, όπως αυτές του VENTURE CAPITAL, LEASING, FACTORING, κ.λπ. θα εξασφαλίσουν τους απαραίτητους πόρους για την αναπτυξιακή διαδικασία.
 6. Τον εκσυγχρονισμό και αναμόρφωση φορολογικού συστήματος που πρέπει να είναι πάγιο και κοινωνικά δίκαιο.

7. Τους απαραίτητους πόρους που θα χρηματοδοτήσουν σταθερά το Π.Δ.Ε. και τις ιδιωτικές επενδύσεις μέσα από θεσμοθετημένο πλαίσιο αναπτυξιακών κινήτρων.
8. Τη δημιουργία αποτελεσματικού μηχανισμού ροής πληροφορίας, απορρόφησης και διαχείρισης κονδυλίων από προγράμματα της ΕΟΚ, ώστε να φθάσουμε στην υψηλότερη δυνατή απορροφητικότητα.
9. Τη σύγχρονη και ριζική αναμόρφωση του περιεχόμενου σπουδών και γενικά την αναβάθμιση του ρόλου του Παιδείας, ως μοχλού ανάπτυξης, με παράλληλη έμφαση στη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση.
10. Την ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας με ουσιαστικό τρόπο και με σοβαρά κονδύλια του δημόσιου προϋπολογισμού.
11. Έτσι μόνο θα μπορέσουμε να δημιουργήσουμε ξανά ελπίδα στο λαό μας, να τον αφυπνίσουμε και να τον οδηγήσουμε με σοβαρές προοπτικές προς ένα καλύτερο μέλλον.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

του ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

Α

Η Κυβερνητική πολιτική του 1991, όπως και το 1990 απέτυχε να αναστρέψει ή έστω να συγκρατήσει τη χειροτέρευση των οικονομικών ανισορροπιών και οδήγησε την οικονομία σε βαθύτερη κρίση. Η χειροτέρευση της οικονομικής κατάστασης είναι τόσο σοβαρή ώστε η Κυβέρνηση όχι μόνο έχει αποτύχει να τηρήσει τους όρους του κοινοτικού δανείου, αλλά έχει θέσει την οικονομία σε ένα αδιέξοδο φαύλο κύκλο, ώστε να μην υπάρχουν ελπίδες ανάκαμψης στο ορατό μέλλον. Ιδιαίτερα σοβαρή εξέλιξη και φέτος είναι η παραπέρα σοβαρή διόγκωση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα και του δημόσιου χρέους. Παράλληλα σημειώθηκε νέα κάμψη της παραγωγής, διάβρωση του βιοτικού επιπέδου και αύξηση της ανεργίας. Η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας είχε ως αποτέλεσμα κάποια βελτίωση του πληθωρισμού και του ισοζυγίου πληρωμών τους τρεις τελευταίους μήνες. Όμως η βελτίωση αυτή είναι πολύ περιορισμένη, αφού σε σημαντικό βαθμό οφείλεται σε έκτακτους παράγοντες. Στην πραγματικότητα το μικρό αυτό θετικό αποτέλεσμα στον πληθωρισμό και το ισοζύγιο πληρωμών θα είχε χαθεί τελείως σε περίπτωση ανάκαμψης της οικονομίας από την ύφεση.

Οι πλήρεις οικονομικές επιπτώσεις των δημοσιονομικών εξελίξεων του 1991 θα εμφανισθούν το 1992, οπότε αναμένεται ότι θα προκαλέσουν παραπέρα χειροτέρευση της οικονομικής κατάστασης. Η αλλαγή προς το χειρότερο της οικονομικής κατάστασης που ήταν ήδη κρίσιμη το 1990 είναι άμεσο αποτέλεσμα της αδυναμίας της Κυβέρνησης 17 μήνες τώρα να ελέγξει τις εξελίξεις. Η αποτυχία της Κυβέρνησης να επιτύχει τους στόχους που έχουν τεθεί για το 1991 οφείλεται κατά κύριο λόγο στην έλλειψη ενός καλά σχεδιασμένου, αξιόπιστου και αποτελεσματικού προγράμματος σταθεροποίησης και οικονομικής ανάκαμψης. Εξάλλου, δεν υπάρχει πρόγραμμα για την άρση των διαρθρωτικών και θεσμικών εμποδίων που θα μπορούσε να οδηγήσει σε ανάκαμψη των επενδύσεων, αύξηση της παραγωγικότητας και περιορισμό της παραοικονομίας. Η κυβέρνηση δεν έχει υιοθετήσει τα αναγκαία μέτρα με την ταχύτητα που θα έπρεπε για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί. Αντίθετα, η αντιμετώπιση των προβλημάτων, γίνεται με πρόχειρο και αποσπασματικό τρόπο, χωρίς συντονισμό. Επιπλέον η κυβέρνηση δεν φαίνεται ικανή να εφαρμόσει αποτελεσματικά τα μέτρα που η ίδια έχει αποφασίσει, ενώ υπάρχουν πολλά παραδείγματα υπαναχώρησης της κυβέρνησης από τις αρχικές της θέσεις σε κρίσιμα θέματα οικονομικής πολιτικής. Το οικονομικό πρόβλημα της χώρας έχει όχι μόνο οξύ και πιεστικό χαρακτήρα αλλά δημιουργεί κοινωνικές αδικίες και ανισότητες που έχουν πάρει διαστάσεις απαράδεκτες. Όλο σχεδόν το βάρος της οικονομικής σταθεροποίησης έχει εναποτεθεί στην εισοδηματική πολιτική. Νομίζω ότι είναι γενικά αποδεκτό ότι κάτω από τις σημερινές συνθήκες και τους περιορισμούς που επιβάλουν τα τεράστια ελλείμματα του δημόσιου τομέα, το κύριο βάρος της οικονομικής σταθεροποίησης πρέπει να το αναλάβει η δημοσιονομική πολιτική.

Παρόλο που η ανάγκη να μειωθούν τα δημοσιονομικά ελλείμματα που αποτελούν σοβαρό εμπόδιο για τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης αναγνωρίζεται από την Κυβέρνηση, δεν έχουν γίνει και πολλά πράγματα προς την κατεύθυνση αυτή τόσο στην πλευρά των δαπανών όσο και των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού,

(ανασυγκρότηση προϋπολογισμού, αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος, έλεγχος δαπανών). Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει η πολιτική βούληση για τις θεμελιώδεις αλλαγές που απαιτούνται στη δημοσιονομική πολιτική για τη μείωση των ελλειμμάτων: πάγωμα διορισμών, διεύρυνση της φορολογικής βάσης, περιορισμός της φοροδιαφυγής, κατάργηση φορολογικών απαλλαγών και άλλων προνομίων ορισμένων κοινωνικών ομάδων πίεσης, πάταξη της διαφθοράς και αύξηση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων των φορολογικών αρχών.

Β

Καθώς διανύουμε τη δεκαετία του 1990 η ελληνική οικονομία επηρεάζεται ολοένα και περισσότερο από τις εξελίξεις και τις δραματικές αλλαγές που συντελούνται στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο. Η τεχνολογική επανάσταση στη μικροηλεκτρονική, την πληροφορική και της τηλεπικοινωνίες, η παραγωγή νέων πρώτων υλών και τα νέα καταναλωτικά πρότυπα έχουν οδηγήσει σε ριζικές αλλαγές στις μορφές και τις μεθόδους παραγωγής και οξύνουν ολοένα και περισσότερο τον διεθνή ανταγωνισμό.

Η θεαματική αλλαγή στις σχέσεις Ανατολής-Δύσης, οι αλλαγές στις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού και η διαρκώς αυξανόμενη αλληλοεξάρτηση ανάμεσα στις χώρες του Βορρά και του Νότου που δημιουργείται με το νέο καταμερισμό εργασίας στη διεθνή οικονομία παρέχουν νέες ευκαιρίες για στενότερη οικονομική συνεργασία και ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, συγχρόνως όμως αυξάνουν την ανταγωνιστική πίεση στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Εξάλλου, η βαθμιαία ολοκλήρωση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς μέχρι το τέλος του 1992 και η προοπτική της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης της Ευρώπης αποτελούν τη νέα μεγάλη πρόκληση για τη χώρα μας, συγχρόνως όμως προσφέρουν νέες μεγαλύτερες ευκαιρίες για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας στη δεκαετία του 1990 και πιο πέρα.

Το κατά πόσο η Ελλάδα θα μπορέσει να ανταποκριθεί στη νέα πρόκληση, να ελαχιστοποιήσει το οικονομικό και κοινωνικό κόστος και να επωφεληθεί από τις νέες αυτές ευκαιρίες που προσφέρονται θα εξαρτηθεί από το κατά πόσο και σε ποιο βαθμό θα μπορέσει να προσαρμόσει την οικονομική δομή της στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται για να αξιοποιήσει πλήρως το αναπτυξιακό δυναμικό που διαθέτει.

Κεντρική επιδίωξη της οικονομικής πολιτικής πρέπει να είναι η δημιουργία μιας δικαιότερης κοινωνίας. Μιας δικαιότερης κοινωνίας όμως όχι με ευκαιριακές παροχές και ικανοποίηση των απαιτήσεων των πελατειακών δικτύων, αλλά με σχεδιασμό που εξασφαλίζει αύξηση του εγχώριου προϊόντος και δικαιότερη κατανομή του. Στόχος είναι το κοινωνικό κράτος που σχεδιάζει και προλαμβάνει και ότι το κράτος παροχών που εξισορροπεί καταστάσεις, τις οποίες δημιούργησαν ευκαιριακά μέτρα.

Βασική επιδίωξη της επόμενης κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ πρέπει να είναι η οικοδόμηση μιας σύγχρονης, ισχυρής και διεθνώς ανταγωνιστικής οικονομίας. Τελικός αντικειμενικός σκοπός της πολιτικής αυτής είναι η επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, ώστε να εξασφαλισθεί η συνεχής βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης του ελληνικού λαού, η μείωση των ανισοτήτων που υπάρχουν στο επίπεδο διαβίωσης ανάμεσα στις εισοδηματικές τάξεις και περιοχές της χώρας και η εξασφάλιση συνθηκών πλήρους απασχόλησης και βελτίωσης των συνθηκών εργασίας, ώστε να ικανοποιηθούν οι προσδοκίες του ελληνικού λαού για ένα καλύτερο μέλλον. Παράλληλα, η πολιτική μας θα αποβλέπει στην ελαχιστοποίηση του κοινωνικού κόστους που συνήθως συνοδεύει τη βιομηχανική ανάπτυξη, την βελτίωση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής, την προστασία της πολιτικής και πνευματικής μας κληρονομιάς, την ανάπτυξη του πολιτιστικού επιπέδου και τη διατήρηση της ελληνικής προσωπικότητας.

Μακροπρόθεσμα, οι παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας εξαρτώνται από την ποιότητα, το επίπεδο γνώσεων και το βαθμό εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει η χώρα από την αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων, τη σώρευση παγίου κεφαλαίου, από την εισαγωγή νέας τεχνολογίας, καθώς επίσης και από τις τεχνολογικές και οργανωτικές γνώσεις που απαιτούνται για την αξιοποίησή τους.

Για το λόγο αυτό, πρωταρχική επιδίωξη της νέας αναπτυξιακής στρατηγικής θα είναι:

- α. η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για τη βελτίωση της ποιοτικής στάθμης, του επιπέδου μόρφωσης και εξειδίκευσης του εργατικού και στελεχιακού δυναμικού και γενικότερα η καθολική κινητοποίηση του πολύτιμου ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει η χώρα μέσα και έξω από τον ελλαδικό χώρο,
- β. η δημιουργία ευνοϊκότερων προϋποθέσεων και η εξασφάλιση των αναγκαίων οικονομικών πόρων για την προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων και
- γ. η θέσπιση κινήτρων και η λήψη άλλων μέτρων που θα έχουν ως βασικό σκοπό τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό και την αποτελεσματικότερη οργάνωση των επιχειρήσεων και γενικότερα την ανύψωση του τεχνολογικού επιπέδου του παραγωγικού δυναμικού της χώρας, ώστε να μικρύνει η απόσταση που μας χωρίζει τις περισσότερες οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες της Κοινότητας.

Από τη φύση του το έργο αυτό είναι δύσκολο και απαιτεί χρόνο, συντονισμό, συνεχή προσπάθεια και εμμονή στους μακροχρόνιους στόχους. Προϋποθέτει επίσης δημοκρατικές διαδικασίες, κλίμα συναίνεσης και συνεργασίας, συνεχή διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους για τη δημιουργία μηχανισμών και θεσμών που, ενώ θα προωθούν τον εκσυγχρονισμό και την οικονομική και κοινωνική πρόοδο, θα εξασφαλίζουν συγχρόνως δίκαιη κατανομή των βαρών, αλλά και των καρπών της ανάπτυξης.

Σε μια οικονομία σχετικά φτωχή σε φυσικούς πόρους, όπως η ελληνική, η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα αύξησης του παραγωγικού δυναμικού και διεύρυνσης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας σε νέους κλάδους παραγωγής. Η ποιότητα του ανθρώπινου παράγοντα είναι βασικός συντελεστής της οικονομικής και κοινωνικής προόδου. Οι διαπιστώσεις αυτές επισημαίνουν την ανάγκη για τη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για τη βελτίωση της τεχνικής εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού και τη δημιουργία μηχανισμών που θα επιτρέπουν τη συνεχή επιμόρφωση και προσαρμογή των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού προς τις συνεχώς εξελισσόμενες ανάγκες της οικονομίας, από την οποία βασικά εξαρτάται η δυνατότητά μας να ανταποκριθούμε στις νέες, περισσότερο ανταγωνιστικές συνθήκες που δημιουργούνται με την ολοκλήρωση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

Η βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού θα επιδιωχθεί με την αναμόρφωση και την επέκταση της παιδείας, στην οποία το πρόγραμμά μας δίνει ιδιαίτερα έμφαση. Αναφορικά με την κατεύθυνση της εκπαίδευσης θα δοθεί έμφαση στις θετικές επιστήμες, τη μέση τεχνική εκπαίδευση και τις ειδικότητες εκείνες στις οποίες μπορεί να στηριχθεί η ανύψωση του τεχνολογικού επιπέδου του παραγωγικού μηχανισμού της χώρας.

Οι αρχές που θα διέπουν την πολιτική μας για τη βελτίωση του εργατικού δυναμικού είναι: η προώθηση υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και η εξασφάλιση ίσως ευκαιριών εκπαίδευσης για όλους και μετεκπαίδευσης σε όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους. Η προσπάθεια για την βελτίωση της ποιοτικής στάθμης και

εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού θα αναληφθεί όχι μόνο από το κράτος, αλλά και από τις επιχειρήσεις, από τα συνδικάτα και από τους ίδιους τους εργαζόμενους.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην κινητοποίηση και βελτίωση της ποιοτικής στάθμης του προσωπικού που απασχολείται σε όλους τους φορείς της δημόσιας διοίκησης, τις δημόσιες επιχειρήσεις και τους δημόσιους οργανισμούς. Η προσπάθειά μας θα κατευθυνθεί παράλληλα στη διοικητική μεταρρύθμιση γιατί αποτελεί βασική προϋπόθεση για να πραγματοποιηθούν οι επιδιώξεις της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στις νέες απαιτήσεις που επιβάλλουν οι εξελίξεις που πραγματοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Το ύψος και η ποιοτική σύνθεση των επενδύσεων αποτελούν το κυριότερο μέσο για τον εκσυγχρονισμό και τη διεύρυνση του παραγωγικού δυναμικού της οικονομίας και την πραγματοποίηση των απαραίτητων αλλαγών στη δομή της, που θα συμβάλλουν στην επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης. Οι νέες επενδύσεις ενσωματώνουν επίσης βελτιωμένη τεχνολογία. Υψηλές επενδύσεις σημαίνουν ταχύτερο ρυθμό τεχνολογικής προόδου και με τον τρόπο αυτό συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικής ικανότητας της οικονομίας.

Η δυνατότητα του κράτους να επηρεάσει το ύψος και τη διάρθρωση των επενδύσεων διαφέρει ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες των επενδύσεων και τους διάφορους τομείς της οικονομίας. Το κράτος έχει άμεση ευθύνη για την ανάληψη επενδύσεων βασικής υποδομής καθώς επίσης και επενδύσεων στους κρίσιμους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών, των επικοινωνιών και των κοινωνικών υπηρεσιών. Στον τομέα των δημόσιων επενδύσεων επιδίωξη θα είναι το επενδυτικό πρόγραμμα να στηρίζεται σε σωστή ιεράρχηση των έργων και σε μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική που θα προωθήσει όχι μόνο τα μεγάλα έργα αιχμής που έχουν αναγγελθεί για τη συμπλήρωση της οικονομικής υποδομής, αλλά και σοβαρές επενδύσεις στον τομέα της τεχνολογίας και της εφαρμοσμένης επιστημονικής έρευνας.

Οι επενδύσεις της τελευταίας αυτής κατηγορίας, που αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την εισαγωγή και τη διάδοση στην οικονομία των καινοτομιών και της νέας τεχνολογίας, δεν αναλαμβάνονται συνήθως από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις εξαιτίας της αβεβαιότητας που τις χαρακτηρίζει και του εξαιρετικά μακρού χρόνου που απαιτείται για να γίνουν αποδοτικές. Για να προωθηθεί η γρήγορη διάδοση της νέας τεχνολογίας στην οικονομία πρέπει να αναληφθούν σημαντικές επενδύσεις από το κράτος στον τομέα της τεχνολογίας και της εφαρμοσμένης επιστημονικής έρευνας και να εκσυγχρονισθούν και επεκταθούν τα ινστιτούτα εφαρμοσμένης έρευνας. Παράλληλα πρέπει να ενισχυθούν με φορολογικά και άλλα κίνητρα οι ιδιωτικές επιχειρήσεις που διενεργούν εφαρμοσμένη επιστημονική έρευνα, ώστε να αποκτήσουν την ικανότητα να αναλάβουν τέτοιες επενδύσεις.

Αναφορικά με τις ιδιωτικές επενδύσεις, παρόλο που δεν υπάρχει μηχανισμός που διασφαλίζει αυτόματα την ανταπόκριση του ιδιωτικού τομέα για την ανάληψή τους στο βαθμό και την έκταση που απαιτείται για την πραγματοποίηση των αναπτυξιακών στόχων, εν τούτοις το κράτος μπορεί με κατάλληλα μέτρα πολιτικής να κάνει αποδοτική και επιθυμητή την ανάληψη επενδύσεων από την ιδιωτική πρωτοβουλία στους επιθυμητούς τομείς και σε έκταση που απαιτείται για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος εκσυγχρονισμός και η ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού της οικονομίας. Τα μέτρα που θα ληφθούν για την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων περιλαμβάνουν:

- α. την αποκατάσταση της αποδοτικότητας και την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για τη χρηματοδότηση των επιχειρηματικών επενδύσεων.

- β. την αποσαφήνιση των «όρων του παιχνιδιού» για την ιδιωτική πρωτοβουλία και τη διαμόρφωση ξεκάθαρης πολιτικής έναντι των ξένων επενδύσεων.
- γ. την υιοθέτηση ενός πάγιου φορολογικού καθεστώτος, διαμορφωμένου κατά τρόπο που θα εξυπηρετούνται οι αναπτυξιακές επιδιώξεις της χώρας, αλλά συγχρόνως εναρμονισμένο με αυτό που ισχύει στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.
- δ. αποκατάσταση περισσότερο αποτελεσματικής λειτουργίας των αγορών. Ε-πανεξέταση όλων των κάθε μορφής κρατικών ρυθμίσεων και παρεμβάσεων στην οικονομική ζωή, που στην πράξη αποτελούν αντικίνητρα και δημιουργούν εμπόδια στην ορθολογική κατανομή των οικονομικών πόρων. Απλούστευση ή κατάργηση περιπτώσεων διαδικασιών και γραφειοκρατικών παρεμβάσεων που εξουδετερώνουν τα επενδυτικά κίνητρα και αποθαρρύνουν την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.
- ε. την αναδιοργάνωση των αναπτυξιακών φορέων ώστε να γίνουν ικανοί να αναλάβουν οι ίδιοι επενδυτικές δραστηριότητες ιδιαίτερα σε κλάδους στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη της χώρας, για τους οποίους η ιδιωτική πρωτοβουλία δεν δείχνει ενδιαφέρον.

Βασική προϋπόθεση για την προώθηση των επενδύσεων, ιδιωτικών και δημόσιων, είναι η εξασφάλιση επαρκών πόρων οικονομικών και τη χρηματοδότησή τους, η σοβαρή ανισορροπία που υπάρχει σήμερα ανάμεσα στην προσφορά και τη ζήτηση εγχώριων αποταμιευτικών πόρων δεν αφήνει σημαντικά περιθώρια για τη χρηματοδότηση ενός υψηλότερου επιπέδου επενδύσεων. Κύρια αίτια της ανισορροπίας αυτής είναι η μεγάλη αύξηση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα, που συνδέονται κατά το μεγαλύτερο μέρος με καταναλωτικά ελλείμματα και η μείωση της ροπής για αποταμίευση στον ιδιωτικό τομέα. Απαιτούνται επομένως μέτρα για τη δραστική μείωση των καταναλωτικών ελλειμμάτων του δημοσίου τομέα και την αύξηση της ιδιωτικής αποταμίευσης. Στο βαθμό που η ζήτηση κεφαλαίων για επένδυση δεν θα γίνει δυνατό να ικανοποιηθεί από εγχώριους αποταμιευτικούς πόρους, το έλλειμμα θα καλυφθεί από πηγές του εξωτερικού. Με δεδομένο όμως το ύψος του εξωτερικού χρέους, η προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό για τη συμπλήρωση των εγχώριων πόρων δεν είναι δυνατή, ούτε επιθυμητή. Επομένως, πρέπει να αναζητηθούν άλλες πηγές κεφαλαίων. Οι προσπάθειες θα κατευθυνθούν κυρίως στο να εξασφαλισθεί η μεταφορά αυξημένων πόρων από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα αλλά και στη δημιουργία ενός ευνοϊκού οικονομικού περιβάλλοντος που θα επιτρέψει την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και την αύξηση της αυτόνομης εισροής ιδιωτικών κεφαλαίων από το εξωτερικό.

Η μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων είναι αναγκαία και για τη διατήρηση ισορροπίας στις εξωτερικές πληρωμές της χώρας, ώστε να μειωθεί η εξάρτηση από το εξωτερικό και να πάψει το ισοζύγιο πληρωμών να είναι ο κύριος περιοριστικός παράγοντας στην οικονομική ανάπτυξη. Είναι επίσης απαραίτητη για να τιθασευτεί μεσοχρόνια ο πληθωρισμός. Χωρίς δραστική μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων είναι αδύνατη η είσοδος της οικονομίας σε φάση αυτοσυντηρούμενης οικονομικής ανάπτυξης και η Ελλάδα δεν θα μπορέσει να επωφεληθεί από τις ευκαιρίες που προσφέρει η οικονομική ενοποίηση της Ευρώπης.

Για να τεθούν υπό έλεγχο τα δημόσια ελλείμματα σε μόνιμη βάση είναι πρώτα αναγκαίο να σταθεροποιηθεί το ύψος του δημοσίου χρέους σε σχέση με το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός πρέπει να εξαλειφθεί το πρωτογενές δημόσιο έλλειμμα, δηλαδή το έλλειμμα που προκύπτει μετά την αφαίρεση της δαπάνης για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους. Η εξάλειψη του ελλείμματος

απαιτεί δύσκολες επιλογές, τόσο στο σκέλος των δημοσίων δαπανών όσο και στο σκέλος των δημοσίων εσόδων, είναι όμως δυνατό να πραγματοποιηθεί στα πλαίσια ενός μεσοπρόθεσμου προγράμματος δημοσιονομικής εξυγίανσης. Το πρόγραμμα αυτό θα αποβλέπει στον αποτελεσματικότερο έλεγχο και την εκλογίκευση των δημοσίων δαπανών, θα στηρίζεται όμως κατά κύριο λόγο στο σκέλος των δημοσίων εσόδων. Πρωταρχική επιδίωξη θα είναι η λήψη μέτρων για την πάταξη της φοροδιαφυγής και τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και γενικότερα η αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος ώστε να γίνει περισσότερο αποτελεσματικό και κοινωνικά πιο δίκαιο.

Για μια νέα οικονομική Πολιτική με Ανθρώπινο Πρόσωπο.

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΤΣΑΝΕΒΑ

1. Η ωρίμανση και η ετοιμότητα του Κινήματος

Μετά την πλήρη αποτυχία της νεοδημοκρατικής διακυβέρνησης, όλα τα μηνύματα δείχνουν ότι το ΠΑΣΟΚ θα κληθεί να αναλάβει ξανά το ηνίοχος της χώρας. Το Κίνημα τώρα πια μαζί με νεανικό σφρίγος έχει κατακτήσει και την ωριμότητα μέσα από πλούσια επιτεύγματα αλλά τα τραύματα της οκταετούς διακυβέρνησης 1981-1988. Έχει κεντρική φιλοσοφία, γνώσεις και πρόγραμμα που μπορεί να εξειδικευθεί περισσότερο. Πάνω από όλα το ΠΑΣΟΚ διαθέτει σε όλα τα επίπεδα πλειάδα ώριμων, έμπειρων, ικανών, έντιμων, και αποτελεσματικών στελεχών που αναδείχθηκαν όλα αυτά τα χρόνια μέσα από το καμίνι της ενεργού δράσης στην κυβέρνηση και αποτελούν τη μεγαλύτερη εγγύηση για το μέλλον της παράταξης και κυρίως για το αύριο της χώρας μας.

2. Τι κάνουμε

Μια προοδευτική κυβέρνηση που θα κληθεί στο ηνίοχο, θα αντιμετωπίσει δυο καίρια ζητήματα: το εθνικό και το οικονομικό. Σε αυτό το σημείωμα υπάρχουν σκέψεις και προτάσεις για το τι πρέπει να κάνει αυτή η κυβέρνηση ώστε να ανατρέψει τη βύθιση του ανεμοδαρμένου σκάφους της Ελληνικής οικονομίας και ταυτόχρονα να μη βρεθεί σε διάσταση από τις ιδεολογικές του δεσμεύσεις που πάνω από όλα πρεσβεύουν την εισοδηματική αναδιανομή υπέρ των ασθενέστερων, την κοινωνική δικαιοσύνη και το κράτος πρόνοιας.

Φυσικά δεν ισχυρίζεται κανείς ότι υπάρχουν μαγικές συνταγές που λύνουν δύσκολα και συχνά αντικρουόμενα προβλήματα όπως το παραπάνω. Πολλά μάλιστα εξαρτώνται από απρόβλεπτες συγκυρίες, από εσωτερικές και εξωτερικές εξελίξεις καθώς και από πολιτικοοικονομικά δεδομένα. Έτσι καταλήγουμε κατ' αρχήν ότι δεν υπάρχουν απόλυτοι κανόνες και προτάσεις. Πολλά μπορεί να διαφοροποιηθούν στην πορεία. Η κυβέρνηση, περισσότερο από την αντιπολίτευση, όταν κάνει λάθη ή πέφτει έξω στις εκτιμήσεις της, δεν μπορεί να κρύψει. Γι' αυτό και δεν είναι τόσο κακό να αλλάξει πολιτική. Καταστροφικό και γι' αυτήν και κυρίως για τον τόπο είναι να τη συνεχίσει την ίδια αποτυχημένη πολιτική.

Μετά από τις παραπάνω επεξηγηματικές παρατηρήσεις - προϋποθέσεις, μπορούμε να προχωρήσουμε στην παρουσίαση μιας πρότασης για την οικονομία που τονίζεται και πάλι ότι δεν αποτελεί θέσφατο, αλλά πιλότο για συζήτηση.

Η εφαρμογή μιας Νέας Οικονομικής Πολιτικής, εξαρτάται από την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η οικονομία τη δεδομένη χρονική στιγμή που αρχίζει η εφαρμογή της.

Γι' αυτό και θα διαχωριστούν τα στάδια εφαρμογής της σε πρώτο και σε δεύτερο. Αν η κατάσταση της οικονομίας έχει βελτιωθεί, τη δεδομένη χρονική στιγμή που αρχίζει η υλοποίηση της πρότασης, τότε το πρώτο στάδιο μπορεί να απαλειφτεί εντελώς, ή να είναι περισσότερο βραχύβιο και πιο ήπια τα μέτρα που παίρνονται κατά τη διάρκειά του.

3. Πρώτο στάδιο

Σε γενικές γραμμές, κατά το πρώτο στάδιο χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, για την καλλιέργεια ενός πρόσφορου επενδυτικού κλίματος, σε συνδυασμό με διολίσθηση ή υποτίμηση της δραχμής, και τελευταίο στην περίπτωση που έχει διατηρηθεί μέχρι τότε η σημερινή υψηλή ισοτιμία της. Ειδικότερα επιβάλλεται άμεσα η αναμόρφωση του αναπτυξιακού νόμου που πολλές πτυχές του έχουν φρενάρει τις επενδύσεις. Παράλληλα, αναγκαίο είναι να προωθηθεί στην πράξη και όχι στα λόγια, η συρρίκνωση των δημοσίων δαπανών, η διεύρυνση εισφοροδιαφυγής, το πάγωμα των προσλήψεων, το νοικοκύρεμα των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών.

Οι παραπάνω προτάσεις, σε ακραίες εκδόσεις τους και διαφοροποιήσεις υποτίθεται ότι αποτελούν μέρος και της σημερινής κυβερνητικής πολιτικής. Όμως το πρόβλημα έγκειται στο ότι αφορά τη θεωρία. Γιατί στην πράξη άλλα συμβαίνουν. Απόδειξη ότι σύμφωνα και με την τελευταία έκθεση της ΕΟΚ, η φοροδιαφυγή τον τελευταίο χρόνο έχει μάλλον αυξηθεί κι όχι μειωθεί, παρ' όλες τις περί αντιθέτου κουραστικά μόνιμες κυβερνητικές υποσχέσεις και δεσμεύσεις. Και φυσικά όλοι γνωρίζουν ότι οι ρουσφετολογικές προσλήψεις συνεχίζονται ακάθεκτες, όπως και η υποκρισία κυβερνώντων και πολλών πολιτικών γενικότερα, που ποτέ δεν πεθαίνει.

Για το πρώτο αλλά και το δεύτερο στάδιο μιας Νέας Οικονομικής Πολιτικής, αδιαφιλονίκητα σημαντικός θα είναι ο ρόλος των προγραμμάτων πρόνοιας και του κοινωνικού κράτους σε αντίθεση με την αρνητική αντιμετώπιση τους από τη σημερινή κυβερνητική φιλοσοφία και πρακτική. Εξυπακούεται επίσης η προώθηση μιας σταδιακής αύξησης των κονδυλίων του προϋπολογισμού για την πρόνοια, την υγεία, τον πολιτισμό και την παιδεία. Ειδική προσοχή χρειάζεται να δοθεί στην εκπαίδευση και ειδικότερα στην επαγγελματική εκπαίδευση και επανεκπαίδευση ύστερα από ένα ολοκληρωμένο και προσαρμοσμένο στα σύγχρονα δεδομένα και τις ανάγκες προγραμματισμού του ανθρώπινου δυναμικού.

Όσον αφορά το μέτωπο των τιμών, πρέπει να προωθηθεί στην πράξη και όχι μόνο ως ευχολόγιο ένα αρχικά ρεαλιστικό και υλοποιήσιμο κοινωνικό συμβόλαιο με όλες τις παραγωγικές τάξεις και τους εργαζόμενους που θα στοχεύει στην συγκράτηση των πιέσεων πάνω στον τιμάρημο. Για το σκοπό μια νέα κυβέρνηση θα ήταν σωστό να καταλάβει ειλικρινείς προσπάθειες συναίνεσης με άλλα πολιτικά κόμματα και φορείς.

Οι τιμές θα συμπειστούν ακόμα σταδιακά ύστερα και από την ομαλοποίηση στη λειτουργία της οικονομίας, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τη συμπίεση των ελλειμμάτων.

4. Δεύτερο στάδιο

Στο δεύτερο στάδιο εφαρμογής της νέας οικονομικής πολιτικής ακολουθείται μια πιο ελαστική νομισματοπιστωτική και εισοδηματική πολιτική.

Τα δημόσια έσοδα προβλέπεται να αυξηθούν με αντίστοιχη μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων σαν αποτέλεσμα της ανόδου του οικονομικού κύκλου καθώς και ύστερα από τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης από την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής. Όπως και στο πρώτο έτσι και στο δεύτερο στάδιο, πρωταρχικής σημασίας είναι προώθηση στην πράξη υλοποιήσιμων μέτρων για τη φορολογική μεταρρύθμιση που να στοχεύουν στην αύξηση των εσόδων και στη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών. Όσον αφορά τα ελλείμματα των ασφαλιστικών ταμείων και ειδικότερα του ΙΚΑ προωθούνται ριζικές λύσεις όπως η επαναδιαπραγμάτευση των χρεών, η ίδρυση Τράπεζας Ασφάλισης, η συμπίεση των δαπανών για

τα φάρμακα, τις προμήθειες, τις εξωδουματικές ιατρικές εξετάσεις και λειτουργίες, κ.λπ.

Η εισοδηματική φορολογική, στεγαστική και προνοιακή πολιτική θα αναδιανέμει το εισόδημα υπέρ των ασθενέστερων τάξεων. Η βελτίωση της θέσης αυτών των τάξεων, σε συνδυασμό με την πολιτική των επενδύσεων για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και την κατάλληλη συναλλαγματική και πιστωτική πολιτική μπορεί να οδηγήσουν σε τόνωση της καταναλωτικής ζήτησης των εγχωρίων προϊόντων γεγονός που θα έχει θετικές επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών.

Ανάλογες επιπτώσεις θα προέλθουν από την αναθέρμανση της οικονομίας, τη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος για μείωση των πληθωριστικών προσδοκιών και την ύπαρξη επενδυτικών ευκαιριών, που θα οδηγήσουν σε εισροή ξένου επιχειρηματικού και μεταναστευτικού κεφαλαίου.

5. Εμπόριο, βιομηχανία, δημόσιος τομέας

Στα πλαίσια μιας Νέας Οικονομικής Πολιτικής γενικότερα επιβάλλεται η ενίσχυση της Ελληνικής παραγωγής με ποικίλους τρόπους που δεν εμπίπτουν σε κοινοτικές απαγορεύσεις και δεσμεύσεις, ενώ αναγκαίο είναι να ακολουθηθεί πολυδιάστατη επιθετική πολιτική εμπορικών συναλλαγών. Δεν είναι αποδεκτό πλέον να είμαστε η μόνη χώρα στην Ευρώπη που παρακολουθούμε με νεοφιλελεύθερη ή μάλλον με μοιρολατρική στωικότητα την τραγική διόγκωση του ισοζυγίου μας με χώρες όπως η Ιαπωνία. Πολλά θα μπορούσαμε να διδαχθούμε από τον τρόπο που αντιμετωπίζουν παρόμοιες καταστάσεις οι άλλες χώρες και οι ΗΠΑ.

Επί πλέον, πρέπει να επισημανθεί η δυνατότητα να διευρύνουμε και την απορροφητικότητα εισροής κεφαλαίων από την ΕΟΚ.

Αν και ίσως ακούγεται από όλους, τονίζεται εδώ η ανάγκη συμπίεσης των ελαστικών δαπανών του ευρύτερου δημοσίου τομέα. Κάτι τέτοιο βέβαια συνεπάγεται σημαντική και επίμονη δουλειά από κεντρική ομάδα τεχνοκρατών υπό την άμεση εποπτεία πολιτικού προϊσταμένου που θα έχει σαν κύρια ενασχόληση αυτό το έργο. Η εποπτεία θα μπορούσε επίσης να ανατεθεί σε τρία πολιτικά πρόσωπα που να εκπροσωπούν την κυβέρνηση και τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η προώθηση στην πράξη και όχι όπως συνήθως συμβαίνει στα λόγια, μιας αποδοτικής κλαδικής βιομηχανικής στρατηγικής και ειδικότερα όσον αφορά τη νέα τεχνολογία καθώς και σε στρατηγικούς τομείς με συγκριτικά πλεονεκτήματα. Για το σκοπό αυτό η επιλογή της ηγετικής πολιτικής και τεχνοκρατικής ομάδας Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας χρειάζεται να γίνει με αποκλειστικό κριτήριο την εμπειρία και την ευρηματικότητά τους, ώστε να σπεύσουν όσο γίνεται πιο γοργά στον τομέα αυτό που έχουμε ήδη χάσει το τρένο.

Οι τοπικές πρωτοβουλίες ανάπτυξης και τα προγράμματα επιδοτούμενης απασχόλησης ασφαλώς και θα συνεχιστούν στα πλαίσια και της αξιολόγησης εμπειρίας που έχει υπάρξει στους ίδιους τομείς.

Οι Κοινοφελείς Οργανισμοί: ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ, οι αστικές συγκοινωνίες κ.λπ. προβλέπεται να παραμείνουν στο Δημόσιο, αλλά να λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

Το ίδιο ισχύει για την πολεμική βιομηχανία και τις επιχειρήσεις που βρίσκονται σε τομείς στρατηγικού χαρακτήρα όπως η ΑΓΕΤ-Ηρακλής. Όσον αφορά τις άλλες επιχειρήσεις ιδιωτικοποιούνται με ξεκάθαρα διαφανείς διαδικασίες και παράλληλη μέριμνα για τους εργαζόμενους.

Ειδικά για την πολεμική βιομηχανία θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια στην

πράξη για την ανάπτυξη της εγχώριας παραγωγής, την αξιοποίηση των αντισταθμιστικών οφελών και ειδικότερα την προώθηση μερικής έστω εγχώριας κατασκευής αεροσκαφών και πολεμικών πλοίων.

Στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και ειδικά για τους νεοδιοριζόμενους, όσους δηλαδή προσλαμβάνονται στο μέλλον, θα μπορούσε να συζητηθεί η κατάσταση της μονιμότητας με τέτοιο τρόπο που να μην προσκρούει στο Σύνταγμα.

Προτείνεται επίσης η καθιέρωση του θεσμού του Κοινοβουλευτικού Αρμοστή (Oubtsman), στον οποίο μεταξύ άλλων μεταβιβάζεται η αρμοδιότητα όσον αφορά τους ελεγκτές δημόσιας διοίκησης. Ο θεσμός του Κοινοβουλευτικού Αρμοστή που εφαρμόζεται και σε άλλες χώρες, συνιστάται από την επιλογή μέσα από το Κοινοβούλιο ενός προσώπου κοινής αποδοχής και σημαντικού κύρους που μαζί με ένα μικρό ευέλικτο προσωπικό θα επιλαμβάνεται για τα παράπονα και τις καταγγελίες των πολιτών που μετά από έρευνα, εφόσον κρίνονται δίκαια θα παραπέμπονται στη βουλή ή στη δικαιοσύνη.

6. Κατασκευές, ναυτιλία, αγροτική οικονομία

Η παραδοσιακή ατμομηχανή της ελληνικής οικονομίας, η οικοδομή θα πρέπει να βοηθηθεί για να ξεπεράσει την κρίση. Για το σκοπό αυτό χρειάζεται να ανακληθούν όλες εκείνες οι απαράδεκτες επιβαρύνσεις του αρχικού κόστους της οικοδομής που επιβλήθηκαν παράταιρα από την Οικονομική κυβέρνηση και έχουν μεταβάλει σε απλησίαστα το όνειρο για τη νόμιμη ανέγερση ιδιόκτητης στέγης.

Σκόπιμη είναι η προώθηση των μεγάλων έργων με ή χωρίς αυτοχρηματοδότηση, ενώ αναγκαία είναι η βελτίωση του οδικού δικτύου, της συγκοινωνιακής και κυρίως της τηλεπικοινωνιακής μας υποδομής.

Το τελευταίο αυτό αποτελεί ξεχωριστή προϋπόθεση αν θέλουμε η χώρα μας να μπει στη σύγχρονη εποχή και να διεκδικήσει το μερίδιο που της ανήκει στο διεθνές εμπορικό, ναυτιλιακό και τραπεζικό κύκλωμα.

Η ισχυρή εμπορική και ναυτιλιακή μας παράδοση, σε συνδυασμό με τη γεωγραφική μας θέση, αποτελούν αξιόμαχες προϋποθέσεις για να καταστεί η Ελλάδα η γέφυρα στις συναλλαγές ανάμεσα στην ΕΟΚ και στη Μέση Ανατολή. Παρόμοια ισχύουν σε σχέση με την Ανατολική Ευρώπη, όπου επιπλέον μπορεί να αξιοποιηθεί κατάλληλα το ελληνικό στοιχείο στη Σοβιετική Ένωση όπως μπορεί να γίνει και σε άλλες χώρες της υψηλίου.

Στον τομέα του τουρισμού θα πρέπει να επιδιωχθεί η βελτίωση της παραγωγικότητας, η προσέλκυση τουριστών υψηλού εισοδήματος και η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού (συνεδριακός, μαρίνες, κλπ.).

Τέλος, στο μέτωπο της αγροτικής οικονομίας αν και ίσως αποτελεί κοινός τόπος, επισημαίνεται η ανάγκη για βελτίωση της αποδοτικότητας με βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής, και κυρίως με στροφή της παραγωγής σε σύγχρονες και αποδοτικές καλλιέργειες. Η αύξηση της γεωργικής απόδοσης και η βελτίωση του γεωργικού εισοδήματος των επιδοτήσεων. Ειδικότερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη των θερμκηπίων και τις ιχθυοκαλλιέργειες.

Γενικότερα το ζητούμενο είναι η ανάκαμψη των επενδύσεων, η αύξηση του εθνικού εισοδήματος και η δικαιότερη κατανομή του.

Κάτι τέτοιο συνεπάγεται αύξηση της διεθνούς μας ανταγωνιστικότητας, της συνολικής και ατομικής παραγωγικότητας και παράλληλα υιοθέτηση και υλοποίηση της αρχής «ο καθένας ανάλογα με την προσφορά και τις ανάγκες του».

Ανάπτυξη, βελτίωση της παραγωγικότητας, νοικοκύρεμα, εισοδηματική και κοινωνική δικαιοσύνη, συντεταγμένες αυτής της πρότασης για την οικονομία του σήμερα και του κοντινού αύριο.

7. Η ανιστόρητη έπαρση του νεο-καπιταλισμού

Στη μεταβατική εποχή του σήμερα, τώρα που γκρεμίστηκε με πάταγο ο υπαρκτός σοσιαλισμός, ήταν αναμενόμενο να θριαμβολογούν οι υποστηρικτές του νεο-φιλελευθερισμού ή και του νεο-καπιταλισμού για την ηγεμονική κυριαρχία των αρχών και πρακτικών που εκπροσωπούν. Όμως ας μην ξεχνάμε ότι το εκκρεμές της ιστορίας αν κινείται σήμερα προς τα δεξιά, υπάρχει και ο δρόμος της επιστροφής. Και όσο μεγαλύτερη ώθηση πάρει αυτό το εκκρεμές, σπρωγμένο από την έπαρση και τη σιγουριά των νεο-καπιταλιστών, τόσο πιο ορμητικά είναι πιθανό να γυρίσει προς την άλλη μεριά.

Μήπως οι ακρότητες του αρχικού καπιταλισμού του 18ου και 19ου αιώνα, δεν ήταν εκείνες που οδήγησαν στην εγκαθίδρυση του αλλοτριωμένου γραφειοκρατικού-υπαρκτού σοσιαλισμού, αλλά και στις μεταρρυθμιστικές αντιλήψεις του δημοκρατικού σοσιαλισμού.

Ας μη βιάζονται όσοι μιλούν για θρίαμβο του «δημοκρατικού» καπιταλισμού. Γιατί αυτός ο νεο-καπιταλισμός, στην πράξη ούτε δημοκρατικός ούτε κοινωνικά δίκαιος είναι. Και στην περίπτωση των υποανάπτυκτων και των αναπτυσσόμενων χωρών δεν αποτελεί το καλύτερο όχημα ανεξαρτησίας, αφού από τη φύση του αποτελεί γέννημα-θρέμμα και προασπιστής της παγκόσμιας κυριαρχίας των αναπτυσσόμενων χωρών.

Στη χώρα μας εφαρμόζεται τελευταία μια εντελώς άγαρμπη και Βαλκανοποιημένη εκδοχή του νεο-φιλελευθερισμού. Στην πραγματικότητα έχουμε να κάνουμε μ' ένα πρωτόγονο όσο και ετερόκλητο μείγμα Ελληνικής παλαιολιθικής δεξιά, επιχρυσωμένης με κάποιες αρχές νεο-φιλελευθερισμού, ή νεο-καπιταλισμού.

Απέναντι σ' αυτή τη νεοσυντηρητική επέλαση ο χώρος της παραδοσιακής αριστεράς ταλανίζεται από εσωτερικές συγκρούσεις, αντιφάσεις και αναζήτηση ιδεολογικής ταυτότητας. Ο χώρος του κέντρου και της κεντροαριστεράς που καλύπτεται κυρίως από το ΠΑΣΟΚ, κουβαλάει αναμνήσεις από θετικά επιτεύγματα αλλά και αρνητικές εμπειρίες. Το γκρέμισμα του υπαρκτού σοσιαλισμού που ιδεολογικά βρίσκεται στη γειτονιά μας, αλλά και τα τραύματά μας ιδιαίτερα των τελευταίων χρόνων στην κυβέρνηση, αναμφίβολα μας επιβάλλουν την ανάδειξη ενός νέου προσώπου, που θα αντλεί από τις αρχές τα επιτεύγματα και τις εμπειρίες του χθες, αλλά και θα προσαρμόζεται στις απαιτήσεις του σήμερα.

8. Σοσιαλισμός με ανθρώπινο πρόσωπο η απάντησή μας

Τώρα που κατέρρευσε ο γραφειοκρατικός σοσιαλισμός, απέναντι στον επηρμένο και κοινωνικά άδικο νεο-φιλελευθερισμό και νεο-καπιταλισμό, εμείς μπορούμε να προτείνουμε το σοσιαλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο, με δημοκρατικές διαδικασίες, με σύγχρονες αντιλήψεις με αποτελεσματικότητα με ελληνοκεντρικό προσανατολισμό. Μέσα στα πλαίσια της ενωμένης Ευρώπης εμείς τοποθετούμε πρώτα την Ελλάδα της κοινωνικής δικαιοσύνης, της αποκέντρωσης των εξουσιών και της προκοπής.

Δίνουμε έμφαση με προσοχή και προτείνουμε συγκεκριμένες λύσεις στα σύγχρονα προβλήματα όπως είναι η προστασία του περιβάλλοντος, τα ναρκωτικά, τα προβλήματα της Νέας γενιάς, της υγείας αλλά και της τρίτης ηλικίας, των αγροτών, των εργατών, των μικρομεσαίων. Και βέβαια προασπίζουμε και προάγουμε το σοσιαλιστικό κράτος πρόνοιας και κοινωνικής αλληλεγγύης, την κοινωνική δικαιοσύνη, την πολιτιστική μας

ταυτότητα και κληρονομιά, την επιστημονική έρευνα, την αυτοδύναμη ανάπτυξη και περιφερειακή αποκέντρωση.

Χρέος μας είναι να προασπίσουμε τις ανθρώπινες αξίες που σήμερα όσο ποτέ άλλοτε πλήττονται από την υποκρισία, τον φαρισαϊσμό, την αναντιστοιχία ανάμεσα στα λόγια και την πράξη. Τις αξίες της αλήθειας, της ειλικρίνειας, της ευθύτητας, της ανθρωπιάς, και της καλής καρδιάς, της συντροφικότητας, της αξιοπρέπειας, της συνέπειας σε αρχές της αξιοκρατίας.

Ο πολιτικός χώρος που εκφράζεται από το ΠΑΣΟΚ, θα ζήσει σαν οργανωμένη ενότητα αν επιμένει σε τέτοιες αρχές, αν οικοδομήσει επιτέλους στην πράξη και όχι στις διακηρύξεις, γνήσιες δημοκρατικές διαδικασίες και θεσμούς. Να χτίσουμε πρέπει ένα κόμμα αρχών και αξιοκρατίας και όχι κόμμα παρεών, μετριοκρατίας και γραφειοκρατών. Με αγώνες και πρόγραμμα και όχι με καρέκλες και μαχαιρώματα. Με αγώνες για σκοπούς και όχι σκοπιμότητες. Με έντιμους και ικανούς ανθρώπους που υπάρχουν σε μεγάλη αφθονία στο χώρο μας, αλλά από τη φύση τους παραμένουν συνήθως στην αφάνεια.

Και να κάνουμε πέρα τους εμπόρους της εξουσίας που εισβάλουν από τις κερκόπορτες όταν μυριστούν εξουσία. Με ενότητα που κατακτιέται μέσα από την πολυφωνία, τα ιδεολογικά ρεύματα και τις απόψεις, με γλώσσα απλή, κατανοητή, σαφή και περιεκτική και όχι ξύλινη και ακατανόητη.

Σε διαρκή επαφή με τη βάση και τις λαϊκές ευαισθησίες μπορούμε να δώσουμε στον τόπο μια εναλλακτική ιδεολογική πρόταση, μια αξιόμαχη και αξιόπιστη πρόταση εξουσίας για το σήμερα και το αύριο.

Οικονομία: Υπάρχει Διέξοδος;

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ - Τ. ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Έγινε πλέον φανερό σε όλους, ακόμα και στον ίδιο τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας, ότι η οικονομική πολιτική που εφάρμοσε η κυβέρνηση της Ν.Δ. τα τελευταία δυο χρόνια απέτυχε πλήρως. Δεν πρόκειται για δύο χαμένα χρόνια, αλλά για δυο χρόνια ουσιαστικής οπισθοδρόμησης, και επιδείνωσης των βασικών οικονομικών δεικτών, με αποτέλεσμα να αυξηθεί, αντί να μειωθεί, η απόσταση που μας χωρίζει από τους εταίρους μας της ΕΟΚ. Δεν νομίζω ότι υπάρχει, στην Ευρώπη τουλάχιστον, ανάλογο παράδειγμα πολιτικής που είχε τόσο μεγάλο κοινωνικό και οικονομικό κόστος με αρνητικά έως ανύπαρκτα οικονομικά αποτελέσματα. Τα πραγματικά εισοδήματα των εργαζομένων μειώθηκαν σημαντικά, ενώ για τους χαμηλόμισθους και τους χαμηλοσυνταξιούχους η μείωση την τριετία 1990-1992 θα υπερβεί το 20%. Το ποσοστό της ανεργίας αυξήθηκε από 7% το 1989 σε 8,5% το 1991. Η βιομηχανική παραγωγή μειώθηκε κατά 4% στο ίδιο διάστημα, ενώ οι παραγωγικές επενδύσεις έχουν καθηλωθεί - ο ρυθμός «αύξησης» το 1991 υπήρξε αρνητικός (-3%). Από την άλλη πλευρά, σημειώθηκε πλήρης αποτυχία στην προσέγγιση των στόχων που είχαν τεθεί για μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων και του πληθωρισμού. Το έλλειμμα του δημοσίου τομέα (χωρίς τη μεταφορά τόκων σαν ποσοστό του ΑΕΠ ανήλθε σε 19% το 1991 σε σύγκριση με 18% το 1989, ενώ ο ρυθμός του πληθωρισμού αυξήθηκε από 17% στον Απρίλιο του 1990 σε 18,5% το Μάρτιο του 1992.

Είναι, επίσης, φανερό ότι, όπως παραδέχθηκε και ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας, η οικονομική κατάσταση θα επιδεινωθεί στη διάρκεια του 1992. Η σκανδαλώδης «φορολογική επανάσταση» με την οποία χαρίζονται 180 δισ. δρχ. στα υψηλά εισοδήματα θα διευρύνει - παρά την έκτακτη εισφορά και το πάγωμα των αποδοχών - το έλλειμμα του δημόσιου τομέα κατά τουλάχιστον 100 δισ. δρχ. Παράλληλα, η συνεχιζόμενη ανοχή της φοροδιαφυγής και η κατάργηση κάθε ελέγχου στην αγορά τροφοδοτούν τις παραοικονομικές δραστηριότητες και ενισχύουν την κερδοσκοπία και τον πληθωρισμό. Εξάλλου, η κατάρρευση της κυβερνητικής αξιοπιστίας έχει αναστείλει την επενδυτική δραστηριότητα και, γενικότερα, κάθε φιλόδοξη επιχειρηματική πρωτοβουλία.

Είναι εξίσου εμφανείς οι κίνδυνοι που συνδέονται με τη συνεχιζόμενη επιδείνωση της θέσης της ελληνικής οικονομίας. Είναι καταρχήν ενδεχόμενο να αρνηθεί η ΕΟΚ να χορηγήσει τη β' δόση του κοινοτικού δανείου, με αποτέλεσμα να πληγεί καίρια η διεθνής αξιοπιστία της χώρας, ιδιαίτερα στην τραπεζική αγορά. Σε μια περίοδο που η Τουρκία αναπτύσσει πρωτοβουλίες στο διεθνές μας περίγυρο και γίνεται λόγος για την ανάγκη άσκησης «επιθετικής» στήριξης, έστω και στοιχειωδώς, τα αναγκαία οικονομικά ανοίγματα στο βαλκανικό χώρο. Εξάλλου, η διαιώνιση της λιτότητας, που συναρτάται με την επιδείνωση της οικονομικής κρίσης, είναι πιθανό να οδηγήσει, αργά ή γρήγορα, σε οξύτερες κοινωνικές συγκρούσεις με αρνητικές συνέπειες στ σταθερότητα του πολιτικού μας συστήματος. Τέλος, αν χαθεί το 1992, είναι, πλέον, πιθανόν να χαθεί και το 1997, ο χρόνος ένταξης στην τελική φάση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Το χρονικό διάστημα θα είναι απελπιστικά μικρό για να καλυφθεί η απόσταση που μας χωρίζει από τους εταίρους μας και να ικανοποιηθούν οι όροι που τέθηκαν στο Μάαστριχτ.

Υπάρχει διέξοδος για την ελληνική οικονομία; Ναι, με μια άλλη πολιτική και μια άλλη κυβέρνηση. Τρία είναι τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν την πολιτική που θα

ασκήσει το ΠΑΣΟΚ για την ανόρθωση της εθνικής οικονομίας. Το πρώτο στοιχείο αφορά την κοινωνική δικαιοσύνη. Είναι αδιανόητο οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι να συνεχίσουν να επωμίζονται, μόνιμοι, τα βάρη της κρίσης. Χρειάζεται δίκαιος επιμερισμός του κόστους της σταθεροποίησης, που προϋποθέτει την άμεση προώθηση μιας δραστηρικής αναμόρφωσης του φορολογικού μας συστήματος. Οι πρόσφατες φοροαπαλλαγές στα υψηλά εισοδήματα πρέπει να ανατραπούν διότι, σε περίοδο λιτότητας, παραβιάζουν στοιχειωδώς αρχές δικαιοσύνης και διευρύνουν το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού, που αποτελεί το κρίσιμότερο πρόβλημα της οικονομίας. Παράλληλα, πρέπει να νομοθετηθεί ένα αυστηρό πρόγραμμα πάταξης της φοροδιαφυγής με άξονες την αντικειμενοποίηση του προσδιορισμού των εισοδημάτων από μη μισθωτές υπηρεσίες, την ενίσχυση των μέσων φορολογικού ελέγχου, την αυστηροποίηση και ταχεία επιβολή των ποινών για το αδίκημα της φοροδιαφυγής, και τη συγκρότηση Ειδικής Υπηρεσίας Φορολογικού Ελέγχου στο Υπουργείο Οικονομικών, στελεχωμένης από υπαλλήλους με ιδιαίτερα προσόντα και υψηλές αποδοχές, για την αυστηρή και αδιάβλητη εφαρμογή του προγράμματος πάταξης της φοροδιαφυγής.

Είναι αυτονόητο ότι πρέπει να επιταχυνθεί η μηχανογράφηση του Υπουργείου Οικονομικών για τη διασταύρωση στοιχείων, και να μην υπάρξει δισταγμός στη δίωξη επώνυμων πολιτών που έχει αποδειχθεί ότι παραβίασαν το φορολογικό νόμο.

Το δεύτερο στοιχείο της οικονομικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ αφορά την αποτελεσματικότητα. Οι συνεχείς παλινωδίες και η απίστευτη προχειρότητα που επιδεικνύει η σημερινή κυβέρνηση πρέπει να υποκατασταθούν από σχεδιασμό μακράς πνοής, σταθερότητα και συνέπεια στην εφαρμογή της πολιτικής. Πρέπει να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στην ικανότητα της κυβέρνησης να ασκεί οικονομική πολιτική και να διαμορφώνει ένα σταθερό πλαίσιο λειτουργίας του ιδιωτικού τομέα.

Η αποτελεσματικότητα, όμως, έχει και μια πρόσθετη, κρίσιμη, διάσταση, που λείπει πλήρως από την πολιτική της σημερινής κυβέρνησης. Οι αποφάσεις λαμβάνονται χωρίς διάλογο και αναζήτηση συναίνεσης, με αποτέλεσμα να πολλαπλασιάζονται, λόγω των εύλογων αντιδράσεων που προκαλεί ο αυταρχισμός, οι παλινωδίες και να ενισχύεται η εικόνα της σύγχυσης και ασυναρτησίας που χαρακτηρίζει τη σημερινή οικονομική πολιτική. Σε μια δημοκρατική κοινωνία οι αποφάσεις λαμβάνονται μέσα από διαδικασίες που διασφαλίζουν τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών, και ένα μίνιμουμ κοινής αποδοχής. Η αντίληψη αυτή αντανακλάται στο «κοινωνικό συμβόλαιο» που προτείνει το ΠΑΣΟΚ για τη θεσμοθέτηση μιας διαδικασίας που θα ξεκινά από τις μικρές κοινωνικές μονάδες - την επιχείρηση, το δήμο, την κοινότητα - και θα καταλήγει στη συμμετοχή των εκπροσώπων των κοινωνικών φορέων στη λήψη βασικών αποφάσεων κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής.

Τέλος, το τρίτο στοιχείο της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ αφορά την ανάπτυξη. Η σταθεροποίηση της οικονομίας, με τη μορφή της μείωσης των δημοσίων ελλειμμάτων και του πληθωρισμού, είναι προϋπόθεση για την πραγματοποίηση επενδύσεων και την επάνοδο σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Όταν τα ελλείμματα απορροφούν τα τέσσερα πέμπτα των εθνικών αποταμιεύσεων είναι φανερό ότι δεν μπορεί να υπάρξει ανάπτυξη των επενδύσεων. Όμως, η σταθεροποίηση δεν αρκεί για την ανάπτυξη. Για το λόγο αυτό ο χρόνος της σταθεροποίησης πρέπει να αξιοποιηθεί για να προωθηθούν ενεργά αναπτυξιακές πολιτικές.

Πρέπει, καταρχήν, να χρησιμοποιηθούν σωστά οι πόροι των ταμείων της ΕΟΚ που σήμερα σε μεγάλο βαθμό σπαταλώνται, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τα μικρά και μεσαία έργα, σε κατευθύνσεις που δεν συνδέονται με την ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής υποδομής, αλλά με την εξυπηρέτηση κομματικών ή άλλων σκοπιμοτήτων. Επιβάλλεται να προωθηθεί και πάλι ο αναπτυξιακός προγραμματισμός - που

έχει ανασταλεί από τη σημερινή κυβέρνηση για ιδεολογικούς λόγους - με ιεράρχηση στόχων και προγραμμάτων, καθώς και η αναδιοργάνωση των δημοσίων υπηρεσιών που διαχειρίζονται τις κοινοτικές πιστώσεις.

Πρέπει, επιπλέον, να χαραχτεί βιομηχανική πολιτική, σε συνάρτηση με τις κατευθύνσεις πολιτικής της ΕΟΚ για την ευρωπαϊκή βιομηχανία, και τις δυνατότητες προσέλκυσης ξένων επενδύσεων σε νέους δυναμικούς κλάδους. Η νεοφιλελεύθερη αντίληψη ότι η «αγορά γνωρίζει καλύτερα» φαίνεται να οδηγεί αποκλειστικά στην ένταξη στρατηγικών εθνικών επιχειρήσεων, όπως η ΑΓΕΤ Ηρακλής, σε διεθνή κυκλώματα συμφερόντων που δεν έχουν λόγο να ενδιαφερθούν για την ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας.

Αναπτυξιακή πολιτική σημαίνει, πέρα από τις επενδύσεις, εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα και αναβάθμιση της εκπαίδευσης. Χρειαζόμαστε καλύτερο κράτος, που σημαίνει αξιοκρατία στις προσλήψεις και στην εξέλιξη του υπαλλήλου σύνδεση της εξέλιξης με την απόδοση, επιμόρφωση του προσωπικού, μηχανοργάνωση των υπηρεσιών, και αποκέντρωση. Προϋπόθεση για την εφαρμογή ενός φιλόδοξου προγράμματος για τον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα είναι η αποκοπή του ομφάλιου λώρου που τον συνδέει με το κυβερνών κόμμα, ο διαχωρισμός του κράτους από το κόμμα. Οι διώξεις που έχει εξαπολύσει η σημερινή κυβέρνηση εναντίον όλων όσων δεν ανήκουν στον κομματικό της χώρο καθιστούν επιτακτική την αλλαγή στη λειτουργία του δημόσιου τομέα στη χώρα μας.

Τέλος, η εκπαίδευση και η επιμόρφωση πρέπει να αναχθούν σε τομείς πρώτης προτεραιότητας. Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού επιβάλλεται όχι μόνο για την επιτάχυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας, που προϋποθέτει εισαγωγή νέων τεχνολογιών και αναδιοργάνωση της εργασίας, αλλά και για την αντιμετώπιση της ανεργίας που συνδέεται με την αναδιάρθρωση του παραγωγικού μας δυναμικού. Παραδοσιακοί κλάδοι φθίνουν, ενώ νέοι δυναμικοί κλάδοι αναπτύσσονται. Το εργατικό μας δυναμικό πρέπει σύντομα να αποκτήσει τις γνώσεις που χρειάζονται για την αξιοποίηση των ευκαιριών που θα δημιουργήσει η οικονομική ανάκαμψη.

Δικαιοσύνη, αποτελεσματικότητα, ανάπτυξη, αποτελούν το τρίπτυχο της πολιτικής της επόμενης κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ για την ανόρθωση της εθνικής οικονομίας. Πιστεύω ότι η πολιτική αυτή, αν καταστεί δυνατή η έγκαιρη έναρξη της εφαρμογής της, θα αποδώσει γρήγορα τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΟΒΟΛΑ
ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ Κ.Ε. ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

1. Γενικά

Η κρίση που μαστίζει σήμερα την Ελληνική Οικονομία την έχει αναγάγει σε πρόβλημα πρώτης προτεραιότητας, που απασχολεί τον Ελληνικό Λαό.

Έννοιες όπως ανόρθωση, προσαρμογή, εκουγχρονισμός, σταθεροποίηση, ανάπτυξη, παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα κλπ. έχουν μπει στο καθημερινό λεξιλόγιο των Ελλήνων πολιτών.

Το μέγεθος των προβλημάτων της οικονομίας και το γεγονός ότι οι έννοιες αυτές, στη γενική τους αναφορά, αποτελούν αυτονόητες προϋποθέσεις για να τεθεί η οικονομία σε τροχιά μόνιμης ανάπτυξης, αναγκάζει όλους τους κομματικούς και κοινωνικούς φορείς να τις περιλαμβάνουν στα προγράμματά τους.

Η γενική όμως αναφορά όλων σ' αυτές τις έννοιες, συσκοτίζει το γεγονός ότι καθένας τους δίνει διαφορετικό περιεχόμενο. Ανάλογα με τους στόχους που κάθε πολιτικός φορέας είναι ταγμένος να υπηρετεί προσαρμόζει το περιεχόμενο και την εμβέλεια αυτών των εννοιών.

2. Η άποψη της Νέας Δημοκρατίας

Η Ν.Δ. προσπαθεί να τις παρουσιάσει σαν αξιώματα.

Σαν νομοτελειακές αλήθειες απογυμνωμένες από πολιτικό περιεχόμενο. Δεδομένου ότι στόχος των κοινωνικών στρωμάτων που το Κόμμα αυτό κατ' εξοχήν εκφράζει, είναι η βελτίωση του μεριδίου τους από την κατανομή του εθνικού προϊόντος, δηλ. η αύξηση της αμοιβής του κεφαλαίου (κέρδος) εις βάρος της αμοιβής της εργασίας (μισθοί), επιχειρεί να παρουσιάσει τη διαδικασία αυτή σαν το μοναδικό μέσο για τη δημιουργία προϋποθέσεων για οικονομική ανάπτυξη.

Έτσι τα συμφέροντα των κοινωνικών στρωμάτων που εκπροσωπεί, εμφανίζονται σαν μοναδικός μοχλός οικονομικής ανάπτυξης. Γίνονται το επίκεντρο της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας και βάζουν στο περιθώριο την υπόλοιπη κοινωνία.

Προβάλλουν μοναδιάστατα την ανάγκη για οικονομική ανάπτυξη, απογυμνώνοντάς της από το πραγματικό της περιεχόμενο που αποτελεί και το μόνο λόγο της κοινωνίας για να την επιδιώκει. Δηλαδή την αύξηση του πλούτου της κοινωνίας, την ανάγκη για πλήρη απασχόληση, για δίκαιη γενικά για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου κάθε πολίτη, ανεξάρτητα από τη θέση του στην παραγωγική διαδικασία.

Η διαδικασία της ανάπτυξης και του εκουγχρονισμού παρουσιάζεται σαν μια τεχνοκρατική διαδικασία, ουδέτερη, όπου οι κοινωνικές ομάδες θα υπακούουν στους νόμους της αγοράς. Μιας αγοράς που εμφανίζεται σαν κάτι το «φυσικό», το «δεδομένο».

Θεωρούν ως μοναδική αλήθεια την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς. Οι παρεμβάσεις του κράτους και της κοινωνίας, ανάλογα με την περίπτωση, ή πρέπει να

αποφεύγονται ή, εφόσον αυτό δεν μπορεί να γίνει, πρέπει να είναι επαρκώς δικαιολογημένες, στα πλαίσια πάντα της δικής τους λογικής.

Ο συνδικαλισμός, οι συνεταιρισμοί, τα σωματεία, το κράτος, κλπ., ως φορείς συλλογικής δράσης αποτελούν μηχανισμούς που στρεβλώνουν την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς. Οι θεσμοί, που με τους αγώνες αυτών των φορέων έχουν υιοθετηθεί από την πολιτεία, πρέπει να καταργηθούν. Αλλά αυτό δεν αρκεί. Πρέπει να καταστραφεί και η δυναμική που τους δημιούργησε και τους ανέπτυξε. Δηλ. η συλλογική δράση των διαφόρων κοινωνικών στρωμάτων.

Δημιουργείται έτσι ένα νομοθετικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις εργασιακές σχέσεις με τέτοιο τρόπο, ώστε να ευνοείται η ατομική στρατηγική των πολιτών εις βάρος της συλλογικής τους συμπεριφοράς.

Το δικαίωμα της απεργίας (συλλογική συμπεριφορά) αντικαθίσταται από το δικαίωμα στην εργασία (ατομική στρατηγική).

Παράλληλα, το σύνταγμα ερμηνεύεται με συσταλτικό τρόπο με σκοπό να περιοριστούν οι συνταγματικές ελευθερίες των πολιτών (νόμος για την τρομοκρατία), ενώ ταυτόχρονα ενισχύονται οι κατασταλτικοί μηχανισμοί του κράτους και χρησιμοποιούνται όπου ο εξαναγκασμός και η αλλοτρίωση δεν έφεραν ή δεν πρόλαβαν να φέρουν τα ποθητά αποτελέσματα. Παράδειγμα τα γεγονότα των μαθητικών κινητοποιήσεων.

Έτσι σιγά-σιγά το φιλελεύθερο κράτος, ενώ υποκριτικά προπαγανδίζει την πολιτική απελευθέρωση του ατόμου, μέσα από την οικονομική του απελευθέρωση, στην πραγματικότητα το καταδυναστεύει.

- Καταδυναστεύει τον εργαζόμενο - παραγωγό, διότι υποβαθμίζει τη θέση του στην παραγωγική διαδικασία και μειώνει ταυτόχρονα την αμοιβή του, και

- Καταπιέζει τον εργαζόμενο - πολίτη, γιατί του περιορίζει τις ατομ.κές και συλλογικές του ελευθερίες.

Δημιουργεί έτσι τις προϋποθέσεις για την ανατροπή του.

3. Η σημερινή κατάσταση

Ζούμε στις μέρες μας μια κατάσταση όπου όλα σχεδόν τα στρώματα της ελληνικής κοινωνίας αντιδρούν στις επιλογές της κυβέρνησης. Είναι, ίσως, η πρώτη φορά στην πολιτική ιστορία της Ελλάδας, όπου μια κυβέρνηση κατάφερε μέσα σε τόσο λίγο χρόνο να έρθει αντιμέτωπη με όλες σχεδόν τις κοινωνικές τάξεις.

■ Οι εργαζόμενοι, οι αγρότες, οι μικρομεσαίοι, οι επιστήμονες και η νεολαία αντιδρούν και της καταλογίζουν αυταρχισμό, αντιλαϊκή συμπεριφορά και έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας.

■ Οι επιχειρηματίες γκρινιάζουν και της καταλογίζουν ανικανότητα και έλλειψη αποφασιστικότητας.

Τα αποτελέσματα της ανικανότητας, του αυταρχισμού και της αντιλαϊκής πολιτικής της Ν.Δ. είναι γνωστά.

■ Πληθωρισμός της τάξης του 23% και σήμερα του 18%

■ Ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών.

■ Καλπάζουσα ανεργία.

■ Στασιμότητα, αν όχι μείωση του Α.Ε.Π.

■ Συρρίκνωση του εργατικού και αγροτικού ειστος.

■ Δραματική αύξηση των ελλειμμάτων και του Δημοσίου Χρέους.

- Πτώση της παραγωγής και της παραγωγικότητας.
- Ανυπαρξία διαλόγου και αδιαφάνεια στις επιλογές της.
- Αυταρχική συμπεριφορά.
- Ψήφιση νομοσχεδίων που περιορίζουν τις ατομικές και συλλογικές ελευθερίες των πολιτών.
- Κομματικοποίηση της Δημόσιας Διοίκησης.

Ενθάρρυνση του παρακράτους και αξιοποίησή του, σε συνεργασία με το επίσημο κράτος, για την διευκόλυνση των κατασταλτικών μηχανισμών στο έργο τους κλπ.

Ο κατάλογος των περιπτώσεων αντιδημοκρατικής και αντικοινωνικής πρακτικής της Κυβέρνησης είναι μακρύς.

Οι πρακτικές αυτές σε συνδυασμό με την αλλοπρόσαλλη και αντιλαϊκή της οικονομική πολιτική που οδηγούν τον τόπο σε αδιέξοδο, θα οδηγήσουν και την ίδια την Κυβέρνηση σε αδιέξοδο. Και τότε θα κληθεί να δώσει λύση ο Λαός.

4. Η στάση του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Η αδυναμία και η ανικανότητα της Κυβέρνησης να δώσει λύσεις με προοπτική στα προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας και Κοινωνίας, κάνει πιο επιτακτική την ανάγκη ουσιαστικής παρέμβασης του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Έχουμε κατ' επανάληψη επισημάνει ότι το μέγεθος αυτών των προβλημάτων και η σοβαρότητα και το εύρος των αλλαγών που χρειάζονται, προκειμένου να αρθούν οι σημερινές δυσκολίες και να τεθούν οι βάσεις για μονιμότερη ανάπτυξη, απαιτούν τη χάραξη μιας εθνικής στρατηγικής στα θέματα της οικονομίας. Μιας στρατηγικής που θα είναι προϊόν ενός ευρύτατου διαλόγου.

Ο διάλογος αυτός πρέπει να έχει ουσιαστικό περιεχόμενο και να στοχεύει στην εξεύρεση λύσεων αποδεκτών από όλα τα στρώματα της ελληνικής κοινωνίας.

Πρέπει οι λύσεις, που υιοθετηθούν, να δίνουν τη βεβαιότητα σε όλους τους Έλληνες πολίτες ότι οι θυσίες τις οποίες θα κληθούν, ενδεχομένως, να επωμισθούν, εντάσσονται σ' ένα πλαίσιο που οδηγεί με βεβαιότητα στη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου αΐριο.

Η διαδικασία εξόδου από την κρίση είναι απαραίτητο να στηρίζεται σε θεσμούς που θα διευκολύνουν και θα ευνοούν την ουσιαστική συμμετοχή όλων των πολιτών στην αναπτυξιακή διαδικασία. Θεσμούς που θα διευρύνουν το πεδίο δράσης όλων των κοινωνικών φορέων και θα τους καθιστούν φορείς αλλά και αποδέκτες των όποιων αποτελεσμάτων της δράσης τους.

Και ο διάλογος αυτός πρέπει να αρχίσει σήμερα.

Η αρνητική εμπειρία των Ελλήνων πολιτών από τις επιλογές της Κυβέρνησης τον διευκολύνει και τον ευνοεί.

Χρειάζεται κατ' αρχάς να γίνει μια μεγάλη προσπάθεια ενημέρωσης του ελληνικού λαού αναφορικά με τα πραγματικά αίτια της κρίσης και να προσδιορισθεί επακριβώς το μέγεθός της.

Να γίνει σαφές ότι οι μακροοικονομικές ανισορροπίες που εμφανίζει σήμερα η ελληνική οικονομία είναι αποτέλεσμα της κρίσης που την μαστίζει εδώ και δεκαετίες και όχι το αντίστροφο. Να καταδειχθεί στον Ελληνικό Λαό ότι η όποια πολιτική μείωσης των ελλειμμάτων και του πληθωρισμού, αν και είναι αναγκαία, δεν αρκεί για να λύσει τα προβλήματα της οικονομίας.

Χρειάζεται, κυρίως και πρωτίστως, μια πολιτική που θα διευρύνει τον εθνικό πλούτο και θα αμείβει τον καθένα ανάλογα με τις ανάγκες του και την προσφορά του.

Πολιτική που οδηγεί στην εξαθλίωση του ελληνικού λαού, εκτός του ότι είναι απαράδεκτη, είναι καταδικασμένη σε αποτυχία.

Η πειστικότητα του ΠΑΣΟΚ σ' αυτά τα θέματα θα προσδιορίσει και την αποτελεσματικότητα του αναγκαίου διαλόγου για το ξεπέρασμα της κρίσης.

5. Τα πλαίσια του Διαλόγου

Η γενική και αόριστη αναφορά στην ανάγκη διαλόγου δεν αρκεί. Είναι απαραίτητο να καταρτισθεί από το ΠΑΣΟΚ ένα πλαίσιο αρχών, που θα διέπουν και θα δείχνουν τις βασικές κατευθύνσεις αυτού του διαλόγου.

Το πλαίσιο αρχών πρέπει να αφορά κατά κύριο λόγο τους εξής τομείς:

- α. Το ρόλο, το μέγεθος και τον τρόπο λειτουργίας του δημοσίου και του κοινωνικού τομέα της οικονομίας.
- β. Το ρόλο του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας.
- γ. Να σκιαγραφεί, σε γενικές γραμμές, τη βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη οικονομική πολιτική, που πρέπει να ακολουθηθεί, για να αντιμετωπισθούν χωρίς μεγάλο κόστος για την κοινωνία, οι αρνητικές επιπτώσεις της αλλοπρόσαλλης οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης.
- δ. Να διαγράφει τις κατευθύνσεις ενός μακροπρόθεσμου προγράμματος οικονομικής ανόρθωσης και εκσυγχρονισμού.
- ε. Να καταγράφει, με τρόπο ειλικρινή, τις επιπτώσεις της ένταξης της Χώρας μας στην Κοινότητα. Να επισημαίνει τα οφέλη που είναι δυνατόν να προσδοκά ο ελληνικός λαός από αυτό το γεγονός και να συμβάλλει στην ανάγκη να συνειδητοποιήσει ο ελληνικός λαός ότι ενώ οι αρνητικές επιπτώσεις της ένταξης θα επέλθουν έτσι ή αλλιώς, για να εκμεταλλευτούμε τα οφέλη χρειάζεται προσπάθεια, συντονισμός και ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική.
- στ. Να προσδιορίζει με σαφήνεια τις θεσμικές αλλαγές, που είναι απαραίτητες για να λειτουργήσει η οικονομία πιο αποτελεσματικά και να αποκτήσει η κοινωνία την απαραίτητη ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις ραγδαίες εξελίξεις που παρατηρούνται σήμερα στην οργάνωση και την τεχνολογία.
- ζ. Να καταδεικνύεται ο αναπτυξιακός χαρακτήρας της παιδείας και η αναγκαιότητα της διατήρησης του δημόσιου χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- η. Να βεβαιώνεται η ανάγκη για βελτίωση του κράτους-πρόνοιας, όχι μόνο για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης αλλά και για λόγους οικονομικής ανάπτυξης, και τέλος
- θ. Να επισημαίνεται ότι το ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνηση, θα εφαρμόσει μια πολιτική που θα είναι αποτέλεσμα συναίνεσης, θα λαμβάνει υπόψη τις απόψεις όλων των κοινωνικών φορέων, ανεξάρτητα πολιτικής τοποθέτησης και ότι ο ρόλος των οργανώσεων και των μελών και φίλων του κινήματος, είναι να εργαστούν με τέτοιο τρόπο, ώστε το περιεχόμενο αυτής της συναίνεσης να είναι όσο το δυνατόν πιο κοντά στις θέσεις του κινήματος.

6. Τα Αίτια της Κρίσης

Η Ελληνική Οικονομία πάσχει από χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα.

Τα προβλήματα αυτά αφορούν κυρίως.

- Στην κακή διάταξη της απασχόλησης.
- Στην άνιση κατανομή του Α.Ε.Π.
- Στο συγκεντρωτικό χαρακτήρα της Διοίκησης και
- Στην έλλειψη επαρκών θεσμών που θα βοηθούσαν την περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Ο.Ο.Σ.Α. η στη χώρα μας το 27% του ενεργού πληθυσμού απασχολείται στη γεωργία, το 28% στη βιομηχανία και το 45% στις υπηρεσίες. Τα αντίστοιχα ποσοστά για το σύνολο των χωρών της Κοινότητας είναι 10.1%, 28,7% και 61,2%.

Παρατηρείται, δηλαδή, μία υπεραπασχόληση πληθυσμού στη γεωργία, ενώ φαίνεται παραμελημένος ο τριτογενής τομέας της οικονομίας (υπηρεσίες).

Ταυτόχρονα οι μισθωτοί αποτελούν το 30% περίπου του ενεργού πληθυσμού, ενώ οι αγρότες και οι αυτοαπασχολούμενοι αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία.

Η κατανομή του Α.Ε.Π.

Σύμφωνα με τα επίσης επίσημα στοιχεία του Ο.Ο.Σ. φαίνεται ότι οι αμοιβές της εργασίας στη χώρα μας αντιπροσωπεύουν το 40% του Α.Ε.Π. έναντι 50% που είναι ο αντίστοιχος μέσος όρος στις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α.

Ταυτόχρονα το πλεόνασμα της οικονομίας, που αντιπροσωπεύει τις αμοιβές της περιουσίας και της επιχειρηματικής δράσης των ιδιωτών, είναι 37% περίπου για τη χώρα μας, έναντι 26,8% των χωρών της ΕΟΚ και 23,7% του ΟΟΣΑ.

Τα στοιχεία αυτά έχουν καθοριστική σημασία για χάραξη αποτελεσματικής οικονομικής πολιτικής.

- α. Γιατί δείχνουν ότι η όποια πολιτική μείωσης της εσωτερικής ζήτησης μέσα από τη μείωση των πραγματικών μισθών είναι αναποτελεσματική, αφού επηρεάζει μικρό μόνο μέρος του εθνικού εισοδήματος.
- β. γιατί αποδεικνύουν ότι η μεγάλη μείωση των επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου ως ποσοστό στο ΑΕΠ, που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια, δεν οφείλεται στην πτώση της αμοιβής του κεφαλαίου, πράγμα που αποτελεί την κεντρική θέση της κυβέρνησης, αλλά στην απασχόλησή του, και
- γ. επομένως στόχος μιας σωστής οικονομικής πολιτικής δεν πρέπει να είναι η ανακατανομή του εισοδήματος από την εργασία στο κεφάλαιο, αλλά δημιουργία προϋποθέσεων για την καλύτερη κατανομή του και την ορθολογικότερη διάταξή τους στην παραγωγή.

15 χρόνια Αποεπένδυσης

Μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση το 1973 η ελληνική οικονομία μπήκε σε μια μακρά φάση αποεπένδυσης.

Οι επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου από 17% του Α.Ε.Π. που ήταν το 1973 έπεσαν στο 12% το 1990 υπολείποντας κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες του αντίστοιχου μέσου όρου των χωρών της Κοινότητας.

Ιδιαίτερη σημασία σ' αυτή τη φάση, έχει η σοβαρή μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων ως προς το ΑΕΠ σε αντίθεση με τις δημόσιες επενδύσεις πριν από το 19.. αυξάνονται σημαντικά και εξηγούν από μόνες τους ελλείμματα του δημόσιου τομέα.

Έτσι παρά το γεγονός ότι η συμμετοχή των κερδών στην κατανομή του Α.Ε.Π.

είναι ευνοϊκότερη στη χώρα μας, απ' ότι στις υπόλοιπες χώρες της Κοινότητας, ιδιωτικές επενδύσεις μειώνονται, καθυστερώντας τις αναγκαίες προσαρμογές για τη χωρίς προβλήματα ένταξη της Ελλάδας στην Κοινότητα.

Η έλλειψη μιας εθνικής αστικής τάξης που αναλάμβανε το κόστος των αναγκαίων προσαρμογών, έπαιξε καθοριστικό ρόλο σ' αυτή την εξέλιξη.

Ο Δημόσιος Τομέας

Σήμερα ο μεγάλος κατηγορούμενος για την κατάσταση της οικονομίας είναι ο δημόσιος τομέας.

Οι κατηγορίες αφορούν τόσο το μέγεθός του, όσο τον τρόπο λειτουργίας του και την αποτελεσματικότητά του.

α. Το μέγεθος του δημόσιου τομέα.

Ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα δεν είναι μεγαλύτερος από τους αντίστοιχους τομείς των άλλων χωρών μελών της Ε.Ο.Κ.

Οι δαπάνες του Γ.Π.Κ., που υστερούσαν σημαντικά έναντι του μέσου όρου των δημοσίων δαπανών των χωρών της Κοινότητας, αυξήθηκαν σε σοβαρή αύξηση του δημόσιου χρέους.

Παρά ταύτα μια προσεκτική μελέτη των μεγεθών των Προϋπολογισμών από το 1981 μέχρι το 1989 δείχνει ότι δεν υπήρξαν καταναλωτικά ελλείμματα.

Εάν συγκρίνει κανείς τις δαπάνες του Π.Δ.Ε. και συνυπολογίσει το κόστος εξυπηρέτησής τους, θα διαπιστώσει ότι σχεδόν ισοδυναμούν με τα ετήσια ελλείμματα των προϋπολογισμών.

Θα διαπιστώσει έτσι ότι η αιτία των ελλειμμάτων δεν είναι ο καταναλωτικός χαρακτήρας και το ύψος των δαπανών, αλλά η υπέρηση των εσόδων που οφείλεται στα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας που εντοπίστηκαν παραπάνω. Διαρθρωτικά προβλήματα τα οποία επηρεάζουν μεταξύ άλλων και την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος.

β. Το μέγεθος της απασχόλησης στο Δημόσιο Τομέα.

Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο αριθμός των εργαζομένων στο Δημόσιο Τομέα είναι μεγαλύτερος από τα ισχύοντα στις άλλες κοινοτικές χώρες.

Ταυτόχρονα, βεβαίως, υποστηρίζει ότι ο ελληνικός δημόσιος τομέας έχει εισέλθει σε περισσότερους τομείς δραστηριοτήτων από αυτούς που έχουν εισέλθει οι αντίστοιχοι δημόσιοι τομείς των χωρών της Κοινότητας, θα έπρεπε επομένως η μεγαλύτερη απασχόληση στο ελληνικό δημόσιο τομέα να θεωρηθεί σαν φυσιολογική και η μείωσή της να συνδυάζεται με απεμπλοκή του από τομέα της οικονομικής δραστηριότητας στους οποίους η ανάπτυξη του δεν θεωρείται επιθυμητή.

Ο ΟΟΣΑ παρά ταύτα, μας πληροφορεί ότι απασχολούμενοι στο δημόσιο τομέα στη χώρα μας ανήρχοντο το 1987 στο 17,6% του ενεργού πληθυσμού έναντι 17% του αντίστοιχου μη σταθμικού μέσου όρου των χωρών της Κοινότητας.

Παράλληλα ο δημόσιος τομέας της Δανίας απασχολεί το 29,4% του ενεργού πληθυσμού.

- Της Αγγλίας το 21,6%
- του Βελγίου το 20,2%
- της Γαλλίας το 23,1%, κ.ο.κ.

Επομένως το πρόβλημα στην Ελλάδα, δεν είναι ο αριθμός των απασχολουμένων στο δημόσιο.

Το πρόβλημα έγκειται αποκλειστικά στον τρόπο λειτουργίας του δημοσίου, στον συγκεντρωτικό του χαρακτήρα, στη σταδιακή αποσύνδεσή του από την υπόλοιπη κοινωνία, στην κακή οργάνωσή του και στην ανυπαρξία αποτελεσματικού ελέγχου των πράξεων της διοίκησης και την κοινωνία.

Η Ελλάδα και η Ε.Ο.Κ.

Με την ένταξη της χώρας μας στην Κοινότητα, συνέπειες των διαρθρωτικών προβλημάτων της οικονομίας έγιναν δραματικές.

Δεδομένου ότι το καθεστώς της ένταξης προέβλεπε την κατάργηση των δασμών, που αποτελούσε το παραδοσιακό μέσο προστασίας της εθνικής παραγωγής, οι διαφορές στην πραγματικότητα μεταξύ της οικονομίας της Ελλάδας και των οικονομιών των χωρών της Κοινότητας είχε δυσάρεστες επιπτώσεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και εύκολη πρόσβαση των κοινοτικών προϊόντων στην ελληνική αγορά έφεραν σε δύσκολη θέση την ελληνική παραγωγή.

Ελλείπει μέσω των δημοσιονομικής πολιτικής, για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ένταξης, χρησιμοποιήθηκε η συναλλαγματική πολιτική. Η δραχμή υποτιμήθηκε αρκετά και το δημόσιο έχασε παραδοσιακές πηγές εσόδων, τα οποία δεν μπόρεσε να αντικαταστήσει, φοβούμενο κυρίως την επιδείνωση της θέσης των ελληνικών επιχειρήσεων από άποψη παραγωγικότητας.

Ταυτόχρονα οι εξαγωγές ελληνικών προϊόντων στην Κοινότητα αντιμετώπισαν πρόσθετες δυσκολίες, λόγω κυρίως της περιοριστικής πολιτικής που ακολουθήθηκε από όλες τις χώρες της κοινότητας καθ' όλη τη διάρκεια της 10ετίας του '80.

Το δυσμενές αυτό διεθνές περιβάλλον, που επικράτησε την δεκαετία του '80, δημιούργησε συνεχείς κρίσεις στο ισοζύγιο πληρωμών, θέτοντας σοβαρά εμπόδια, για την ανάληψη από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, μιας πιο επιθετικής αναπτυξιακής πολιτικής που θα έλυνε τα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας.

Η κατάσταση αυτής φάνηκε να αλλάζει τα τελευταία χρόνια της κυβερνητικής θητείας του ΠΑΣΟΚ μετά την επιτυχία του σταθεροποιητικού προγράμματος 1985-1987.

Τα διαρθρωτικά προβλήματα όμως της οικονομίας δεν είχαν λυθεί. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και του ελλείμματος στο ισοζύγιο πληρωμών καθώς και η ανάκαμψη των επενδύσεων και του ρυθμού αύξησης του Α.Ε.Π., που παρατηρήθηκε τότε, αποτελούσαν τις προϋποθέσεις για την ανάληψη αναπτυξιακών πρωτοβουλιών από την πλευρά της πολιτείας και αποκατέστησαν το κλίμα της οικονομίας, ώστε να αναληφθούν σοβαρές επενδυτικές πρωτοβουλίες από τον ιδιωτικό τομέα.

Δυστυχώς, οι επικείμενες εκλογές, η κινδυνολογία, η μετέπειτα ανυπαρξία οικονομικής πολιτικής από τις επόμενες κυβερνήσεις και η αλλοπρόσαλλη και αντιλαϊκή πολιτική της κυβέρνησης οδήγησαν την οικονομία στα σημερινά αδιέξοδα και θα ήταν ευχής έργον, εάν η σημερινή κυβέρνηση στο τέλος της θητείας της έχει επαναφέρει την οικονομία στην προ 1989 κατάσταση.

Ανάγκη να αρχίσει ο Εθνικός Διάλογος για τα θέματα της Οικονομίας

Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας είναι η αιτία της κρίσης.

Οι ανισορροπίες που εμφανίζουν τα μακροοικονομικά μεγέθη είναι τα αποτελέσματα αυτής της κρίσης.

Η όποια πολιτική σταθεροποίησης, για να έχει μόνιμα αποτελέσματα, τόσο στον

τομέα της μείωσης των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα, όσο και στο μέτωπο του πληθωρισμού, πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα που θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν αυτά τα διαρθρωτικά προβλήματα.

Μέτρα που θα υπαγορεύονται και θα υπηρετούν συγκεκριμένους στόχους μεθοδικά ιεραρχημένους και γνωστούς στον Ελληνικό Λαό.

Σ' αυτή την προσπάθεια είναι απαραίτητη η ενεργός συμμετοχή όλων των στρωμάτων του πληθυσμού, όλων των Ελλήνων πολιτών.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση της συμμετοχής τους είναι η πολιτική, που θα εφαρμοσθεί, να είναι αποτέλεσμα διαλόγου με όλους τους φορείς της ελληνικής κοινωνίας και να διασφαλίζει τη συμμετοχή τους στην πορεία υλοποίησης της πολιτικής αυτής.

Η κυβέρνηση δεν ενδιαφέρεται για το διάλογο.

Αποφασίζει μονομερώς. Λαμβάνει μέτρα μονοδιάστατα. Δεν επιμερίζει δίκαια τις θυσίες, που με την πολιτική της ζητά από τον Ελληνικό Λαό. Αιφνιδιάζει συνεχώς με μέτρα αντιφατικά, αντικρουόμενα, χωρίς στόχους και συνεπώς καταδικασμένα να αποτύχουν.

Με δεδομένη τη στάση της κυβέρνησης, η ευθύνη για την ένταξη αυτού του διαλόγου ανήκει στο ΠΑΣΟΚ και πρέπει να αρχίσει τώρα, πριν οι συνέπειες της πολιτικής της κυβέρνησης γίνουν καταστροφικές και δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν.

Τα κεντρικά σημεία συναίνεσης στα οποία πρέπει να στοχεύει ο διάλογος είναι:

α. Η βραχυπρόθεσμη οικονομική πολιτική

Πρώτος στόχος της οικονομικής πολιτικής είναι να αποκατασταθεί σύντομα κάποια τάξη στα δημόσια οικονομικά της χώρας.

Κεντρικό πρόβλημα για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η σταθεροποίηση του δημόσιου χρέους και η ανατροπή της δυναμικής του.

Το ύψος του δημόσιου χρέους, το οποίο - σημειωτέον σχεδόν διπλασιάστηκε τα δύο τελευταία χρόνια και έφθασε το 1990 τα 10,3 τρισ. δρχ. και όχι τα 15 τρισ. που υποστηρίζει για μικροκομματικούς λόγους η κυβέρνηση δεν αποτελεί από μόνο του σοβαρό κίνδυνο για την οικονομία.

Κίνδυνο αποτελεί η δυναμική του. Δηλαδή η ταχύτητα με την οποία αυξάνεται τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα μετά το 1988.

Η σταθεροποίηση του μεγέθους αυτού, σαν ποσοστό στο Α.Ε.Π., είναι αναγκαία και εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων ο κυριότερος είναι ο τρόπος χρηματοδότησης των δαπανών εξυπηρέτησής του.

Δεδομένου ότι οι δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δεν είναι δυνατόν να προέλθουν από τα φορολογικά ή άλλα τακτικά έσοδα του Προϋπολογισμού, η εξυπηρέτηση του γίνεται με δανεισμό (εσωτερικό και εξωτερικό).

Η κυβέρνηση έχει επιλέξει - οριστικά όπως φαίνεται την εξυπηρέτηση του με την άντληση πόρων από την εσωτερική χρηματαγορά μέσω των υψηλών και αφορολόγητων επιτοκίων των εντόκων γραμματίων. Το ύψος της αύξησης του Α.Ε.Π., αυξάνει τις δαπάνες εξυπηρέτησης, τις δανειακές ανάγκες του δημοσίου, η ικανοποίηση των οποίων απαιτεί νέα αύξηση των επιτοκίων, δημιουργώντας έτσι έναν φαύλο κύκλο που οδηγεί σε αλυσιδωτές αυξήσεις των επιτοκίων και του δημόσιου χρέους, γεγονός που ζήσαμε με έντονο τρόπο τα τελευταία δυο χρόνια.

Τα υψηλά επιτόκια, σε συνδυασμό με τη φορολογική απαλλαγή των τόκων, αποτελούν ελκυστική μορφή επένδυσης για τους ιδιώτες επενδυτές.

Έτσι παρατηρείται το φαινόμενο της εκτόπισης των πόρων της οικονομίας από τις παραγωγικές επενδύσεις, που αποτελούν προϋπόθεση για τη σταδιακή απόσβεση του χρέους μέσω της αύξησης της παραγωγής.

Η εκτόπιση λοιπόν των πόρων της οικονομίας από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα δεν οφείλεται στο ύψος του χρέους και στα ελλείμματα που προκύπτουν από τις δαπάνες εξυπηρέτησής του, αλλά κυρίως στον τρόπο χρηματοδότησης αυτών των ελλειμμάτων. Επομένως η πολιτική της κυβέρνησης προκαλεί αυτή την εκτόπιση και όχι το ύψος του δημόσιου χρέους.

Η διεθνής εμπειρία άλλωστε αποδεικνύει ότι χώρες με παρόμοιο ή και υψηλότερο δημόσιο χρέος από την Ελλάδα δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα και επιτυγχάνουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης με χαμηλό ρυθμό πληθωρισμού π.χ. το Βέλγιο με χρέος που ισοδυναμεί με το 128,5% του Α.Ε.Π., Ιρλανδία με χρέος που ισοδυναμεί με το 105% του Α.Ε.Π. και η Ιταλία με 100% του Α.Ε.Π.

Πέρα όμως από την αναποτελεσματικότητά της, η πολιτική αυτή δημιουργεί και σοβαρότατα κοινωνικά προβλήματα.

Η κυβέρνηση, γνωρίζοντας ότι με τον τρόπο αυτό το δημόσιο χρέος θα αυξάνεται συνεχώς αντί να μειώνεται, επιχειρεί να εμφανίσει στους προϋπολογισμούς της πρωτογενή πλεονάσματα.

Η διαφορά μεταξύ των επιτοκίων των εντόκων γραμματίων και της ονομαστικής αύξησης του Α.Ε.Π. επιχειρείται να καλυφθεί με δυο τρόπους.

- α. Με τη μείωση των πραγματικών μισθών και συντάξεων, καθώς και τη μείωση των κοινωνικών δαπανών του προϋπολογισμού, που συνιστά στην ουσία ανακατανομή πόρων από αυτούς που ζουν από τρέχοντα εισοδήματα προς τους κατόχους εντόκων γραμματίων του δημοσίου.
- β. Με τη μεταφορά κοινωνικής περιουσίας από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα (ιδιωτικοποιήσεις).

Χρησιμοποιείται δηλαδή το δημόσιο χρέος σαν μηχανισμός αναδιανομής εισοδημάτων και πλούτου από τις φτωχότερες προς τις πιο εύπορες τάξεις, χωρίς ταυτόχρονα το προϊόν αυτής της διαδικασίας να χρησιμοποιείται για παραγωγικές επενδύσεις. Το αντίθετο μάλιστα. Αυτός ο τρόπος εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους, εκτοπίζει πόρους από τον ιδιωτικό και τους προσανατολίζει στον δημόσιο τομέα. Έτσι το δημόσιο χρέος γίνεται διαρθρωτικό πρόβλημα για την οικονομία.

Παράλληλα η μείωση των δαπανών για την παιδεία, την υγεία και τις δημόσιες επενδύσεις, διαβρώνουν το κοινωνικό κεφάλαιο της οικονομίας, γεγονός που μακροπρόθεσμα έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην παραγωγικότητα.

Ύστερα από τα παραπάνω, είναι προφανές ότι το πρόβλημα του δημόσιου χρέους πρέπει να αντιμετωπιστεί διαφορετικά.

Η εξυπηρέτησή του πρέπει να γίνει με όρους που να σκοπεύουν ταυτόχρονα σε τρεις στόχους.

- α. Τη μείωση των δαπανών εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους και των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα.
- β. τη μείωση της εσωτερικής ζήτησης και
- γ. την απελευθέρωση φθηνού χρήματος για την αύξηση των επενδύσεων και τη διεύρυνση και τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού ιστού της χώρας.

Ορισμένα από τα μέτρα που χρησιμοποιήθηκαν με επιτυχία από πολλές χώρες της Δύσης σε ανάλογες περιπτώσεις (π.χ. Βέλγιο) είναι τα εξής:

Πρώτο μέτρο για την επιτυχία αυτών των στόχων είναι η αύξηση των φορολογικών εσόδων από την πάταξη της φοροδιαφυγής και την προβολή σε φορολογία όλων των εισοδημάτων, που σήμερα για διάφορους λόγους δεν φορολογούνται.

Οι διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας και κυρίως η κακή και αναποτελεσματική κατανομή της απασχόλησης όπως αναφέρεται παραπάνω, επηρεάζουν αρνητικά την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος.

Η αναποτελεσματικότητα αυτή ενισχύεται εκτός των άλλων και από την ύπαρξη ζωνών οικονομικής δραστηριότητας, οι οποίες εξαιρούνται από τον φορολογικό έλεγχο.

Έτσι είναι απαραίτητο να καταργηθεί το φορολογικό απόρρητο γενικότερα, καθώς και το απόρρητο των ιδιωτικών καταθέσεων, έναντι των ελεγκτικών οργάνων.

Ένα δεύτερο μέτρο είναι η διερεύνηση του ενδεχομένου επιμήκυνσης του χρόνου εξόφλησης των ληξιπρόθεσμων εντόκων γραμματίων του δημοσίου που κατέχουν ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα.

Το μέτρο αυτό πρέπει να συνοδεύεται με μείωση ή κατάργηση των υποχρεωτικών δεσμεύσεων των τραπεζών και το επιτόκιο, με το οποίο θα επιβαρυνθούν τα κεφαλαιοποιημένα πλέον χρέη του δημοσίου, πρέπει να είναι συνάρτηση του προβλεπόμενου ρυθμού ανόδου του πληθωρισμού στο τέλος της νέας περιόδου εξόφλησης.

Τα μέτρα αυτά που αναφέρονται ενδεικτικά και δεν εξαντλούν τις δυνατότητες λήψης και πρόσθετων ή άλλων μέτρων προς αυτή την κατεύθυνση έχουν το πλεονέκτημα σε αντίθεση με την εφαρμοζόμενη σήμερα πολιτική εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους να,

- α. μειώνουν το κόστος εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους.
- β. αποσυνδέουν τα επιτόκια από τον πληθωρισμό
- γ. επιμερίζουν δικαιοτέρα τις δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους.
- δ. αποδεσμεύουν γρηγορότερα και με μικρότερο κόστος, πόρους της οικονομίας από την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους στις επενδύσεις και
- ε. μειώνουν την εσωτερική ζήτηση, αφού επηρεάζουν όλα τα εισοδήματα και όχι μόνο των μισθωτών και συνταξιούχων.

Είναι επομένως μέτρα πολιτικής που μπορούν να αποτελέσουν ένα πλαίσιο διαλόγου για την επίλυση του προβλήματος της σταθεροποίησης του δημόσιου χρέους.

Εξάλλου η επιτυχία αυτού του στόχου θα προσδώσει μεγαλύτερη δυνατότητα ευελιξίας στην πιστωτική και νομισματική πολιτική με συνέπεια να συμβάλουν κι αυτές πιο αποφασιστικά στη διαδικασία ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού που έχει ανάγκη η χώρα.

β. Η μεσοπρόθεσμη οικονομική πολιτική

Η σταθεροποίηση όμως του Δημόσιου Χρέους δεν αρκεί.

Στην προηγούμενη παράγραφο επικεντρώθηκε το ενδιαφέρον σ' αυτό το πρόβλημα, γιατί η λύση του αποτελεί προϋπόθεση για την εξασφάλιση πόρων που θα χρησιμοποιηθούν για την ανόρθωση και τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας.

Η χάραξη της εισοδηματικής πολιτικής και της πολιτικής αναδιανομής του εισο-

δήματος μέσω του προϋπολογισμού αποτελούν στοιχεία μιας πολιτικής, που θα στηρίζεται στη συναίνεση και τον διάλογο. Το εύρος όμως και η μορφή αυτής της πολιτικής θα εξαρτάται από τη φύση των προβλημάτων της οικονομίας και από την αποτελεσματικότητα του διαλόγου.

1. Πολιτική Εκσυγχρονισμού του Δημόσιου Τομέα της Οικονομίας

Σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες της Δύσης ο δημόσιος τομέας διαχειρίζεται, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, το μεγαλύτερο μέρος των πόρων της οικονομίας.

Η αποτελεσματικότητα του τομέα αυτό παίζει παντού καθοριστικό ρόλο στην προσπάθεια για οικονομική ανάπτυξη.

Σε καμιά χώρα δεν υπάρχει αποδοτικός ιδιωτικός τομέας και μη αποδοτικός δημόσιος ή το αντίστροφο.

Η παραγωγικότητα του ενός τομέα της οικονομίας εξαρτάται άμεσα από την παραγωγικότητα του άλλου. Θα μπορούσε μάλιστα χωρίς υπερβολή να πει κανείς ότι η παραγωγικότητα του ιδιωτικού τομέα εξαρτάται από την παραγωγικότητα του δημόσιου και όχι το αντίστροφο.

Η υποδομή, η παιδεία, η υγεία-πρόνοια, η άμυνα και γενικότερα η στρατηγική που ο δημόσιος τομέας χαράζει κατά κύριο λόγο, αποτελούν αποφασιστικούς παράγοντες για την ανάπτυξη και το επίπεδο παραγωγικότητας της οικονομίας στις διάφορες χρονικές περιόδους.

Ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα δεν είναι σπάταλος, γιατί δαπανά πολλά. Οι δαπάνες του Γ.Π.Κ. δεν υπερβαίνουν τις αντίστοιχες κρατικές δαπάνες των άλλων αναπτυγμένων κρατών. Είναι σπάταλος, γιατί δεν δαπανά σωστά.

Η οικονομική διάσταση των δαπανών του δημόσιου τομέα δεν αποτέλεσε ποτέ -όπως θα όφειλε- το βασικό κριτήριο για τη διάθεσή τους. Αντίθετα, διάφορα άλλα κριτήρια, όπως οι προσωπικές σχέσεις των ιδιωτών με τη διοίκηση, η κομματική τοποθέτηση των αποδεκτών αυτών των δαπανών, καθώς και οι πιέσεις που ασκήθηκαν κατά καιρούς στις κυβερνήσεις από διάφορες κοινωνικές ομάδες, αποτελούσαν τους καθοριστικούς παράγοντες για τον προσανατολισμό των δαπανών του προϋπολογισμού.

Η λύση όμως του προβλήματος αυτού δεν περνά από τη μείωση της σημασίας του δημόσιου τομέα στην οικονομία, αλλά από τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του.

Η ιδιωτικοποίηση που επαγγέλλεται η Ν.Δ. δεν αποτελεί λύση. Λύση αποτελεί ο εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα, που είναι προϋπόθεση για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και του ιδιωτικού τομέα.

Κλειδί για τον εκσυγχρονισμό αποτελεί η αποκρατικοποίηση με την έννοια της απαλλαγής των επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα και της κοινωνίας από τον ασφυκτικό έλεγχο της κεντρικής εξουσίας.

Η αποκρατικοποίηση προϋποθέτει και συνεπάγεται τη δημιουργία θεσμών, που λείπουν από την ελληνική κοινωνία και που είναι σε θέση να συμβάλλουν στην ορθολογικότερη κατανομή των πόρων κατά κλάδους δραστηριότητας και χωροταξικά. Είναι επίσης σε θέση να εξασφαλίσουν την αρμονικότερη συνεργασία μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα της οικονομίας. Να αναδείξουν ταχύτερες τις ανάγκες και τις δυνατότητες της ελληνικής κοινωνίας και να δημιουργήσουν προϋποθέσεις ενός μόνιμου και υγιούς διαλόγου μεταξύ όλων των φορέων της κοινωνίας.

Πρώτος θεσμός είναι η αποκέντρωση μέσω της δημιουργίας του δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ο Νομάρχης και το νομαρχιακό Συμβούλιο πρέπει να εκλέγεται με καθολική ψηφοφορία. Πρέπει επίσης να μεταβιβαστούν στο επίπεδο αυτό όλες οι αρμοδιότητες και οι εξουσίες, που αφορούν τις δραστηριότητες σε επίπεδο νομού.

Έτσι μόνο ο πλουραλισμός των ιδεών και των απόψεων θα αποκτήσει περιεχόμενο, οι ζωντανές κοινωνικές δυνάμεις του τόπου θα αισθανθούν ότι έχουν αποφασιστικό λόγο για τα προβλήματα που τους αφορούν και θα τεθεί σε κίνηση ολόκληρη η κοινωνία, που σήμερα αδρανοποιείται κάτω από την καταπίεση ενός συγκεντρωτικού και αυταρχικού κράτους.

Τα οικονομικά οφέλη που θα προκύψουν από αυτό το θεσμό είναι μεγάλα.

Η κοινωνία και οι φορείς θα αποκτήσουν μεγαλύτερη ταχύτητα στη λήψη των αποφάσεων. Η κοινωνία έχει μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα στις ανάγκες των καιρών και οι πολίτες μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το μέλλον τους.

Δεύτερος θεσμός είναι η αποκρατικοποίηση των ασφαλιστικών οργανισμών. Οι διοικήσεις αυτών των οργανισμών πρέπει να εκλέγονται από τους ασφαλισμένους τους με καθολική ψηφοφορία.

Είναι σήμερα γνωστό σε όλους που έχει οδηγήσει η υπαγωγή των ασφαλιστικών οργανισμών στον άμεσο έλεγχο της κρατικής εξουσίας.

Στην ανέξοδη κοινωνική πολιτική από τις κυβερνήσεις εις βάρος της υγείας των ασφαλιστικών ταμείων, την παρεμπόδιση των ταμείων για ορθολογική διαχείριση των πόρων τους, την υπαγωγή ανασφάλιστων πολιτών στην ασφαλιστική προστασία ορισμένων ταμείων χωρίς η πολιτεία να καταβάλει το ανάλογο κόστος κλπ.

Η ύπαρξη αιρετών διοικήσεων, οι οποίες θα αντλούσαν την νομιμότητά τους από τους ασφαλισμένους των οργανισμών αυτών είναι βέβαιο ότι δεν θα είχε επιτρέψει τη δημιουργία αυτών των δυσάρεστων καταστάσεων.

Η πολιτική αυτή δεν σημαίνει ότι η πολιτεία δεν πρέπει να αναλάβει την κάλυψη ενός μέρους από τις δαπάνες ασφάλισης. Το αντίθετο μάλιστα.

Αυτό όμως πρέπει να γίνει θεσμικά και να μην επηρεάζει τη γενικότερη πολιτική των ασφαλιστικών οργανισμών.

Τρίτος θεσμός είναι η αποκρατικοποίηση των δημοσίων επιχειρήσεων με καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

Η πολιτεία πρέπει να περιορίζεται στη χάραξη της μακροπρόθεσμης στρατηγικής αυτών των επιχειρήσεων.

Η τιμολογιακή τους πολιτική, η στελέχωσή τους και γενικότερη οργανωτική και επιχειρησιακή τους δομή πρέπει να αποτελεί μέριμνα της διοίκησης των επιχειρήσεων αυτών και των εργαζομένων σ' αυτές.

Η κοινωνική πολιτική, που η πολιτεία επιθυμεί ενδεχομένως να ασκεί μέσω αυτών των επιχειρήσεων να αποτιμάται εκ των προτέρων και το κόστος της καταβάλλεται έγκαιρα από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Οι θεσμοί αυτοί, που έχουν σαν στόχο να αποδεσμεύσουν την οικονομία και την κοινωνία από το ασφυκτικό έλεγχο του κράτους, θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για εξυγίανση του δημόσιου τομέα της οικονομίας.

Η σύγκλιση όμως της ελληνικής οικονομίας με τις οικονομίες της ΕΟΚ προϋποθέτει τη σύγκλιση της ελληνικής κοινωνίας σε ορισμένους τομείς ευθύνης του δημοσίου, η βελτίωση και η αναβάθμιση των οποίων αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση, για την σε μόνιμη μακροχρόνια βάση ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Οι τομείς αυτοί είναι:

α. Η παιδεία

Η παιδεία εκτός από την κοινωνική της διάσταση έχει μεγάλη σημασία και για την παραγωγικότητα της οικονομίας.

Όσο πιο ανεβασμένο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες της οικονομίας, είναι το επίπεδο της παιδείας μιας χώρας, τόσο πιο υψηλή είναι και η παραγωγικότητα της οικονομίας της.

Είναι επομένως ανάγκη να αυξηθούν οι δαπάνες του προϋπολογισμού για την παιδεία.

Τα σχετικά συγκριτικά στοιχεία που αφορούν τις δαπάνες για την παιδεία στις χώρες της κοινότητας, σαν ποσοστό στο Α.Ε.Π. τους, είναι απογοητευτικά για τη χώρα μας. Και αυτό παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έγινε μεγάλη προσπάθεια να αυξηθούν και από 2,2% του Α.Ε.Π. που ήσαν το 1980 ανήλθαν στο 3,3% το 1986 και περίπου στο 4% το 1989. Όλες οι άλλες χώρες της κοινότητας δαπανούν για την παιδεία τους το γύρω στο 7 με 8% του Α.Ε.Π.

Χρειάζεται επομένως να γίνει σοβαρή προσπάθεια για την αύξηση μέχρι διπλασιασμού των δαπανών για την παιδεία.

Η πολιτική της κυβέρνησης που μειώνει, αντί να αυξάνει τις δαπάνες αυτές, αντιστρέφοντας την ανοδική τους τάση των τελευταίων χρόνων, είναι επικίνδυνη και αποτελεί μια επιπλέον απόδειξη για το που οδηγεί την οικονομία και την κοινωνία αυτή η πολιτική.

β. Το Κράτος-Πρόνοιας

Οι δαπάνες για την υγεία στη χώρα μας αντιπροσωπεύουν περίπου το 4% του Α.Ε.Π. έναντι 8 με 10% που είναι το αντίστοιχο ποσοστό στις χώρες της κοινότητας.

Η κοινωνική διάσταση των δαπανών αυτών είναι προφανής. Η συντήρηση του ανθρώπινου δυναμικού της οικονομίας, που αυτές συνεπάγονται, τους προσδίδει και τον χαρακτήρα παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν σημαντικά στη βελτίωση της παραγωγικότητας της οικονομίας μακροπρόθεσμα.

Η αύξησή του, επομένως, και η σύγκλιση και σ' αυτόν τον τομέα με τα ισχύοντα στην κοινότητα, πρέπει να αποτελεί βασικό στόχο της οικονομικής πολιτικής.

γ. Η βελτίωση της υποδομής

Η κατάσταση της υποδομής μιας χώρας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τις δυνατότητες ανάπτυξης της οικονομίας της.

Η Ελλάδα έχει μείνει πολύ πίσω σε όλους τους τομείς.

Η ανάγκη για βελτίωση των τομέων των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας είναι μεγάλη.

Η γρήγορη εκτέλεση των απαραίτητων έργων υποδομής στους τομείς αυτούς θα παίξει καθοριστικό ρόλο στην παραπέρα πορεία της οικονομίας μας.

Οι πόροι που απαιτείται να δαπανηθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα είναι μεγάλοι και η εθνική αποταμίευση δεν επαρκεί για να τους καλύψει.

Έτσι κύριος χρηματοδότης αυτής της προσπάθειας πρέπει να είναι η ΕΟΚ.

Οι Σχέσεις μας με την Κοινότητα

Όπως επισημαίνεται σε προηγούμενη παράγραφο, η σημαντική απόκλιση, σε όρους παραγωγικότητας, της ελληνικής οικονομίας από τις οικονομίες των άλλων κρατών της κοινότητας δημιούργησε και δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην ελληνική οικονομία.

Η κατάργηση των δασμών και η πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση βρίσκει την ελληνική οικονομία σε δύσκολη θέση.

Είναι απαραίτητη επομένως η επεξεργασία από την Ελλάδα και η αναγνώριση και υποστήριξη από την Κοινότητα μιας πολιτικής σύγκλισης των δομών των λιγότερο αναπτυγμένων οικονομιών, όπως η ελληνική, με τις οικονομίες των άλλων χωρών.

Το ΠΑΣΟΚ καθ' όλη τη διάρκεια της κυβερνητικής του θητείας αγωνίστηκε στα πλαίσια της κοινότητας για τη χάραξη μιας τέτοιας πολιτικής.

Αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας ήταν τα ΜΟΠ, τα ΣΠΑ και άλλα μικρότερης σημασίας προγράμματα.

Η σημασία τους για την ανάπτυξη της χώρας έχει γίνει σήμερα προφανής, αλλά οι πόροι που διατίθενται δεν είναι αρκετοί, με αποτέλεσμα να μπορεί να υποστηρίξει κανείς ότι οι αρνητικές επιπτώσεις της ένταξης είναι σήμερα, από οικονομικής πλευράς μεγαλύτερες από τις θετικές.

Βέβαια, η ανεπάρκεια των πολιτικών σύγκλισης της κοινότητας επιδεινώθηκε και από το γεγονός της αδυναμίας της Ελλάδας να παρουσιάσει αξιόπιστα προγράμματα για την έγκαιρη απορρόφηση των πόρων που διατίθεντο από την κοινότητα για το σκοπό αυτό.

Ο συγκεντρωτικός χαρακτήρας και δυσκινησία που χαρακτηρίζει το δημόσιο τομέα έπαιξε και σ' αυτό το σημείο αρνητικό ρόλο.

Η αποκέντρωση θα βελτιώσει σημαντικά την απορροφητικότητα κοινοτικών πόρων και θα τους καταναίμει πιο αποτελεσματικά.

Οι σχέσεις επομένως της Ελλάδας με την κοινότητα πρέπει να αποτελεί κεντρικό στοιχείο του διαλόγου με την κοινωνία με στόχο να ευαισθητοποιήσει όλους τους φορείς στην ανάγκη να εκμεταλλευτούμε πιο αποτελεσματικά τους κοινοτικούς πόρους και να χαράξουμε μια στρατηγική, που, σε συνεργασία με τις άλλες χώρες του ευρωπαϊκού νότου, θα αναπροσδιορίσει την οικονομική πολιτική της κοινότητας, και θα την προσανατολίσει στη λήψη πιο αποτελεσματικών μέτρων με στόχο τη σύγκλιση όλων των οικονομικών αποτελεσματικών μέτρων με στόχο τη σύγκλιση όλων των οικονομιών της ΕΟΚ πράγμα που αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχή ολοκλήρωση της οικονομικής και πολιτικής ενοποίησης της Ευρώπης.

Η αναδιανομή των πόρων του Κοινοτικού προϋπολογισμού από εισοδηματικές ενισχύσεις, που ευνοεί τις χώρες του βορρά προς ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση έργων υποδομής και την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων των λιγότερο αναπτυγμένων οικονομιών του νότου, πρέπει να αποτελεί πρώτη προτεραιότητα στην πολιτική της Ελλάδος απέναντι στην Κοινότητα.

Κράτος, Κοινωνική Πρόνοια και Ανάπτυξη

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΜΠΗΤΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

I. Εισαγωγή

Καθ' όλη την μεταπολεμική περίοδο, οι οπαδοί του κράτους της «κοινωνικής ευημερίας» καθώς και οι λογής-λογής συνοδοιπόροι τους επενόησαν, κυκλοφόρησαν και τελικά κατάφεραν, ευρύτατα στρώματα πολιτών σε όλες τις ώρες να θεωρούν σαν αλήθεια πολλούς μύθους. Οπωσδήποτε, θα είχε ενδιαφέρον να γίνει ένας κατάλογος με όλους τους μύθους και τα κλισέ που μας έχει προικοδοτήσει η «προοδευτική» φιλολογία σε όλα τα πεδία της ζωής. Αλλά στο δοκίμιο αυτό επέλεξα ν' ασχοληθώ μόνο με τους μύθους που έχουν επικρατήσει γύρω από τρεις κεντρικούς άξονες: την σχέση κράτους-κοινωνικής πρόνοιας, την σχέση και, τέλος, την σχέση κοινωνικής πρόνοιας-οικονομικής ανάπτυξης.

II. Κράτος και κοινωνική πρόνοια

Ας στραφούμε πρώτα στη σχέση κράτους-κοινωνικής πρόνοιας. Εδώ, συνήθως, οι μύθοι παίρνουν τη μορφή δικαιωμάτων-απαιτήσεων που δόθηκαν θεμελιώνουν διάφορες ομάδες πολιτών για χαριστικές παροχές υπηρεσιών από το κράτος και είναι πάρα πολλοί για να ασχοληθούν με κάποια λεπτομέρεια, γι' αυτό θα περιορισθώ στα ακόλουθα χαρακτηριστικά παραδείγματα.

1. Δικαίωμα στην απασχόληση

Μια από τις πιο διαδεδομένες αντιλήψεις μεταξύ των οπαδών του κοινωνικού κράτους είναι ότι αυτοί έχουν δικαίωμα και το κράτος υποχρέωση να τους παρέχει απασχόληση. Με άλλα λόγια, για τους πολίτες αυτούς, κράτος πρόνοιας με ταυτόχρονη ύπαρξη ανεργίας είναι αδιανόητο. Αλλά αν έτσι έχουν τα πράγματα, η αβεβαιότητα απασχόλησης που επικρατεί στον ιδιωτικό τομέα θα παρακινεί κάθε πολίτη να απαιτεί την απασχόλησή του από το κράτος, οπότε τούτο θα μετατραπεί φυσιολογικά σε ένα απέραντο αναπαιτήριο με φτώχεια, μιζέρια και έλλειψη κοινωνικής πρόνοιας για όλους.

Επιπλέον δε όλων αυτών των ανεπιθύμητων παρενεργειών θα υπάρχει και ένα προωθημένο καθεστώς έλλειψης προσωπικής ελευθερίας, αφού γνωρίζουμε τι συμβαίνει σε καταστάσεις όπου το κράτος αποτελεί τον μόνο ή τον κύριο εργοδότη. Προφανώς, σ' ένα τέτοιο περιβάλλον, καθένας που θα διαφωνεί με την ακολουθούμενη πολιτική στα διάφορα πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και άλλα θέματα, ή θα φοβάται να εκφράσει τις απόψεις του ή θα πρέπει να τις διατυπώνει με εξαιρετική διακριτικότητα, όπως κάνει ο τύπος στα δικτατορικά καθεστώτα, γιατί αλλιώς θα κινδυνεύει να βρεθεί χωρίς εργασία και, συνεπώς, χωρίς οικονομικούς πόρους για την επιβίωση τη δική του και της οικογένειάς του.

Γι' αυτούς τους λόγους το «δικαίωμα στην απασχόληση» σαν υποχρέωση του κοινωνικού κράτους έχει εγκαταλειφθεί από τους «προοδευτικούς» στη φύση εδώ και πολλά χρόνια ενώ πρόσφατα ο μεγάλος αυτός μύθος άρχισε να συνειδητοποιείται και στις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού.

2. Δικαίωμα στην μόρφωση

Το δικαίωμα στη μόρφωση, και μάλιστα στην τριτοβάθμια, η οποία είναι κατά τεκμήριο επαγγελματική, είναι ένα άλλο παράδειγμα αβάσιμης αντίληψης των οπαδών του κράτους πρόνοιας. Προς απόδειξη τούτου ας πάρουμε ένα νέο ο οποίος, ανεξάρτητα από τα οικονομικά μέσα που διαθέτει η οικογένειά του γίνεται γιατρός με κάλυψη των σχετικών δαπανών από το κράτος. Τότε είναι λογικό και δικαιολογημένο οι πολίτες να απαιτούν ο γιατρός αυτός είτε να επιστρέφει έντονα στο κράτος τους πόρους με τους οποίους χρηματοδοτήθηκε η εκπαίδευσή του είτε να εργάζεται με μειωμένο τιμολόγιο σε σχέση με τους συναδέλφους του οι οποίοι αυτοχρηματοδότησαν τις σπουδές τους. Όμως κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει και οι γιατροί και οι άλλοι επιστήμονες που σπουδάζουν δωρεάν πλουτίζουν αδικαιολόγητα σε βάρος των λοιπών φορολογούμενων πολιτών. Επειδή λοιπόν στο κράτος δικαίου υπάρχει το αδίκημα του αδικαιολόγητου πλουτισμού, γι' αυτό γενικό δικαίωμα σε δωρεάν τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν θεμελιώνεται με κανέναν τρόπο.

Μάλιστα, τέτοιο δικαίωμα δεν θεμελιώνεται ούτε για όσους έχουν μεν το ταλέντο για σπουδές πανεπιστημιακού επιπέδου, αλλά δεν έχουν τα μέσα. Και τούτο γιατί η τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση είναι μια επένδυση και τον κίνδυνο της επιτυχίας ή της αποτυχίας της πρέπει να τον φέρει ο ίδιος ο φοιτητής - επενδυτής και όχι ο φορολογούμενος. Είναι επομένως δικαιολογημένο όσοι πιστεύουν ότι έχουν την ικανότητα και τη θέληση για τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά τους λείπουν οι αναγκαίοι πόροι να μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις σπουδές τους μερικά ή ολικά με δάνεια χορηγούμενα από τράπεζες ή άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, των οποίων η αποπληρωμή ν' αρχίζει μερικά χρόνια μετά τη λήψη του σχετικού πτυχίου. Τέλος, ας πάρουμε το

3. Δικαίωμα στην υγεία

Οι υπηρεσίες υγειονομικής περιθάλψεως, κατάφεραν να μας πείσουν, είναι ένα δημόσιο αγαθό, το οποίο παρέχεται δωρεάν σε όλους τους πολίτες και μάλιστα κατά τρόπο τέτοιο ώστε κανένας να μην μπορεί να χρησιμοποιήσει τις αποταμιεύσεις του για να αγοράζει στη χώρα του καλύτερες υγειονομικές υπηρεσίες απ' αυτές που παρέχει το κράτος. Αναγνωρίζουμε ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δημοσίου αγαθού και οι υγειονομικές υπηρεσίες δεν εμπίπτουν με κανένα τρόπο στην κατηγορία αυτή. Άμεση απόδειξη του ισχυρισμού αυτού αποτελεί το γεγονός ότι αυτή που έχουν προνοήσει για την περίπτωση μιας σοβαρής ασθένειας έχουν τα μέσα να καταφεύγουν σε ιδιωτικές κλινικές της Αγγλίας και άλλων ιατρικά προηγμένων χωρών.

Στην ανάλυση αυτή συνήθως αντιτείνεται το επιχείρημα ότι μεταξύ μας υπάρχουν και άτομα που δεν έχουν τα αναγκαία οικονομικά μέσα για να προνοήσουν για την περίπτωση μιας απρόβλεπτης σοβαρής ασθένειας ή, τέλος πάντων υπάρχουν και συμπολίτες μας οι οποίοι δεν έχουν μάθει να διαχειρίζονται σωστά τα οικονομικά τους. Θα πρέπει να ξεκαθαριστεί με τη μεγαλύτερη δυνατή έμφαση ότι κανείς δεν ισχυρίζεται ότι το κράτος δεν έχει την υποχρέωση να παρέχει ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους αποδεδειγμένα αναξιοπαθούντες. Αυτό που προτείνεται είναι ότι το κράτος δεν χρειάζεται να παράγει τέτοιες υπηρεσίες γιατί το κράτος έχει αποδειχθεί κακός και σπάταλος παραγωγός.

Γενικά μπορεί να θεμελιωθεί η πρόταση ότι η κοινωνική ευημερία θα αυξανόταν σημαντικά αν το κράτος απομακρυνόταν από την παραγωγή εκπαιδευτικών, υγειονομικών, ασφαλιστικών κλπ. υπηρεσιών, και περιοριζόταν στην παροχή τους, προς όποιες ομάδες του πληθυσμού θεμελιώνουν εύλογη ανάγκη με αντικειμενικά κριτήρια, μέσα

από ένα σύστημα κουπονίων. Με τα κουπόνια οι δικαιούχοι θα μπορούσαν να αγοράσουν από τους ιδιώτες παραγωγούς τις υπηρεσίες που επιθυμούν και, στη συνέχεια, οι τελευταίοι θα εξαργύρωναν τα κουπόνια στα δημόσια ταμεία.

Επειδή κάτω από τα ανεδαφικά κηρύγματα των «προοδευτικών» το κράτος επεξετάθη στην παραγωγή δήθεν δημόσιων αγαθών κοινωνικής πρόνοιας, η παραγωγή των κύριων δημόσιων αγαθών έχει μειωθεί σε σημαντική βαθμό τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά. Ισχύει και εδώ κάτι ανάλογο με το περίφημο μόνο του Gresham, σύμφωνα με τον οποίο, τα ψευδή δημόσια αγαθά εκτοπίζουν τα «πραγματικά δημόσια αγαθά». Δυο-τρία παραδείγματα αρκούν πιστεύω για να πείσουν κάθε καλόπιστο συμπολίτη.

Σαν πρώτο και χαρακτηριστικό παράδειγμα ας πάρουμε την υποχρέωση του κράτους να εφαρμόσει τους νόμους ίσα και δίκαια προς όλους τους πολίτες. Όλοι γνωρίζετε από πρώτο χέρι ότι το Ελληνικό κράτος υπολείπεται σοβαρά στον τομέα αυτό. Από την φοροδιαφυγή, την παράνομη δόμηση και την μόλυνση του περιβάλλοντος μέχρι το παράνομο παρκάρισμα στα πεζοδρόμια και την συστηματική αποφυγή απ' όσους συλλαμβάνονται να πληρώσουν τα σχετικά πρόστιμα, το κράτος μας φανερώνει την ανικανότητα του να παράγει ικανοποιητικά τις στοιχειωδέστερες υπηρεσίες εφαρμογής των νόμων που έχει αναλάβει να παρέχει στους πολίτες.

Ένα δεύτερο παράδειγμα που μας έρχεται αυτή τη στιγμή στο μυαλό είναι η υποχρέωση του κράτους να προστατεύει την προσωπική ακεραιότητα και την περιουσία των πολιτών. Όπως γνωρίζεται, τα τελευταία χρόνια, το σύστημα δημόσιας ασφάλειας μετατράπηκε σε ανυπόληπτο σύστημα προστασίας του πολίτη, αφού οι κάθε είδους και προελεύσεως κακοποιοί μπορούν εύκολα πλέον να κλέπτουν, να καταστρέφουν περιουσίες, και να εκφοβίζουν με φυσική βία ανυπεράσπιστους ηλικιωμένους. Δυστυχώς, το αίσθημα της σιγουριάς του νόμου και της τάξεως, το οποίο είναι το πρώτο και κυριότερο από τα δημόσια αγαθά του κοινωνικού μας συμβολαίου με το κράτος, παράγεται με ανεπάρκεια.

Τέλος, ας πάρουμε την υποχρέωση του κράτους να προστατεύει τους αποδεδειγμένα αδύνατους και αναξιοπαθούντες. Μια επίσκεψη στα άσυλα των ασθενών με ανίατες ασθένειες, στα ορφανοτροφεία, στις φυλακές και τα άλλα ιδρύματα κοινωνικής περίθαλψης θα αρκούσε για να πείσει και τους πλέον δύσπιστους ότι το κράτος δεν παράγει σε αξιοπρεπή ποσότητα και ποιότητα ούτε τις κατ' εξοχήν υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας που του έχουν αναθέσει οι πολίτες.

Ένας από τους λόγους για τους οποίους το κράτος απέτυχε ακόμη και σ' αυτούς τους τομείς είναι γιατί, όπως είπα προηγουμένως, αποτελεί ένα εγγενώς κακό και σπάταλο παραγωγικό μηχανισμό. Ένας άλλος είναι ότι τα οικονομικά μέσα για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής είναι περιορισμένα και ο ρυθμός αυξήσεώς τους εξαρτάται άμεσα από την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Έτσι, το κράτος θα μπορούσε να συνεισφέρει στην αύξηση της κοινωνικής πρόνοιας αν μπορούσε να επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη. Αυτό είναι ακριβώς το σημείο όπου οι μύθοι γύρω από την σχέση κράτους κοινωνικής πρόνοιας συνδέονται με τους πολλούς μύθους που σχετίζονται με τη δεύτερη σχέση, δηλαδή κράτους και οικονομικής ανάπτυξης.

III. Κράτος και οικονομική ανάπτυξη

Μετά τον πόλεμο, και κάτω από την επιρροή που ασκούσαν οι απόψεις της Σχολής του Keynes και οι σχετικές επιτυχίες των οπαδών του «κεντρικού προγραμματισμού» - αυστηρού, ενδεικτικού ή ενδιάμεσου - επικράτησε η πεποίθηση ότι το κράτος μπορούσε να επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας με μέσα που ξεπερνούσαν τις παραδεδειγμένες παραδοχές πριν τον πόλεμο. Πιο συγκεκριμένα,

το κράτος θεωρήθηκε ότι μπορούσε να συμβάλλει στην επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης με:

α) κατάλληλη διαφοροποίηση των κλασικών μέσω της δημοσιονομικής και της νομισματικής πολιτικής, και

β) με επέκταση των αρμοδιοτήτων του στην παραγωγή και διάθεση ποικίλων αγαθών και υπηρεσιών πέραν της παραδοσιακής περιοχής των έργων υποδομής.

IV. Κοινωνική πρόνοια και ανάπτυξη

V. Επίλογος

Το κράτος έχει να παίξει σημαντικότερο ρόλο στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας σε όσους από τους συμπολίτες μας τις έχουν ανάγκη με αντικειμενικά κριτήρια. Εκεί που υπάρχει διαφωνία με τους «προοδευτικούς» είναι οι τρόποι με τους οποίους μπορούμε να επιτύχουμε αυτόν τον κοινά αποδεκτό στόχο. Εκείνοι υποστηρίζουν ότι το επιθυμητό αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί με αέναη μεγέθυνση του κράτους επιβραδύνει εγγενώς τους ρυθμούς της οικονομικής αναπτύξεως. Εμείς, και οι εξελίξεις στις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού, έχουμε αποδείξει ότι τα επιχειρήματά τους αποτελούν περισσότερο μύθο παρά πραγματικότητα και ότι ο μόνος δρόμος για περισσότερη ανάπτυξη με διαδικασίες βασισμένες.

Πρώτο: Στην αποκρατικοποίηση, με στόχο να μειωθούν οι κρατικές δαπάνες και να συρρικνωθούν τα ελλείμματα που δημιουργεί ο δημόσιος τομέας.

Δεύτερο: Στην ανταγωνιστικότητα, με στόχο ο μηχανισμός των τιμών να αποκτήσει και πάλι τις ιδιότητες που έχει για αποτελεσματική κατανομή των πόρων της οικονομίας, και αποτελεσματική κατανομή των πόρων της οικονομίας, και

Τρίτο: Τα επενδυτικά κίνητρα (...), με στόχο να ενισχυθούν οι μηχανισμοί που ευνοούν τη μεγέθυνση του φυσικού και του ανθρωπίνου κεφαλαίου.

Σημείωση: Οι διαδοχικές τελείες σε μερικά σημεία του κειμένου έχουν την έννοια ότι θα αναπτύξω τις απόψεις μου προφορικά.

